

НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ЛИТЕРАТУРА

ЖОЗЕ САРАМАГО

СЛЕПОТА

Colibri

ЖОЗЕ САРАМАГО СЛЕПОТА

Превод: Вера Киркова

chitanka.info

„Слепота“ (1995) е може би най-известният роман на Жозе Сарамаго, в който фантазия и реалност се преплитат и ни позволяват да видим много по-ясно вътрешния си свят. В една неназована държава, в един неназован град, докато чака на светофара зад волана на колата си, един мъж внезапно ослепява. Това е началото на епидемия, която се разпространява светкавично в цялата страна. Затворени в болница или оставени сами на себе си, лишени от всякакъв ориентир, ордите слепци са изправени пред най-примитивното у човека — волята за оцеляване на всяка цена. Предвожда ги една жена — единственото същество, което не е поразено от „сияйната белота“. Героите на този великолепен и необикновен роман преминават през хиляди перипетии. Любовта, омразата, жестокостта, безразличието, страхът — все страсти, които ни заслепяват и чрез които Жозе Сарамаго изгражда потресаваща алегория на времето, в което живеем.

По романа е заснет нашумелият филм на Фернандо Мейрелес „Blindness“ (2008).

НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ЛИТЕРАТУРА

ЖОЗЕ САРАМАГО

Жозе Сарамаго (1922–2010) е писател, драматург и журналист, емблематична фигура в съвременната португалска литература, носител на наградата „Камойнш“ (1995), най-голямото литературно отличие на Португалия, и Нобелов лауреат за литература (1998). В света са продадени над 2 милиона екземпляра от книгите му, преведени на 25 езика. През 1992 г. португалското правителство обявява романа му „Евангелието по Исуса Христа“ (ИК „Колибри“, 2007) за оскърбление към религията и го изтегля от конкурса за Европейска литературна награда. Обиден от наложената цензура, писателят напуска родината си и се изселва на Канарските острови, където издъхва на 87-годишна възраст.

*На Пилар
На дъщеря ми Виоланте*

*Книгата се издава с подкрепата на
програма „Култура 2000“ на Европейския съюз
Ouvrage traduit avec le soutien du Programme
Culture 2000 de l'Union européenne*

*Ако виждаш, гледай. Ако гледаш, вгледай
се.*

Книга със съвети

Жълтото светна. Два от по-предните автомобили се засилиха, за да минат, преди да стане червено. На пешеходната пътека се появи картинката със зеления човек. Хората, които чакаха, започнаха да пресичат, стъпвайки върху белите ивици по черното асфалтирано платно, което толкова много прилича на зебра, че така се и нарича. Шофьорите, нетърпеливо стъпили върху съединителя, държаха колите в готовност и се движеха ту напред, ту назад, като нервни коне, които чувстват как камшикът пори въздуха. Пешеходците вече преминаха, но зелената светлина за колите ще се забави още няколко секунди и според някои това забавяне, което на пръв поглед е толкова незначително, ако се умножи по хилядите светофари в града и по последователното сменяне на трите светлини на всеки от тях, е една от най-сериозните причини за запушването на уличното движение, или за задръстванията, както е прието да се казва.

Най-накрая светна зелено и колите рязко потеглиха, но веднага стана ясно, че не всички са тръгнали едновременно. Първият автомобил от средната колона е спрял, навярно има някакъв технически проблем, я газта е свободна, я се е запънал скоростният лост или има авария в хидравликата, блокирали спирачки, срив на

електрическата мрежа, а може и просто да му е свършил бензинът, не би бил първият случай. Новите пешеходци, които се струпват на тротоарите, забелязват шофьора на неподвижния автомобил да ръкомаха зад стъклото, докато колите зад него свирят с клаксоните си истерично. Някои шофьори вече са изскочили на улицата и са готови да бутнат блокирания автомобил някъде, където няма да пречи на движението, удрят гневно по прозорците, човекът, който е вътре, извърща глава към тях ту насам, ту натам, личи си, че вика нещо, по движенията на устните му се разбира, че повтаря една и съща дума, не една, а две думи в действителност, което става ясно, когато някой най-сетне успява да отвори вратата, Сляп съм.

Кой би казал. Преценени по единствения възможен начин в момента, само мимоходом, очите на човека си изглеждат здрави, ирисът е чист, с блясък, склерата е бяла и здрава като порцелан. Силно отворените клепачи, набръчканата кожа на лицето, внезапно извитите вежди, всичко това, всеки може да го потвърди, се е получило от тревогата. С бързо движение това, което се виждаше, се скри зад стиснатите юмруци на мъжа, сякаш той се опитваше да задържи в мозъка си последната гледка, червената кръгла светлина на един светофар. Аз съм сляп, сляп съм, повтаряше отчаяно, докато му помагаха да слезе от колата, а от избликналите сълзи очите, за които казваше, че са мъртви, станаха още по-бляскави. Ще мине, ще видите, че ще мине, понякога се случва от нерви, каза една жена. Светофарът вече се беше сменил, няколко любопитни пешеходци се приближиха до групата, а шофьорите отзад, които не знаеха какво става, протестираха срещу онова, което смятаха за обикновено пътно произшествие, счупен фар, изкривен калник, нищо, което да оправдае бъркотията, Извикайте полиция, викаха, разкарайте тая тенекия. Слепият молеше, Моля ви, нека някой да ме придружи до къщи. Жената, която говореше за нерви, беше на мнение, че трябва да се викне линейка и бедният човечец да се откара в болница, но слепият каза, че не е необходимо чак толкова, само молеше да го заведат до вратата на сградата, в която живее, Съвсем наблизко е, ще ми направите голяма услуга. Ами колата, попита някакъв глас. Друг глас му отговори, Ключът е на мястото си, ще я качим на тротоара. Няма нужда, намеси се трети глас, аз ще се погрижа за колата и ще придружа господина до дома му. Чуха се тихо произнесени одобрителни реплики. Слепият усети, че го хващат под

ръка. Елате, елате с мен, казваше същият глас. Помогнаха му да седне на мястото до шофьора, сложиха му колана, Не виждам, не виждам, мърмореше през сълзи, Кажете ми къде живеете, помоли го другият. През прозорците на колата надничаха лица, жадни за сензации. Слепият вдигна ръце пред очите си, размърда ги, Нищо, сякаш съм в мъгла, сякаш съм паднал в море от мляко, Но слепотата не е такава, каза другият, разправят, че слепотата е черна, Е, аз виждам всичко в бяло, Може би онази жена имаше право, може да е нещо, свързано с нервите, нервите са дяволска работа, Аз отлично знам какво е, трагедия, да, трагедия, Кажете ми къде живеете, моля, същевременно се чу запалване на двигател. Ломотейки, сякаш липсата на зрение беше отслабила паметта му, слепият каза някакъв адрес, после каза, Не знам как ще ви се отблагодаря, а другият отвърна, Е, няма нищо, не знаем какво ни е писано, Имате право, кой да ми каже тази сутрин, като излизах от къщи, че ще ми се случи такова нещастие. Изненада се, че още стоят на едно място, Защо не тръгваме, попита, Червено е, отвърна другият, О, изохка слепият и отново заплака. Отсега нататък вече нямаше да знае кога е червено.

Както беше казал слепият, домът му се намирал близо. Но тротоарите бяха изцяло заети от автомобили, не намериха къде да оставят колата, затова им се наложи да потърсят място в една от страничните улици. Там заради тесния тротоар вратата от страната на шофьора щеше да е на малко повече от педя от стената и слепият, за да не се затруднява да се мести от седалка на седалка, при това възпрепятстван от скоростния лост и от волана, трябваше да слезе пръв. Беззащитен, наред улицата, усещайки как земята бяга изпод краката му, се опита да сдържи тревогата, която се изкачваше в гърлото му. Нервно размахваше ръце пред лицето си, сякаш плуваше в нещото, което бе определил като мляко, устата му вече се отваряше, за да извика за помощ, когато в последния момент другият леко го докосна по ръката, Спокойно, ще ви отведе. Вървяха съвсем бавно, от страх да не падне влачеше краката си, но това го караше да се препъва в неравностите по тротоара. Спокойно, вече почти пристигнахме, говореше тихо другият, а малко по-нататък го попита, Има ли някой в дома ви, който да се погрижи за вас, слепият отговори, Не знам, жена ми още не би трябвало да се е върнала от работа, днес ми се случи да си тръгна по-рано и веднага стана това, Ще видите, че не е нищо,

никога не съм чувал някой да ослепее така внезапно, А аз дори се хвалех, че не ми се налага да нося очила, никога не съм имал, Ето, видяхте ли. Бяха стигнали до вратата на сградата, две съседки с любопитство гледаха какво става, водят съседа под ръка, но на никоя от тях не ѝ хрумна да попита, Нещо му е влязло в окото, не им хрумна такова нещо, а и той не можеше да им каже, Да, влезе ми море от мляко. Вече вътре в сградата слепият каза, Много благодаря, извинете ме за създаденото главоболие, сега вече ще се оправя сам, И тази добра, ще се кача с вас, няма да съм спокоен, ако ви оставя тук. Влязоха с мъка в тесния асансьор, На кой етаж живеете, На третия, не можете да си представите колко съм ви благодарен, Не ми благодарете, днес аз на вас, Да, имате право, утре аз на вас. Асансьорът спря, слязоха на площадката, Искате ли да ви помогна да отворите вратата, Благодаря, смятам, че ще се справя с това. Извади от джоба си малка връзка с ключове, опипа ги един по един по назъбената част, каза, Този трябва да е, и докосвайки ключалката с върха на пръстите на лявата си ръка, се опита да отключи, Не е този, Нека погледна, аз ще ви помогна. Вратата се отвори при третия опит. Тогава слепият попита вътре, Тук ли си. Никой не му отговори и той, Точно както ви казах, още не се е прибрала. Протягайки ръце напред, с опипване мина в коридора, после внимателно обърна лице натам, където си представяше, че трябва да е другият, Как бих могъл да ви се отблагодаря, каза, Не направих нищо повече от онова, което смятам за свой дълг, оправда се добрият самарянин, не ми благодарете, и добави, Искате ли да ви помогна да се настаните, да ви правя компания, докато жена ви се прибере. Внезапно загрижеността се стори подозрителна на слепия, очевидно не би допуснал в дома си един непознат човек, който в края на краищата, може би точно в този момент кроеше как да надвие, завърже и запуши устата на бедния беззащитен слепец, за да може после да вземе всичко ценно, което намери. Не е необходимо, не се притеснявайте, каза, ще се оправя, и повтори, докато бавно затваряше вратата, Няма нужда, няма нужда.

Въздъхна облекчено, чувайки звука от слизация асансьор. Машинално, без да се сети за състоянието си, отмести капачето на шпионката на вратата и надникна навън. Сякаш от другата страна имаше някаква бяла стена. Чувстваше допира на металното кръгче върху горната дъга над окото си, миглите му потрепваха върху малката

леща, но не можеше да види, непроницаемата белота покриваше всичко. Знаеше, че се намира в дома си, познаваше по миризмата, по атмосферата, по тишината, разпознаваше мебелите и вещите само като ги опипваше, като прекарваше пръстите си по тях, леко, но в същото време сякаш вече всичко се размиваше в някакво странно измерение, без посоки и отправни точки, без север и юг, без горе и долу. Както може би всички са правили, и той в младежките си години беше играл на Ами ако бях сляп, и беше стигнал до заключението, след прекарани пет минути със затворени очи, че слепотата несъмнено е ужасно нещастие, но въпреки това можеше да е поносима, ако жертвата на тази трагедия беше успяла да съхрани достатъчно спомени не само за цветовете, но и за формите и плановете, за повърхностите и очертанията, при положение, то се знае, че въпросната слепота не е по рождение. Стигна дори дотам, да мисли, че тъмнината, в която живеят слепите, не е нищо повече от липсата на светлина, че онова, което наричаме слепота, е нещо, покриващо външния вид на съществата и вещите, оставяйки ги непокътнати зад черната пелена. А сега, тъкмо обратното, беше потопен в толкова бляскава белота, толкова пълна, че не поглъщаше, а направо изгълтваше не само цветовете, но и самите същества и вещи и така ги превръщаше в двойно невидими.

Докато се придвижваше към всекидневната и въпреки разумно бавната скорост, с която се плъзгаше покрай стената, събори една ваза с цветя, която не очакваше да бъде там. Беше я забравил или пък жена му я беше оставила там след неговото излизане за работа с намерението да я постави после на по-подходящо място. Сниши се, за да оцени тежестта на поражението. Водата се беше разтекла по пода. Искаше да събере цветята, но не се сети за счупените стъкла и едно продълговато фино късче се заби в пръста му, той отново заплака от болка и самота, като дете, беше ослепен от белотата, намираще се напред дом, който с напредването на следобеда вече почваше да тъне в мрак. Без да пуска цветята, усещайки как кръвта се стича, се изви, за да извади кърпата си от джоба, и доколкото можа, уви пръста си. След това пипнешком, препъвайки се и заобикаляйки мебелите, стъпвайки внимателно, за да не закачи крака си в килима, стигна до канапето, където с жена му гледаха телевизия. Седна, сложи цветята върху краката си и много внимателно разви кърпата. Кръвта, лепкава при допир, го смути, помисли, че сигурно е така, защото не я вижда, кръвта

му се беше превърнала в нещо лепкаво без цвят, в нещо чуждо, което въпреки това му принадлежеше, но като заплаха от него самия към него самия. Бавничко, със здравата ръка потърси тънкото късче стъкло, остро като съвсем малък меч, и държейки палеца и показалеца си като щипци, успя да го извади цялото. Отново омота ранения си пръст с кърпата, стегнато, за да спре кръвта, и се предаде, изтощен се отпусна на дивана. Минутка по-късно, заради един от онези нередки моменти, които тялото избира, за да отхвърли някои състояния на тъга и отчаяние, когато, ако изключително логиката трябваше да определя нещата, всичките му нерви трябваше да са будни и напрегнати, той бе обзет от някаква умора, по-скоро сънливост, отколкото истински сън, но беше толкова тежка, колкото и той самият. Веднага засънува, че играе на Ами ако бях спял, сънуваше, че отваря и затваря очи многократно, сякаш се връща от пътуване и го очакват непокътнати и непроменени всички цветове и форми, и светът, какъвто го познава. Но под тази утешителна убеденост усещаше тихото гризание на някакво съмнение, може би се касаеше за измамен сън, сън, от който рано или късно трябваше да се събуди, без да знае в този момент точно каква действителност го очаква. После, ако изобщо думата може да има някакъв смисъл, отнесена към такова пропадане от умора, продължило не повече от няколко секунди и вече хвърлило го в полубудното състояние, което предшества събуждането, реши насериозно, че не е добре да продължава да е толкова нерешителен, ще се събудя, няма да се събудя, ще се събудя, няма да се събудя. Накрая винаги идва миг, когато няма накъде, освен да се рискува, Аз какво правя тук с тези цветя върху краката и със затворени очи, които ме е страх да отворя, Какво правиш там, заспал с тия цветя върху краката, питаше жена му.

Дори не дочака отговора. Демонстративно започна да събира останките от вазата и да бърше пода, докато мърмореше раздражено, без да се опитва да го прикрие, Можеше ти да го направиш, вместо да си легнеш да спиш, сякаш не те засяга. Той не каза нищо, криеше очите си зад затворените клепачи. Внезапно бе разтърсен от една мисъл, Ами ако отворя очи и се окаже, че виждам, обзе го силна надежда. Жена му се приближи, забеляза изпоцапаната с кръв кърпа и раздражението ѝ мигом изчезна, Бедничкият, как се случи това, питаше съчувствено, докато махаше импровизираната превръзка. Тогава той с всички сили пожела да види жена си, коленичила в

краката му, там, където знаеше, че се намира, и после убеден, че няма да я види, отвори очи, Най-накрая се събуди, поспаланко, каза тя с усмивка. Настана мълчание, после той каза, Сляп съм, не те виждам. Жена му се скара, Престани с тия глупави шегички, има неща, с които не бива да се шегуваме, Какво не бих дал да е шега, но истината е, че съм сляп, нищо не виждам, Моля те, не ме плаши, погледни ме, тук, тук съм, лампата свети, Зная, че си там, чувам те, докосвам те, предполагам, че си светнала лампата, но аз съм сляп. Тя се разплака, вкопчи се в него, Не е вярно, кажи ми, че не е истина. Цветята бяха паднали на пода, върху изцапаната кърпа, кръвта отново беше започнала да капе от ранения пръст, а той сякаш с други думи искаше да каже, По-малката злина, промърмори, Виждам всичко в бяло, и веднага се усмихна тъжно. Жена му седна до него, прегърна го силно, целуна го внимателно по челото, по лицето, нежно по очите, Ще видиш, че ще мине, ти не беше болен, никой не ослепява така внезапно, Може би, Разкажи ми какво стана, какво почувства, кога, къде, не, още не, чакай, първо трябва да говорим с някой очен лекар, познаваш ли такъв, Не, нито ти, нито аз носим очила, Ами ако те отведе в болницата, За слепите очи надали има спешна помощ, Имаш право, по-добре направо да отидем при някой лекар, ще потърся в телефонния указател някой, който има кабинет наблизо. Стана, попита още, Забелязваш ли някаква разлика, Никаква, каза той, Внимание, сега ще угася осветлението, ще ми кажеш, сега, Нищо, Какво нищо, Нищо, виждам все същото бяло, за мен сякаш нощта не съществува.

Той чуваше как жена му бързо прелиства указателя, подсмърчайки, за да сдържи сълзите си, и въздишайки. Накрая каза, Този трябва да свърши работа, дано може да ни приеме. Набра някакъв номер, попита дали е кабинетът, дали докторът е там, дали може да говори с него, Не, не докторът не ме познава, става дума за много спешен случай, да, моля ви, разбирам, тогава ще кажа на вас, но ви моля да предадете на доктора, моят съпруг внезапно ослепя, да, да, точно както ви казвам, не, не е пациент на доктора, мъжът ми не носи очила, никога не е носил, да, имаше отлично зрение, също като мен, аз също виждам добре, о, много ви благодаря, ще почакам, ще почакам, да, докторе, да, внезапно, казва, че вижда всичко в бяло, не зная какво се е случило, нито ми остана време да го разпитам, току-що се прибрах вкъщи, заварих го в това състояние, искате ли да го попитам, о, много

ви благодаря, докторе, ще дойдем веднага, веднага. Слепият стана, Почакай, каза жена му, нека първо се погрижа за пръста ти, изчезна за малко, върна се с едно шишенце кислородна вода, друго с антисептик, памук и кутийка с лепенки. Докато го обгрижваше, попита, Къде остави колата, и внезапно, Но ти не си могъл да шофираш в това състояние, или вече си беше вкъщи, когато, Не, стана на улицата, докато чаках на червено, един човек ми помогна, като ме докара, колата остана в страничната улица, Добре, тогава да слизаме, ще изчакаш на входа, а аз ще отида да я докарам, къде сложи ключовете, Не знам, той не ми ги върна, Той, кой, Човекът, който ме докара до къщи, беше мъж, Трябва да ги е оставил някъде там, сега ще погледна, Няма смисъл да ги търсиш, той не е влизал, Но ключовете все трябва да са някъде, Най-вероятно е да е забравил да ми ги върне, отнесъл ги е, без да си даде сметка, Само това ни липсваше, Вземи твоите, после ще видим, Добре, да вървим, дай ми ръка. Слепият каза, Ако ми се наложи да остана в това състояние, ще сложа край на живота си, Моля те, не говори глупости, достатъчна е и тази беда, която ни сполетя, Аз съм сляп, а не ти, ти не можеш да знаеш какво ми е, Лекарят ще те оправи, ще видиш. Ще видя.

Излязоха. Долу, във входа при стълбището, жената запали осветлението и му прошепна в ухото, Изчакай ме тук, ако се появи някой съсед, му говори съвсем естествено, кажи, че ме чакаш, като те погледне човек, не може да каже, че не виждаш, няма нужда да разправяме на всички какво става с нас, Да, но не се бави. Жената излезе тичешком. Нито един съсед не влезе и не излезе. Слепият знаеше от опит, че стълбището е осветено, докато се чува механизмът на автоматичния ключ, затова го натискаше, щом станеше тихо. Светлината, тази светлина, за него се превърна в звук. Не разбираше защо жена му се бави толкова, страничната улица беше на около осемдесет-сто метра, Ако закъснеем много, лекарят ще си тръгне, помисли. Не успя да избегне машиналния жест да вдигне лявата си ръка и да сведе поглед, за да види колко е часът. Стисна устни, сякаш го прониза внезапна болка, и благодари на Бога, че в този момент не се появи някой съсед, защото тъкмо тогава, при първата му отправена дума, щеше да избухне в плач. Някаква кола спря на улицата, Най-сетне, помисли, но като се заслуша, се учуди на работата на двигателя, Това е дизел, това е такси, каза, и отново натисна копчето на

осветлението. Жена му тъкмо влизаше, нервна, разстроена, Твоят свят закрилник, добрата душа, ни е взел колата, Не може да бъде, навярно не си видяла добре, Разбира се, че съм, аз си виждам добре, последните думи ѝ се изплъзнаха неволно, Беше ми казал, че колата е в страничната улица, поправи се тя, но не е там, или сте я оставили някъде другаде, Не, тъкмо там, сигурен съм, Значи се е изпарила, В такъв случай ключовете, Възползвал се е от твоето положение, от тревогата ти и я е откраднал, А аз не го пуснах у дома от страх, ако беше останал да ми прави компания, докато се прибереш, нямаше да успее да ни открадне колата, Хайде, таксито ни чака, заклевам се, че съм в състояние да дам година от живота си тоя мръсник също да ослепее, Не говори толкова високо, И да му откраднат всичко, Може да се появи, О, да, утре ще потропа на вратата ни и ще каже, че се е разсеял, ще се извини и ще се поинтересува дали си по-добре.

Мълчаха до лекарския кабинет. Тя се опитваше да прогони от мислите си кражбата на колата, държеше нежно ръката на мъжа си между своите, докато той с наведена глава, за да не може шофьорът да види очите му в огледалото, не преставаше да се пита как така подобно нещастие му се случи точно на него. Защо на мен. До ушите му достигаха шумовете от уличното движение, някой и друг по-висок глас, когато таксито спираше, както понякога ни се случва още да спим, а външните шумове вече да преминават през булото на полусъзнанието, в което сме обгърнати, като в бял чаршаф. Като в бял чаршаф. Поклати глава, въздишайки, жената леко го докосна по лицето, беше начин да каже Спокойно, тук съм, и той отпусна глава върху нейното рамо, без да го интересува какво ще си помисли шофьорът, Ако беше на мое място, нямаше да можеш да шофираш, помисли по детски и без да се впечатли от това абсурдно твърдение, се поздрави за това, че в отчаянието си все още е способен да формулира логични разсъждения. Слизайки от таксито, подпомогнат дискретно от жена му, изглеждаше спокоен, но на влизане в кабинета, където щеше да разбере каква съдба го очаква, попита тихо с разтреперан глас, Как ли ще съм, като излизаме, и поклати глава като някой, който вече не очаква нищо.

Жената уведоми рецепционистката, че е звъняла преди половин час за съпруга си, и тя ги въведе в малка чакалня, където имаше и други пациенти, един възрастен мъж с черна превръзка на окото, едно

момче, което имаше вид на кривогледо и беше придружено от жена, навярно майка му, едно момиче с тъмни очила, още двама души без видими отличителни белези и нито един слепец, слепите не ходят на офталмолог. Жената отведе мъжа си до един свободен стол и тъй като не останаха празни места, застана права до него, Ще трябва да почакаме, прошепна в ухото му. Той разбра защо, беше чул гласовете на намиращите се там и сега беше обзет от друго притеснение, мислеше, че колкото по-късно го прегледа лекарят, толкова повече ще се задълбочи слепотата му и следователно ще стане необратима, без лек. Размърда се на стола, беше неспокоен, канеше се да сподели опасенията с жена си, но в този момент вратата се отвори и рецепционистката каза, Заповядайте, моля, влезте, и обръщайки се към останалите пациенти, Така нареди докторът, случаят на този господин е спешен. Майката на кривогледото момче протестира, че правото си е право и че тя е първа, и че вече чака повече от час. Останалите пациенти я подкрепиха тихо, но никой от тях, нито дори тя самата, не смяташе за разумно да настоява да протестира, за да не вземе да се обиди лекарят и после да ги принуди да си платят за нахалството, като ги накара да чакат още повече, то се е видяло. Възрастният с превръзката на окото прояви великодушие, Оставете го, бедничкия, той е доста по-зле от нас. Слепият не го чу, вече влизаха в лекарския кабинет и жена му казваше, Много ви благодаря за добрината, докторе, работата е там, че моят съпруг, и като каза това, се прекъсна, в действителност тя не знаеше какво се е случило, знаеше само, че съпругът ѝ е сляп и че са им откраднали колата. Лекарят каза, Седнете, моля, той самият помогна на пациента да се настани, и после, докосвайки го по ръката, се обърна направо към него, Разкажете ми какво става с вас. Слепият обясни, че докато бил в колата, изчаквайки червеното на светофара да се смени, внезапно е престанал да вижда, че някакви хора са му се притекли на помощ, че една възрастна жена, ако се съди по гласа ѝ, беше казала, че най-вероятно става дума за нерви, и че един мъж го е придружил до къщи, тъй като той сам не можел да се оправи, Виждам всичко в бяло, докторе. Не спомена за откраднатия автомобил.

Лекарят го попита, Никога преди ли не ви се е случвало, искам да кажа, същото като сега или нещо подобно, Никога, докторе, аз дори не нося очила, И ми казвате, че се е случило внезапно, Да, докторе,

Като светлина, която угасва, По-скоро като светлина, която се запалва, През последните дни да сте забелязвали някаква промяна в зрението, Не, докторе, Имате ли, или имали ли сте случай на слепота в семейството, При роднините, които познавам или за които съм чувал да се говори, няма, Страдате ли от диабет, Не, докторе, От сифилис, Не, докторе, От високо артериално или вътрешночерепно налягане, За черепното не знам, за другото знам, че не ми е високо, в службата ни проверяват, Да сте си удряли силно главата, днес или вчера, Не, докторе, На колко сте години, На тридесет и осем, Добре, хайде да прегледаме очите. Слепият ги отвори широко, сякаш за да улесни прегледа, но лекарят го хвана под ръка и го настави зад един апарат, който човек с въображение би могъл да оприличи на нов модел изповедалня, където очите заместват думите и където изповедникът поглежда право в душата на грешника, Опрете брадичката си тук, каза, дръжте очите отворени, не мърдайте. Жената се приближи до мъжа си, постави ръка на рамото му, каза, Ще видиш, че всичко ще се оправи. Лекарят вдигна и свали бинокулярното устройство от неговата страна, завъртя разни фини настройки и започна прегледа. Не откри нищо на роговицата, нищо на склерата, нищо на ириса, нищо на ретината, нищо на лещата, нищо на макулата, нищо на очния нерв, никъде нищо. Отдръпна се от апарата, потърка очи, после започна прегледа от самото начало, без да говори, и когато отново свърши, на лицето му имаше смутено изражение, Не откривам никакъв проблем, очите ви са в отлично състояние. Жена му събра ръце в радостен жест и възкликна, Аз правилно ти казвах, казвах ти, всичко ще се оправи. Без да ѝ обърне внимание, слепият попита, Вече мога ли да си отдръпна брадичката, докторе, Разбира се, извинете, Щом очите ми са в отлично състояние, както казвате, тогава защо съм сляп, Засега не мога да ви кажа, ще трябва да направим подробни изследвания, прегледи, ехография, енцефалография, Смятате ли, че е нещо, свързано с мозъка, Възможно е, но не ми се вярва, Въпреки това казвате, че не откривате нищо нередно в очите ми, Така е, Не разбирам, Искам да кажа, че ако вие наистина сте сляп, слепотата ви в този момент е необяснима, Съмнявате ли се, че съм сляп, Що за хрумване, проблемът е в това, че случаят ви е много рядък, лично аз, през цялата си практика, никога не съм срещал такъв, осмелявам се да кажа дори, че в цялата история на офталмологията няма такъв, Смятате ли, че е лечимо, По принцип щом

не откривам никакво нараняване, нито пък вродени малформации, отговорът ми би трябвало да е положителен, Но очевидно не е, Само от предпазливост, само защото не искам да ви давам надежди, които впоследствие да се окажат неоснователни, Разбирам, Така е, А трябва ли да се лекувам по някакъв начин, да вземам лекарство, Засега нищо няма да ви предписвам, защото би означавало да предписвам на сляпо, Ето това е то подходящ израз, отбеляза слепият. Лекарят се престори, че не е чул, отдалечи се от въртящото се столче, където беше седнал, за да направи прегледа, и прав написа на един лист какви прегледи и изследвания смята за необходими. Подаде листа на жената, Заповядайте, госпожо, елате със съпруга си, когато резултатите бъдат готови, ако междувременно има някаква промяна в състоянието му, ми се обадете по телефона, За прегледа, докторе, Платете на служителката на рецепцията. Изпрати ги до вратата, изломоти някакви утешителни думи от типа на, Ще видим, ще видим, не бива да се отчайваме, и когато отново остана сам, влезе в малката баня към кабинета и в продължение на една дълга минута се гледа в огледалото, Какво ли пък може да е това, промърмори. После се върна в кабинета, повика служителката, Поканете следващия.

Тази нощ слепият сънува, че е сляп.

Като предложи да помогне на слепия, човекът, който после открадна колата му, в момента нямаше никакви лоши намерения, тъкмо обратното, той просто се подчини на онези чувства на великодушие и алтруизъм, които, както всички знаем, са две от най-добрите черти на човешкия род, могат да бъдат открити дори у престъпници, доста по-закоравели от този, най-обикновен автокрадец без шанс да напредне в кариерата, използван от истинските собственици на търговията с крадени коли, които са тъкмо хората, възползващи се от нуждите на бедните. В края на краищата, така или иначе, не е толкова голяма разликата между това да помогнеш на един слепец и след това да го обереш и да се грижиш за някой грохнал пелтечещ старец с поглед, вперен в наследството. Едва когато приближиха към дома на слепия, в него съвсем естествено се зароди идеята, точно така, може да се каже, че е като да беше решил да си купи билет от лотарията само защото е видял продавача на билети, без каквото и да било предчувствие, купи го, за да види какво ще стане, предварително примирен с това, което непостоянната съдба би му донесла, нещо или нищо, а други биха казали, че е действал в съответствие с природата си. Скептиците по отношение на човешката природа, които са много и са упорити, поддържат мнението, че ако е сигурно, че не случаят прави крадеца, то поне е сигурно, че много му помага. Що се отнася до нас, ще си позволим да мислим, че ако слепият беше приел второто предложение на оказалия се фалшив самарянин в онзи последен момент, когато добротата все още можеше да вземе превес, става дума за предложението да остане да му прави компания, докато жена му се прибере, кой знае дали моралната отговорност от оказаното доверие нямаше да възпре престъпното изкушение и да направи така, че на повърхността да изплува всичко най-бляскаво и благородно, което е възможно да се крие дори в най-изгубените души. И накрая, правейки заключение съвсем като лаик, слепият вместо да изпише вежди, беше извадил очи, както непрестанно ни учи старата поговорка.

Моралното самосъзнание, което толкова безумци обиждат и още повече безумци отричат, е нещо, което съществува и което винаги е съществувало, не е приумица на философите от Кватернера, когато душата не е била нищо повече от смътна идея. С течение на времето, плюс акта на съжителството и генетичния обмен, накрая сме натикали

съвестта в цвета на кръвта и в солта на сълзите и сякаш това не е достатъчно, сме направили от очите нещо като огледала, обърнати навътре, а резултатът е, че често разкриват безотказно онова, което сме се опитвали да отречем с уста. Да добавим, че обикновено особено обстоятелство е, че в по-несложните душевности, угризението, предизвикано от някоя извършена злина, често се обърква с древни страхове от всякакъв вид, откъдето следва, че наказанието на нарушителя накрая се оказва точно двойно на заслуженото. Следователно не би било възможно в този случай да се определи каква част от страховете и каква част от засегнатата съвест започнаха да безпокоят крадеца, щом подкара колата. Несъмнено не би могло да е утешително да седи на мястото на някой, който е държал същия волан в мига, когато е ослепял, който е гледал иззад същото стъкло и внезапно е престанал да вижда, не е необходимо човек да е надарен с богато въображение, за да събудят подобни мисли в него гадния и долен звяр на ужаса, ето че той вече сам надига глава. Но също угризението, задълбоченият израз на съвестта, както преди малко беше отбелязано, или ако речем да го опишем с по-изразителни средства, съвест със зъби и захапка, беше, което караше да изплува пред очите му безпомощният образ на слепия, докато затваряше вратата, Няма нужда, няма нужда, беше казал бедничкият, и от този момент нататък нямаше да може да направи и крачка без чужда помощ.

Крадецът удвои вниманието си по трафика, за да попречи на такива плашещи мисли да обземат душата му изцяло, знаеше добре, че не може да си позволи и най-малката грешка, и най-малкото разсейване. Имаше полиция наоколо, достатъчно беше един полицаи да го спре, Ако обичате, книжката и талона, отново затвор, суров живот. Много внимателно се подчиняваше на светофарите, гледаше в никакъв случай да не тръгва на червено, да зачита жълтото, да изчака внимателно зеленото. В даден момент установи, че е започнал да наблюдава светлините по почти обсебващ начин. Тогава започна да регулира скоростта така, че винаги да има пред себе си зелено и за да го постигне, когато трябваше, увеличаваше скоростта, или тъкмо обратното, намаляваше до такава степен, че раздражаваше шофьорите отзад. Най-накрая, вече смутен и напрегнат до краен предел, сви в една странична улица, където знаеше, че няма светофари, и паркира почти без да гледа, със сигурност си го биваше като шофьор. Чувстваше се на

ръба на нервна криза, точно така си помисли, Всеки момент ще изпадна в нервна криза. Задушаваше се в автомобила. Свали прозорците от двете страни, но външният въздух, макар и да се движеше, не освежи атмосферата вътре. Какво правя, попита. Хангарът, където трябваше да откара автомобила, се намираше далече извън града, в състоянието, в което се намираше, никога нямаше да успее да стигне дотам, Ще ме хване полицията или ще катастрофирам, което е още по-зле, промърмори. Тогава си помисли, че ще е по-добре да слезе от колата за малко, да си проветри мозъка, Може да се разкарат бръмбарите от главата ми, само защото онзи тип е ослепял, не значи, че и с мен ще се случи същото, това не е грип да ми се лепне, ще обиколя квартала и ще ми мине. Слезе, дори не се налагаше да си прави труда да заключва колата, след малко щеше да се върне, и тръгна. Не беше минал и трийсет крачки, когато ослепя.

В чакалнята на лекаря последният пациент беше благият възрастен, онзи, който беше казал толкова мили думи за нещастния човек, ослепял така внезапно. Беше отишъл само да уговори дата за операция от катаракта, която се беше появила на единственото му останало око, черната превръзка криеше липсата на другото и нямаше нищо общо с настоящия случай, Това са проблеми на възрастта, му беше казал лекарят преди време, когато узрее, ще я махнем, после няма да познаете света, където сте живели. Когато възрастният с черната превръзка си тръгна и сестрата каза, че в чакалнята няма повече пациенти, лекарят поиска картон на слепия мъж, прочете го веднъж, два пъти, позамисли се за няколко минути и накрая се обади на свой колега, с когото проведе следния разговор, Знаеш ли, днес имах изключително странен случай, един мъж, който внезапно изгубил зрението си, при прегледа не се установи никакво видимо нараняване, нито пък белези на малформации по рождение, казва, че вижда всичко в бяло, нещо като млечна белота, гъста, която се е залепила за очите му, опитвам се да предам възможно най-точно описанието, което направи, да, разбира се, че е субективно, не, мъжът е млад, на трийсет и осем години, имаш ли информация за подобен случай, чел ли си нещо, да си чувал да се говори, така си и мислех, засега не виждам решение, за да спечеля време, го изпратих на допълнителни изследвания, да, можем да го прегледаме заедно тия дни, след вечеря ще погледна в книгите, ще прегледам библиографията, може да открия

нещо, да, наясно съм, агнозия, психична слепота, би могло да е, но тогава би ставало дума за първия подобен случай, защото без съмнение човекът е сляп, а агнозията, както знаем, е неспособността да се разпознава онова, което се вижда, да, също мислих върху такъв вариант, възможно е и да става дума за амавроза, която представлява пълен мрак, освен ако няма някакъв вид бяла амавроза, бял мрак, така да се каже, да, знам, нещо неவிждано досега, съгласен съм, утре ще му се обадя, ще му кажа, че искаме да го прегледаме двамата. След като разговорът приключи, лекарят се облегна в стола и остана така в продължение на няколко минути, после стана и съблече престилката с бавни, уморени движения. Отиде в банята да измие ръцете си, но този път не се допита до огледалото метафизично, Какво ли е това, беше си възвърнал научния дух, това, че агнозията и амаврозата са идентифицирани и описани точно в книгите и практиката, не означава, че няма да се проявят техни варианти и мутации, ако думата е подходяща, и този ден сякаш беше настъпил. Има хиляди причини да се затвори мозъкът, само толкова и нищо друго, като закъсняла гледка, която намира затворен собствения си дом. Офталмологът имаше слабост към литературата и умееше да цитира на място.

Вечерта, след вечеря, каза на жена си, В кабинета ми се появи един особен случай, може да се касае за психическа слепота или за амавроза, но не е известно такова нещо да се е проявявало някога, Какви са тия болести, попита жена му. Лекарят даде достъпно обяснение за нормалното разбиране, което задоволи любопитството ѝ, после отиде да вземе от библиотеката книгите по специалността си, някои бяха стари, от времето на следването, други бяха съвременни публикации, които още не беше имал време да разучи. Потърси в съдържанието, после методично започна да чете всичко, което намираше за агнозията и амаврозата, с неприятното усещане, че е натрапник в чужда област, не неговата, а мистериозната сфера на неврохирургията, за която имаше съвсем оскъдни познания. Посред нощ остави книгите, в които търсеше информация, разтри уморените си очи и се облегна в стола. Точно в този момент алтернативата му се представи съвсем ясно. Ако ставаше дума за агнозия, пациентът би виждал сега това, което винаги е виждал, тоест не би имало никакво намаляване на остротата на зрението, просто мозъкът би станал неспособен да разпознае стола, там където има стол, с други думи, би

продължил да реагира правилно на светлинния стимул, проведен от очния нерв, но за да използваме обикновена терминология, достъпна за не много запознатите хора, би изгубил способността да знае, че е знаел, а още повече пък да го каже. Що се отнася до амаврозата, тук няма никакво съмнение. За да става дума наистина за такъв случай, пациентът трябваше да вижда всичко в черно, то се знае, използвайки условно глагола виждам, когато се касае за абсолютен мрак. Слепият беше заявил категорично, че вижда, пак използвайки условно глагола, плътен бял цвят, гъст, сякаш се е потопил с отворени очи в море от мляко. Бяла амавроза, освен че от етимологична гледна точка е противоречиво, е и неврологично невъзможно, тъй като мозъкът, който тогава не би могъл да възприема образите, формите и цветовете от действителността, също не би могъл, така да се каже, да обвива в бяло, в непрекъсната белота, като бяла боя без нюанси, цветовете, формите и образите, които същата тази действителност би представяла пред нормалното зрение, колкото и трудно да е винаги да се говори ефективно за нормално зрение. Със съвсем ясното съзнание, че се намира във видимо задънена улица, лекарят поклати глава обезкуражен и се огледа. Жена му вече си беше легнала, смътно си спомняше, че в даден момент се беше приближила и го беше целунала по косата, Ще си лягам, трябва да е казала, къщата сега беше тиха, на масата бяха разпилени книгите, Какво ли е това, помисли и внезапно се уплаши, сякаш той самият щеше да ослепее в следващия миг и вече го знаеше. Затаи дъх и зачака. Нищо не се случи. Случи се минута по-късно, когато събираше книгите си, за да ги прибере в библиотеката. Първо разбра, че вече не вижда ръцете си, после разбра, че е спял.

Проблемът на момичето с тъмните очила не беше сериозен, просто имаше конюнктивит, и то от най-обикновените, за няколко дни щеше да мине с препаратите за локална употреба, който лекарят ѝ беше предписал с лекота, Нали знаете, през това време ще сваляте очилата само за да спите, ѝ беше казал. Шегата беше много стара, може да се предположи, че се предаваше от поколение на поколение сред офталмолозите, но ефектът се повтаряше всеки път, лекарят се усмихваше, като я казваше, пациентът се усмихваше, като я чуваше, а в този случай си струваше, защото момичето имаше хубави зъби и знаеше как да ги показва. Поради вродена мизантропия или заради множеството разочарования в живота, всеки редови скептик, запознат

с подробностите от живота на тази жена, би казал, че красивата ѝ усмивка не е нищо повече от професионален трик, евтино и злонамерено твърдение, тъй като тя, усмивката, е била такава и неотдавна, когато жената е била девойка, излязла от употреба дума, когато бъдещето е било неотворено писмо, а любопитството да се отвори тъкмо се е зараждало. Та, за да опростим нещата, въпросната жена би могла да се причисли към класата на обезценените проститутки, но сложността на мрежата от социални контакти, както дневни, така и нощни, както вертикални, така и хоризонтални, от тук описания период от време, съветва да се укроти всякаква тенденция към крайни и окончателни съждения, обремененост, от която заради крайната ни самонадеяност може би никога няма да се отърсим. Дори и да е очевидно колко много общо с облаците има Юнона, никак не е редно да настояваме да объркваме с една гръцка богиня онова, което не е нищо повече от обикновена маса капчици вода, носещи се в атмосферата. Несъмнено тази жена си ляга с мъжете за пари, което вероятно би позволило без повече разсъждения да я определим като проститутка, но пък бидейки сигурно, че си ляга само когато иска, и то с когото иска, не изключваме възможността заради тази разлика да трябва предпазливо да я извадим от общността като цяло. Тя, както и нормалните хора, си има професия и, пак като нормалните хора, използва през оставащото ѝ време да достави радост на тялото си и да задоволи нуждите си, специфичните и общовалидните. Ако не претендираме да я сведем до първично определение, онова, което в крайна сметка би трябвало да се каже за нея в по-широк смисъл, е, че живее както ѝ се харесва и отгоре на всичко извлича от живота си цялото възможно удоволствие.

Беше се стъмнило, когато излезе от кабинета. Не махна очилата, уличното осветление я дразнеше и по-специално рекламите. Влезе в една аптека да си купи лекарството, което лекарят ѝ беше предписал, реши да не се връзва, когато обслужващият я аптекар спомена колко е несправедливо някои очи да са покрити от тъмни стъкла, забележка, която, освен че беше нахална сама по себе си, представете си, от някакъв си помощник-аптекарь, противоречеше на нейното убеждение, че тъмните очила ѝ придават зашеметяваща загадъчност, способна да предизвика интерес у преминаващите мъже, на който можеше евентуално да отвърне, ако днес не съществуваше обстоятелството, че

някой я очаква, среща, за която имаше всички причини да се надява на хубави неща, както що се отнася до материално задоволяване, така и до други видове задоволяване. Мъжът, с когото щеше да е, беше неин познат, не се притесни, когато тя го предупреди, че не бива да сваля тъмните си очила, впрочем лекарят още не беше давал такова указание, даже го сметна за забавно, беше нещо ново. На излизане от аптеката, момичето спря такси и каза името на един хотел. Облегната на седалката, вече предвкушваше, ако тази е думата, многото различни усещания на сексуалното удоволствие, от първото умело докосване на устните, от първата интимна ласка до последователните експлозии на оргазма, който щеше да я остави изтощена и щастлива, сякаш е разпната, но сред ослепителни главозамайващи въртящи се фойерверки. Следователно имаме причини да заключим, че момичето с тъмните очила, ако партньорът ѝ успее да изпълни задоволително своето задължение, като техника и като време, плаща винаги предварително, и то двойно, онова, което после ще вземе. Посред тези мисли, несъмнено защото току-що беше платила за преглед, тя се запита дали не е време да вдигне още от днес онова, което обикновено наричаше с палав евфемизъм справедлива компенсация.

Нареди на таксито да спре една пресечка по-рано, смеси се с хората, които се придвижваха в същата посока, сякаш се остави да бъде повлечена от тях, анонимна и без никаква видима вина. Влезе в хотела съвсем естествено, прекоси фойето към бара. Беше пристигнала няколко минути по-рано, затова трябваше да изчака, часът на срещата беше определен съвсем точно. Поръча си разхладителна напитка, която изпи спокойно, без да спира погледа си върху никого, не искаше да я объркат с някоя жена на лов за мъже. Малко по-късно, като туристка, която се качва в стаята си, за да си почине от следобеда, прекаран по музеите, се отправи към асансьора. Кой не знае още, че добродетелта винаги среща препятствия по възтежкия път към усъвършенстването, докато грехът и пороку са толкова облагодетелствани от съдбата, че щом пристигна пред асансьора, вратите му се отвориха. Излязоха двама гости, възрастна двойка, тя влезе и натисна копчето за третия етаж, триста и дванадесет беше номерът, който я очакваше, ето тук, почука дискретно на вратата, след десет минути беше гола, след петнадесет стенеше, след осемнадесет шепнеше любовни слова, за които вече нямаше нужда да се преструва,

след двадесет започна да се замайва, след двадесет и една почувства как тялото ѝ се разпада от удоволствие, след двадесет и две извика, Сега, сега, и когато отново дойде в съзнание, каза, изтощена и щастлива, Все още виждам всичко в бяло.

Крадецът на автомобила бе отведен до дома му от един полицаи. Бдителният и състрадателен представител на властта не можеше да си представи, че води под ръка закоравял престъпник, и то не за да му попречи да избяга, както би било в друг случай, а просто за да не се препъне и падне бедният човечец. В замяна на това, вече ни е лесно да си представим как се уплаши жената на престъпника, когато, отваряйки вратата, се озова срещу униформения полицаи, който водеше здраво хванат изпаднал затворник, така ѝ се стори, но по тъжното изражение на лицето на затворника можеше да се съди, че му се е случило нещо по-лошо от това да бъде задържан. За миг първата мисъл на жената беше, че мъжът ѝ е бил заловен на местопрестъплението и че полицаите идва, за да обискира дома им, което, колкото и да е парадоксално, беше утешително, тъй като съпругът ѝ крадеше единствено автомобили, а такива вещи заради размера си не могат да бъдат скрити под леглото. Чуденето ѝ не продължи дълго, полицаите каза, Този господин е спял, погрижете се за него, а жената, на която трябваше да ѝ е олекнало, защото представителят на реда в крайна сметка идваше само като придружител, осъзна размера на трагедията, нахлуваща в дома ѝ, когато избухналият в сълзи съпруг се хвърли в ръцете ѝ, казвайки онова, което вече ни е известно.

Момичето с тъмните очила също бе отведено в дома на родителите му от полицаи, но пикантното в обстоятелствата около проявилата се при нея слепота беше как една гола жена вика в хотел, смущавайки гостите, докато мъжът до нея се опитва да се измъкне, нахлузвайки набързо панталоните си, и да смекчи до известна степен очевидния драматизъм на положението. Сляпата, обзета от срам, колкото и да мърморят престорено благоразумните и фалшиво добродетелните хора, това чувство беше напълно съвместимо с отдаването под наем на любовни занимания, на които се посвещаваеше, след пронизителните викове, които започна да издава, щом разбра, че загубата на зрение не е някое ново и непредвидено последствие от удоволствието, почти не смееше да плаче и да се оплаква, когато облечена как да е, грубо, почти с изтласкване я изкараха от хотела. Полицаят, с тон, който би бил саркастичен, ако не беше просто арогантен, пожела да узнае, след като я беше попитал къде живее, дали разполага с пари за такси, В тези случаи държавата не плаща,

предупреди, действие, да отбележим встрани, на което не липсва известна логика, тъй като тези хора принадлежат към броя на неплащащите данъци върху неморалните си доходи. Тя кимна утвърдително, но тъй като беше сляпа, представете си, помисли, че полицаят може и да не е забелязал жеста, и прошепна, Да, имам, и добави сякаш на себе си, По-добре да ги нямах, думи, които биха могли да ни се сторят неуместни, но ако обърнем внимание на блуждаенията на човешкия дух, където няма кратки и прави пътища, накрая въпросните думи стават съвсем чисти, тя искаше да каже, че е била наказана за лошото си поведение, за липсата на морал и ето на какво ѝ се случи. Беше казала на майка си, че няма да вечеря вкъщи, а в края на краищата щеше да се прибере доста навреме, дори преди баща си.

Различно протекоха нещата при очния лекар, не само защото си беше вкъщи, когато го застигна слепотата, но и защото, бидейки лекар, нямаше да се предаде на отчаянието, както правят хората, които се запознават с тялото си само при болка. Дори и в подобна ситуация, тъжен, очакваща го цяла една нощ на тревоги, все пак успя да се сети какво е написал Омир в Илиадата, поема за смърт и страдание, повече от всяка друга, Един лекар сам по себе си струва колкото няколко човека, израз, който не бива да възприемаме като отнасящ се до количеството, а по-скоро до качеството, както съвсем скоро ще стане ясно. Има смелостта да си легне, без да събуди жена си, дори когато тя полусъннена, се размърда в леглото, за да го усети по-близо до себе си. Часове наред прекара буден, а малкото време, през което успя да поспи, беше от чисто изтощение. Искаше нощта да не свършва, за да не му се налага да съобщи, на него, чиято работа беше да лекува проблемите на чуждите очи, Сляп съм, ала същевременно искаше час по-скоро да огрее дневната светлина, точно с тези думи си помисли, Дневната светлина, знаейки, че той няма да я види. В действителност един сляп очен лекар не може да служи за много нещо, но тъкмо негова грижа беше да информира санитарните служби, да ги предупреди за онова, което рискуваше да се превърне в национална катастрофа, ни повече, ни по-малко, а именно вид слепота, непозната до момента, с всички данни да е силно заразна, и очевидно проявяваща се без предварителни патологични проявления от психически, инфекциозен или дегенеративен характер, както можа да установи у

слепия, потърсил го в кабинета, или както в неговия случай можеше да се потвърди, леко късогледство, лек астигматизъм, всичко беше толкова леко, че беше решил засега да не носи очила. Очи, които бяха престанали да виждат, очи, които бяха съвсем слепи, но същевременно бяха в перфектно състояние, без никакво скорошно или едновременно увреждане на ретината, придобито или по рождение. Спомни си подробния преглед, който беше направил на слепия, как различните части, достъпни за офталмоскопа, бяха здрави, без признаци на болестни изменения, изключително рядка ситуация за възраст от тридесет и осем години, каквато беше казал мъжът, а дори и за по-малка. Онзи мъж не би трябвало да е сляп, помисли, като за малко забрави, че и той самият е сляп, дотолкова може човек да бъде себеотрицателен и това не е нещо ново, да си припомним думите на Омир, макар и да изглеждат по-различни.

Престори се на заспал, когато жена му стана. Усети как тя го целува по челото, съвсем леко, сякаш не иска да го събуди от привидно дълбокия му сън, вероятно така беше помислила. Горкичкият, легнал си е късно, изучавайки странный случай на слепия човечец. Сам, сякаш постепенно бе сграбчен от гъстия облак, който тежеше върху гърдите му и проникваше през ноздрите му, ослепявайки го отвътре, лекарят изстена и позволи на две сълзи, Дали са бели, помисли, да напълнят очите му и да се изтърколят по слепоочията му от двете страни на лицето, сега разбираше страха на своите пациенти, когато му казваха, Докторе, струва ми се, че губя зрението си. До спалнята долитаха малките домашни шумове, не след дълго жена му щеше да дойде да види дали още спи, вече ставаше време да отиде в болницата. Стана внимателно, пипнешком потърси и облече халата си, влезе в банята, уринира. След това се обърна натам, където знаеше, че е огледалото, този път не се попита, Какво ли е това, не каза, Има хиляди причини човешкият мозък да се затвори, само протегна ръце, за да докосне стъклото, знаеше, че образът му е там и го гледа, образът му го виждаше, но той не виждаше своя образ. Чу как жена му влиза в стаята, О, вече си станал, каза тя, а той отвърна, Да. След това я усети до себе си, Добро утро, любов моя, все още се поздравявах с ласкави думи след толкова години брак, тогава той каза, сякаш двамата играеха в пиеса и следваше неговата реплика, Мисля, че няма да е много добро, има ми нещо на зрението. Тя обърна внимание само на

последната част от изречението, Нека погледна, помоли, огледа очите му внимателно, Не виждам нищо, репликата очевидно беше разменена, не беше от нейната роля, той трябваше да я каже, но просто каза така, Не виждам, и добави, Предполагам, че съм се заразил от вчерашния пациент.

С времето и с близостта лекарските съпруги също започват да разбират нещичко от медицина и тази, във всичко съпричастна с мъжа си, беше научила достатъчно, за да знае, че слепотата не се разпространява като зараза и като епидемия, слепотата не се прихваща само от това, че зрящият е погледнал слепеца, слепотата е частен въпрос между човека и очите, с които се е родил. Във всеки случай един лекар има задължението да знае какво казва, затова е следването, и ако този тук, освен че се беше обявил за слепец, открито допуска възможността да се е заразил, коя е тя сега, че да се съмнява, колкото и вече да прилича на лекар. Следователно е разбираемо, че пред неоспоримото доказателство нещастната съпруга реагира като всяка друга съпруга, две вече познаваме, тя прегърна мъжа си, като се показва притеснена по най-естествен начин. Ами сега, какво ще правим, питаше обляна в сълзи, Ще предупредим санитарните служби, министерството, това е най-спешно, ако действително става дума за епидемия, трябва да се вземат мерки, Но епидемия от слепота никога не е имало, изложи убедително този аргумент жената, опитвайки да се хване за него като за последна надежда, Също така не е имало и слепец, който да няма никакви причини да е такъв, а вече сме поне двама. Едва произнесъл последната дума, лицето му се преобрази. Отблъсна жена си почти яростно, а той самият отстъпи назад, Дръпни се, не се приближавай до мен, може да те заразя, после започна да се удря по главата с юмруци, Глупак, глупак, тъп лекар, как не помислих за това, цяла нощ бяхме заедно, трябваше да си остана в кабинета, със заключена врата, но въпреки това, Моля те, не говори така, каквото има да става, ще стане, ела, хайде, ще ти приготвя закуска, Остави ме, остави ме, Няма да те оставя, извика жена му, какво искаш, да ходиш и да се препъваш ли, да се блъскаш в мебелите, докато търсиш телефона, без очи да откриеш в указателя необходимите номера, а аз през това време да присъствам спокойно на спектакъла, криейки се под стъклен похлупак, за да не се заразя. Хвана го здраво под ръка и каза, Хайде, скъпи.

Все още беше рано, когато лекарят приключи, да си представим с какво удоволствие, с кафето и препечената филийка, които жена му настоя да приготви, беше прекалено рано, за да открие на работните места хората, които трябваше да уведоми. Според логиката и заради ефикасността неговото участие трябваше да е директно и възможно най-бързо с някой високопоставен служител на Министерството на здравеопазването, но не след дълго промени мнението си, когато разбра, че да се представи като обикновен лекар, който има важни и спешни сведения, не е достатъчно да убеди средния чиновник, с когото най-накрая, след дълги увещания, телефонистката се съгласи да го свърже. Чиновникът искаше да разбере за какво става дума, преди да го прехвърли към прекия си началник. То се знае, че никой лекар с чувство за отговорност не би съобщил на първия обикновен чиновник, който му се изпречи, за появата на епидемия от слепота, паниката би била незабавна. Чиновникът му казваше, Вие твърдите, че сте лекар, ако искате да ви кажа, че ви вярвам, добре, вярвам ви, но аз си имам нареждания, или ще ми кажете за какво става дума, или няма да придвижва въпроса, Поверително е, Поверителните неща не се казват по телефона, по-добре да дойдете лично, Не мога да изляза от къщи, Искате да кажете, че сте болен, Да, болен съм, каза слепият след известно колебание, В такъв случай трябва да повикате лекар, истински лекар, отвърна чиновникът и очарован от собственото си чувство за хумор, затвори.

Нахалството зашлеви лекаря като шамар. Едва след няколко минути се успокои достатъчно, за да разкаже на жена си колко грубо са се отнесли с него. После сякаш току-що откриваше нещо, което беше длъжен да знае отдавна, промърмори с тъга, От такова тесто сме замесени, наполовина безразлични, наполовина лоши. Канеше се да пита нещо, разколебан, но сега разбра, че си губи времето и че единственият начин да достави информацията където трябва по сигурен начин е да говори с началника на болницата, в която работеше, като лекар с лекар, без посредничеството на разни бюрократи, нека после той да се заеме да задвижи проклетата машина. Жена му набра телефона, знаеше наизуст номера на болницата. Лекарят се представи, когато вдигнаха отсреща, после бързо каза, Добре, благодаря, несъмнено телефонистката беше попитала, Как сте, докторе, и точно тогава казваме така, за да не стане ясно, че сме слаби, казваме, Добре,

а всъщност умираме, на това народът казва да се въоръжиш със смелост, феномен на вътрешна конверсия, който се наблюдава единствено у човешкия род. Когато началникът дойде на телефона, Е, какво има, лекарят го попита дали е сам, дали няма хора край него, които биха могли да го чуят, от телефонистката нямаше защо да се страхува, имаше си какво друго да прави, вместо да слуша разговори за офталмопатии, нея само гинекологията я интересуваше. Изложението на лекаря беше кратко, но пълно, без заобикалки, без излишни думи, без повторения, беше направено с клинична сухота, която, имайки предвид ситуацията, изненада началника, Ама вие наистина ли сте сляп, попита, Абсолютно сляп, Във всеки случай може да става дума за някакво съвпадение, в действителност може да е нямало заразяване в точния смисъл, Съгласен съм, не е доказано заразяването, но тук не става въпрос само за това, че той е ослепял и аз съм ослепял, всеки поотделно в дома си, без да сме се виждали, човекът дойде сляп в кабинета ми и след няколко часа и аз ослепях, Как можем да открием този мъж, Имам името и адреса му в кабинета си, Ще изпратя някого незабавно, Лекар, Да, разбира се, че колега, Не смятате ли, че би трябвало да уведоим Министерството за това, което става, Засега смятам, че е рано, помислете за паниката сред хората, която би настъпила след такава новина, по дяволите, слепотата не се прихваща, То и смъртта не се прихваща, но въпреки това всички умираме, Добре, останете си вкъщи, докато задвижа нещата, после ще изпратя някого, искам да ви прегледам, Не забравяйте, че съм сляп, защото прегледах един слепец, Не е сигурно, Но поне има добра предпоставка за причина и следствие, Несъмнено, но все пак е прекалено рано да си вадим заключения, два отделни случая нямат статистическо значение, Освен ако в момента вече не сме повече от двама, Разбирам как се чувствате, но трябва да се предпазваме от песимистични мисли, които може да се окажат неоснователни, Благодаря, Отново ще говоря с вас, Дочуване.

След половин час, когато лекарят с помощта на жена си непохватно привършваше с бръсненето, телефонът иззвъня. Пак беше началникът на клиниката, но гласът му беше променен. При нас дойде едно момче, което също е ослепяло внезапно, вижда всичко в бяло, майката казва, че вчера е била със сина си в кабинета ви, Предполагам, че детето има дивергентно кривогледство в лявото око, Да, Няма

съмнение, то е, Започвам да се безпокоя, положението наистина е сериозно, Министерството, Да, разбира се, веднага ще говоря с управата на болницата. След три часа, когато лекарят и съпругата му обядваха мълчаливо, докато той търсеше с вилицата малките парченца месо, които тя беше нарязала, телефонът отново иззвъня. Жената отиде да вдигне, но се върна веднага, Трябва да отидеш ти, от министерството е. Помогна му да стане, заведе го до бюрото и му подаде телефона. Разговорът беше кратък. От министерството искаха да узнаят самоличността на пациентите, посетили предния ден кабинета, лекарят отговори, че съответните медицински картони съдържат всички данни за идентификация, име, възраст, семейно положение, професия, адрес, и накрая изяви готовност да придружи човека или хората, които щяха да отидат да ги вземат. От другата страна тонът беше режеш, Няма нужда. Слушалката мина в друга ръка, гласът, който се чу, беше различен, Добър ден, говори министърът, от името на Правителството благодаря за усърдието ви, убеден съм, че благодарение на бързината, с която реагирахте, ще успеем да овладеем и контролираме ситуацията, дотогава бъдете така добър да си останете вкъщи. Последните думи бяха изречени с привидна любезност, но не оставаше никакво място за съмнение, че представляваха заповед. Лекарят отвърна, да, господин министър, но връзката вече беше прекъснала.

След няколко минути отново звънна телефонът. Беше началникът на клиниката, нервен, объркващ думите, Току-що разбрах, че полицията има информация за два случая на внезапна слепота, Полицаи, Не, мъж и жена, него го намерили на улицата, докато крещял, че е сляп, а тя била в хотел, когато ослепяла, май някаква креватна история. Трябва да проверим дали пак не става дума за мои пациенти, знаете ли как се казват, Не ми казаха, От министерството вече се обадиха, ще отидат в кабинета ми да вземат картоните, Ама че сложна ситуация, На мен ли го казвате. Лекарят остави телефона и вдигна ръце към очите си, задържа ги там, сякаш искаше да ги предпази от най-лошото, най-накрая глухо възкликна, Толкова съм уморен, Поспи малко, аз ще те отведа до леглото, каза жена му, Няма смисъл, не бих могъл да заспя, освен това денят не е свършил, още неща има да се случват.

Беше почти шест часът, когато телефонът иззвъня за последен път. Лекарят седеше до него и вдигна слушалката, Да, аз съм, каза, внимателно изслуша какво му говореха и само кимна леко с глава, преди да затвори. Кой беше, попита жена му, От министерството ще пратят линейка да ме вземе до половин час, Това ли очакваше да се случи, Да, горе-долу, Къде ще те отведат, Не зная, предполагам, че в болница, Ще ти приготвя куфара, дрехите, обичайното, Не отивам на пътешествие, Не знаем къде отиваш. Внимателно го заведе в стаята, накара го да седне на леглото, Стой спокойно, аз ще се погрижа за всичко. Чу я да се движи насам-натам, да отваря и затваря чекмеджета и шкафове, да вади дрехи и веднага да ги пъха в куфара на пода, но онова, което той не можеше да види, беше, че редом с неговите дрехи в куфара бяха сложени няколко поли и блузи, чифт панталони, една рокля и едни обувки, които можеха да бъдат единствено женски. Мина ѝ през главата, че няма да са ѝ необходими толкова неща, но си замълча, тъй като не беше моментът да се говори за незначителни неща. Чу се как изщракаха ключалките на куфара, после жената каза, Готово, линейката вече може да идва. Отнесе куфара до входната врата, отказвайки помощ от мъжа си, който казваше, Нека ти помогна, това мога да го направя, не съм чак такъв инвалид. После седнаха на канапето в хола и зачакаха. Държаха се за ръце и той каза, Не зная колко време ще сме разделени, а тя отговори, Не се притеснявай.

Чакаха почти час. Когато се чу звънецът на вратата, тя стана и отиде да отвори, но на площадката нямаше никого. Вдигна слушалката на домофона, Много добре, сега ще слезе, отговори. Върна се при мъжа си и му каза, Чакат долу, имат изрични нареждания да не се качват, Очевидно в министерството наистина са се стреснали, Хайде. Слязоха с асансьора, тя помогна на мъжа си да преодолее последните стъпала, после да се качи в линейката, върна се на стълбите, за да вземе куфара, вдигна го сама и го бутна вътре. После се качи и седна до мъжа си. Шофьорът на линейката започна да протестира от предната седалка, Мога да взема само него, такива са нарежданията, слезте, госпожо. Жената отвърна спокойно, Трябва да откарате и мен, точно сега ослепях.

Идеята се беше родила в главата на самия министър. Откъдето и да го погледнем, беше добро хрумване, ако не и съвършено, както от гледна точка на чисто хигиенните мерки по случая, така и що се отнася до отражението върху обществото и съответните политически последици. Докато не се изяснят причините, или за да използваме по-подходящ език, етиологията на бялата болест, както благодарение на вдъхновението на един асистент с фантазия започна да се нарича зле звучащата слепота, и докато за нея не се открие лечение, а може би и ваксина, за да се избегне появата на нови случаи, всички ослепели, както и онези, които са били с тях в непосредствен контакт или близост, щяха да бъдат събрани и изолирани, та да се предотвратят бъдещите случаи на зараза, които, установени, щяха да се множат горедолу според така наречената на математически език геометрична прогресия. Quod erat demonstrandum, заключи министърът. Казано по начин, достъпен за всички, ставаше дума всички онези хора да бъдат поставени под карантина, такава беше старата практика, наследена от времето на холерата и жълтата треска, когато заразените кораби или само заподозрени в зараза е трябвало да изчакат четиридесет дни, докато стане ясно. Същите тези думи, Докато стане ясно, подчертани от тона, но загадъчни, понеже липсваха други, бяха произнесени от министъра, който по-късно поясни мисълта си, Исках да кажа, че може да са четиридесет дни, а може и да са четиридесет седмици, или четиридесет месеца, или четиридесет години, важното е да не излизат оттам. Сега трябва да решим къде да ги изпратим, господин министър, каза председателят на комисията по логистика и сигурност, създадена бързо заради случая, която трябваше да се нагърби с транспортирането, изолирането и издържането на пациентите, С какви възможности за спешно реагиране разполагаме, пожела да узнае министърът, Имаме една празна лудница, реституирана, очакваща да ѝ се намери предназначение, няколко военни бази, които вече не се използват заради скорошното реструктуриране на армията, една индустриална палата, която е почти завършена, и имаме още, не успяха да ми обяснят защо, един хипермаркет, който е пред фалит, Според вас кое би послужило най-добре за нуждите ни, Казармата разполага с най-добри условия за охрана, Разбира се, Но има и едно неудобство, прекалено е голяма, охраняването на интернираните би било прекалено трудно и скъпо, Разбирам, А що се отнася до хипермаркета,

навярно ще има разни юридически спънки и законови основания, Ами палатата, Смятам, че за палатата, господин министър, е по-добре да не мислим, Защо, На индустриалците със сигурност няма да им хареса, инвестирани са милиони, В такъв случай ни остава лудницата, Да, господин министър, лудницата, Ами тогава нека бъде лудницата, Впрочем, погледнато от всички страни, тя предлага най-добри условия, защото, освен че е оградена със зид по целия периметър, имаме налице и предимството, че се състои от две крила, едното ще бъде предназначено за слепите, другото за заподозрените, има и централен корпус, който ще бъде, така да се каже, ничия земя, оттам ослепелите ще минават, за да се приобщят към вече слепите, Виждам един проблем, Какъв, господин министър, Ще трябва да назначим хора, които да ръководят прехвърлянията, но не вярвам да се намерят доброволци, Не мисля, че това ще е необходимо, господин министър, Обяснете, В случай, че някой от заподозрените в заразяване ослепее, което е естествено да му се случи рано или късно, бъдете сигурен, господин министър, че останалите, които още виждат, ще го изхвърлят незабавно, Имате право, Така както не биха допуснали при тях да влезе някой слепец, който внезапно се е сетил да се премести, Добре обмислено, Благодаря, господин министър, в такъв случай можем да действваме, Да, имате картбланш.

Комисията реагира бързо и ефикасно. Преди мръкване вече бяха събрали всички слепи, за които имаше сведение, и също така известен брой предполагаеми заразени, поне онези, които имаше възможност да бъдат идентифицирани и открити в бърза операция по издирването им, извършена предимно в семействата и на работните места на засегнатите от загуба на зрението. Първите откарани в празната лудница бяха лекарят и жена му. Имаше войници, които пазеха. Порталът беше отворен колкото да влязат и веднага след това затворен. За парапет служеше едно дебело въже от портала към главния вход на сградата, Движете се малко вдясно, там има въже, хванете се за него и вървете напред до стъпалата, стъпалата са шест, предупреди един сержант. Вътре въжето се разделяше на две, наляво и надясно, сержантът беше се провикнал, Внимание, вашето въже е дясното. Докато влачеше куфара, жената водеше мъжа си към стаята, която се намираше най-близо до входа. Беше разположена надълго, като стара лечебница, с два реда легла, боядисани в сиво, но с отдавна олющена

боя. Дюшеците, чаршафите и одеялата бяха в същия цвят. Жената отведе мъжа си в дъното на помещението, накара го да седне на едно от леглата и му каза, Не излизай оттук, ще отида да погледна какво е положението. Имаше още стаи, дълги и тесни коридори, кабинети, които навярно са били лекарски, мръсни клозети, кухня, където още се носеше миризмата на лоша храна, голяма столова с маси с ламаринени плотове, три килии с облечени в дунапрен стени до височина два метра, а нагоре изолирани с корк. Зад сградата имаше запустял двор със зле поддържани дървета, стволите изглеждаха като обелени. Навсякъде се виждаха боклуци. Жената на лекаря се върна вътре. В един открит шкаф намери усмирители ризи. Когато отново отиде при мъжа си, го попита, Можеш ли да си представиш къде ни доведоха, Не, тя се канеше да добави, В лудница, но той я изпревари, Ти не си сляпа, не мога да позволя да останеш тук, Да, имаш право, не съм сляпа, Ще ги помоля да те отведат у дома, ще им кажа, че си ги излъгала, за да останеш с мен, Няма смисъл, оттам няма да те чуят, а и да те чуят, няма да ти обърнат внимание, Но ти виждаш, Засега, най-вероятно ще ослепея тия дни или след минута, Върви си, моля те, Не настоявай, освен това мога да се обзаложа, че войниците не биха ме оставили дори да стъпя на стъпалата, Не мога да те задължа, Не, мили мой, не можеш, ще остана, за да ти помагам, също и на другите, които ще дойдат, но не им казвай, че виждам, Кои други, Сигурно не мислиш, че ще сме единствените, Това е някаква лудост, Трябва да е така, намираме се в лудница.

Останалите слепи пристигнаха накуп. Бяха ги заловили по домовете им, един след друг, първо оня с автомобила, крадеца, който го беше взел, момичето с тъмните очила, кривогледото момче, него не, него го бяха взели от болницата, където го беше отвела майка му. Майката я нямаше, не се беше изхитрила като жената на лекаря да каже, че и тя е сляпа, тя беше една проста женица, неспособна да излъже, дори когато е за нейно добро. Влязоха в помещението с препъване, ръкомахайки във въздуха, тук нямаше въже, което да ги води, трябваше да се научат за сметка на собствените си неволи, момчето плачеше, викаше майка си, момичето с тъмните очила го успокояваше, Идва, идва, му казваше, и тъй като носеше тъмни очила, както можеше да е сляпа, така можеше и да вижда, останалите движеха очи насам-натам, но нищо не виждаха, докато тя, с тези тъмни очила,

само защото повтаряше, Идва, идва, сякаш наистина можеше да види как през вратата влиза отчаяната майка. Жената на лекаря приближи устни до ухото на съпруга си и прошепна, Влязоха четирима, една жена, двама мъже и едно момче, Как изглеждат мъжете, попита лекарят тихо. Тя ги описа, а той, Този не го познавам, другият по описанието по всяка вероятност е слепият, който дойде в кабинета ми, Хлапето е кривогледо, а жената е с тъмни очила, изглежда хубава, И двамата бяха при мен. Заради шума, който вдигаха, докато търсеха сигурно място, слепите не чува размяната на думи, навярно мислеха, че там няма други като тях, а и не бяха загубили зрението си отдавна, та да се развие слухът им повече от нормалното. Най-накрая сякаш бяха стигнали до заключението, че не си струва да рискуват сигурното заради неизвестното, всеки седна на леглото, в което се беше препънал, така да се каже, двамата мъже бяха прекалено близо един до друг, но не го знаеха. Момичето тихо продължаваше да успокоява детето, Не плачи, ще видиш, че майка ти скоро ще дойде. След това настана тишина и тогава жената на лекаря каза така, че да я чуят от дъното на помещението, където беше вратата, Тук сме двама, вие колко сте. Неочакваният глас стресна новодошлите, но двамата мъже продължаваха да мълчат, отговори момичето, Мисля, че сме четирима, аз съм тук с това момче, Кой още, защо останалите не говорят, попита жената на лекаря, И аз съм тук, промърмори един мъжки глас, сякаш му беше трудно да произнесе думите, И аз, на свой ред промърмори ядосано друг мъжки глас. Жената на лекаря си каза, Държат се сякаш се страхуват да се представят. Виждаше, че седят настръхнали, напрегнати, с изопнати вратове, сякаш се опитват да надушат нещо, но, любопитен факт, израженията им бяха еднакви, някаква смесица от страх и заплаха, но страхът на единия нямаше нищо общо със страха на другия, нито пък си приличаше заплашителността, която излъчваха. Какво ли има между тях, помисли.

В този миг се чу един силен и сух глас, беше на някого, който е свикнал да дава заповеди. Идваше от високоговорител, закачен над вратата, през която бяха влезли. Думата Внимание беше произнесена три пъти, после гласът започна, Правителството съжалява, че е било принудено енергично да направи онова, което смята за свое право и за свой дълг, да защити с всички възможни средства народа в кризата, пред която сме изправени, когато е налице внезапна епидемия от

слепота, наречена произволно бялата болест, и би желало да може да разчита на гражданското чувство и на сътрудничеството на всички хора, за да се спре разпространяването на заразата, тъй като се предполага, че става дума за зараза, а не просто за серия от съвпадения, необясними за момента. Решението да съберем на едно място засегнатите и на друго, близко място, макар и отделено, хората, с които са имали някакъв контакт, не е взето без сериозно обмисляне. Правителството е съвсем наясно с отговорността, която носи, и очаква онези, към които е отправено това съобщение, също да поемат, като съвестни граждани, полагащите им се отговорности, мислейки, че изолацията, в която сега се намират, ще е над всичко лично и ще е акт на солидарност към останалата част от нацията. След всичко казано молим за вашето внимание, за да чуете инструкциите, които следват, първо, лампите трябва винаги да светят, всеки опит за манипулиране на ключовете е безсмислен, не работят, второ, да напуснете сградата без позволение е равнозначно на незабавна смърт, трето, във всяка стая има телефон, който може да използвате единствено за да искате да ви доставят отвън продукти за хигиена и препарати за почистване, четвърто, интернираните ще перат на ръка своите дрехи, пето, препоръчва се всяка стая да си избере отговорник, става дума за препоръка, а не за заповед, интернираните ще се организират, както сметнат за добре, стига да изпълняват предходните заповеди, а също и тези, които сега ще продължим да изреждаме, шесто, три пъти на ден на входа отляво и отдясно ще бъдат оставяни кутии с храна, те са предвидени за пациентите и за заподозрените в заразяване, седмо, всички остатъци трябва да бъдат изгорени, като за остатъци се смятат както излишъците от храна, така и кутиите, чиниите и приборите, които са произведени от горими материали, осмо, изгарянето трябва да се извършва във вътрешните дворове на сградата или околоръст, девето, интернираните носят отговорност за отрицателните последствия от това изгаряне, десето, в случай на пожар, бил той неволен или умишлен, пожарникарите няма да се намесят, единадесето, интернираните не бива да разчитат на никаква намеса отвън, ако се разболеят, или ако има случаи на размирици и насилие, дванадесето, в случай на смърт поради каквато и да била причина интернираните ще погребат труповете в оградено пространство без никакви формалности, тринадесето, комуникацията между крилото на

слепите и това на заподозрените в заразяване ще се осъществява през централния корпус на сградата, там, откъдето влязохте, четиринадесето, заподозрените в заразяване, които ослепеят, незабавно трябва да преминат в крилото на слепите, петнадесето, това съобщение ще се повтаря всеки ден, в същия час, за сведение на новопостъпилите. Правителството и Нацията очакват всеки да изпълни своя дълг. Лека нощ.

В първоначално установилата се тишина се чу ясният глас на момчето, Искам мама, но думите бяха произнесени безизразно, като механичен автомат за повтаряне, който преди време е започнал едно прекъснато изречение и сега без време го довършва. Лекарят каза, Заповедите, които чухме току-що, не оставят място за съмнение, ние сме изолирани, по-изолирани отколкото някой някога е бил вероятно, и без надежда да излезем оттук, преди да се открие лек за болестта, Аз познавам този глас, каза момичето с тъмните очила, Аз съм лекар, лекар офталмолог, Вие сте лекарят, при когото бях вчера на консултация, това е вашият глас, Да, а вие коя сте, Имах конюнктивит, предполагам, че още си го имам, но сега съм сляпа, съвсем сляпа и вече май няма значение, А това дете с вас, Не е мое, аз нямам деца, Вчера преглеждах едно кривогледо момченце, ти ли беше, попита лекарят, Да, аз, отговорът на момчето излезе с един неприязнен тон, беше на човек, който не обича да се споменава физическият му недъг, и имаше право, защото подобни дефекти, като този и други, дори само като се говори за тях, веднага стават от едва забележими в повече от очевидни. Има ли още някой, когото да познавам, отново попита лекарят, дали случайно не е тук мъжът, който вчера дойде в кабинета ми, придружен от съпругата си, човекът, ослепял внезапно, докато карал кола, Аз съм, отвърна първият сляп, Има ли още някой, кажете кой сте, моля, принудиха ни да живеем заедно, без да знаем за колко време, затова е наложително да се познаваме. Крадецът на колата процеди през зъби, Да, да, сметна, че това е достатъчно, за да потвърди присъствието си, но лекарят настоя, Гласът е на сравнително млад човек, вие не сте възрастният болен, нали, онзи с пердето, Не, докторе, не съм, Как ослепяхте, Вървах по улицата, И какво още, Нищо повече, вървах по улицата и ослепях. Лекарят отваряше уста да попита дали и неговата слепота е бяла, но млъкна, за какво, с какво щеше да помогне, каквото и да беше отговорът, бяла или черна е слепотата, нямаше да

излязат оттам. Протегна колебливо ръка към жена си и срещна нейната по пътя. Тя го целуна по лицето, никой друг не можеше да види това сбръчкано чело, посърналите устни, мъртвите очи, като от стъкло, стряскащи, защото сякаш виждаха, а те нищо не виждаха, И моят ред ще дойде, помисли, кога, може би точно в този момент, без да имам време да довърша това, което си казвам, когато и да е, като тях, а може и да се събудя спяпа, ще оследея, като затворя очи, за да спя, мислейки, че само съм задрямала.

Погледна четиримата слепи, бяха седнали на леглата, в краката им стоеше малкото багаж, който бяха успели да вземат със себе си, момчето с училищната раница, останалите с куфари, малки, сякаш бяха дошли да прекарат края на седмицата. Момичето с тъмните очила тихо разговаряше с детето, в редицата от другата страна, близо един до друг, разделени само от едно празно легло, седяха първият ослепял и крадецът на колата, бяха един срещу друг, без да го знаят. Лекарят каза, Всички чухме заповедите, каквото и да стане, едно нещо знаем, никой няма да дойде да помогне, затова би било добре да започнем вече да се организираме, защото не след дълго тази стая ще се напълни с хора, тази и другите, Откъде знаете, че има и други стаи, попита момичето, Пообиколихме малко, преди да дойдем тук, тази беше най-близо до входната врата, обясни жената на лекаря, докато го стискаше за ръката, за да го накара да внимава. Момичето каза, Най-добре би било, докторе, вие да станете отговорник, нали сте лекар, За какво служи един лекар без очи и без лекарства, Все пак има авторитет. Жената на лекаря се усмихна, Смятам, че трябва да приемеш, ако и останалите са съгласни, разбира се, Не смятам, че е добра идея, Защо, Засега тук сме само шестимата, но утре ще сме повече, ще идват хора всеки ден, би било като да заложим на невъзможното, ако смятаме, че ще са готови да приемат власт, която не са си избрали сами и която отгоре на всичкото няма какво да им даде в замяна на послушанието, но всичко това, ако предположим, че все пак признаят една власт и едно правило, В такъв случай ще ни е трудно да живеем тук, Ще имаме късмет, ако просто ни бъде трудно. Момичето с тъмните очила каза, Намеренията ми бяха добри, но в действителност имате право, докторе, всеки ще тегли към себе си.

Дали воден от тези думи, или защото не можеше повече да съдържа гнева си, единият от мъжете рязко се изправи, Ей тоя тип е

виновен за нашето нещастие, ако имах очи, веднага бих го довършил, извика, сочейки в посоката, където смяташе, че се намира другият. Не сбърка много, но драматичният жест изглеждаше смешен, защото щръкналият му пръст обвинително сочеше към едно невинно нощно шкафче. Успокойте се, каза лекарят, по време на епидемия няма виновни, всички са жертви, Ако не бях проявил толкова доброта и човечност, ако не бях му помогнал да си стигне до дома, все още щях да си имам хубавите очи, Кой сте вие, попита лекарят, но обвинителят не отговори, вече май съжаляваше, задето е проговорил. Тогава се чу гласът на другия мъж, Отведе ме до къщи, наистина, но после се възползва от състоянието ми, за да ми открадне колата, Не е вярно, нищо не съм откраднал, Открадна я и още как, открадна я, Ако някой ти е свил колата, не съм бил аз, отплатата, която получих за добрината си, беше да ослепея, освен това къде са свидетелите, искам да ги видя, Караницата нищо няма да реши, каза жената на лекаря, колата е отвън, а вие сте вътре, по-добре да се помирите, спомнете си, че ще трябва да живеем заедно тук, Кой ли би живял с него, знам си аз, каза първият ослепял, вие правете каквото искате, но аз отивам в друга стая, няма да стоя с един престъпник, който е в състояние да обере слепец, оплаква се той, че бил ослепял заради мен, нека ослепява, поне все още има справедливост на тоя свят. Грабна куфара си и влачейки крака, за да не се спъне, опипвайки със свободната ръка, излезе на пътеката между двете редици с легла, Къде са стаите, попита, но не успя да чуе отговора, ако изобщо някой му отговори, защото внезапно бе връхлетян от ръце и крака едновременно, крадецът на колата изпълняваше, доколкото можеше, заплахата да си отмъсти на виновника за бедите му. Кой отгоре, кой отдолу, се затъркаляха в ограниченото пространство, блъскайки се неведнъж в краката на леглата, докато, отново уплашено, кривогледото момче пак завика и заплака за майка си. Жената на лекаря сграбчи мъжа си под ръка, знаеше, че сама не може да сложи край на разправията, и го поведе по пътеката до мястото, където се биеха задъхано разгневените бойци. Насочи ръцете на мъжа си, тя самата се зае със слепия, когото намери за по-подходящ, и с големи усилия успяха да ги отделят един от друг. Държете се глупаво, скара се лекарят, ако вашата идея е да направите от това място ад, продължавайте, на прав път сте, но си спомнете, че сме оставени сами на себе си, никаква помощ отвън, чухте какво ни

казаха, Той ми открадна колата, оплака се първият ослепял, понесъл повече удари от другия, Оставете я сега тая кола, в момента ви е все едно, каза жената на лекаря, вече не сте могли да си служите с нея, когато са ви я откраднали, Да, но си беше моя, а тоя крадец ми я взе, не знам къде я е откарал, Най-вероятно колата ви е на мястото, където този човек е ослепял, Умен сте, докторе, да, няма съмнение, каза крадецът. Първият ослепял направи едно движение, за да се освободи от ръцете, които го държаха, но не приложи голямо усилие, сякаш беше разбрал, че нито възмущението, макар и справедливо, щеше да му върне колата, нито колата щеше да му върне очите. Ала крадецът заплаши, Ако смяташ, че ще ти се размине, дълбоко се лъжеш, откраднах ти колата, да, аз ти я откраднах, но ти ми открадна зрението, я да видим кой от двамата ни е по-голям крадец, Престанете, протестираше лекарят, всички тук сме слепи, а не се оплакваме и не обвиняваме никого, Не ми пука за чуждите беди, отвърна крадецът с презрение, Ако искате да отидете в друга стая, каза лекарят на първия ослепял, жена ми ще ви заведе, тя се ориентира по-добре от мен, Промених решението си, предпочитам да остана в тази. Крадецът се присмя, Детенцето се страхува да остане само, да не му се яви там някой таласъм, който познавам, Стига, извика лекарят нетърпеливо, Хей, докторче, изръмжа крадецът, тук всички сме равни, на мен не можеш да ми заповядваш, господинчо, Не заповядвам, само казвам да оставите този човек на мира, Е, да де, да, ама внимавай с мен, че мен не могат да ме поучават, като ми кипне, да, ставам и за приятел като мнозина, ама когато съм враг, съм като малцина. С агресивни жестове и движения крадецът потърси леглото, на което беше седнал, блъсна куфара си отдолу, после обяви, Ще си лягам, съдейки по тона му, сякаш искаше да предупреди, Обърнете се, че ще се събличам. Момичето с тъмните очила каза на кривогледото момче, И ти ще си лягаш, остани до мен, ако имаш нужда от нещо през нощта, ме повикай, Искам да пишкам, помоли детето. Като го чуха, внезапно всички почувстваха, че незабавно трябва да уринират, помислиха си го с тези или с други думи, Ами това сега как ще стане, първият ослепял опипа под леглото, за да провери дали няма там някое гърне, като в същото време се надяваше да няма, защото щеше да го е срам да уринира пред други хора, не можеха да го виждат, много ясно, но звукът от уринирането е недискретен и не може да бъде прикрит,

мъжете поне могат да приложат един номер, който не е по силите на жените, в този случай имат повече късмет. Крадецът седна в леглото, сега казваше, По дяволите, къде се пикае тука, Внимавайте с езика, тук има дете, протестира момичето с тъмните очила, Е, да, драга моя, ама или ще намериш някое място, или твоето отроче скоро ще си опикае краката. Жената на лекаря каза, Може би аз ще мога да открия тоалетните, спомням се, че усетих там миризмата, Аз ще дойда с вас, каза момичето с тъмните очила, държейки вече за ръка детето, Мисля, че ще е най-добре да отидем всички, отбеляза лекарят, така ще научим пътя за когато ни потрябва, Много добре те разбирам, помисли крадецът на колата, но не се осмели да го произнесе на висок глас, не ти се иска всеки път, като ми се допикае, твоята женичка да трябва да ме води. Мисълта, за секунда усетена тайно, предизвика у него слаба ерекция, което го изненада, сякаш фактът, че е ослепял, трябваше да има като последствие и загубата или намаляването на сексуалните желания, Добре, помисли, в края на краищата не всичко е загубено, сред умрели и ранени все някой ще се измъкне, и абстрахирайки се от разговора, започна да си фантазира. Не му оставиха време, лекарят вече казваше, Да се строим в колона, жена ми ще върви напред, всеки ще постави ръка върху рамото на предния, така няма опасност да се загубим. Първият ослепял каза, Аз с тоя няма да вървя, очевидно имаше предвид оня, който го беше обрал.

Дали защото се търсеха, или защото се отбягваха, едва успяваха да се движат по тясната пътека, още повече че жената на лекаря трябваше да се държи така, сякаш също е сляпа. Накрая се наредиха в колона, зад жената на лекаря вървеше момичето с тъмните очила, то водеше кривогледото момче за ръка, зад нея беше крадецът по гащи и потник, след това беше лекарят и накрая, засега предпазен от агресия, първият ослепял. Напредваха съвсем бавно, сякаш никой не се доверяваше на оня, който ги води, със свободната ръка опипваха въздуха, търсейки по пътя нещо твърдо, стена, каса на врата. Застанал зад момичето с тъмните очила, крадецът, стимулиран от парфюма, който се излъчваше от нея, и от спомена за скорошната ерекция, реши да използва ръцете си по-успешно, с едната я галеше по врата под косата, с другата направо безцеремонно заопипва гърдите ѝ. Тя се отърси, за да се освободи от безочиеето, но той здраво я беше сграбчил. Тогава момичето силно ритна назад с единия си крак, беше като къч.

Токчето на обувката, тънко като острие, се заби в голата плът на бедрото на крадеца, който изкрещя от изненада и болка. Какво става, попита жената на лекаря, поглеждайки назад, Спънах се, каза момичето с тъмните очила, май нараних човека зад мен. Кръвта вече започваше да се показва измежду пръстите на крадеца, който сред стонове и псувни се опитваше да заличи следите от агресията, Ранен съм, тая тук не вижда къде си слага краката, А вие не виждате къде си слагате ръцете, отвърна сухо момичето. Жената на лекаря разбра какво е станало и първо се усмихна, но веднага видя, че раната изглежда зле, кръвта се стичаше по крака на бедния дявол, а там не разполагаха с кислородна вода, нито с антисептик, нито с лепенки, нито с превръзки, никакъв дезинфектант, нищо. Колоната се беше развалила, лекарят попита, Къде сте ранен, Тук, Къде тук, В крака, не виждате ли, тая ме прониза с токчето си, Спънах се, нямам вина, повтори момичето, но веднага след това избухна раздражено, Тоя нещастник ме опипваше, за каква ме мисли той. Жената на лекаря се намеси, Сега трябва да промием и превържем раната, А къде има вода, В кухнята, в кухнята има вода, но няма нужда да ходим всичките, съпругът ми и аз ще го заведем, останалите ще ни чакат тук, няма да се бавим, Искам да пишкам, каза момчето, Потърпи малко, веднага се връщаме. Жената на лекаря знаеше, че трябва да тръгне веднъж надясно и веднъж наляво, после да продължи по един дълъг коридор, който свиваше под прав ъгъл, кухнята беше в дъното. След няколко минути си даде сметка, че се е объркала, спря, тръгна обратно, после възкликна, О, вече се сещам, после отидоха право в кухнята, не биваше да губят повече време, раната силно кървеше. Отначало потече мръсна вода, трябваше да изчакат да се избистри. Беше топличка, застояла, сякаш беше загнивала вътре в тръбите, но раненият въздъхна облекчено. Раната изглеждаше зле. Ами сега, как ще превържем раната, попита жената на лекаря. Под една от масите имаше няколко мръсни парцала, които навярно бяха служили за бърсане, но би било проява на много нездрав разум да си послужат с тях за превръзки, Тук май няма нищо, каза, докато се преструваше, че търси насам-натам, Но аз не мога да остана в това състояние, докторе, кръвта не спира, моля, помогнете ми, и извинявайте, ако преди малко се държах зле с вас, жалваше се крадецът, Помагаме ви, точно това правим, каза лекарят и после, Свалете си потника, няма друг начин. Раненият измърмори, че ще му

липсва, но го свали. Жената на лекаря бързо го нави и го омота около бедрото, върза го с всичка сила и успя с краищата, образувани от презрамките и долната част, да направи недодялан възел. Тези движения не биха могли да бъдат извършени с лекота от един слепец, но тя не искаше да губи време с още симулации, беше достатъчно, че се престори, че се е изгубила. На крадеца му се стори, че има нещо ненормално, според логиката лекарят, дори и да не беше нищо повече от офталмолог, трябваше да му направи превръзката, но утехата, че се грижат за него, успя да се наложи над съмненията, макар и бегли, които за момент минаха през съзнанието му. Тръгна куцукайки, върнаха се при останалите, там жената на лекаря веднага забеляза, че кривогледото момченце не е успяло да се удържи и се е напишкало в панталоните. Нито първият ослепял, нито момичето с тъмните очила бяха разбрали какво се е случило. В краката на момчето се разстиляше локва от урина, а подгъвите на панталоните още капеха. Но сякаш нищо не беше станало, жената на лекаря каза, Хайде да потърсим тия тоалетни. Слепите протегнаха ръце пред лицата си, търсейки се едни други, но не и момичето с тъмните очила, което заяви веднага, че няма да върви пред тоя нахалник, който я беше опипал, накрая възстановиха колоната, като крадецът и първият ослепял смениха местата си, между тях стоеше лекарят. Крадецът куцаше още повече, влачеше крака си. Турникетът му пречеше, а раната пулсираше толкова силно, че сякаш сърцето му се беше преместило и сега се намираше в дъното на дупката. Момичето с тъмните очила пак водеше момчето за ръка, но то се беше отдръпнало максимално настрана от страх някой да не забележи белята, както например лекарят, който подуши, Тук мирише на урина, а жена му реши, че трябва да потвърди усетеното, Да, наистина има миризма, не можеше да каже, че идва от тоалетните, защото още бяха далече от тях, а и при положение че беше принудена да се държи сякаш е спяла, не можеше да разкрие, че миризмата идва от мокрите панталони на момчето.

Бяха съгласни, както жените, така и мъжете, когато стигнаха до тоалетните, че детето трябва първо да се облекчи, но накрая мъжете влязоха заедно, без да правят разлика по отношение на това, на кого колко му е спешно или на каква възраст е, писоарът беше общ, на такова място така и трябваше да бъде, общи бяха и клозетите. Жените останаха на вратата, твърди се, че повече умеят да стискат, но всичко

си има предели, след малко жената на лекаря предложи, Може би има и други тоалетни, но момичето с тъмните очила каза, Аз мога да чакам, Аз също, каза другата, после настана тишина, а после започнаха да си приказват, Как ослепяхте, Като всички, внезапно престанах да виждам, Вкъщи ли си бяхте, Не, Значи като излязохте от кабинета на мъжа ми, Горедолу, Какво значи горедолу, Че не беше веднага след това, Усетихте ли някаква болка, Не съм усетила болка, като отворих очи, вече не виждах, Аз не, Какво не, Не бях със затворени очи, ослепях в мига, в който мъжът ми влезе в линейката, Имал е късмет, Кой, Мъжът ви, така ще можете да сте заедно, В такъв случай и аз съм извадила късмет, Да, Вие омъжена ли сте, Не, не съм и смятам, че занапред никой няма да ме вземе, Но тази слепота е толкова ненормална, толкова отвъд познатото на науката, че не може да продължи вечно, Ами ако останем така за остатъка от дните си, Ние, Всички, Би било ужасно, цял свят от слепци, Дори не искам да си го представям.

Кривогледото момче излезе първо от тоалетната, дори нямаше нужда да влиза. Беше навило панталоните си до колената и беше събуло чорапите си. Каза, вече съм тук, ръката на момичето с тъмните очила се протегна по посока на гласа, не уцели от първия път, нито от втория, на третия път намери колебливата ръка на момчето. След малко се показва лекарят, веднага след това и първият ослепял, единият от двамата попита, Къде сте, жената на лекаря вече държеше мъжа си за едната ръка, другата му ръка беше докосната и после сграбчена от момичето с тъмните очила. За няколко секунди никой не държеше първия ослепял, после някой постави ръка на рамото му. Всички ли сме тук, попита жената на лекаря, Онзи с крака остана да задоволява друга своя нужда, отвърна съпругът ѝ. Тогава момичето с тъмните очила каза, Може би има и други тоалетни, вече започвам да не издържам, извинете, Хайде да потърсим, каза жената на лекаря и се отдалечиха, хванати за ръка. След десет минути се върнаха, бяха открили лекарски кабинет със санитарен възел. Крадецът вече беше излязъл от тоалетната, оплакваше се от студа и от болки в крака. Възстановиха колоната в същия ред, в който бяха дошли, и с по-малко усилия от преди и без никакъв инцидент се върнаха в стаята. Сръчно, без да е очевидно, жената на лекаря им помогна да стигнат до леглата, където се бяха настанили. Още отвън тя им каза, сякаш вече беше ясно за всички, че най-лесният начин всеки да намери своето място е, като

преброят леглата от входа, Нашите, каза, са последните от дясната страна, деветнадесет и двадесет. Пръв по пътеката тръгна крадецът. Беше почти гол, имаше тръпки, искаше да облекчи болката в крака си, достатъчно причини, за да го пуснат напред. Вървеше от легло на легло, като опипваше пода отдолу в търсене на куфара си, а когато го разпозна, се провикна, Ето го, и добави, Четиринадесет, От коя страна, попита жената на лекаря, Отляво, отвърна, отново леко изненадан, сякаш тя трябваше да го знае, без да ѝ се налага да пита. Следващият беше първият ослепял. Знаеше, че неговото легло е второто от това на крадеца, от същата страна. Вече не се страхуваше да спи близо до него, кракът му беше в такова окаяно състояние, ако се съди по оплакванията и въздишките, оня едва мърдаше. Когато стигна, каза, Шестнадесет, ляво, и си легна с дрехите. Тогава момичето с тъмните очила помоли тихичко, Помогнете ни да останем близо до вас, отсреща, от другата страна, там би било добре. Четиримата заедно тръгнаха и бързо се настаниха. След няколко минути кривогледото момче каза, Гладен съм, а момичето с тъмните очила промърмори, Утре, утре ще ядем, сега ще спиш. После отвори куфарчето си и потърси шишенцето, което си беше купила от аптеката. Свали очилата, наклони глава назад и с широко отворени очи, направлявайки едната си ръка с другата, капна от лекарството. Не всички капки попаднаха в очите ѝ, но конюнктивитът, така добре лекуван, скоро щеше да мине.

Трябва да отворя очи, помисли жената на лекаря. През затворените клепачи, когато на няколко пъти се събуди през нощта, тя долавяше светлината на лампите, които едвам осветяваха помещението, но сега сякаш усещаше нещо различно, някакво бляскаво присъствие, можеше да се дължи на зазоряването, а можеше вече да се задава морето от мляко и да потапя очите ѝ. Каза си, че ще преброи до десет и после ще отвори очи, два пъти си го каза, два пъти преброи и два пъти не ги отвори. Чувахе дълбокото дишане на мъжа си в леглото до нея, нечие хъркане, Как ли е кракът на оня, се запита, но знаеше, че в момента не става дума за истинско съчувствие, искаше ѝ се да си измисли друга грижа, искаше ѝ се да не трябва да отваря очи. Веднага след това сами се отвориха, просто така, не защото беше решила. През прозорците, които започваха от средата на стената и свършваха на педя от тавана, влизаше мътната синкава светлина на зазоряването. Не съм сляпа, промърмори и веднага след това се надигна в леглото, момичето с тъмните очила, което заемаше леглото срещу нея, можеше да я е чуло. Спеше. В леглото до момичето, леглото, което опираше в стената, спеше и детето, Направила е като мен, помисли жената на лекаря, дала му е най-защитеното място, бихме били доста слаби прегради, само един камък на пътя, без друга надежда освен тази, че врагът ще се препъне в нас, какъв ти враг, тук никой няма да ни нападне, можеше да сме крали и убивали навън, пак нямаше да ни задържат, крадецът на колата никога не е бил по-сигурен за свободата си, толкова сме изолирани от света, че скоро няма да знаем кои сме, дори не се сетихме да си кажем имената, а и за какво, за какво биха ни послужили имената, никое куче не разпознава другите кучета по името, нито пък им се представя с името, което са му дали, разпознават се по миризмата, ние тук сме като друга порода кучета, разпознаваме се по лая, по говоренето, останалото, чертите на лицето, цвета на очите, на кожата, на косата, няма никакво значение, сякаш не съществува, аз още виждам, но докога ли. Светлината се промени малко, не можеше нощта да се връща отново, значи небето се беше покрило с облаци. От леглото на крадеца се чу стон, Ако раната му се е инфектирала, помисли жената на лекаря, нямаме с какво да се погрижим за него, никакви средства, и най-малкият инцидент при тия условия може да се превърне в трагедия, вероятно тъкмо на това се надяват, да свършим тук един подир друг, няма човек, няма проблем.

Жената на лекаря стана от леглото, надвеси се над мъжа си, канеше се да го събуди, но не посмя да го изтръгне от съня му, за да установи, че още е спял. Боса, стъпка по стъпка отиде до леглото на крадеца. Беше с отворени очи, втренчен. Как сте, прошепна жената на лекаря. Крадецът обърна глава по посока на гласа и каза, Зле, кракът много ме боли, тя се канеше да му каже, Нека погледна, но млъкна навреме, каква непредпазливост, но той самият беше забравил, че там са само слепци, действаше, без да мисли, както би направил преди няколко часа, навън, ако някой лекар му кажеше, Нека погледна, вдигна одеялото. Дори в сумрака, който имаше някакво зрение, можеше да установи, че дюшекът е пропит от кръв, а черната дупка на раната е с подути краища. Превръзката беше паднала. Жената на лекаря бавно свали одеялото, после с бърз лек жест прекара ръка през челото на мъжа. Кожата му беше суха и гореше. Светлината отново се промени, облаците се махнаха. Жената на лекаря се върна при своето легло, но не легна повече. Гледаше мъжа си, който мърмореше насън, силуетите на останалите под сивите одеяла, мръсните стени, празните легла в очакване и кротко си пожела също да е спяла, да премине през видимата обвивка на нещата и да попадне вътре, в светлата необратима слепота.

Внезапно отвън, навярно от атриума, който разделяше двете предни крила на сградата, се чуха гневни гласове, Вън, вън, Махайте се, изчезвайте, Не може да останете тук, Трябва да изпълните заповедите. Врявата се усили, стихна, някаква врата се затвори с трясък, сега се чуваха само някакво тревожно хлипане и разпознаваемият звук от нечие препъване. В стаята всички бяха будни. Обръщаха глави към входа, нямаше нужда да са зрящи, за да знаят, че при тях ще влязат слепци. Жената на лекаря стана, по собствена воля щеше да помогне на новопристигналите, да им каже някои мили думи, да ги заведе до леглата, да ги уведоми, Запомнете, това е номер седем от лявата страна, това е номер четири от дясната, не бъркайте, да, тук сме шестима, дойдохме вчера, да, ние бяхме първите, имената, какво значение имат имената, един, мисля, че е ограбил, друг е бил ограбен, има едно загадъчно момиче с тъмни очила, което си слага капки в очите, за да се лекува от конюнктивит, как знам ли, че очилата й са тъмни, след като съм спяла, така ли, ами моят съпруг е очен лекар и тя е била в кабинета му, да, и той е тук, имал е контакт с всичките, да,

наистина, има и едно момченце, което е кривогледо. Не помръдна, само каза на мъжа си, Идват. Лекарят стана от леглото, жената му помогна да обуе панталона си, нямаше значение, никой не можеше да го види, в този момент слепите започнаха да влизат, бяха петима, трима мъже и две жени. Лекарят каза на висок глас, Спокойно, не бързайте, тук сме шестима, вие колко сте, има място за всички. Те не знаеха колко са, със сигурност се бяха докоснали или сблъскали в даден момент, докато ги изтикваха от лявото крило към това, но не знаеха колко са. И не носеха багаж. Когато се бяха събудили слепи в стаята си и бяха започнали да се оплакват заради това, останалите веднага ги бяха изхвърлили, без да размислят, дори не им бяха оставили време да се сбогуват с някой роднина или приятел, намиращ се там. Жената на лекаря каза, Най-добре е да се номерирате и всеки да каже кой е. Спрели, слепите се колебаеха, но все някой трябваше да започне, двама от мъжете заговориха едновременно, случва се, и двамата млъкнаха, та третият започна, Едно, направи пауза, сякаш се канеше да каже името си, но каза само, Аз съм полицаи, а жената на лекаря си помисли, Не каза как се казва, навярно и той знае, че тук това няма значение. Вече друг мъж се представяше, Две, и последва примера на първия, Аз съм шофьор на такси. Третият мъж каза, Три, помощник-фармацевт съм. После една жена, Четири, аз съм камериерка в хотел, и последната, Пет, секретарка в офис съм. Това е жена ми, моята жена, извика първият ослепял, къде си, кажи ми къде си, Тук, тук съм, казваше тя през сълзи, докато вървеше разтреперана по пътеката. Очите ѝ бяха изцъклени, а с ръцете си се бореше срещу морето от мляко, което нахлуваше през погледа ѝ. По-уверен, той тръгна към нея, Къде си, къде си, сега мърмореше сякаш се молеше. Едната ръка откри другата, в следващия момент вече бяха прегърнати, представляваха едно тяло, целувките търсеха целувки, понякога се губеха във въздуха, тъй като не знаеха къде са лицата им, очите, устните. Жената на лекаря се вкопчи в мъжа си, хлипайки, сякаш също го беше срещнала сега, но тя казваше, Какво нещастие ни се случи, това е фатално. Тогава се чу гласът на кривогледото момченце, което питаше, И моята майка ли е тук. Седнало на леглото му, момичето с тъмните очила промърмори, Ще дойде, не се безпокой, ще трябва да дойде.

Тук истинският дом на всеки е мястото, където спи, затова не бива да се учудваме, че първата работа на новодошлите беше да си изберат легло, така както бяха направили в другата стая, когато още имаха очи и виждаха. В случая с жената на първия ослепял нямаше никакво съмнение, нейното естествено място беше до мъжа ѝ, на легло седемнадесет, оставяйки легло номер осемнадесет, като едно празно пространство, да я отделя от момичето с тъмните очила. Също така не е изненадващо, че всички се опитваха да са близо един до друг, доколкото е възможно, имаха много общи неща, някои вече са известни, но други точно сега ще да се разкрият, например помощник-фармацевтът продаде капките за очи на момичето с тъмните очила, в таксито на шофьора се беше возил първият ослепял, за да отиде на лекар, този, който се обяви за полицаи, беше заварил слепия крадец да плаче като дете, което се е загубило, камериерката беше първият човек, влязъл в стаята, когато момичето с тъмните очила беше започнало да крещи. Ала сигурно е, че не всички съвпадения ще станат явни и известни, било от липсата на повод, било защото дори не биха могли да си представят, че могат да съществуват, било заради елементарното чувство на такт и дискретност. Камериерката от хотела дори не би могла да си представи, че тук се намира жената, която беше видяла гола, за помощник-фармацевта се знае, че е обслужил и други клиенти с тъмни очила, които са си купили капки за очи, на полицаи никой не би издал неблагоприятно, че при тях се намира човек, откраднал автомобил, шофьорът би се заклел, че в последните дни не е возил нито един слепец в таксито си. Естествено, първият ослепял вече каза на жена си тихичко, че един от интернираните е мръсникът, откраднал колата му, Представи си какво съвпадение, но тъй като междувременно беше узнал, че нещастникът е зле заради раната на крака, прояви благоволение да добави, Стига му това наказание. А тя заради огромната тъга, че е сляпа, и заради огромната радост, че отново е намерила съпруга си, радостта и тъгата могат да вървят заедно, не са като водата и олиото, дори не се сети какво беше казала преди два дни, че би дала една година от живота си, за да ослепее гадината, честна дума. И ако все пак сянката на гнева продължаваше да смущава духа ѝ, със сигурност се разнесе, когато раненият простена жаловито, Докторе, моля ви, помогнете ми. Като позволи на жена си да го заведе дотам, лекарят внимателно опипа краищата на раната, нищо повече не

можеше да направи, дори нямаше нужда да я измие, инфекцията можеше да се дължи както на дълбоко проникналото при ритника токче на обувка, която е била в контакт с улиците и с пода на помещенията, така и на патогенните микроорганизми, които най-вероятно вирееха в застоялата вода, излязла от старите и повредени тръби на водопровода. Момичето с тъмните очила, което беше станало, когато чу стона, дойде бавно, броейки леглата. Наведе се напред и протегна ръка, която докосна лицето на жената на лекаря, после достигайки, и тя не разбра как, до ръката на ранения, която гореше, каза със съжаление, Моля за извинение, вината беше изцяло моя, нямаше нужда да постъпвам така, Оставете, отвърна мъжът, случва се в живота, аз също не биваше да правя каквото направих.

Почти заглушавайки последните думи, се включи гласът на високоговорителя, Внимание, внимание, съобщаваме ви, че храната е оставена на входа, също и продуктите за хигиена и почистващите препарати, първо ще излязат слепите да ги вземат, крилото на заразените ще бъде информирано, когато дойде неговият ред, внимание, внимание, храната е оставена на входа, първо да излязат слепите, слепите първо. Объркан от треската, раненият не разбра всички думи, реши, че им казват да излязат, че карантината е свършила, затова се опита да стане, но жената на лекаря го спря, Къде отивате, Не чухте ли, попита той, казаха слепите да излизат, Да, но за да си вземем храната. Раненият каза, О, отчаяно и отново усети как болката преобръща плътта му. Лекарят каза, Останете тук, аз ще отида, Ще дойда с теб, каза жена му. Когато тъкмо бяха на изхода на стаята, един от новодошлите от другото крило попита, Кой е този, отговорът дойде от първия ослепял, Лекар е, очен лекар, Това е едно от най-страхотните неща, които съм чувал през живота си, каза шофьорът, точно това ли трябваше да ни се падне от лотарията, единственият лекар, който за нищо няма да ни послужи, Също така ни се падна от лотарията шофьор, който няма да ни закара никъде, отвърна саркастично момичето с тъмните очила.

Кутията с храната се намираше в атриума. Лекарят помоли жена си, Заведи ме до входа, За какво, Ще им кажа, че имаме човек с тежка инфекция, а нямаме лекарства, Спомни си предупреждението, Да, но може би при конкретен случай, Съмнявам се, Аз също, но наш дълг е да опитаме. На външната площадка дневната светлина замая жената на

лекаря, но не защото бе прекалено силна, на небето имаше тъмни облаци, може би се канеше да вали, Толкова бързо отвикнах от светлината, помисли. В същия миг един войник се развика по тях от портата, Стой, върнете се назад веднага, имам заповед да стрелям, и веднага със същия тон и с насочено оръжие, Сержант, тук едни типове искат да излязат, Не искаме да излезем, отрече лекарят, Съветът ми е наистина да не искате, каза сержантът, докато приближаваше, и показвайки се през решетките на портала, попита, Какво става, Един човек се рани в крака и сега има изявена инфекция, спешно имаме нужда от антибиотици и други лекарства, Заповедите, които имам, са съвсем ясни, да излиза няма право никой, да влиза, само храната, Ако инфекцията се задълбочи, което ще се случи със сигурност, случаят бързо може да стане фатален, Това не ме засяга, Тогава съобщете на висшестоящите си, Ей, слепия, аз на теб ще ти съобщя нещо, или ти и тая ще се върнете незабавно откъдето сте дошли, или ще ви гръмна, Хайде, каза жената, няма какво да се прави, те нямат вина, страх ги е и изпълняват заповеди, Не искам да повярвам, че всичко това се случва, то е против всички човешки закони, По-добре е да повярваш, защото никога не си бил изправен пред по-очевидна истина, Още ли сте тук, извика сержантът, ще преброя до три, ако на три не сте изчезнали от погледа ми, можете да сте сигурни, че няма да успеете да влезете, еднооо, двеее, трии, хайде готово, бяха благословени думи и за войниците, Дори и да ставаше дума за брат ми, не обясни за кого се отнася, дали за мъжа, който беше дошъл да иска лекарства, или за другия с инфектирания крак. Вътре раненият пожела да узнае дали ще разрешат да се внесат лекарства, Откъде знаете, че съм ходил да искам лекарства, попита лекарят, Така реших, вие сте лекар, Съжалявам, Това ще рече, че няма да има лекарства, Да, О, добре.

Храната беше точно изчислена за петима. Имаше шишета с мляко и бисквити, но оня, който беше изчислил порциите, беше забравил да сложи чаши, чинии също нямаше, нямаше и прибори, навярно щяха да дойдат с обяда. Жената на лекаря даде на ранения да пие, но той повърна. Шофьорът започна да протестира, не обичаше мляко и искаше да узнае дали няма кафе. Някои, след като закусиха, си легнаха обратно, първият ослепял заведе жена си да я разведе из мястото, единствено те излязоха от стаята. Помощник-фармацевтът пожела да говори с лекаря, искаше да разбере дали лекарят вече има

някакво изградено мнение за болестта, Не мисля, че можем в прекия смисъл да я наричаме болест, започна да уточнява лекарят, и после, опростявайки го доста, обобщи каквото беше прочел в учебниците, преди да ослепее. Няколко легла по-нататък, шофьорът слушаше внимателно и когато лекарят завърши своето обяснение, каза оттам, Бас държа, че са се запушили каналите, които вървят от очите към мозъка, Дрън-дрън, промърмори възмутено помощник-фармацевтът, Кой знае, лекарят се усмихна, без да иска, в действителност очите са просто лещи, някои от които обективни, мозъкът е този, който вижда, така както и образът се появява на лентата, а ако каналите са запушени, както каза господинът, То е същото като карбуратора, ако бензинът не може да стигне дотам, моторът не работи и колата не върви, Нищо по-просто от това, както виждате, каза лекарят на помощник-фармацевта. А още колко време мислите, че ще останем тук, докторе, попита камериерката, Поне докато сме слепи, А това колко време ще е, Честно казано, не мисля, че някой знае, А дали е нещо временно, или ще е така завинаги, Какво не бих дал да го знам. Камериерката въздъхна и след малко каза, Аз също така бих искала да разбера какво стана с онова момиче, Кое момиче, попита помощник-фармацевтът, Онова от хотела, много ме впечатли, наред стаята, гола както е дошла на света, само с едни тъмни очила, крещеше, че е сляпа, най-вероятно тя ме е заразила със слепота. Жената на лекаря погледна и видя, че момичето бавно сваля очилата си, прикривайки движението, после ги пхна под възглавницата, докато питаше кривогледото момче, Искаш ли още една бисквита. За първи път, откакто беше влязла тук, жената на лекаря се почувства сякаш гледа през микроскоп и наблюдава поведението на същества, които дори не можеха да заподозрат, че присъства, това ѝ се стори недостойно и неприлично, Нямам право да гледам хората, щом те не могат да гледат мен, помисли. С разтреперана ръка момичето си слагаше от капките. Така винаги можеше да каже, че това, което се стича от очите ѝ, не са сълзи.

Когато след няколко часа високоговорителят съобщи, че могат да отидат да приберат храната за обяда, първият ослепял и шофьорът се обявиха за доброволци в мисия, където очите не бяха толкова необходими, достатъчно беше да могат да опипват с ръце. Кутиите бяха далече от вратата, която свързваше атриума с коридора, за да ги намерят, трябваше да вървят на четири крака. Помитаха пода отпред,

протягайки едната си ръка, докато с другата се подпираха като на трети крак. Не срещнаха затруднения да се приберат в стаята само защото на жената на лекаря ѝ беше хрумнала идеята, която съвсем внимателно прокара като дължаща се на собствения ѝ опит, да нарежат на ивици едно одеяло и да направят нещо като въже, чийто край да е постоянно вързан от едната страна за външната дръжка на вратата на стаята, а от другата страна да се връзва всеки път за глезена на човека, който ще излиза да вземе храната. Отидоха двамата мъже, чиниите и приборите бяха дошли, но храната продължаваше да е като за петима, най-вероятно сержантът, командващ охранителния отряд, не знаеше, че там има още шестима слепци, след като от външната страна на портала, дори и при голяма бдителност за случващото се вътре зад главния вход, само по случайност можеше да се види в сянката на атриума как преминават хора от едното крило в другото. Шофьорът предложи да излезе и да се оплаче от липсата на храна, отиде сам, не пожела компания, Не сме петима, а сме единадесет, извика на войниците, а същият сержант му отговори оттам, Спокойно, и много повече ще станете, заяви го с тон, който трябва да се бе сторил насмешлив на шофьора, ако вземем под внимание думите, които каза, когато се върна в стаята, Сякаш ми се подиграваше. Разделиха храната, пет порции, разделени на десет, тъй като раненият продължаваше да не иска храна, само молеше за вода, да навлажнят устата му, моля. Кожата му гореше. Понеже не можеше да понася дълго време одеялото върху раната, от време на време откриваше раната, но студеният въздух в стаята почти веднага го принуждаваше да се завие, така прекарваше часове наред. Стенеше на равни интервали с нещо като приглушен стон, сякаш болката, постоянна, твърда, внезапно се беше усилила, преди да успее да я улови и задържи в границите на поносимото.

В средата на следобед влязоха още трима слепци, изгонени от другото крило. Едната беше сестрата от кабинета на лекаря, която жена му разпозна веднага, а другите двама, така беше решила съдбата, бяха мъжът, с когото се намираше в хотела момичето с тъмните очила, и грубият полицай, отвел я до тях. Имаха време, колкото да стигнат до леглата и да седнат на тях, на случаен принцип, сестрата от кабинета плачеше отчаяно, а двамата мъже мълчаха, сякаш още не можеха да разберат какво им се е случило. Внезапно откъм улицата се чу врява, заповеди, придружени с крясъци, възмутени гласове. Слепите в стаята

се обърнаха с лице към вратата и зачакаха. Не можеха да виждат, но знаеха какво ще стане в следващите минути. Жената на лекаря, седнала на леглото до мъжа си, каза тихо, Така и трябваше да стане, обещаният ад ще започне. Той стисна ръката ѝ и промърмори, Не се отдалечавай, оттук насетне нищо не можеш да направиш. Виковете бяха намалели, сега се чуваха смесени шумове откъм атриума, бяха слепите, докарани като стадо, които се блъскаха едни в други, притискаха се в празното пространство на вратата, малцина объркаха посоката и се озоваха в други стаи, но повечето, с препъване, вкопчени един в друг на гроздове или пръснати поотделно, размахвайки тревожно ръцете си като удавници, влязоха в стаята като вихрушка, сякаш отвън ги тласкаше някаква навиваща машина. Неколцина паднаха и бяха стъпкани. Притиснати в тясната пътека, слепите малко по малко се отклоняваха към пространствата между леглата и там, като кораби, които наред бурята най-накрая са успели да влязат в пристанище, заемаха своето лично място, леглото, и протестираха, че повече никой няма да може да се побере, закъснелите да ходят да търсят някъде другаде да се установяват. От дъното лекарят извика, че има и други стаи, но малцината, останали без легла, се страхуваха да не се загубят из лабиринта, който си представяха, стаи, коридори, затворени врати, стъпала, за които щяха да разберат едва в последния момент. Най-накрая разбраха, че не могат да продължават да стоят там, и намирайки трудно вратата, през която бяха влезли, тръгнаха към неизвестното. Сякаш в търсене на последното все още сигурно убежище, слепите от втората група, онези петимата, успяха да заемат леглата, останали празни между тях и хората от първата група. Само раненият остана изолиран, беззащитен, на легло четиринадесет от лявата страна.

След петнадесет минути, след плача, оплакванията и тихите шумове от настаняването, покоят, но не и спокойствието, се върна в стаята. Следобедът вече примираше, лампите с мъртвешка светлина сякаш се усилиха. Тогава се чу сухият глас на високоговорителя. Както беше съобщено първия ден, инструкциите по функционирането на стаите бяха повторени, както и правилата, на които трябваше да се подчиняват интернираните, Правителството съжалява, че е било принудено да предприеме енергично онова, което смята за свой дълг и свое право, да защитава с всички средства хората по време на кризата, в която се намираме, и т.н., и т.н. Когато гласът замлъкна, се надигна

хор от протести, Затворени сме, Всички ще умрем тук, Къде са лекарите, които ни обещаха, това беше нещо ново, властите бяха обещали лекари, обслужване, може би дори пълното излекуване. Лекарят не каза, че ако се нуждаят от лекар, ето го него. Никога повече нямаше да го каже. На един лекар не са му достатъчни само ръцете, лекарят лекува с фармацевтични продукти, с медикаменти, с разни химически съставки, с комбинации от това и онова, а тук нямаше и помен от тях, нямаше и надежда да ги получат. Нямаше дори очи, за да забележи бледост, за да проследи зачервяване в периферната циркулация, колко пъти, когато е бил излишен по-задълбочен преглед, тези външни признаци са били равнозначни на пълна клинична картина, или оцветяването на лигавиците и пигментацията, с изключително висока степен на вероятност да уцели, От това няма да се спасиш. Тъй като близките легла до едно бяха заети, жена му вече не можеше да му разказва какво става, но той усещаше тежката атмосфера, която се беше създала с идването на последните слепци, напрегната атмосфера, на ръба на изострящ се конфликт. Дори въздухът в стаята сякаш се беше сгъстил, носеха се бавно тежки миризми на кълба, с внезапни отвратителни пориви, Как ли ще е след седмица, се запита и се уплаши, като си представи, че и след седмица още щяха да бъдат затворени в това място, При положение че няма да има проблеми със снабдяването с храна, което не е сигурно, съмнявам се примерно, че хората отвън знаят във всеки момент колко сме, въпросът е как ще се решат нещата с хигиената, вече не говоря за това, как ще се мием, слепи от няколко дни и без ничия помощ, и дали душовете работят и за колко време, говоря за останалото, само едно запущване на тоалетните, макар и едно-единствено, и това тук ще се превърне в клоака. Потърка лицето си с ръце и усети бодливата тридневна брада, По-добре да е така, надявам се да не им хрумне лошата идея да ни пратят бръснари и ножици. В куфара си имаше всичко необходимо, за да се обръсне, но ясно съзнаваше, че би било грешка да го направи, И къде, къде, не тук в стаята, сред всичките тия хора, ясно е, че тя би могла да ме избръсне, но скоро другите ще се усетят и ще се учудят, че има някой, който е в състояние да полага такива грижи, а там вътре, при душовете, оная бъркотия, Господи, колко ни липсват очите, да виждаме, да виждаме, пък макар и някакви бледи сенки, да се намираме пред огледалото, да погледнем неясното

тъмно петно и да можем да кажем, Там е лицето ми, онова светлото не съм аз.

Протестите спряха лека-полека, беше се появил някой от друга стая да попита дали не е останала някаква храна, отговори му шофьорът на такси, Нито троха, а помощник-фармацевтът, за да демонстрира благоразположение, подслади категоричното отрицание, като каза, Може да дойде. Нямаше да дойде. Нощта падна окончателно. Отвън нито храна, нито думи. От съседната стая се чува викове, после се възцари тишина, ако някой плачеше, го правеше тихичко, плачът не минаваше през стените. Жената на лекаря отиде да види как е болният, Аз съм, му каза, и внимателно вдигна одеялото. Кракът имаше плашещ вид, целият беше равномерно подут, като се започне от бедрото, а раната представляваше един черен кръг с виолетови краища, които кървяха, беше се уголемила много, сякаш месото се раздуваше отвътре. Вонеше и едновременно с това от нея се отделяше някаква сладникава миризма. Как сте, попита жената на лекаря, Благодаря, че дойдохте, Кажете ми как се чувствате, Зле, Боли ли, Да и не, Обяснете ми по-добре, Боли ме, но сякаш кракът не е мой, сякаш е отделен от тялото ми, не знам как да го обясня, странно е, сякаш си лежа тук и виждам как ме боли кракът, Това е от треската, Може би, Сега заспивайте. Жената на лекаря сложи ръка върху челото му, после направи едно движение, за да се отдръпне, но не успя дори лека нощ да пожелае, болният я сграбчи за ръката и я придърпа към себе си, принуждавайки я да приближи лице, Аз знам, че вие виждате, каза съвсем тихо. Жената на лекаря изтръпна от изненада и промърмори, Лъжете се, откъде ви хрумна тази мисъл, виждам колкото и всеки друг тук, Не се опитвайте да ме заблудите, госпожо, аз добре знам, че виждате, но спокойно, няма да кажа на никого, Спете, спете, Не ми ли вярвате, Вярвам ви, Не вярвате на думата на един крадец, Вече ви казах, че ви вярвам, Тогава защо не ми кажете истината, Утре ще говорим, сега спете, Да, утре, ако доживея, Не бива да мислим за най-лошото, Аз си го мисля, или по-скоро треската си го мисли вместо мен. Жената на лекаря се върна при мъжа си и прошепна в ухото му, Раната има ужасен вид, сигурно е гангрена, Толкова бързо, изглежда ми невъзможно, Както и да е, много е зле, А ние тук, каза лекарят, нарочно повишил тон, за да се чува, не стига, че сме слепи, а сякаш са

ни вързали и ръцете, и краката. От легло четиринадесет от лявата страна болният отвърна, Мен никой няма да ме върже, докторе.

Часовете минаваха, един след друг слепите заспаха. Някои се бяха завили презглава с одеялото, сякаш искаха тъмнината, истинската тъмнина, черната тъмнина, да премахне завинаги мътните слънца, в които се бяха превърнали техните очи. Трите лампи, висящи от тавана на недосегаема височина, разпръскваха върху леглата своята мръсна жълтеникава светлина, която дори сенки не можеше да направи. Четиридесет човека спяха или отчаяно се опитваха да заспят, някои въздишаха или мърмореха насън, сякаш в съня си виждаха нещо, за което мечтаеха, може би казваха, Ако това е сън, не искам да се събудя. На всички часовниците им бяха спрели, бяха забравили да ги навият или бяха сметнали, че няма смисъл, само жената на лекаря продължаваше да си прави труда. Минаваше три часа през нощта. Понатам, съвсем бавно, като се подпираше на лакти, крадецът на колата се надигна. Не чувстваше крака си, само болката беше там, останалото вече не му принадлежеше. Ставата на коляното му беше вдървена. Претърколи тялото си към страната на здравия крак, който беше провесил от леглото, после с двете си ръце, подпъхнати под бедрото, се опита да премести в същата посока и ранения крак. Като глутница от внезапно събудени вълци болките се разбягаха във всички посоки, за да се върнат веднага в страховития кратер, от който се хранеха. Подпирайки се на ръце, малко по малко провлачваше тялото си по дюшека по посока към пътеката. Когато стигна до долната част на рамката на леглото, му се наложи да си почине. Дишаше трудно, сякаш страдеше от астма, главата му се люшкаше върху раменете, едвам се крепеше върху тях. След няколко минути дишането му стана равномерно и той започна бавно да става, като се подпираше на здравия крак. Знаеше, че другият за нищо няма да му послужи, че ще трябва да го влачи след себе си, където и да отиде. Почувства замайване и се разтрепери неудържимо с цялото си тяло, студът и треската го накараха да изтрака със зъби. Подпирайки се на железата на леглата, минавайки от едно на друго като по лиани, напредваше сред заспалите. Влачеше като чувал ранения си крак. Никой не го забеляза, никой не го попита, Къде си тръгнал по това време, ако някой го беше сторил, знаеше как ще отговори, Отивам да пикая, щеше да каже, единствено не искаше да го викне жената на лекаря, нея не

можеше да я излъже, трябваше да ѝ каже каква мисъл му се върти в главата, Не мога да продължавам да гния тук, признавам, че мъжът ви направи каквото е по силите му, когато преди ми се налагаше да открадна някоя кола, аз не молах друг да я открадне вместо мен, сега е същото, аз трябва да отида там, когато ме видят в това състояние, веднага ще разберат, че съм зле, ще ме натоварят на една линейка и ще ме откарат в болница, със сигурност има болници само за слепи хора, още един човек в повече няма да е голяма разлика, после ще се погрижат за крака ми, ще ме излекуват, чул съм, че така се прави с осъдените на смърт, ако има апандисит, първо го оперират и после го убиват, за да умре здрав, що се отнася до мен, могат после да ме върнат тук, все ми е тая. Напредна още малко, стискайки зъби, за да не стене, единствено не успя да сдържи тих вик на агония, когато стигна края на редицата и загуби равновесие. Беше объркал бройката на леглата, очакваше, че има още едно, а там вече имаше празно пространство. Паднал на пода, не помръдна, докато не се увери, че никой не се е събудил от шума при падането. После реши, че позата съвършено добре приляга на един слепец, ако продължи на четири крака, може полесно да открие пътя. Влачи се така, докато стигна до атриума, там спря, за да си помисли какво трябва да предприеме, дали щеше да е по-добре да вика от вратата, дали да се приближи до оградата с помощта на въжето, което беше послужило за парапет и което със сигурност още беше там. Знаеше много добре, че ако извика оттам за помощ, веднага щяха да му кажат да се прибира обратно, но алтернативата да му послужи като единствена опора някакво хлабаво клатещо се въже, след като въпреки солидната опора на леглата толкова беше изстрадал, го накара да се поколебае. След няколко минути реши, че е намерил решение, Ще вървя на четири крака, помисли, ще застана точно под въжето, от време на време ще вдигам ръка, за да видя дали съм на прав път, това е същото като да откраднеш кола, винаги ще се намери начин. Внезапно, без дори да си даде сметка, съзнанието му се събуди и го упрекна за това, че е могъл да открадне колата на един нещастен слепец, Ако сега съм в това състояние, то не е, защото съм му откраднал колата, а защото го придружих до дома му, тази беше моята голяма грешка. Ала съзнанието му не беше настроено да обсъжда казуси, аргументите му бяха прости и ясни, Един слепец е нещо свято, един слепец не бива да бъде обран, Технически погледнато, не го

обрах, та колата не му беше в джоба, а и аз не съм насочвал пистолет в лицето му, защити се обвиняемият, Стига софизми, изръмжа съзнанието му, и отивай където си тръгнал.

Студеният нощен въздух освежи лицето му. Колко хубаво се диша тук отвън, помисли. Стори му се, че и кракът го боли доста по-малко, но това не го изненада, вече и преди нееднократно му се беше случвало същото. Намираше се на външната площадка, скоро щеше да се озове при стъпалата, Ще е най-трудното, помисли, да слизам с главата напред. Вдигна ръка, за да се увери, че въжето е там, и тръгна. Точно както бе предвидил, не беше лесно да мине от едно стъпало на друго, най-вече заради крака, който не му помагаше, и доказателството дойде веднага, когато наред стълбите едната му ръка се смъкна от стъпалото, тялото му падна на една страна и бе изцяло повлечено от мъртвия товар на проклетия крак. Болките незабавно се върнаха, с трионите, със свределите, с чуковете, и той самият не знае как успя да не закреши. В продължение на дълги минути остана да лежи по корем, с лице, опряно в земята. Студеният бръснещ вятър, който излезе, го накара да потрепери. Върху себе си нямаше нищо друго освен риза и гащи. Раната беше изцяло в контакт със земята и той си помисли, Може да се инфектира, това беше глупава мисъл, не се сети, че се влачеше така от стаята, Добре, няма значение, те ще се погрижат за мен, преди да се е инфектирала, помисли после, за да се успокои, и застана на една страна, за да стига по-удобно до въжето. Не го намери веднага. Беше забравил, че се е озовал перпендикулярно на въжето, когато се изтърколи по стълбите, но инстинктът го накара да остане, където е. После разсъдливостта го подсети да седне и да се движи бавно, докато не докосна с бъбреците си първото стъпало. С ликуващо чувство на победа усети бодливото въже с вдигнатата си ръка. Вероятно тъкмо това чувство му помогна да открие веднага след това начин да се придвижва, без да влачи раната си по земята, застана с гръб към портала и използвайки ръцете си вместо патерици, както са правили едно време хората със сакати крака, започна да се мести с къси движения в седнало положение. Назад, да, защото в този случай, както и в други, е доста по-лесно да влачиш, вместо да буташ. Кракът му така не страдаше толкова, освен това лекият наклон на терена по посока към изхода му помагаше. Що се отнася до въжето, нямаше опасност да го изгуби, главата му почти опираше в него. Питаше се

дали му остава още много до портата, не беше като да се движи на крак, а още по-добре на два, влачеше се на заден ход, и то на интервали от половин педя или дори още по-малко. Забравил за миг, че е сляп, извърна глава назад, сякаш за да провери колко му остава да измине, но срещна все същата бездънна белота пред себе си. Дали е ден, дали е нощ, се запита, добре, ако беше ден, вече щяха да са ме видели, освен това имахме само закуска, но това беше преди много часове. Изненадваха го логичната мисъл, която откриваше у себе си, бързината и точността на разсъжденията, виждаше се като друг човек, различен, и ако не беше тая злополука с крака му, можеше да се закълне, че никога през целия си живот не се е чувствал така добре. Гърбът му се удари в долната затворена част на портала. Беше стигнал. Войникът, който беше на пост, се беше скрил в будката, за да се предпази от студа. На него му се беше причул на няколко пъти лек шум, който не можа да идентифицира, но въобще не си и помисли, че може да идва отвътре, вероятно е било прошумоляването на дърветата, някое клонче, което от вятъра се е потъркало в оградата. Ала внезапно друг звук достигна до слуха му, този път различен, удар, по-точно сблъсък, който не можеше да е от вятъра. Нервен, войникът излезе от будката с насочен автомат и огледа портала. Не видя нищо. Обаче звукът се чу отново, по-силен, сега приличаше на стържене с нокти по неравна повърхност. Направи една крачка по посока на палатката, в която спеше сержантът, но се спря от мисълта, че ако вдигне фалшива тревога, ще трябва да изслуша цяла реч, сержантите не обичат да ги будят, дори когато има причина. Съвсем бавно между две вертикални железа на оградата, като призрак, започна да се появява едно бяло лице. Лицето на един слепец. Страхът смрази кръвта на войника и пак страхът го накара да насочи оръжието и да изстреля един откос от упор.

Разтърсващият гърмеж на изстрелите почти незабавно изкара от палатките полуоблечените войници, които представляваха отряда, натоварен с охраняването на лудницата и на хората в нея. Сержантът вече беше поел командването, Какво, по дяволите, беше това, Един сляп, един сляп, изломоти войникът, Къде, Там, и посочи портала с цевта на оръжието, Нищо не виждам там, Беше там, аз го видях. Войниците се бяха екипирали и чакаха строени, с пушки в ръце. Пуснете прожектора, нареди сержантът. Един от войниците се качи на

платформата на камиона. След секунди бляскавият сноп освети портала и фасадата на сградата. Няма никого, говедо такова, каза сержантът и тъкмо се канеше да изрече още няколко военни любезности в същия дух, когато видя, че под портала се разстила една черна локва на ослепителната светлина. Очистил си го, каза. После, спомняйки си строгите заповеди, които му бяха дадени, извика, Назад, това се прихваща. Войниците отстъпиха, уплашени, но продължаваха да гледат локвата кръв, която бавно се стичаше в процепите между ситните павета на тротоара. Смяташ ли, че оня тип е мъртъв, попита сержантът, Трябва да е, отнесе цял откос право в лицето, отвърна войникът, който сега беше доволен от явното доказателство за добрия му мерник. В този момент друг войник извика нервно, Сержант, сержант, вижте там. На външната площадка на стълбите, прави, огрени от бялата светлина на прожектора, се виждаха няколко слепци, повече от десет, Не се приближавайте, извика сержантът, ако направите и една крачка, ще ви гръмна всичките. По прозорците на срещуположните сгради няколко човека, събудени от изстрелите, гледаха уплашено през стъклата. Тогава сержантът извика, Четирима души оттам да дойдат да вземат трупа. Понеже не можеха да се видят и преброят, тръгнаха шестима слепи. Аз казах четирима, изкрещя истерично сержантът. Слепите се докоснаха, отново се докоснаха и двама от тях останаха. Другите тръгнаха покрай въжето.

Трябва да проверим дали няма наоколо някоя лопата или мотика, каквото и да е, само да става за копаене, каза лекарят. Беше сутрин, с големи усилия бяха примъкнали трупа до вътрешната ограда, бяха го оставили на земята сред боклука и шумата от дърветата. Сега трябваше да го погребат. Само жената на лекаря знаеше в какво състояние е убитият, лицето и черепът му бяха пръснати, имаше три дупки от куршум в гърдите и в областта на гръдната кост. Също така знаеше, че в цялата сграда няма нищо, с което може да се изкопае гроб. Беше обходила цялото пространство, което бе предвидено за тях, но не откри нищо освен един железен прът. Щеше да е от полза, но не беше достатъчен. А зад затворените прозорци на коридора, който вървеше покрай крилото, запазено за потенциално заразените, прозорците бяха по-ниско разположени от тази страна, беше видяла уплашени лица на хора, очакващи да дойде техният час, неизбежният момент, когато трябваше да кажат на останалите, Ослепях, или когато, ако се опитаха да скрият случилото се, някой погрешен жест щеше да ги издаде, някое извъртане на главата в търсене на сянка или някое препъване, което би било неоправдано за зрящите. Лекарят знаеше всичко това, думите, които беше изрекъл, бяха част от уговореното между двамата прикритие, сега вече жена му можеше да каже, Ами ако помолим войниците да ни хвърлят тук една лопата, Идеята си я бива, да опитаме, и всички се съгласиха, че да, идеята си я бива, само момичето с тъмните очила не промълви нито дума по въпроса за лопатата или мотиката, за момента всичките ѝ приказки бяха през сълзи, и то самосъжаления, Аз съм виновна, плачеше тя, истината не можеше да се отрече, но също така е сигурно, ако това можеше да ѝ послужи за утеха, че ако преди всяко наше действие, бяхме в състояние да предвидим всички последствия, произтичащи от него, да се замислим за тях сериозно, първо за непосредствените, после и за потенциално възможните, а накрая и за въображаемите, не бихме отишли по-нататък от първата мисъл, до която сме стигнали и спрели. Добрите и лошите резултати от нашите думи и действия се разпределят, да предположим, че по доста сходен и балансиран начин, във всички бъдещи дни, включително и в онези, безкрайните, когато вече няма да сме тук, за да го докажем, за да се поздравим или да поискаме прошка, впрочем твърди се, че тъкмо това е безсмъртието, за което толкова се говори, Може би, но този човек е мъртъв и трябва да бъде погребан. Та

лекарят и жена му отидоха да преговарят, неутешимо, момичето с тъмните очила каза, че ще отиде с тях. От угризения на съвестта. Щом се появи, на входа един войник им извика, Стой, и сякаш се страхуваше, че словесната заплаха, макар и енергична, няма да бъде уважена, стреля един път във въздуха. Стреснати, се отдръпнаха назад към защитната сянка на атриума, скриха се зад дебелия дъски на отворената врата. После жената на лекаря излезе сама, от мястото, където се намираше, можеше да следи движенията на войника и да се прикрие навреме, ако е необходимо. Нямаме с какво да погребем умрелия, каза, трябва ни лопата. На портала, но от другата страна, а не от тази, където беше паднал убитият, се появи още един военен. Беше сержант, но не предишният, Какво искате, извика, Трябва ни лопата или мотика. Нямаме такива неща, махайте се, Трябва да погребем трупа, Не го погребвайте, оставете го да гние, Ако го оставим, ще зарази въздуха, Ами да го зарази, тъкмо ще ви помогне, За въздуха няма прегради, той е отсам, но е и при вас. Настоятелният аргумент накара военния да се замисли. Беше дошъл да замести другия сержант, който беше ослепял и незабавно бе откаран там, където се прибираха болните, принадлежащи към сухопътната войска. Излишно би било да си обясняваме, че авиацията и флотът, всеки поотделно, също разполагаха със собствени бази, но по-малки, тъй като и служещите в тези войски бяха по-малко на брой. Жената има право, размисли сержантът, при такива случаи няма съмнение, че всички мерки са недостатъчни. Като предпазна мярка двама войници с противогази бяха излези върху кръвта две големи бутилки с амоняк, чиито последни изпарения все още предизвикваха сълзи у хората от отряда и щипеха лигавиците на носовете и гърлата им. Най-накрая сержантът заяви, Ще видя какво може да се намери, Ами храната, жената на лекаря се възползва от случая, за да му напомни, Храната още не е дошла, Само в нашето крило сме повече от петдесет души, гладни сме, това, което ни пращате, не стига за нищо, Храната не е проблем на войската, Някой трябва да оправи положението, правителството обеща да ни храни, Влизайте вътре, не искам да виждам никого на вратата, Мотиката, извика още жената на лекаря, но сержантът вече си беше отишъл. Утрото беше настъпило, когато в стаята се чу високоговорителят, Внимание, внимание, интернираните се зарадваха, помислиха, че им съобщават за храната, но не, ставаше дума за

мотиката, Някой да дойде да я вземе, но никакви групи, да излезе само един, Аз ще отида, нали вече говорих с тях, каза жената на лекаря. Съдейки по разположението и по разстоянието, на което се намираше, по-близо до портала, отколкото до стълбата, навярно беше хвърлена отвън, Не бива да забравям, че съм сляпа, помисли жената на лекаря, Къде е, попита, Слез по стълбите, аз ще те насочвам, отговори сержантът, много добре, сега продължи напред, така, така, стой, завърти се малко надясно, не, наляво, по-малко, по-малко от това, сега направо, ако не се отклониш, ще се забиеш по нос върху нея, топло, вряло, по дяволите, казах да не се отклоняваш, студено, студено, пак се стопля, топло, все по-топло, готово, сега направи полукръг и аз отново ще те насочвам, не искам да стоиш тук като някоя магарица пред кладенец, обратно, че ми стоиш на портала, Не се безпокой, помисли тя, ще си отида от тук до вратата по права линия, в края на краищата е все тая, дори и да се усъмниш, че не съм сляпа, на мен ми е все едно, няма да влезеш тук вътре да ме вземеш. Сложи мотиката на рамо като някой копач, който отива на работа, и се упъти към вратата, без да се отклонява, Сержант, видяхте ли това, възкликна един войник, все едно има очи, Слепите бързо се учат да се ориентират, обясни убедено сержантът.

Доста трудно беше да се изкопае гроб. Земята беше твърда, калцирана, на педя под повърхността имаше корени. На свой ред копаха шофьорът, двамата полицаи и първият ослепял. Когато човек стои срещу смъртта, се очаква природата да го накара да забрави гнева и силата на отровата, да, казва се, че старата омраза не минава, и за това има много примери в литературата и живота, но тук не ставаше дума за стара вражда, та какво представлява един откраднат автомобил пред смъртта на човека, който го е откраднал, още повече, имайки предвид, трагичното състояние, в което се намира, защото не са нужни очи, за да се разбере, че това лице няма нито нос, нито уста. Не можах да изкопаят по-надълбоко от три педи. Ако убитият беше дебел, шкембето му щеше да остане отвън, но крадецът беше слаб, направо вейка, още по-отслабнал от постите през последните дни, гробът щеше да стигне за двама като него. Нямаше молитви. Бихме могли да поставим кръст, сети се момичето с тъмните очила, угризенията я накараха да каже това, но никой от присъстващите нямаше сведения дали покойникът приживе беше мислил за нещата, свързани с Господ,

и за религията, та по-добре беше да си затраят, ако друго поведение беше по-подходящо пред смъртта, отгоре на всичко да се направи кръст е доста по-сложно отколкото изглежда, да не говорим за това, колко време би се задържал с всичките тия слепци, дето не виждат къде стъпват. Върнаха се в стаята. На най-често посещаваните места, стига да не е на открито като двора, хората вече не се губят, с протегната напред ръка и с пръсти, които се движат като антени на насекомо, стигат навсякъде, дори е твърде възможно в по-надарените слепци да се развие така нареченото трето око. Жената на лекаря примерно, невероятно е как тя успява да се движи и ориентира из тоя лабиринт от стаи, разни неясни помещения и коридори, как знае да завива на точното място, как спира пред вратите и ги отваря без колебание, как не ѝ се налага да брои леглата, за да стигне до своето. Сега е седнала на леглото на мъжа си, разговаря с него, тихичко, както обикновено, вижда се, че са възпитани хора, и винаги имат какво да си кажат, не са като другата двойка, като първия ослепял и жена му, които след онези затрогващи изблици от срещата повече почти не си говореха, вероятно при тях по-мощна се е оказала настоящата тъга, а не някогашната любов, но с времето ще свикнат. Този, който неуморно повтаря, че е гладен, е кривогледото момченце, въпреки че момчето с тъмните очила на практика отнема храната от собствената си уста, за да я предостави на него. От доста часове момчето не е питало за майка си, но със сигурност пак ще усети, че тя му липсва, след като се нахрани, когато тялото бъде свободно от егоистичната бруталност, произтичаща от простата, но властна необходимост да оцелее. Дали заради случилото се сутринта, дали поради причини, непознати за нас, истината е, че кутиите с храна за закуска не бяха донесени. Вече идва време за обяд, почти един часът е според часовника на жената на лекаря, който тя току-що тайничко е погледнала, та не бива да се изненадваме, че нетърпеливостта на стомашните сокове беше решила няколко човека от това крило, както и от другото да отидат да чакат в атриума идването на храната, и това поради две чудесни причини, първата, като за пред хората, която водеше едните, защото така се печели време, а втората, скритата, която водеше другите, защото всеки знае, че кой превари, той завари. Общо не бяха по-малко от десет слепите, съсредоточени в шума, който външният портал би вдигнал, ако се отвори, и в стъпките на войниците, които трябваше да донесат

благословените кутии. От своя страна, страхувайки се да не ослепеят веднага заради непосредствената близост със слепците, чакащи в атриума, заразените от лявото крило не посмяха да излязат, но неколцина от тях надничаха през процепа на вратата, нетърпеливи да дойде техният ред. Времето минаваше. Уморени да чакат, някои слепци бяха седнали на земята, по-късно двама или трима се върнаха в стаята. Малко след това се чу еднозначното скърцане на портала. Развълнувани, слепците се бутаха един друг и започнаха да се придвижват по посоката, където според външните звуци мислеха, че е вратата, но внезапно бяха обзети от неясното безпокойство, че няма да имат време да обяснят и да се оправдаят, спряха и веднага след това се върнаха назад, докато в същото време вече ясно започнаха да различават стъпките на войниците, носещи храната, и на въоръжения ескорт, който ги придружаваше.

Все още под впечатление от трагичния инцидент предишната нощ, войниците, които носеха кутиите, се бяха разбрали, че няма да ги оставят близо до вратите, към двете крила, както горе-долу бяха правили преди, а ще ги сложат в атриума и сбогом, всичко хубаво, Нека ония да се оправят, казаха. Заслепяването, предизвикано от силната светлина навън и рязкото преминаване в полусиянката на атриума, им попречи в първия момент да видят групата на слепите. Видяха ги веднага след това. Крецейки от ужас, хвърлиха кутиите на земята и изскочиха навън като луди. Двамата войници от ескорта, които чакаха на площадката, реагираха образцово пред опасността. Овладейвайки, само Господ знае как и защо, съвсем оправдания си страх, те пристъпиха към прага на вратата и изпразниха пълнителите си. Слепите започнаха да падат един върху друг, падайки, продължаваха да отнасят още куршуми по телата си, което си беше чисто прахосване на муниции, всичко беше невероятно бавно, едно тяло, второ тяло, сякаш никога нямаше да престанат да падат, както понякога може да се види по телевизията или на кино. Ако все още сме във време, когато войниците трябва да се отчитат за изстреляните куршуми, то тези могат да се закълнат пред знамето, че са реагирали при законна самоотбрана, и в добавка на това, за да защитят своите невъоръжени другари, изпълняващи хуманитарна мисия, които внезапно са били застрашени от числено превъзхождаща ги група слепци. Изнесоха се в стремителен бяг към портала, прикрити от

пушките, които останалите войници разтреперано бяха насочили между железата на оградата, сякаш останалите живи слепци всеки момент щяха да направят отмъстителен набег. Пребледнял от страх, единият от стрелците повтаряше, Аз повече вътре няма да се върна, ако ще да ме убият, и наистина не се върна. В един миг, още същия ден, почти привечер, когато трябваше да се смени охраната, той стана още един слепец сред слепите, имаше предимството да е от войската, защото иначе щеше веднага да остане там и да прави компания на слепите цивилни, колеги на ония, които беше раздробил със стрелба, и Бог знае какво биха му направили. Сержантът каза още, Най-добре ще е да се оставят да умрат от глад, няма човек, няма проблем. Както знаем, не липсват хора, каза и помисли това доста пъти, за щастие безценният остатък човещина накара същия да каже, Отсега нататък ще оставяме кутиите на средата на пътя, те да идват да си ги прибират, ще ги държим под око и при най-слабото подозрително движение, огън. Отпрати се към командния пункт, включи микрофона и намирайки най-добрите думи, за които се сети, припомняйки си други подобни, чути при що-годе сходни обстоятелства, каза, Войската съжалява, че е била принудена да възпре с оръжие бунт, създаващ ситуация с непосредствен риск, за който не носи пряка или непряка вина, и предупреждава, че от днес интернираните ще вземат храната си извън сградата, като отсега са предупреждени, че ще си понесат последствията в случай, че направят опит да нарушат реда, както стана преди малко и както стана предишната нощ. Направи пауза, без да знае много добре как е подходящо да завърши, беше забравил точните думи, със сигурност имаше такива, само успя да повтори, Нямахме вина, нямахме вина.

Вътре в сградата шумът от гърмежите, многократно отекващи в ограниченото пространство на атриума, беше предизвикал ужас. В първия момент хората си помислиха, че войниците ще нахлуят в стаите, изстребвайки с куршумите си всичко, което им се изпречи на пътя, че правителството е променило мнението си и е решило да прибегне до масово унищожение, някои се пъхнаха под леглата, други, от страх, не помръднаха, а неколцина може би си бяха помислили, че така е по-добре, пред калпаво здраве, по-добре никакво здраве, щом на човек му е писано да умре, по-добре да стане бързо. Първите, които реагираха, бяха заразените. Бяха хукнали да бягат, когато започна

стрелбата, но после тишината ги окуражи да се върнат и отново се приближиха до вратата, която водеше към атриума. Видяха струпаните тела, кръвта, разстилаща се във вид на безформено петно върху плочите на пода, сякаш беше жива, и кутиите с храна. Гладът ги тласна навън, там беше желаната храна, наистина тя беше предназначена за слепите, тяхната щеше да бъде донесена след това според правилника, но сега правилникът да върви по дяволите, никой не ги вижда, а кой превари, той завари, вече са го казали хората преди тях от всички времена и места по света, а те не са били глупави за тия неща. Ала гладът беше силен колкото да ги тласне да направят три крачки, разумът се намеси и ги предупреди, че опасността е там и очаква непредпазливите, в онези безжизнени тела, особено в кръвта, кой знае какви пари, какви излъчвания и какви отровни зарази се отделят от раздробената плът на слепите. Те са мъртви, не могат да ни сторят нищо, каза някой, чието намерение беше да успокои самия себе си, както и останалите, но стана по-лошо, след като го каза, наистина слепите бяха мъртви и не можеха да се движат, забележете, нито мърдат, нито дишат, но кой е казал, че тази бяла слепота не е пък болест точно на духа, а ако е така, да предположим хипотетично, никога духовете на онези слепци не са били по-свободни от сега, когато са извън телата и следователно са по-свободни да правят каквото си пожелаят и особено да причиняват злини, защото всички знаят, че те по-лесно се правят. Но оставените там кутии с храна неудържимо привличаха погледите, толкова силни са доводите на стомаха, че не се вслушват в нищо, дори когато е за добро. От една от кутиите изтичаше бяла течност, която бавно се приближаваше към петното от кръв, най-вероятно беше мляко, цветът му не може да лъже. По-смели или по-големи фаталисти, невинаги е лесно да се направи разликата, двама от заразените тръгнаха и вече почти докосваха с лакоми ръце първата кутия, когато в празното пространство на вратата, която водеше към другото крило, се появиха няколко слепци. Такива възможности има въображението, а в подобни болестни ситуации май може всичко, на ония двамата, които бяха тръгнали за набег, им се стори, че внезапно мъртвите са станали от земята, слепи както и преди, несъмнено, но много по-опасни, защото със сигурност ги водеше духът на отмъщението. Разумно и тихо се оттеглиха към вратата на своето крило, може пък слепите да започнеха да се занимават с

мъртвите, защото така повеляваха милостта и уважението, а ако не, можеше да оставят невидяна някоя кутия, макар и малка, в действителност заразените там не бяха много, затова може би най-доброто решение беше тъкмо това, да ги помолят, Моля ви, съжалете се над нас, оставете поне една малка кутия за нас, навярно днес няма да донесат повече храна след случилото се. Слепите се движеха като слепи, каквито си бяха, пипнешком, препъвайки се, влачейки крака, въпреки това, сякаш бяха организирани, успяха да си разпределят задачите ефикасно, едните, хлъзгайки се в лепкавата кръв и в млякото, започнаха веднага да изтеглят и изнасят трупове към вътрешния двор, другите се заеха с кутиите, една по една и осемте, оставени от войниците. Сред слепите имаше една жена, която създаваше впечатлението, че е едновременно навсякъде, помагаше в носенето, сякаш направляваше мъжете, нещо очевидно невъзможно за една сляпа, освен това дали случайно, или нарочно, няколко пъти извърна лице към крилото на заразените, сякаш можеше да ги види или усещаше присъствието им. Съвсем скоро атриумът остана празен. Нямаше други следи освен голямото петно от кръв и едно по-малко, което стигаше до него, бяло, от излялото се мляко. Другото бяха следи от крака, които се пресичаха, червени стъпки или просто мокри. Заразените възмутено затвориха вратата и отидоха да търсят трохи, толкова бяха разочаровани, че един от тях беше готов да каже, и това показва колко отчаяни бяха, Ако наистина ще ослепеем, ако такава е нашата съдба, по-добре отсега да бяхме отишли там, поне щяхме да ядем, Може войниците да донесат и нашата част, каза някой, Вие били ли сте в казармата, попита друг, Не, Щеше ми се и аз да мисля така.

Като се има предвид, че умрелите принадлежаха както на едната, така и на другата стая, обитателите и на двете се събраха, за да решат дали първо ще ядат и после ще погребат трупове, или обратното. Сякаш никой не се интересуваше кои са умрелите. Петима от тях се бяха настанили във втората стая, не се знае дали са се познавали отпреди, или ако не са се познавали, дали са имали време и желание да се представят и да си поприказват. Жената на лекаря не помнеше да ги е виждала, когато дойдоха. Останалите четирима, да, тях ги познаваше, бяха спали с нея, така да се каже, под един покрив, въпреки че за единия от тях не знаеше нищо повече от това, и как ли би могла да знае, та нали самоуважаващият се човек не говори за интимни неща

пред първия срещнат, като например, че е бил в хотелска стая и е правил любов с едно момиче с тъмни очила, на което, от друга страна, ако е същото, за което става дума, и през ум не му минава, че е било и все още е толкова близо до човека, който го беше накарал да вижда всичко в бяло. Шофьорът на такси и двамата полицаи бяха другите убити, трима яки мъже, способни да се грижат за себе си, чиито професии бяха, макар и по различен начин, да се грижат за останалите, а в крайна сметка са тук, жестоко покосени в разцвета на живота, и чакат да се реши съдбата им. Ще им се наложи да изчакат живите да приключат с яденето, не заради привичния егоизъм на живите хора, а защото някой се сети съвсем смислено, че за да погребат девет тела в твърдата почва, и то с една-единствена мотика, ще трябва да се трудят поне до вечеря. И понеже би било недопустимо доброволците с добри намерения да работят, докато останалите си пълнят търбуха, беше решено да оставят умрелите за после. Храната идваше на индивидуални порции, следователно беше лесно да се разпреди, вземи ти, вземи ти, докато свърши. Но притесненията на някои слепци, които не бяха съвсем наясно, усложни нещата, които при нормални обстоятелства биха били удобни, въпреки че спокойната и необременена мисъл ни съветва да допуснем, че крайните проявления, които се случиха, си имат някаква причина, достатъчно е да си припомним например, че няма как да се знае предварително дали храната ще стигне за всички. В действителност всеки би разбрал, че не е лесно да се преброят слепи хора, както и да се разпределят порции без очи, които да ги видят и тях, и слепите. Да добавим и че някои от обитателите на втората стая с повече от заслужаваща порицание липса на почтеност искаха да се изкарат повече на брой, отколкото бяха наистина. В тая ситуация помогна, тя затова е там, жената на лекаря. Няколко казани навреме думи винаги могат да разрешат трудности, каквито многословните речи само биха влошили. Злонамерени и с лош характер бяха и онези, които не само се опитаха, но и успяха да вземат храна два пъти. Жената на лекаря се усети за осъдителната постъпка, но реши, че е по-разумно да не издава злоупотребата. Дори не искаше да си представя до какви последствия би довело, ако разкрие, че не е сляпа, най-малкото, което можеше да ѝ се случи, беше да се превърне в слугиня на всички, най-много, може би да стане робиня на някои. Идеята, за която се говореше в самото начало, да си определят

отговорник за всяка стая, можеше, знае ли човек, да спомогне за разрешаването на подобни притеснения, а и на други, за беда още по-лоши, но при условие, че властта на този отговорник, със сигурност уязвима, със сигурност временна, със сигурност поставена под въпрос във всеки един момент, бъде използвана за благото на всички и като такава призната от мнозинството. Ако не успеем, помисли, накрая ще се избием тук едни други. Обеща си, че ще поговори по тая деликатна тема с мъжа си, и продължи да разпределя порциите.

Някои от мързел, други, защото стомахът им беше чувствителен, но на никого не му се искаше след хранене да отиде и да се прави на гробар. Когато лекарят, който заради професията си се чувстваше позадължен от останалите, каза без особена охота, Хайде тогава да погребем онези, не се появи нито един доброволец. Изтегнаха се в леглата, слепите искаха да ги оставят на мира да си помогнат на побързото храносмилане, някои заспаха веднага и в това нямаше нищо чудно, след многото уплах и страх, през които бяха преминали, телата им, макар и толкова слабо нахранени, се оставиха на отпускането, предизвикано от химията на храносмилането. По-късно, вече почти по залез, когато лампите с мъртвешка светлина заради намаляването на естествената сякаш започваха да стават по-силни, като в същото време разкриваха колко са слаби всъщност и как за нищо не можеха да послужат, лекарят, придружен от жена си, убеди двама мъже от своята стая да го придружат до вътрешния двор, поне, каза, за да разпределят работата, която трябваше да се свърши, и да отделят вече вдървените трупове, тъй като беше решено всяка стая да погребва своите. Привилегията на тези слепци беше онова, което би могло да се нарече илюзия за светлина. В действителност им беше все едно дали е ден, или е нощ, сутрешен сумрак или вечерен здрач, тихо утро или шумно време за обяд, слепите все си бяха обградени от бляскавата белота, както е слънцето посред мъглата. За тях слепотата не беше да живеят банално потънали в мрак, а наред бляскава слава. Когато лекарят допусна да му се изплъзне, че ще разделят телата, първият ослепял, който беше сред приелите да окажат помощ, пожела да му обяснят как биха могли да ги разпознаят, логичен въпрос за слепец, който смути лекаря. Този път жена му реши, че не бива да му се притичва на помощ, щеше да се издаде, ако го стори. Лекарят се измъкна хитро от затруднението благодарение на един радикален метод със стъпка

напред, т.е. като призна собствената си грешка, Хората, каза с тон на човек, който се надсмива над себе си, така сме свикнали да имаме очи, че продължаваме да мислим, че можем да ги използваме, когато вече не ни служат за нищо, всъщност знаем единствено, че тук се намират четирима от нашите, шофьорът на такси, двамата полицаи и още един, който също беше с нас, затова решението е да хванем случайни четирима от телата, да ги погребем, както си му е редът, и с това задължението ни ще е изпълнено. Първият ослепял се съгласи, другият също, та редувайки се и този път, започнаха да копаят гробове. Помощниците нямаше да узнаят, защото бяха слепи, че погребаните тела, без изключение, бяха точно онези, за които бяха говорили със съмнение, и няма нужда да казваме как се намеси онова, което приличаше на случайност, как ръката на лекаря, насочвана от ръката на жена му, хващаше някой крак или ръка, а той само трябваше да каже, Този. Когато вече бяха погребали две от телата, най-накрая от стаята се появиха трима мъже, готови да помогнат, най-вероятно нямаше да го направят, ако някой им беше казал, че вече е нощ. Психологически погледнато, дори когато човек е спял, трябва да признаем, че има голяма разлика между това, да се копаят гробове на дневна светлина и след залез-слънце. Когато влизаха в стаята, потни, оцапани с пръст, усещайки още в ноздрите си първата сладникава миризма на разлагането, гласът на високоговорителя повтаряше познатите инструкции. Нямаше нито дума за случилото се, не се говори за изстрели, нито за убити от упор. А предупреждения като онова Напускането на сградата без предварително позволение означава незабавна смърт или Интернираните ще погребват без ритуали трупите във вътрешния двор, сега, заради жестокия житейски опит, който е върховен учител по всички дисциплини, придобиваха истински смисъл, докато съобщението, обещаващо кутии с храна три пъти на ден, звучеше гротескно-саркастично или иронично и беше още по-трудно за понасяне. Когато гласът млъкна, лекарят сам, защото вече започваше да опознава дома, отиде до вратата на другата стая, за да информира, Нашите вече са погребани, Щом сте погребали едните, можехте да погребете и другите, отвърна отвътре един мъжки глас, Разбрахме се всяка стая да погребее мъртвите, които са оттам, преброихме четирима и ги погребяхме, Добре, утре ще се занимаем с нашите, каза друг мъжки глас, и после с различен тон, Не дойде ли

още храна, попита, Не, отвърна лекарят, Но по високоговорителя казаха три пъти на ден, Съмнявам се, че винаги ще си изпълняват обещанието, Тогава ще трябва да си заделяме по нещо от храната, която идва, каза един женски глас, Струва ми се, че идеята е добра, ако искате, утре ще поговорим, Добре, каза жената. Лекарят вече си тръгваше, когато чу гласа на първия обадил се мъж, Да се знае кой командва тук. Изчака някой да му отговори, направи го същият женски глас, Ако не се организираме наистина, ще командват гладът и страхът, вече е достатъчно срамно, че не отидохме с тях да погребем умрелите, Защо не ги погребете вие, след като сте толкова умна и разумна, Сама не мога, но съм готова да помогна, Няма смисъл да спорим, намеси се вторият мъжки глас, утре сутрин ще се заемем с това. Лекарят въздъхна, съжителството щеше да е трудно. Вече се отправяше към стаята, когато изпита остра нужда да се изходи. От мястото, където се намираше, не беше сигурен дали ще успее да стигне до тоалетните, но реши да опита. Надяваше се, че поне някой може да се е сетил да занесе там тоалетната хартия, която пристигна в кутиите с храна. Два пъти се обърка по пътя, беше съкрушен, защото нуждата все повече го притискаше, и вече в последните мигове на големия зор можа най-накрая да смъкне панталона си и да се намести на турския клозет. Вонята го задушаваше. Имаше усещането, че е настъпил нещо меко, изпражненията на някой, който не беше уцелил дупката на клозета или който беше решил да се облекчи, без да му пука вече за уважението. Опитва се да си представи как ли изглежда мястото, на което се намираше, за него всичко беше бяло, бляскаво и светещо, такива бяха стените и подът, които не можеше да види, и колкото и да е абсурдно, се усети, че стига до заключението, че тук светлината и белотата миришеха лошо. Ще полудеем от ужас, помисли. После поиска да се избърше, но нямаше хартия. Опира стената зад себе си, където трябваше да са поставките за тоалетна хартия или пироните, на които при липса на нещо по-добро можеше да е забучена някаква хартия, каквато и да е. Нищо. Почувства се толкова нещастен и злочест, че нямаше накъде повече, стоеше там с извити крака, придържайки панталона, който се влачеше по гнусния под, беше сляп, сляп, сляп и без да може повече да се владее, започна тихо да плаче. Пипнешком се придвижи с няколко стъпки, но се блъсна в отсрещната стена. Протегна едната си ръка, после и другата и накрая намери една врата.

Чу провлачените стъпки на някой, който навярно също се опитваше да открие тоалетните и който се препъваше, Къде е тая гадост, мърмореше с неутрален глас, сякаш в края на краищата му беше все едно. Мина на две педи, без да разбере, че има още някой, но нямаше значение, ситуацията не стана неприлична. Ала щеше да стане наистина, човек в такова положение, както беше разгасен, в последния момент лекарят беше вдигнал панталона си, воден от някакво смущаващо чувство на срам. После го смъкна, когато реши, че е сам, но не се случи навреме, знаеше, че е мръсен, мръсен, колкото не помнеше някога да е бил в живота си. Има много начини да станеш животно, помисли, и това е само първият. Но не биваше да се оплаква прекалено много, все още си имаше някого, който нямаше нищо против да го почисти.

Вече в леглата си, слепите се надяваха сънят да се смили над тъгата им. Дискретно, сякаш имаше опасност останалите да видят жалкото представление, жената на лекаря беше помогнала на мъжа си да се поизчисти, доколкото беше възможно. Сега царуваше една болестна тишина, като в болница, когато пациентите спят и страдат в съня си. Седнала и с бистър ум, жената на лекаря гледаше леглата, тъмните силуети, открояващата се бледост на едно лице, ръка, която помръдна в съня си. Питаше се дали и тя ще ослепее като тях, какви ли необясними причини я бяха предпазили до момента. С уморен жест вдигна ръце към лицето си, за да отмести косата си, и помисли, Всички ще започнем да миришем лошо. В този миг започнаха да се чуват едни въздишки, едни стонове, едни тихи, първоначално приглушени викове, звуци, които приличаха на думи, които трябваше да са думи, но чието значение се губеше във все по-високите тонове, които ги превръщаха във викове, в сумтене и накрая в хрипове. Някой започна да протестира там в дъното, Свине, вие сте като свинете. Не бяха свине, само един сляп мъж и една сляпа жена, които навярно никога нямаше да узнаят един за друг повече от това.

Стомах, който работи напразно, се буди рано. Някои от слепите отвориха очи, когато утрото още беше далече, но в техния случай не се дължеше чак толкова на глада, колкото на факта, че биологическият им часовник, или както там обикновено е прието да се нарича, вече беше разстроен, предположили бяха, че е ясен ден, и си помислиха, Поспал съм, но веднага разбраха, че не е така, чуваше се хъркането на останалите, а това не допускаше объркване. Е, от книгите се знае, но повече от житейския опит, че който осъмва рано заради удоволствие или от необходимост, не понася добре в негово присъствие да продължават да спят дълбоко, още повече важи за случая, за който говорим, защото има голяма разлика между слепия, който спи, и другия, на когото за нищо не му е послужило да си отвори очите. Подобни наблюдения от психологическо естество заради тънкостта си, видимо несъвместими с невероятния размер на катаклизма, който се опитваме да опишем в този разказ, служат единствено да обясним защо всички слепи бяха будни толкова рано, някои, както казахме в началото, ги бяха събудили изискванията на стомаха, а останалите бяха изтръгнати от съня заради нетърпението на ранобудните, които не се затрудниха да вдигнат повече шум от неизбежния и поносим за дома и стаята. Тук няма само добре възпитани и дискретни хора, някои са едни диваци, които сутрин храчат и се облекчават от газове, без да мислят кой е там, всъщност истината е, че и през деня правят същото, затова атмосферата е все по-тежка и няма какво да се направи, само вратата се отваря, прозорците не мотат да се стигнат, понеже са разположени високо.

Жената на лекаря беше легнала до мъжа си и се бяха притиснали един в друг максимално плътно заради тясното легло, а и защото им доставяше удоволствие. Доста усилия им коства да запазят приличие и да не постъпят като онези, които някой беше нарекъл свини. Погледна часовника си. Беше два часът и двадесет и три минути. Вгледа се внимателно и установи, че стрелката на секундите не се движи. Беше забравила да навие проклетия часовник. Или тя беше за окайване, да ми се не види, щом дори това просто задължение не успях да изпълня, само след три дни изолация. Без да успее да се овладее, се разплака конвулсивно, сякаш току-що я беше сполетяла най-лошата беда. Лекарят помисли, че и жена му е ослепяла, че се е случило онова, от което се е страхувал, почти безразсъдно щеше да я попита, И ти ли

ослепя, когато в последния момент я чу да прошепва, Не е това, не е това, и после с бавен шепот, почти недоловим, със скрити под одеялото глави, Колко съм глупава, не съм навила часовника, и продължи да плаче неутешимо. Момичето с тъмните очила стана от леглото си от другата страна на пътеката и водено от хлиповете, се приближи с протегнати ръце, Нещо тревожи ли ви, имате ли нужда от нещо, питаше, докато се придвижваше, и докосна с двете си ръце полегналите тела. От дискретност трябваше незабавно да ги отдръпне и със сигурност мозъкът ѝ беше наредил да го стори, но ръцете не се подчиниха, само направиха по-лек контакта, не повече от слаб допир на кожата с грубото затоплено одеяло. Имате ли нужда от нещо, попита отново момичето и сега вече да, ръцете ѝ се отдръпнаха, вдигнаха се и се изгубиха в стерилната белота и липсата на опора. Все още хлипайки, жената на лекаря стана от леглото и прегърна момичето, Няма нищо, внезапно бях обзета от тъга, Щом вие, която сте толкова силна, се отчайвате, значи наистина нямаме спасение, оплака се момичето. По-спокойна, жената на лекаря мислеше, гледайки момичето отпред, Вече почти не се забелязват следи от конюнктивита, колко жалко, че не мога да ѝ го кажа, би била доволна. Да, навярно би останала доволна, въпреки че подобно задоволство е абсурдно, не толкова защото е сляпа, а защото всички наоколо също са слепи, за какво ѝ е да има такива красиви, ясни очи, щом няма кой да ги види. Жената на лекаря каза, Всички имаме моменти на слабост, но все още ни остава възможността да плачем, плачът често е спасение, има случаи, когато бихме умрели, ако не поплачем, Кой знае, тази слепота не е като другите видове, може както е дошла, така и да изчезне, Вече ще е късно за умрелите, Всички ще умрем, Но не трябва да бъдем избивани, а аз убих един човек, Не се обвинявайте, такива бяха обстоятелствата, тук всички сме виновни и невинни, много по-лошо постъпиха войниците, които ни пазят, но дори и те могат да прибегнат до най-голямото извинение, страха, Какво не бих дала да бях оставила горкия човек да ме опипа, сега щеше да е жив, а моето тяло щеше да си е точно такова каквото е, Не мислете повече за това, успокойте се, опитайте се да поспите. Придружи я до леглото, Хайде, легнете си, Вие сте много добра, каза момичето, а после сниши глас и каза, Не знам какво да правя, идва ми цикълът, а не си нося дамски превръзки, Спокойно, аз имам. Ръцете на момичето с тъмните очила търсеха къде

да се хванат, но жената на лекаря нежно ги хвана в своите, Спокойно, спокойно. Момичето затвори очи, остана така в продължение на минута, може би щеше да заспи, ако не беше внезапният смут, който настъпи, някой беше отишъл в тоалетната и когато се беше върнал, леглото му се беше оказало заето, не нарочно, другият беше станал поради същата причина, бяха се разминали по пътя и, разбира се, на никого не му беше хрумвало да каже, Слушайте, да не вземете да сбъркате леглото, като се върнете. Права, жената на лекаря гледаше двамата слепци, които се караха, забеляза, че не жестикулират, че почти не мърдат телата си, бързо бяха научили, че сега само от гласа и слуха имаше някаква полза, разбира се, не им липсваха ръце, можеха да се борят и да се бият, да размахат юмруци, както се казва, но за едно разменено легло нямаше смисъл, де да бяха такива всички грешки в живота, достатъчно щеше да е да се разберат, Номер две е моето, номер три е вашето, да се разберем веднъж завинаги, Ако не бяхме слепи, нямаше да се случи подобна грешка, Имате право, Проблемът е, че сме слепи. Жената на лекаря каза на мъжа си, Целият свят е събран тук вътре.

Не целият. Храната например беше навън и се бавеше. От едната стая и от другата няколко души бяха отишли да стоят в атриума с надеждата да чуят нареждането по високоговорителя. Пристъпваха нервно и нетърпеливо. Знаеха, че ще трябва да излязат във външния двор, за да приберат кутиите, които войниците, както бяха обещали, щяха да оставят в пространството между портата и стълбите, страхуваха се да не би това да се окаже някой номер, капан, Кой може да ни каже, че няма да стрелят срещу нас, След това, което вече направиха, е напълно възможно да го сторят, Не бива да им се доверяваме, Аз няма да изляза навън, Нито пък аз, Някой ще трябва да отиде, ако искаме да ядем, Не знам дали е по-добре да загинеш от изстрел, или бавно да умираш от глад, Аз ще отида, Аз също, Няма нужда да ходим всички, На войниците може да не им хареса, Или да се уплашат, да решат, че искаме да избягаме, може би затова са убили оня с крака, Трябва да решим, Всички предпазни мерки са малко, спомнете си какво стана вчера, девет убити, ни повече, ни по-малко, Войниците са се уплашили от нас, Аз пък се страхувам от тях, Искане ми се да разбера дали и те ослепяват, Те, кои те, Войниците, Според мен дори трябваше да са първо те. Всички се съгласиха, без обаче да се запитат

защо, липсваше някой, който да обясни, Защото така не биха могли да стрелят. Времето минаваше, минаваше, а високоговорителят мълчеше. Вие вече погрижихте ли се да погребете вашите, попита един слепец от първата стая, колкото да каже нещо, Още не. Започват да миришат, ще заразят всичко наоколо, Ами нека заразяват и нека си миришат, що се отнася до мен, нямам намерение да си мръдна пръста, докато не се нахраня, а другият вече казваше, че първо се яде, а после се мие тигана, Приказката не е така, грешна ти е поговорката, обикновено след погребенията се яде и пие, Е, при мен е обратното. След няколко минути един от слепците там каза, Мисля си нещо, Какво, Как ще разделим храната, Както и преди, знаем колко сме, ще преброим порциите и всеки ще получи своята, това е най-простият и справедлив начин, Преди не свърши работа, някои останаха да лапат мухи, А други ядоха две порции, Разпределението не е било добре направено, Винаги ще е такава, ако няма уважение и дисциплина, Ако имаше някой, който поне мъничко да вижда, Ами, веднага щеше да измисли начин да вземе най-много, Нали е казано, че в страната на слепите, който има едно око, е цар, Остави какво разправят, Това не е същото, най-доброто решение би било, храната да се раздели поравно между стаите, а после всяка да се оправя с полученото, Кой каза това, Аз, Аз, кой, Аз, От коя стая си, От втората, Веднага си пролича, много хитро, при вас хората са по-малко и така ви изнася, щяхте да изядете повече от нас, нашата стая е пълна, Казах го само за да е по-лесно, Има една приказка, че у когото е питата, у него е и ножът, По дяволите, стига с тия поговорки, изнервят ме, Би трябвало да занесем храната в столовата и всяка стая да избере по трима души, които да направят разпределението, при шестима души няма да има опасност от шмекерии, А откъде ще знаем, че е истина, като кажат, в нашата стая сме толкова и толкова, Насреща имаме почтени хора, И това ли е някоя поговорка, Не, това са мои думи, О, рицарю, всъщност ние тук сме просто едни гладни хора.

Сякаш през цялото време е бил в очакване на кода, на паролата, на думите сезам, отвори се, едва тогава се чу гласът на високоговорителя, Внимание, внимание, интернираните имат позволение да дойдат да вземат храната си, но внимавайте, ако някой се приближи прекалено много до оградата, първо ще бъде предупреден словесно и ако не отстъпи веднага назад, второто предупреждение ще е

с куршум. Слепите тръгнаха бавно, някои, които бяха по-доверчиви, направо към мястото, където мислеха, че се намира вратата, други, по-неуверени в едва придобитите си умения да се ориентират, предпочетоха да се плъзгат покрай стената, така нямаше как да се объркат, когато стигнеха до ъгъла, трябваше просто да продължат под прав ъгъл, там щяха да открият вратата. Нетърпеливо и със заповеден тон, гласът на високоговорителя повтори призива. Промяната в тона, очевидна дори и за онези, които хич нямаха причина да се съмняват, уплаши слепите. Един от тях заяви, Аз няма да изляза оттук, те искат да ни заловят там отвън, за да ни избият до един, Аз също няма да изляза, каза друг, Нито пък аз, затвърди намерението трети. Спряха нерешително, някои искаха да излязат, но страхът завладя всички. Гласът се чу за трети път, Ако до три минути никой не се яви да отнесе кутиите с храна, ще ги вземем. Заплахата не надви страха, само го тласна в последните дебри на съзнанието, като преследвано животно, което дебне възможността да нападне. Уплашени, опитвайки се да се скрият един зад друг, слепите излязоха на площадката пред стълбите. Не можеха да видят, че кутиите не са в близост до парапета, където се надяваха да ги сварят, не можеха да знаят, че войниците от страх да не се заразят бяха отказали да се приближат дори до въжето, което бяха хващали всички слепи, намиращи се там. Кутиите с храна бяха скупчени на едно място всичките, приблизително там, откъдето жената на лекаря беше взела мотиката. Вървете, вървете, нареди сержантът. Объркани, слепите се опитаха да се наредят в колона, за да се придвижват в някакъв ред, но сержантът извика, Кутиите не са там, пуснете въжето, пуснете го, мръднете надясно, ваше дясно, ваше, глупаци, не е необходимо да имате очи, за да знаете от коя страна е дясната ви ръка. Указанието беше дадено навреме, някои слепи с чувство за отговорност бяха приели заповедта буквално, щом трябва да е надясно, съвсем логично да е дясното на говорещия, затова се опитваха да минат под въжето и да отидат да търсят кутиите Бог знае къде. При различни обстоятелства гротескната сцена би накарала и най-разсъдливите наблюдатели да се смеят с глас, беше убийствена, няколко слепци се придвижваха на четири крака, с лице допряно в земята, като прасета, като с едната си ръка пореха въздуха, други, може би от страх, че бялото пространство под открито небе ще ги погълне, отчаяно се държаха за въжето, наострили слух, очаквайки първото

възкликание, което би сигнализирано за намирането на кутиите. Желанието на войниците беше да насочат оръжията си и да застрелят хладно и решително ония малоумници, които се движеха пред очите им като куци раци, размахващи във въздуха сакатите си щипки в търсене на изгубения крак. Знаеха какво беше казал сутринта полковникът в казармата, че проблемът със слепотата може да бъде решен чрез физическото унищожаване на всички слепи, вече проявените и онези, които тепърва щяха да се проявят, без никакви фалшиви хуманитарни наблюдения, бяха негови думи, също както се реже гангрениясал крайник, за да се спаси животът на тялото, Бесът на умрялото куче, казваше той, се лекува от природата. На някои войници, по-малко чувствителни към красотата на словесните фигури, им беше доста трудно да проумеят какво общо има бесът на кучето със слепите, но думата на един полковник, също образно казано, струва толкова, колкото тежи, никой не се издига до такава степен във войската, без да има право във всичко, което мисли, казва и прави. Един от слепите най-накрая беше се натъкнал на кутиите, прегръщаше ги и крещеше, Тук са, тук са, ако някой ден този човек си върнеше зрението, надали щеше да оповести с повече радост страхотната новина. За няколко секунди останалите слепи се скупчиха при кутиите, крака и ръце се омешаха, всеки дърпаше към себе си и си оспорваха първенството, Ще я взема аз, Аз ще я взема. Онези, които не се бяха пуснали от въжето, започнаха да се изнервят, сега страхът им беше друг, да не би да бъдат наказани за мързела или страха си и да бъдат изключени от разпределението на храната, О, вие не искайте да лазите по земята с вирнат във въздуха задник, под заплахата да ви застрелят, в такъв случай няма да ядете, спомнете си поговорката, че сухо дупе риба не яде. Тласнат от тази решителна мисъл, един от тях пусна въжето и с ръце във въздуха тръгна по посока на врявата, Мен няма да ме изключат, но внезапно гласовете замлъкнаха, чуваха се само шумовете от влаченето, някакви приглушени възкличания, една неясна и разпръсната маса от звуци, които идваха от всички страни и от никоя конкретно. Спря нерешително, искаше да се върне към сигурното въже, но чувството му за ориентация се провали, няма звезди по бялото небе, сега чуваше гласа на сержанта, който даваше инструкции на хората с кутиите как да се върнат при стълбите, но то имаше смисъл само за тях, за да може човек да стигне където иска, зависи от това

къде се намира. Вече нямаше слепи, хванати за въжето, те просто трябваше да се върнат обратно и сега чакаха на площадката при стълбите да дойдат другите. Слепият, който се беше пуснал, не смееше да мръдне от мястото си. Разтревожен, нададе вик, Помогнете ми, моля ви, не знаеше, че войниците го държат на мушка с пушките си, чакаха го да настъпи невидимата линия, където се минаваше от живот към смърт. Там ли ще си стоиш, къорчо, попита сержантът, но в гласа му имаше някаква нервност, истината е, че не споделяше мнението на своя командващ, Кой може да ми каже, че утре това нещастие няма да потропа на вратата ми, що се отнася до войниците, е ясно, заповядва им се и убиват, пак им се заповядва и умират, Ще стреляте само по моя команда, извика сержантът. Тези думи накараха слепия да осъзнае каква опасност го грози. Падна на колене и започна да се моли, Моля ви, помогнете ми, кажете ми накъде да вървя, Ела насам, къорчо, ела насам, каза оттам един войник с престорено дружелюбен тон, слепият стана, направи три крачки, но отново спря, глаголната форма го усъмни, ела, не е отиди, ела означава насам, точно насам, в тази посока и ще стигнеш там, откъдето те викат, право към куршума, който ще смени едната слепота с друга. Това беше, така да се каже, една престъпна инициатива на войник с лош характер, която сержантът веднага прекъсна с два последователни крясъка, Стой, Кръгом, последвани от строго нареждане да се спазва редът, отправено към неподчинилия се, очевидно спадащ към онази група хора, в чиито ръце не бива да попада пушка. Окуражени от добронамерената намеса на сержанта, слепите, стигнали до стълбищната площадка, вдигнаха силен шум, който послужи като магнит за загубилия се. Вече сигурен в себе си, се придвижи напред по права линия, Продължавайте, продължавайте, казваше, докато слепите ръкопляскаха, сякаш присъстват на дълъг, усилен и напрегнат спринт. Посрещнаха го с прегръдки, случаят си заслужаваше, пред лицето на опасността, явна или очаквана, се познава кои са ти приятели.

Братският прием не продължи дълго. Възползвайки се от въодушевлението, някои от слепите се бяха измъкнали с няколко кутии, колкото бяха успели да пренесат, очевидно непочтен начин да се преборят с предполагаемите несправедливости при разпределянето на храната. Добронамерените, които все се намират, каквото и да си говорим, протестираха възмутено, че така не може да се живее, Ако не

можем да си имаме доверие, докъде ще стигнем, питаха някои реторично, макар и съвсем основателно, Това, което си просят тия гадове, е един як пердах, заплашваха други, в действителност нищо не просека, но всички разбраха какво ще да рече тая приказка, изразът беше леко подобрен вариант на един цинизъм, който бихме могли да простим поради факта, че беше много уместен. Вече в атриума, слепите се съгласиха, че най-практичният начин за разрешаване на първата част от възникналата деликатна ситуация е да разделят между двете стаи останалите им кутии, за щастие бяха четен брой, и да създадат комисия, също от четен брой членове, която да разследва и възстанови изгубените кутии, или с други думи, откраднатите кутии. Прахосаха известно време да се разправят, както вече им беше станало навик, кое да е първо и кое второ, т.е. дали първо трябваше да се нахранят и после да се занимават с разследването, или обратното, като надделя мнението, че по-подходящо, имайки предвид дългите часове, които прекараха без храна, е да започнат със задоволяване на стомаха и после да преминат към проверките, И не забравяйте, че трябва да погребете вашите, каза един от първата стая, Все още не сме ги убили, а вече искаш да ги погребваме, отвърна един шегобиец от втората, заигравайки се весело с думите. Всички се засмяха. Ала не след дълго разбраха, че измамниците не са си в стаите. На вратите и на двете стаи през цялото време стояха слепци, които чакаха храната да дойде, и те казаха, че действително са чули по коридорите да минават хора, които сякаш много бързат, но в стаите никой не е влизал, още повече пък с кутии с храна, в това можеха да се закълнат. Някой подсказа, че най-сигурният начин да разпознаят ония типове е всички присъстващи да заемат леглата си, очевидно празните легла щяха да са на тарикатите, та само трябваше да се изчака да се върнат откъдето се бяха скрили да си облизват мустаците, и да им се метнат отгоре, за да се научат да уважават свещения принцип за колективната собственост. Но изпълняването на предложението, впрочем уместно и пропито от дух на справедливост, имаше своето огромно неудобство да се отложи незначайно за кога желаната и по това време вече изстинала закуска, Първо да се нахраним, каза един от слепите, и болшинството решиха, че да, по-добре е първо да се нахранят. В същия момент, на някое скришно местенце в старите и порутени постройките, крадците навярно се тъпчеха с двойни и тройни порции от дажба, която неочаквано се

оказа подобрена, състоеше се от кафе с мляко, студено действително, бисквити и хляб с маргарин, докато почтените хора трябваше да се задоволят с два-три пъти по-малко, и то не от всичко. Чу се отвън, чуа го някои от първото крило, докато меланхолично хрускаха солени бисквити, че високоговорителят призовава заразените да приберат своята част от храната. На един от слепите, със сигурност под влияние на лошата атмосфера, възникнала заради извършеното престъпление, му дойде вдъхновение, Ами ако ги причакаме в атриума, те биха се стреснали яко, само като ни видят, може да изпуснат една-две кутии, но лекарят каза, че не му се струва добро това, би било несправедливо да накажат невинните. Когато всички свършиха с яденето, жената на лекаря и момичето с тъмните очила отнесоха в градината картонените кутии, празните съдове от мляко и кафе, хартиените чаши, с две думи, всичко, което не ставаше за ядене, Трябва да изгорим боклука, каза после жената на лекаря, да разкараме тия ужасни мухи.

Седнали на леглата, всеки на своето, слепите зачакаха заблудените овце да се върнат в стадото, Те са едни овчи хора, направи коментар един груб глас, без да знае, че така прави паралел с пасторалната реминисценция на човек, който няма никаква вина, че не знае да се изразява по друг начин. Ала негодниците не се появяваха, навярно се бяха усъмнили, със сигурност и сред тях имаше някой умник, както този, който се беше сетил за боя. Минутите минаваха, някои слепи си бяха полегнали, а единици от тях дори вече бяха заспали. То, скъпи хора, тук само спим и ядем. Ако добре преценим нещата, не сме съвсем зле. Стига храната да не липсва, без нея не може да се живее, сме като на хотел. В противен случай би била направо голгота, слепец навън, в града, да, направо голгота. Да върви, препъвайки се по улиците, всички да бягат от него, семейството му да живее в ужас, да се страхуват да се приближат до него, майчина любов, синовна обич, приказки, навярно щяха да постъпят с мен по същия начин, щяха да ме затворят в някоя стая и да ми оставят чинията пред вратата, ако благоволят. Разглеждайки ситуацията хладно, без предразсъдъци и съжаления, защото те винаги помрачават разсъдливостта, трябваше да се признае, че властите бяха проявили далновидност, когато решиха да съберат слепите заедно, всяка жаба да си знае гъола, това е правилото на добросъседството, като при прокажените, несъмнено оня лекар в дъното има право, като казва, че

трябва да се организираме, проблемът наистина е в организацията, първо храната и после организацията, и двете са необходими в живота, да се изберат няколко дисциплинирани и дисциплиниращи хора да ръководят, да се установят съгласувани правила за съжителство, прости неща, метене, подреждане и миене, от това не можем да се оплачем, дори ни пращат сапун и прах за пране, да се поддържат оправени леглата, основното е да не губим уважението към себе си, да се избягват конфликтите с военните, които изпълняват дълга си да ни пазят, предостатъчно умрели си имаме, да попитаме кой знае истории, които да разказва вечер, истории, приказки, анекдоти, все едно, представете си какъв късмет би било, ако някой знае Библията наизуст, бихме повтаряли всичко от сътворението на света, важното е да се изслушваме един друг, жалко, че си нямаме радио, музиката винаги е била голямо развлечение, а и бихме следили новините, например, ако измислят лек за нашата болест, каква радост би настанала тук.

Тогава се случи онова, което трябваше да се случи. Чуха се изстрели на улицата. Идват да ни убият, извика някой, Спокойно, каза лекарят, трябва да мислим логично, ако искаха да ни убият, щяха да стрелят тук вътре, а не навън. Лекарят имаше право, сержантът нареди да се стреля във въздуха, не беше някой внезапно ослепял войник, докато пръстът му е бил върху спусъка, разбираемо е, че няма друг начин да се овладеят и държат в подчинение слепите, които, препъвайки се, слизаха от автобусите, Министерство на здравеопазването беше предупредило Министерство на отбраната, Ще изпратим четири автобуса със слепи, И това колко прави, Около двеста, А къде ще заврем толкова хора, стаите за слепи са трите в дясното крило, според наличната информация има общо сто и двадесет легла, а вътре има вече шестдесет или седемдесет, без дузината, които бяхме принудени да убием, Случаят има решение, ще заемат всички стаи, Но така заразените ще бъдат в пряк контакт със слепите, Най-вероятно, рано или късно, те също ще ослепеят, впрочем при сегашното положение предполагам, че вече всички сме заразени, със сигурност няма никой, който да не е бил в полезрението на слепец, Щом като слепият не вижда, питам аз, как може да предава болестта посредством зрението си, Генерале, тази болест вероятно е най-логичната в света, сляпото око предава болестта на виждащото око, има ли нещо по-просто, Тук имаме един полковник, който смята, че

решението е да избиваме слепите, щом се появят, Умрели вместо слепи не е голяма промяна на картината, Да си сляп не е като да си мъртъв, Да, но ако си мъртъв, си сляп, Добре, значи двеста, Да, А какво да правим с шофьорите на автобусите, Пъхнете и тях вътре. В края на същия ден Министерство на отбраната потърси Министерство на здравеопазването, Искате ли да знаете какво се случи, онзи полковник, за когото ви говорих, е ослепял, Да видим сега какво ще мисли за идеята си, Вече я е обмислил, застрелял се е в главата, Подобавашо поведение, да, Войската винаги е готова да даде пример.

Порталът беше отворен широко. Воден от казармените си навици, сержантът нареди да оформят колона по петима, но слепите не успяваха добре да се оправят със сметката, ту бяха повече, ту по-малко, накрая всички се скупчиха на входа, като цивилни каквито бяха, дори не се сетиха да пратят напред жените и децата, като при корабокрушенията. Трябва да кажем, преди да сме забравили, че не всички изстрели бяха дадени във въздуха, един от шофьорите на автобуси беше отказал да тръгне със слепите, протестира, че вижда отлично, резултатът, три секунди по-късно, беше да се признае правотата на Министерство на здравеопазването, като казваше, че да си умрял, означава да си сляп. Сержантът даде вече познатите заповеди, Вървете напред, горе има стълба с шест стъпала, шест, когато стигнете там, се качете бавно, ако някой се спъне там, дори не искам да си представя какво ще стане, единствената препоръка, която пропусна, беше да следват въжето, но това е разбираемо, ако вземеха да го ползват, никога нямаше да влязат, Внимание, казваше сержантът, успокоен, защото вече всички бяха от вътрешната страна на портала, има три стаи отдясно и три отляво, всяка стая има четиридесет легла, семействата да не се разделят, избягвайте блъсканиците, пребройте се на входа, помолете хората, които са вътре, да ви помогнат, всичко ще бъде наред, настанете се, спокойно, спокойно, после ще дойде храната.

Не би било редно да си представим, че тези слепи, в такова количество, ще вървят там като овце към кланица, блеейки както обикновено, малко притиснати един в друг, разбира се, но те и бездруго винаги така са живели, косъм до косъм, дъх в дъх, миризма в миризмата. Тук едни плачат, други крещат от страх или гняв, трети ругаят, някой отпрати ужасна, но ненужна заплаха, Ако някой ден ви хвана, предполагаше се, че говори за войниците, ще ви изтръгна очите.

Беше неизбежно първите, които стигнаха до стълбите, да спрат, трябваше с крак да опипат височината и дълбочината на стъпалата, под натиска на идващите отзад двама или трима паднаха напред, за щастие нищо друго не се случи, само няколко ожулени крака, съветът на сержанта беше послужил като благословия. Част от тях вече бяха влезли в атриума, но двеста души не се побират толкова лесно, отгоре на всичкото слепи и без водач. Като добавим към това обстоятелство, само по себе си достатъчно мъчително, факта, че се намираме в стара сграда с не особено функционално разпределение, не е достатъчно сержантът да каже, Има по три стаи от двете страни, трябва да се види как е отвътре, отвори на врати, някои толкова тесни, че повече приличат на гърла на бутилки, разни умопомрачителни коридори като самите умопомрачени обитатели, започващи незнайно защо, свършващи незнайно къде, изобщо без да стане ясно за какво служат. Инстинктивно първите линии на слепите се бяха разделили на две колони, които се движеха покрай стените от едната и от другата страна, търсейки врата, откъдето да влязат, безспорно сигурен начин, като се вземе предвид, че нямаше мебели, които да се пречат по пътя. Рано или късно, с умение и търпение, новите гости щяха да се настанят, но не и преди да се реши битката, която се разрази между първите линии на лявата колона и заразените, които живеяха от тази страна. Можеше да се очаква. Уговорката, съгласно правилник, изготвен от Министерство на здравеопазването, беше, че това крило ще бъде запазено за заразените, и ако беше вярно, че може да се предвиди с голяма степен на вероятност, че накрая всички ще ослепят, беше вярно също така, че, подчинявайки се на чистата логика, докато те не ослепят, не може да се твърди, че наистина ще ги сполети такава съдба. Та, седи си един човек спокойно у дома, вярва, че въпреки всички примери, сочещи обратното, поне в неговия случай нещата ще се решат добре, и внезапно вижда, че приближава виеща тълпа от онези, от които най-много се страхува. В първия момент заразените помислиха, че става дума за група от хора като тях, просто повече на брой, но заблудата трая съвсем кратко, тези бяха слепи, Тук не можете да влезете, това крило е само за нас, не е за слепи, вие сте за другата страна, викаха пазещите вратата. Някои слепи се опитаха да се завъртят кръгом и да потърсят другия вход, на тях им беше все едно дали ще влязат отляво или отдясно, но масата на продължаващите да

прииждат ги тласкаше неумолимо. Заразените бранеха вратата с ритници и удари, слепите отвърщаха, както можеха, не виждаха противниците си, но знаеха откъде ги бият. В атриума не можеха да се поберат двеста души, нито дори близо до това число, затова не след дълго вратата, която водеше към вътрешното заграждение, макар да беше достатъчно широка, се оказа напълно задръстена, сякаш я запушваше някаква огромна тапа, нито напред, нито назад, онези, които се намираха вътре, притиснати, смачкани, се опитваха да се защитят, като хвърляха къчове и ръгаха с лакти съседите си, които ги задушаваша, чуваха се викове, слепи деца плачеха, слепи жени припадаха, докато мнозината, които не бяха успели да влязат, се блъскаха все повече и повече, уплашени от виковете на войниците, неразбиращи защо тия идиоти продължават да са още там. Ужасяващият момент дойде, когато внезапно се получи сериозен отлив на хора, които с всички сили се опитваха да се спасят от тарапаната, от надвисналата опасност от смазване. Но да се поставим на мястото на войниците, които изведнъж виждат как голяма част от вече влезлите излизат главоломно, веднага са си помислили най-лошото, че слепите ще се върнат обратно, да си спомним предишните случаи, можеше там да се случи голямо кръвопролитие. За щастие сержантът отново беше в час с кризисната ситуация, самият той произведе един изстрел във въздуха само за да привлече вниманието, и извика по високоговорителя, Спокойно, тези, които са на стъпалата, да се отдръпнат малко, раздалечете се, не се блъскайте, помагайте си един на друг. Искаше прекалено много, вътре битката продължаваше, но малко по малко атриумът се освободи благодарение на по-големия брой слепи, придвижили се към вратата на дясното крило, там ги посрещаха слепите, които нямаха нищо против да ги упътят към третата стая, свободна до момента, и към леглата във втората стая, които все още бяха незаети. За миг сякаш битката щеше да се реши в полза на заразените, не толкова защото бяха по-силни, а защото слепите, разбрали, че входът от другата страна е свободен, прекратиха контакта, както би казал сержантът в своите лекции по елементарна тактика и стратегия. Но радостта на защитниците не трая дълго. От вратата на дясното крило започнаха да долитат гласове, които съобщаваха, че там вече няма място, че всички стаи са заети, имаше слепи, които отново бяха тласнати в атриума тъкмо когато се отпусти човешката запушалка,

която до този момент затапваше централния вход, и слепите, намиращи се все още навън, много на брой, успяха да се приберат под покрива, където далече от заплахите на войниците щяха да заживеят. Резултатът от тези две премествания беше, че се поднови битката на входа на лявото крило, отново последваха удари, отново викове и сякаш това беше малко, някои избутани слепи, които бяха открили и насилили вратата, водеща директно към вътрешното заграждение, започнаха да крещят, че там има трупове. Представете си ужаса. Отстъпиха назад, доколкото можаха, Там има умрели, има умрели, повтаряха, сякаш те щяха да са следващите умрели, за секунда атриумът отново стана вихрен водовъртеж от възможно най-лошите моменти, после човешката маса във внезапен отчаян импулс се изви към лявото крило, помитайки всичко пред себе си, разбиха съпротивата на заразените, някои вече бяха престанали да са такива, а други хукнаха като луди, за да избягат от черната фаталност. Напразно бягаха. Един след друг всички ослепяха, очите им внезапно се давиха в ужасния бял прилив, който потапяше коридорите, стаите, цялото пространство. Навън, в атриума, във вътрешното заграждение, се влачеха отчаяни слепци, някои ги болеше от ударите, други бяха настъпени, бяха преди всичко старците, жените и децата, както винаги, същества, които все още или вече не можеха да се защитят, цяло чудо беше, че от всичко това не последваха още смъртни случаи и нямаше още умрели за погребване. По земята имаше пръснати освен няколкото обувки, които бяха изгубили своите собственици, също торби, чанти, кошници, последното богатство на всеки, сега изгубено завинаги, който си ги намери, ще каже, че са негови.

Един възрастен човек с черна превръзка на окото дойде от заграждението. Или също беше изгубил багажа си, или не носеше такъв. Първи беше се препънал в труповете, но не беше извикал. Беше останал с тях, до тях, очаквайки да се възцарят отново редът и тишината. Чака в продължение на няколко часа. Сега е негов ред да потърси убежище. Бавно, с протегнати ръце потърси пътя. Откри вратата на първата стая в дясното крило, чу идващи отвътре гласове, тогава попита, Има ли тук едно легло за мен.

Идването на толкова слепи сякаш имаше поне едно предимство. Като си помислим добре, дори две, бидейки първото от, така да се каже, психологическо естество, в действителност има голяма разлика между това, да очакваме във всеки един момент дали няма да ни се представят новите наематели и това, да видиш, че сградата най-накрая вече е пълна, че от този момент нататък става възможно да се изградят стабилни и трайни взаимоотношения със съседите, несмущавани, както беше досега, от последователните прекъсвания и налагане на новодошлите, които са ни карали постоянно, да изграждаме каналите за комуникация. Второто предимство, вече с практическа насоченост, директна и съществена, беше, че властите отвън, граждански и военни, разбраха, че едно е да се доставя храна за две-три дузини хора, при това горе-долу толерантни и заради малкия си брой що-годе готови да се примирят със случайните пропуски и закъснения на продуктите, и съвсем друго представляваше сега внезапната и комплексна отговорност да се издържат двеста и четиридесет човешки същества от всякакъв вид, произход и нрав, що се отнася до характер и темперамент. Двеста и четиридесет, обърнете внимание, е просто начин да се назоват, защото поне двадесет слепи, които не успяха да си намерят легла, спят на пода. При всички положения трябва да признаем, че не е същото да се нахранят тридесет души с онова, което се полага на десет, и да трябва да се разпредели на двеста и шестдесет души храната, предвидена за двеста и четиридесет. Разликата почти не се забелязва. Ала се оказа, че висшестоящите са наясно с нарасналата си отговорност и може би от страх, което никак не беше голя хипотеза, че ще възникнат нови бунтове, се стигна до промяна в действията на властите, в смисъл че храната започна да идва съвсем навреме и в точни количества. Очевидно след схватката, на която трябваше да присъстваме и която беше трагична откъдето и да я погледнем, настаняването на толкова слепи не можеше да е лесно, нито пък лишено от конфликти, достатъчно е да си припомним онези нещастни заразени, които преди виждаха, а сега вече не, за разделените семейства, за изгубените деца, за вайканията на настъпените и съборените, някои от тях по два и три пъти, за онези, които обикалят да търсят скъпоценното си имане, а не могат да го открият, трябва да сме напълно безчувствени, за да забравим така, сякаш нищо не се е случило, тревогите на нещастните хорица. При все това не можем да

отречем, че идването на обяда за всички беше утешителен балсам. И ако е безспорно, че прибирането на толкова много храна и съответното ѝ разпределяне на толкова усти заради липсата на подходяща за целта организация и власт, която да може да наложи необходимата дисциплина, създаде нови глупости, трябва да признаем, че обстановката се промени към по-добра, когато в цялата стара лудница не се чуваше друг шум освен този от двеста усти, които дъвчат. Кой ще почисти после всичко това, засега е въпрос без отговор, едва към края на следобеда високоговорителят щеше да повтори правилата за добро поведение, които трябва да бъдат спазвани за благо на всички, и кой знае каква степен на зачитане щяха да предизвикат у новодошлите. Вече не е малко, че обитателите на втората стая от дясното крило най-накрая бяха решили да погребат труповете, поне от тази миризма ще се освободим, към миризмата на живите, макар и да е смрад, по-лесно ще привикнем.

Що се отнася до първата стая, може би защото беше най-отдавнашната и затова от най-дълго време в процес на приспособяване към слепотата, четвърт час след като нейните обитатели се бяха нахранили, вече не се виждаше нито една мръсна хартийка по пода, нито една забравена чиния или капещ съд от течности. Всичко беше прибрано, по-малките неща бяха пъхнати в по-големите по обем, по-мръсните вътре в по-чистите, както би го изисквал правилник по рационално хигиенизиране, всичко беше толкова внимателно премислено за възможно най-голяма ефективност при прибирането на остатъците и отпадъците, както и за възможно най-малко усилия при реализирането на тази работа. Умът, който насила трябва да измисли модели за социално поведение от този тип, не може да импровизира или да се роди спонтанно в някое поколение. В изследвания случай май решително влияние имаше педагогическата дейност на сляпата от дъното на стаята, онази, която беше женена за офталмолога, до такава степен тя неуморно ни повтаряше, Щом не сме в състояние да живеем съвсем като човеци, то поне да направим всичко възможно да не живеем и съвсем като животни, толкова пъти го повтори, че останалите в стаята накрая превърнаха тези думи, в основата си прости и обикновени, в максима, в сентенция, в доктрина, в житейско правило. Най-вероятно такова състояние на духа, благоприятстващо разбирането на нуждите и обстоятелствата, спомогна, макар и по

заобиколен път, за добронамерения прием, който срещна възрастният с превръзка на окото, когато се показва на вратата, за да попита, Има ли тук едно легло за мен. По една щастлива случайност, очевидно обещаваща да донесе последствия в бъдеще, имаше едно легло, единственото незнайно как оцеляло, така да се каже, при нашествието, в него крадецът на автомобили беше изстрадал неописуеми болки, може би затова беше се обградило с ореол на страдание, който беше отблъснал хората. Това са приумици на съдбата, загадки потайни, нещо скрито. А тази случайност не беше първата, достатъчно е да забележим, че в тази стая се събраха всички пациенти с проблеми на зрението, които се намираха в кабинета, когато се беше появил първият ослепял и когато още се мислеше, че това ще е всичко. Тихичко, както обикновено, за да не се разкрие тайната за присъствието ѝ там, жената на лекаря прошепна в ухото на мъжа си, Може би също е от твоите пациенти, възрастен човек, оплешивяващ, с бяла коса и черна превръзка на едното око, Спомням си, че ми каза за него, Кое око, Лявото, Трябва да е той. Лекарят тръгна към пътеката и каза, повишавайки леко глас, Бих искал да докосна човека, който току-що се присъедини към нас, моля да дойде насам, аз ще тръгна към него. Натъкнаха се един на друг по средата на пътя, пръстите им се опряха, бяха като две мравки, които трябва да се разпознаят с мърдане на антенките, но в този случай стана по-различно, лекарят поиска разрешение и с ръцете си опипа лицето на възрастния мъж, бързо напипа превръзката, Няма съмнение, вие сте последният, който ни липсваше тук, пациентът с черната превръзка, възкликна, Какво искате да кажете, вие кой сте, попита възрастният, Аз съм, бях, вашият очен лекар, помните ли, уговаряхме си дата за вашата операция на перде, Как ме познахте, Предимно по гласа, гласът е зрението на човека, който не вижда, Да, и аз разпознавам вашия, кой би казал, докторе, вече няма нужда да ме оперирате, Ако за това има лек, и двамата се нуждаем от него, Докторе, помня как ми казахте, че след като ме оперирате, няма да позная света, в който живея, колко бяхте прав тогава, Кога ослепяхте, Снощи, И вече ви докараха, Навън страхът е толкова голям, че съвсем скоро ще започнат да избиват хората, щом разберат, че са слепи, Тук вече убиха десетима, каза един мъжки глас, Натъкнах се на тях, отвърна протичко възрастният с черната превръзка, Те са от другата стая, ние нашите веднага ги погребяхме,

добави същият глас, сякаш довършваше някакъв доклад. Момичето с тъмните очила се беше приближило, Помните ли ме, носех тъмни очила, Помня ви добре, въпреки пердето си спомням, че бяхте много хубава, момичето се усмихна, Благодаря, каза и се върна на мястото си. Оттам каза, Тук е и онова момченце, Искам мама, каза гласът на момчето, сякаш уморен от един отдавнашен, ненужен плач. А аз съм първият ослепял, каза първият ослепял, тук съм с жена си, А аз съм сестрата от кабинета, каза сестрата от кабинета. Жената на лекаря каза, Остава само аз да се представя, и каза коя е. Тогава възрастният, сякаш да отвърне на гостоприемството, съобщи, Имам радио, Радио, възкликна момичето с тъмните очила, ръкопляскайки, музика, колко хубаво, Да, но е едно малко радио, с батерии, а батериите няма да траят вечно, подсети възрастният, Не ми казвайте, че ще останем тук завинаги, каза първият ослепял, Завинаги, не, винаги е прекалено много време, Ще ни послужи да чуем новините, отбеляза лекаря, И мъничко музика, настоя момичето с тъмните очила, Не всички харесват една и съща музика, но със сигурност всички ни интересува как вървят нещата навън, по-добре да пестим, И аз така мисля, каза възрастният с черната превръзка. Извади малкия апарат от външния джоб на палтото си и го включи. Започна да търси станциите, но ръката му все още беше несигурна и лесно губеше настройката на дължината на вълната, отначало се чуваха само безкрайни шумове, откъслечни думи и песни, накрая ръката му стана по-уверена и започна да се разпознава, че свири музика, Оставете за малко, помоли момичето с тъмните очила, думите станаха ясни, Това не са новини, каза жената на лекаря, и после сякаш внезапно ѝ беше хрумнало, Колко ли е часът, попита, но вече знаеше, че никой не може да ѝ отговори. Показалецът на скалата продължаваше да изтръгва звуци от малката кутия, после се фиксира, беше някаква песен, някаква незначителна песен, но слепите бавно се приближиха, не се блъскаха, веднага спираха, щом усетеха нечие присъствие пред себе си, заставаха там, очите им бяха силно отворени по посока към гласа, който пееше, някои плачеха, както навярно само слепите могат да плачат, сълзите просто се стичаха като от извор. Песента свърши, говорителят каза, Внимание, при третия сигнал ще бъде четири часът. Една от слепите жени попита през смях, Следобед или сутрин, и сякаш от смеха я болеше. Жената на лекаря тайно свери часовника си и го нави, в

действителност на часовника му е все тая, той се движи от един до дванадесет, останалото са човешки приумици. Какъв е тоя звук, попита момичето с тъмните очила, Аз бях, чух, че по радиото казват, че е четири часът, и навих часовника си, това беше едно от онези механични движения, които правим толкова често, оправда се жената на лекаря. После си помисли, че не си е заслужавало да рискува така, достатъчно щеше да е да погледне към китката на някой от слепите, дошли същия ден, все нечий часовник щеше да работи. Дори възрастният мъж с черната превръзка, както сега установи, имаше, и часовникът му беше верен. Тогава лекарят помоли, Кажете ни какво е положението навън. Възрастният с черната превръзка каза, Ами да, но най-добре ще е да седна, не мога да стоя прав. Този път седнаха по трима-четирима на легло, заедно, да си правят компания, настаниха се възможно най-удобно, млъкнаха и тогава възрастният с черната превръзка разказа каквото знаеше, каквото беше видял със собствените си очи, докато още ги имаше, какво беше чул да се говори през малкото дни между началото на епидемията и собственото си ослепяване.

Още през първите двадесет и четири часа, каза, ако новината е вярна, имаше стотици случаи, всичките еднакви, всичките проявили се по един и същ начин, внезапно, при пълно отсъствие на наранявания, искряща белота в полезрението, никаква болка преди, никаква болка след. Втория ден се заговори за известен спад в броя на новите случаи, станали десетки, а не стотици, и това накара Правителството веднага да обяви, че съобразно с обоснованите перспективи, ситуацията скоро ще е под контрол. Оттук нататък, с изключение на някои отделни коментари, които нямаше как да бъдат избягнати, разказът на възрастния с черната превръзка нямаше да се препредава буквално, а да бъде заместен с промяна в пряката му реч, ориентирана към поставяне на акценти върху информацията с помощта на правилно използван и подходящ речник. Причина за тази промяна, непредвидена преди това, е неправдоподобният контролиран изказ, използван от разказвача, който замалко да го дисквалифицира като помощник-разказвач, важен несъмнено, тъй като без него нямаше как да разберем какво се е случило във външния свят, като помощник-разказвач, казахме, на тези необикновени събития, при положение че се знае, че описанието на каквито и да било факти печели само от точността и

коректността на използваните думи. Но да се върнем на темата, значи Правителството отхвърли хипотезата, която първоначално беше раздухвана, че страната се намира под въздействие на непозната до момента епидемия, предизвикана от все още неидентифициран болестотворен агент с незабавно действие и с пълна липса на предварителни инкубационни признаци или латентност. Та най-вероятно ставаше дума, съгласно новото научно мнение, за случайно и злощастно временно съвпадение на също така все още неизяснени обстоятелства, в чието патогенно действие вече беше възможно, подчертаваше комюникето на Правителството след обработката на наличните данни, които сочеха скорошна крива на разрешаване на проблема, да се наблюдават признаци на тенденция за изчерпване. Един коментатор по телевизията намери доста успешна метафора, като сравняваше епидемията, или каквото е там, с полетяла нагоре стрела, която, щом достигне връхната точка на своя полет нагоре, за миг спира като увиснала и веднага след това започва да описва задължителната крива надолу, като гравитацията се опитва да я ускори, докато напълно изчезне ужасният кошмар, който ни тормози, ако е рекъл Господ, така коментаторът се връщаше към тривиалния човешки обмен и към самата епидемия, бяха половин дузина думи, които неизменно се появяваха по всички средства за социална комуникация, като винаги накрая формулираха милостивия призив нещастните слепи да възвърнат съвсем скоро изгубеното си зрение и им обещаваха в същото време солидарност от страна на организирани обществени звена, официални и частни. Някога, много отдавна, подобни доводи и метафори били превеждани от неустрашимия човешки оптимизъм на хората в поговорки като следната, Всяко чудо за три дни, или литературно казано, Така както няма добро, което да продължи вечно, така също няма и зло, което да е вечно, върховни максими за онези, които са имали време да се учат от обратите на живота и съдбата и които, отнесени към страната на слепите, би трябвало да се четат така, Вчера виждахме, днес не виждаме, утре ще виждаме, с лека въпросителна интонация в последната третина от изречението, сякаш благоразумието в последния миг е решило така или иначе да добави многоточие на съмнение в обнадеждаващото заключение.

За съжаление, не след дълго се оказа, че тези надежди и очаквания на правителството са напразни, както и предвижданията на

научната общност, които просто се сринаха. Слепотата повличаше, не като внезапен прилив, който потапя всичко и отнася всичко пред себе си, а като коварно просмукване на хиляди живи поточета, които, мокрейки бавно земята, внезапно я потапят цялата. Пред общественото безпокойство, вече на път да не бъде овладяно, властите се заеха бързо с провеждането на лекарски срещи, предимно на офталмолози и невролози. Заради времето, което трябваше да отнеме организирането, не се стигна до свикването на конгреса, който някои искаха, но пък в замяна на това не липсваха колоквиуми, семинари, кръгли маси, някои отворени за публиката, други при закрити врати. Ефектът от съчетаването на явната безполезност на дебатите със случаите на внезапно ослепяване посредством сесиите с викове на оратора, Сляп съм, сляп съм, беше, че вестниците, радиото и телевизията, почти всички, престанаха да се занимават с подобни инициативи. Изключение правеше дискретното и изцяло достойно за похвала поведение на някои средства за комуникация, които живеейки за сметка на сензациите от всякакъв вид, от чуждите успехи и нещастия, не искаха да изгубят нито един повод, който им се предлагаше, да разкажат на живо, с целия драматизъм на ситуацията, за внезапното ослепяване на някой професор по офталмология примерно.

Доказателство за прогресивното влошаване на общото състояние на духа даде самото Правителство, като за шест дни смени два пъти своята стратегия. Първо, беше повярвало, че е възможно да се ограничи бедата, като се прибегне до затварянето на слепите и заразените в няколко обособени пространства, каквото например е лудницата, в която се намираме. Ала безпощадното нарастване на случаите на слепота накара някои влиятелни членове на Правителството, уплашили се, че официалната им инициатива няма да стигне за поръчките, откъдето биха последвали сериозни политически загуби, да отстояват идеята, че на семействата се полага да държат по домовете си слепите и да не им позволяват да излизат на улицата, за да не усложняват вече и бездруго тежкия трафик, а и за да не нараняват чувствителността на виждащите с очите си хора, които независимо от що-годе успокоителните мнения вярваха, че бялата болест се предава при зрителен контакт, също като лошия поглед. И наистина не би трябвало да очакваме друга реакция от някого, който, зает с мислите си, тъжни, весели или никакви, ако още има такива, види как внезапно

изражението на човек, вървящ срещу него, се променя, как на лицето му се изписват всички признаци на абсолютния ужас и веднага след това неизбежния вик, Сляп съм, аз съм сляп. Нямаше нерви, които да могат да издържат на това. Най-лошото е, че семействата, особено тези с по-малък брой членове, бързо се превърнаха в семейства на слепи, като по този начин нямаше кой да ги води и пази, а и от тях да пази съседите с добро зрение. И то се знае, че тези слепи хора, каквито и баща, майка и дете да бяха, не можеха да се грижат един за друг, в противен случай трябваше да им се случи като онова на слепите от картината, да вървят заедно, да паднат заедно и да умрат заедно.

При това положение Правителството нямаше друг избор, освен да се обърне рязко назад, разширявайки критериите, които беше установило за необходимите места и пространства, от което последва незабавното импровизирано използване на изоставени фабрики, храмове без поклонници, спортни зали и празни складове, От два дни се говори да се направят палаткови лагери, добави възрастният с черната превръзка. В началото, съвсем в началото, някои благотворителни организации излъчваха доброволци, които да се грижат за слепите, да оправят леглата им, да чистят тоалетните, да перат дрехите, да приготвят храната, минималните грижи, без които животът бързо става непоносим дори за зрящите. Бедничките, веднага ослепели, но поне остава в историята красивият им жест. Някой от тях да е идвал тук, попита възрастният с черната превръзка, Не, отвърна жената на лекаря, никой не е идвал, Може да е било слух, Ами градът, ами транспортът, попита първият ослепял, сещайки се за собствената си кола и за шофьора на такси, който го беше откарал до кабинета и за чието погребване помогна, Транспортът е в хаос, отвърна възрастният с черната превръзка и премина към детайлите, разни случки и катастрофи. Когато за първи път ослепя шофьор на автобус, в движение, наред обществения път, хората, въпреки че имаше умрели и ранени заради трагедията, не обърнаха особено внимание, и то поради същата причина, т.е. заради силата на навика, което накара началника на отдела за връзки с обществеността на транспортната фирма да заяви безцеремонно, че злополуката е по вина на човешка грешка, без съмнение съжалява, но ако се замислим, случаят не би могъл да се предвиди, защото е като да получи инфаркт човек, който никога не е страдал от сърце. Нашите служители, обясни началникът,

също както механиката и електрическите системи на автобусите, периодично се подлагат на крайно строги проверки, което се доказва в крайния баланс, в директна и ясна взаимозависимост между причина и следствие, от изключително ниския процент на инцидентите до днес с превозни средства от нашата компания. Подробното обяснение излезе във вестниците, но хората си имаха върху какво друго да мислят повече, отколкото за обикновения инцидент с автобус, в края на краищата нямаше да е по-зле, ако бяха отказали спирачките. Впрочем два дни по-късно такава се оказа истинската причина за друг инцидент, но така е устроен светът, че много често истината трябва да се маскира с лъжа, за да постигне целите си, тръгна слух, че шофьорът е ослепял. Нямаше начин да се убедят хората за случилото се в действителност и резултатът не закъсня, не след дълго те престанаха да използват автобуси, казваха, че предпочитат по-скоро да ослепеят, отколкото да умрат, защото някой друг е ослепял. Веднага след това последва трети инцидент поради същата причина, който засегна превозно средство без пътници и даде повод за коментари като този, Добре, че не бях вътре. Онези, които говореха така, дори не можеха да си представят колко много са прави. Заради внезапното ослепяване на двама пилоти скоро след това и един търговски самолет се разби и пламна, докато се приземяваше, като всички пътници и целият екипаж загинаха, въпреки че в този случай и механиката, и електрониката се намираха в отлично състояние, както се разкри при отварянето на черната кутия, единствената оцеляла. Трагедия с подобни размери не беше като обикновен инцидент с автобус, последствието беше, че дори и онези, които все още хранеха някакви илюзии, ги загубиха, от този момент нататък повече не се чу звук на мотор, повече нито едно колело, малко или голямо, не се приведе в действие. Хората, свикнали да се оплакват от все по-големите проблеми с трафика, пешеходци, които на пръв поглед сякаш не вървяха в ясно определена посока, тъй като автомобилите, спрели или в движение, постоянно им препречваха пътя, шофьори, които, след като бяха направили хиляда и кусур обиколки, докато открият място, където най-накрая да оставят колите си, се превръщаха в пешеходци и започваха да недоволстват поради идентични с тези на пешеходците причини, като преди това бяха протестирали заради своите си, всички те сега трябваше да са доволни, като изключим обстоятелството, че поради липсата на смелчаци да

карат някакво превозно средство дори и на малко разстояние, автомобилите, камионите, моторите, даже и дискретните велосипеди бяха пръснати хаотично из целия град, стояха зарязани там, където страхът беше станал по-силен от чувството за собственост, гротесков, биещ на очи символ на което беше един паяк с наполовина вдигнат автомобил, увиснал на предната ос, навярно първо беше ослепял шофьорът на паяка. Положението беше лошо за всички, но за слепите беше катастрофално, тъй като, според израза в обращение, не можеха да видят накъде вървят, нито къде стъпват. Будеше съжаление да ги гледа човек как се блъскат в изоставените коли, един след друг, как ожулваха краката си, някои падаха и плачеха, Има ли тук някой, който да ми помогне да стана, а имаше и такива, които се бяха озлобили от отчаяние или си бяха такива по природа, те ругаеха и отблъскваха добронамерената ръка, която им се притичваше на помощ, Оставете ме, и вашият ред ще дойде, тогава жалостивият човек се плашеше, бягаше, губеше се в плътната бяла мъгла, внезапно осъзнал риска, на който се беше подложил от доброта, кой знае дали нямаше да ослепее няколко метра по-нататък.

Такива са нещата навън, заключи възрастният с черната превръзка, но аз не знам всичко, разказвам само онова, което съм видял със собствените си очи, тук се прекъсна, направи пауза и се поправи, С моите очи, не, тъй като имах само едно, а сега дори него нямам, т.е. имам едно, но то не ми служи за нищо, Така и не ви попитах защо не използвахте стъклено око вместо превръзка, А за какво ми е, бихте ли ми обяснили, попита възрастният с черната превръзка, Обикновено така се прави, заради естетиката, освен това е доста по-хигиенично, маха се, измива се и се слага, като с протезите, Ами да, я ми кажете тогава какво би било положението днес, ако всички ослепели бяха изгубили, имам предвид изгубили материално, и двете си очи, за какво би им послужило да ходят сега с две стъклени очи, Наистина не би им послужило за нищо, След като накрая всички ще ослепеем, както ми се струва, че ще стане, за какво ни е естетика, а що се отнася до хигиената, кажете ми, докторе, каква хигиена може да има на това място, Навярно само в един свят от слепи хора нещата биха могли да са такива, каквито са в действителност, каза лекарят, Хората също, никой не може да ги види, Хрумна ми нещо, каза възрастният с черната превръзка, хайде да играем на една игра, за да

убиваме времето, Как може да се играе, без да се вижда на какво се играе, попита жената на първия ослепял, Няма да е точно игра, просто всеки от нас ще каже какво точно е виждал в момента, в който е ослепял, Може да е неудобно, спомена някой, Който не иска да участва в играта, няма да участва, само не бива да се лъже, Дайте пример, каза лекарят, Ще дам, да, каза възрастният с черната превръзка, ослепях, докато гледах сляпото си око, Какво искате да кажете, Ами много просто, усетих сякаш празната ми орбита се беше възпалила отвътре и махнах превръзката, за да погледна, точно тогава ослепях, Прилича на парабола, каза един непознат глас, окото, което отказва да признае собственото си отсъствие, Аз, каза лекарят, ровех из учебници по офталмология точно заради случващото се в момента, последното, което видях, бяха ръцете ми върху книгата, Моят последен образ беше различен, каза жената на лекаря, вътрешността на линейката, докато помагах на мъжа си да влезе, Моя случай вече го разказах на доктора, каза първият ослепял, бях спрял на един светофар, светеше червено, имаше хора, които пресичаха улицата насам и натам, точно тогава ослепях, после онзи, дето умря оня ден, ме заведе вкъщи, лицето му, разбира се, не го видях, Що се отнася до мен, каза жената на първия ослепял, последното, което помня да съм видяла, беше кърпичката ми, стоях си вкъщи и плачех, вдигнах кърпичката към очите си и в този миг ослепях, Аз, каза сестрата от кабинета, тъкмо бях влязла в асансьора, протегнах ръка да натисна копчето и внезапно престанах да виждам, представете си колко се притесних, затворена там, сама, не знаех дали трябва да се кача нагоре, или да слеза, не намирах копчето за отваряне на вратата, Моят случай, каза помощник-фармацевтът, беше по-прост, чух, че имало ослепяващи хора, тогава си помислих какво ли ще е, ако и аз оследея, затворих очи да проверя и като ги отворих, бях сляп, Прилича на друга парабола, каза непознатият глас, ако искаш да си сляп, ще бъдеш сляп. Млъкнаха. Останалите слепи се бяха върнали по леглата си, което не беше малка работа, защото, макар и да знаеха наистина номерата си, само започвайки от единия край и броейки от едно нагоре или от двадесет надолу, можеха със сигурност да стигнат, докдето искат. Когато мърморенето от броенето, монотонно като дълга молитва, престана, момичето с тъмните очила разказа какво ѝ се беше случило, Бях в една хотелска стая, върху мен имаше един мъж, на това място млъкна, засрами се да каже какво е

правила там и че е видяла всичко в бяло, но възрастният с черната превръзка попита, И видяхте всичко в бяло, така ли, Да, отвърна тя, Може би вашата слепота не е като нашата, каза възрастният с черната превръзка. Оставаше само камериерката от хотела, Оправях едно легло, някой беше ослепял в него, вдигнах и проснах белия чаршаф пред себе си, подпъхнах го отстрани, както трябва да бъде, и докато го заглаждах с двете си ръце, престанах да виждам, спомням си как заглаждах чаршафа, бавно, беше долен чаршаф, заключи, сякаш беше от особено значение. Вече всички ли разказаха своята история от времето, когато са виждали, попита възрастният с черната превръзка, Аз ще разкажа моята, ако няма повече кой друг, каза непознатият глас, Ако има други, ще говорят после, кажете, Последното, което видях, беше една картина, Картина, повтори възрастният с черната превръзка, и къде беше тя, Бях в музея, представляваше нива с гарвани и кипариси, и слънце, което сякаш беше направено от парчета от други слънца, Това по всичко прилича на някой холандец, Мисля, че да, но имаше и едно давещо се куче, вече наполовина беше потънало, горкичкото, Що се отнася до това, само испанец може да е, преди него никой не е рисувал така куче, след него друг не се е осмелявал, Може, имаше и една каруца, натоварена със сено, теглена от коне, пресичаше река, Имаше ли къща отляво, Да, Значи е англичанин, Може, но не ми се вярва, защото там имаше и една жена с бебе на ръце, Жени с бебета на ръце най-често се виждат по картините, Така е, не бях обърнал внимание, Не разбирам как в една картина могат да се съберат толкова различни картини, при това от толкова различни художници, А имаше и едни мъже, които ядяха, Толкова много обеди, закуски и вечери има в историята на изкуството, че само по тази информация е невъзможно да се разбере кой се е хранил, Мъжете бяха тринайсет, О, това улеснява, продължете, Имаше също и една гола жена с руси коси в мида, която се люшкаташе в морето, и много цветя край нея, Италианец, разбира се, И една битка, Това е като случая с хранещите се и с майките с деца на ръце, не е достатъчно, за да се разбере кой я е нарисувал, Умрели и ранени, То се знае, рано или късно всички деца умират, войниците също, И един уплашен кон, С очи, които сякаш ще изхвъркнат от орбитите, При конете е така, и какви други картини имаше в тази ваша картина, Не разбрах, ослепях тъкмо когато разглеждах коня. Страхът заслепява, каза момичето с тъмните очила, Точни думи, вече сме били

слепи в момента, когато сме ослепели, страхът ни е ослепил, страхът ще продължи да ни държи слепи, Кой говори, попита лекарят. Един слепец, отвърна гласът, просто един слепец, това имаме тук. Тогава възрастният с черната превръзка попита, Колко слепи са необходими, за да направят слепота. Никой не успя да му отговори. Момичето с тъмните очила го помоли да включи радиото, може би имаше новини. Имаше, но по-късно, междувременно послушаха музика. В даден момент на вратата на стаята се появиха няколко слепи, един от тях каза, Колко жалко, че не си донесох китарата. Новините не бяха окуражаващи, носеше се слух, че скоро ще се създаде единно правителство за национално спасение.

Когато в началото слепите тук се брояха на пръсти, когато беше достатъчно да се разменят две-три думи, за да могат непознатите да се превърнат в другари по неволя, а с още три-четири взаимно си прощаваха всички грешки, някои от които доста сериозни, а ако прошката не можеше да е пълна, трябваше само търпеливо да се изчакат няколко дни, ясно се видя колко странни притеснения им се наложи да изживеят на горките всеки път когато тялото им изискваше някое от онези спешни облекчавания, които обикновено наричаме задоволяване на нуждите. Въпреки това, и макар и знаейки колко рядко се среща съвършеното възпитание и че дори и дискретното благоприличие си има своите уязвими моменти, трябва да признаем, че първите слепи, докарани под карантина, успяха, повече или по-малко съзнателно, да носят достойно кръста на предимно есхатологичната същност на човешката природа. Но сега, когато вече бяха заети всички легла, двеста и четиридесет, без да броим слепите по пода, никое въображение, колкото и богато и изобретателно да е на сравнения, не би могло да опише с точност размера на свинщината, настанала наоколо. Не само състоянието, до което бързо бяха доведени тоалетните, зловонни дупки, каквито трябва да са клоаките за осъдени души в ада, а също и липсата на уважение на някои и спешната нужда на други, които за съвсем кратко време превърнаха коридорите и местата за преминаване в клозет, който отначало се използваше рядко, а после стана навик. Невнимателните или притиснатите от нуждата си мислеха, Няма значение, никой не ме вижда, и не отиваха по-натам. Когато стана невъзможно, във всякакъв смисъл, да се стигне до самите тоалетни, слепите започнаха да използват вътрешното заграждение за облекчаване на тялото от отпадъци. Онези, които бяха деликатни по природа или заради възпитанието си, прекарваха целия свят ден да стискат, издържаха, както можеха, в очакване на нощта, предполагаше се, че е нощ, когато в стаите имаше повече спящи, и тогава тръгваха, хванали се за корема или стискайки крака, в търсене на три педи чиста земя, ако изобщо имаше такава сред непрекъснатия килим от екскременти, хиляди пъти настъпени, като отгоре на всичкото рискуваха да се загубят в безкрайното пространство на заграждението, където нямаше други ориентири освен малкото дървета, оцелели пред изследователската мания на едновременните луди, а също и малките купчинки, вече почти изравнени със земята, които едва покриваха

трупове. Веднъж дневно, винаги привечер, като будилник, навит за един и същи час, гласът на високоговорителя повтаряше познатите инструкции и забрани, настояваше на предимството от употребата на средствата за хигиена, напомняше, че във всяка стая има телефон, по който могат да поръчат необходимите продукти, когато липсват, но онова, от което наистина имаше нужда, беше силна струя от маркуч, която да изкара навън цялата свинщина, после трябваше да дойде една бригада от каналджии, които да поправят казанчетата, да ги пуснат в действие, после вода, много вода, за да закара в отходните канали онова, което трябваше да изтече в канала, после, моля, очи, едни обикновени очи, една ръка, която да е в състояние да ни води и направлява, един глас, който да ми каже, Оттук. Тези слепи, ако не им се притечем на помощ, не след дълго ще се превърнат в животни, по-лошо дори, в слепи животни. Не го каза непознатият глас, оня, който говореше за картините и за образите от света, казва го, но с други думи, и то посред нощ, жената на лекаря, легнала до мъжа си, докато главите им бяха под одеялото, Тоя ужас трябва да се оправи, не издържам, не мога да продължавам да се преструвам, че не виждам, Помисли за последствията, със сигурност после ще те превърнат в робиня, в слугиня, ще трябва да обслужваш всички, да откликваш на всичко, ще искат от теб да ги храниш, да ги миеш, да им помагаш да си лягат и да стават, да ги водиш от тук до там, да им помагаш да се секнат, да бършеш сълзите им, ще те викат, докато спиш, ще те обиждат, ако закъснееш, А ти как искаш да продължавам да гледам тая мизерия, да е постоянно пред очите ми и да не мръдна и пръста си да помогна, И това, което правиш, вече е много, Какво правя, моята най-голяма тревога е някой да не разбере, че виждам, Някои ще те мразят за това, че виждаш, не мисли, че слепотата ни е направила по-добри, Но все пак не ни е направила и по-лоши, Но сме на път да станем такива, виж какво се случва, когато дойде време да се разпредели храната, Точно така, затова човек, който вижда, може да поеме разпределянето на храната на всички тук, да го прави така, че да е поравно, да има някакъв критерий, протестите биха престанали, биха изчезнали тия спорове, които ме побъркват, ти не знаеш какво е да видиш двама слепи, които се бият, Боят винаги е бил горе-долу вид слепота, Това е различно, Ще направиш онова, което ти се струва най-правилно, но не забравяй, че ние тук сме слепи, просто слепи, слепи

без много приказки и състрадание, милостивият живописен свят на слепичките свърши, сега дойде жестокото, твърдо и безпощадно царство на слепите, Ако ти можеше да видиш онова, което аз съм принудена да гледам, щеше да поискаш да ослепееш, Вярвам ти, но няма нужда, аз вече съм сляп, Извини ме, скъпи, ако ти знаеше, Знам, знам, прекарах живота си да надничам в очите на хората, това е единственото място в тялото, където може би съществува душа, а щом те са се изгубили, Утре ще им кажа, че виждам, Дано не ти се наложи да съжаляваш, Утре ще им кажа, направи пауза и добави, Ако и аз най-накрая не съм влязла в този свят.

Не беше и този път. Когато на сутринта се събуди, много рано както обикновено, очите ѝ виждаха така ясно както и преди. Всички слепи в стаята спяха. Помисли как ще трябва да им съобщи, дали да ги събере всичките и да им каже новината, а може би за предпочитане беше да го направи по-дискретно, без много показност, сякаш не иска да отдаде голямо значение на случая, Представете си, кой би помислил, че аз ще съхраня зрението си сред толкова ослепели хора, или пък, може би по-подходящо, да се престори, че наистина е била сляпа, но внезапно си е възвърнала зрението, този начин дори щеше да ги обнадежди, Щом като тя е започнала да вижда, щяха да си казват едни на други, може би и ние ще започнем, но можеше и да ѝ кажат, Щом като си толкова здрава, върви си, тогава тя щеше да им отвърне, че не може да си тръгне без мъжа си, а и след като Войската не позволяваше никой сляп да напусне карантината, не им оставаше друг избор, освен да ѝ позволят да остане. Някои слепи се бяха размърдали в леглата си, както всяка сутрин се облекчаваха от газовете, но от това атмосферата не стана по-отвратителна, нивото на насищане вече навярно беше достигнато. Не беше само смрадта, която на талази се носеше от клозетите, на пориви, от които да му се доповръща на човек, прибавяха се и миризмите на двеста и петдесет души, чиито тела гинеха в собствената си пот и не можеха, и не знаеха да се умият, обличаха все по-мръсни дрехи и спяха в легла, където нерядко имаше изпражнения. За какво можеха да им послужат сапуните, белината и прахът за пране, които тънеха в забвение, след като духовете бяха запушени или несвързани с водопровода, след като каналите връщаха мръсната вода, която се разливаше извън баните и мокреше дъските по пода в коридора, и се процеждаше в процепите между плочките. В

каква лудост се каня да се хвърля, разколеба се тогава жената на лекаря, дори и те да не искат от мен да ги обслужвам, а няма нищо по-сигурно от това, аз самата не бих издържала да не започна да мия и да чистя, за колко време биха ми стигнали силите, това не е работа за сам човек. Куражът ѝ, който преди изглеждаше толкова категоричен, започваше да рухва, да се разпада малко по малко пред гнусната действителност, която нахлуваше през ноздрите ѝ и обиждаше зрението ѝ, сега когато трябваше да премине от думи към дела. Аз съм страхлива, промърмори съкрушено, затова щеше да е по-добре да съм сляпа, нямаше да се правя на мисионерка. Трима слепи бяха станали, единият от тях беше помощник-фармацевтът, канеха се да заемат позиции в атриума, за да приберат частта от храната, която се полагаше на първата стая. Не можеше да се твърди, щом тъкмо очи липсваха, че разпределението се правеше на око, повече опаковки, помалко опаковки, тъкмо обратното, жалко беше да се гледат как се лъжеха, докато броят, и започваха отначало, някой по-недоверчив по природа искаше да узнае какво точно отнасят останалите, винаги имаше разправии, някой и друг удар, някой и друг шамар, отправен слепешката, както си му е редът. В стаята вече всички бяха будни, готови да получат своята порция, с опита бяха установили един доста удобен начин да правят разпределението, започваха със занасянето на всичката храна в дъното на стаята, където бяха леглата на лекаря и жена му, на момичето с тъмните очила и на момченцето, което викаше майка си, отиваха да си я вземат оттам, двама по двама, започваха от леглата, които се намираха най-близо до изхода, едно дясно и едно ляво, две дясно и две ляво, и така последователно, без разправии и блъсканици, отнемаше повече време, то се знае, но спокойствието компенсираше чакането. Първите, т.е. онези, които веднага получаваха храната на една ръка разстояние, си сервираха последни, освен кривогледото момченце, разбира се, което винаги приключваше с яденето, преди момичето с тъмните очила да получи своята порция, от което следваше, че част от онова, което ѝ се полагаше на нея, накрая неизменно се озоваваше в стомаха на детето. Слепите до един стояха с глави, извърнати по посока на вратата, чакаха да чуят стъпките на другарите си, несигурният, но непогрешим шум на човек с товар, но звукът, който внезапно се чу, не беше този, по-скоро сякаш идваха на бегом и без товар, ако такъв подвиг можеше да се отнесе до хора, които

не могат да видят къде стъпват. И все пак не би ни хрумнало да кажем нещо друго, когато задъхани се появиха на вратата, Какво ли се е случило навън, та да дойдат така, на бегом, а и тримата вече стояха на вратата и искаха да влязат едновременно и да съобщят неочакваната новина, Не ни позволиха да вземем храната, каза един, а другите повториха, Не ни позволиха, Кой, войниците ли, попита някакъв глас, Не, слепите, Кой слепи, тук всички сме слепи, Не знаем кои са, каза помощник-фармацевтът, но мисля, че са от онези, които дойдоха закуп, последните пристигнали, И как така не ви позволиха да вземете храната, попита лекарят, до момента не е имало никакъв проблем, Те казват, че с това е приключено, от днес, който иска да яде, ще трябва да си плати. Чуха се протести от всички краища на стаята, Не може да бъде, Шайка бандити, Срамота, слепи срещу слепи, не съм очаквал, че ще трябва да преживея такова нещо, Да се оплачем на сержанта. Някой по-решителен предложи да се съберат всички и да отидат да си вземат каквото им се полага, Няма да е лесно, беше мнението на помощник-фармацевта, те са много, останах с впечатлението, че са голяма група, а най-лошото е, че са въоръжени, Въоръжени ли, как така, Поне тояги имат, още ме боли ръката от удара, който ми нанесоха, каза някой от другите, Да се опитаме да разрешим това с добро, каза лекарят, Ще дойда с вас да говоря с тия хора, навярно има някакво недоразумение, Ами да, докторе, съгласен съм, каза помощник-фармацевтът, но съдейки по поведението им, се съмнявам, че ще успеете да ги убедите, Както и да е, трябва да отидем там, не можем да стоим така, Ще дойда с теб, каза жената на лекаря. Малката група излезе от стаята, освен оня, който се оплакваше от ръката, той сметна, че вече е изпълнил дълга си, и остана да разказва на останалите за рискованото си приключение, храницата на две крачки, а стена от тела я брани, С тояги, настояваше.

Напредвайки заедно в група, успяха да си проправят път сред слепите от другите стаи. Когато стигнаха до атриума, жената на лекаря веднага разбра, че никакъв дипломатичен разговор нямаше да е възможен и че вероятно никога нямаше да бъде възможен. Насред атриума, наобиколили кутиите с храна, стояха в кръг слепи, въоръжени с тояги и железата от леглата, бяха ги насочили напред като щикове или копия, образуваха фронт срещу отчаянието на заобикалящите ги слепи, които с нескъпопосани опити искаха да проникнат зад защитената линия,

някои с надеждата да открият пролука, някоя недобре затворена вратичка от невнимание, поемаха ударите върху вдигнатите си ръце, други се влачеха на четири крака, докато не се сблъскат с краката на противниците, които ги посрещаха с ритници в кръста и другаде. Да се биеш слепешката, се казва обикновено. На картината не ѝ липсваха и възмутените протести, и гневните възгласи, Искаме си храната, Отстояваме си правото на хляб, Злодеи, Какво е това, една голяма кражба, Направо изглежда невъзможно, имаше дори един наивник или просто разсеян, който каза, Извикайте полиция, може би там имаше и полицаи, както е известно, слепотата не гледа професии и занаяти, но един ослепял полицай не е същото като един сляп полицай, а що се отнася до двамата, които познавахме, те вече са мъртви и погребани с големи усилия. Тласната от абсурдната надежда за власт, която да възстанови в лудницата изгубения покой, да даде сила на справедливостта и да върне спокойствието, една сляпа жена се приближи, доколкото можа, до главния портал и извика във въздуха, Помогнете ни, тия тук искат да ни откраднат храната. Войниците се престориха, че не чуват, заповедите, които сержантът беше получил от един капитан, минал оттам на инспекция, бяха ясни и категорични, Ако тия се избият едни други, още по-добре, ще останат по-малко. Сляпата се дереше с цяло гърло като лудите едно време, то и тя беше почти полудяла, но от тревога. Накрая разбрала, че виковете ѝ са безполезни, млъкна и се върна вътре с ридания, и без да обърне внимание откъде минава, отнесе по главата си един удар, от който падна на земята. Жената на лекаря искаше да се втурне да я вдигне, но бъркотията беше толкова голяма, че не можа да направи и две крачки. Слепите, които бяха дошли да си искат храната, започваха да се връщат назад разгромени, бяха изгубили всякаква ориентация и се блъскаха едни в други, падаха, ставаха, отново падаха, оставаха да лежат проснати на земята, изтощени, жалки, прегънати от болка, с лице върху плочите. Тогава жената на лекаря с ужас видя как един от слепите бандити измъкна от джоба си пистолет и рязко го вдигна във въздуха. Изстрелът откърти от покрива голямо парче хоросан, който се посипа върху нищо неподозиращите глави и увеличи паниката. Слепият извика, Успокойте се всички там и млъкнете, ако някой се осмели да се обади, веднага ще стрелям, да страда, който си ще, после да не се оплаквате. Слепите не помръднаха. Оня с пистолета

продължи, Казано е и няма връщане назад, от днес нататък ние ще се разпореждаме с храната, всички да са предупредени и на никого да не му хрумва да излиза навън да я прибира, ще сложим охрана на входовете, ще си понесете последствията при всеки опит да нарушавате заповедите, храната ще се продава, който иска да яде, ще си плаща, Как ще плащаме, попита жената на лекаря, Аз казах, че не искам никой да говори, изрева оня с пистолета, разтърсвайки оръжието пред себе си, Все някой ще трябва да говори, трябва да знаем как да постъпваме, къде ще си вземаме храната, дали да ходим всички заедно, или един по един, Тая се прави на много умна, каза един от групата, ако я гръмнеш в устата, с едно гърло по-малко ще останат за изхранване, Да я виждах, щях вече да съм ѝ пратил един куршум в корема. После, обръщайки се към всички, Незабавно се върнете в стаите си, хайде, хайде, когато внесем храната, ще ви кажем какво трябва да правите, Ами плащането, поде отново жената на лекаря, колко ще ни струва кафе с мляко и бисквита, Тая вярно си търси белята, каза същият глас, Остави я на мен, каза другият с променен тон, Всяка стая ще си назначи двама отговорници, те ще имат задачата да съберат всичко ценно, абсолютно всичко ценно, независимо от какъв вид, пари, бижута, пръстени, гривни, обици, часовници, каквото имате, и ще занесат всичко в третата стая от лявата страна, там, където се намираме ние, и ако искате един приятелски съвет, и през ум да не ви минава да се опитвате да ни мамите, вече знаем, че някои от вас ще скрият нещо от ценностите си, но ви казвам, че това е много лоша идея, ако не ни се стори достатъчно онова, което сте ни предали, просто няма да ядете, забавлявайте се да дъвчете банкнотите или да хруските диамантите. Един сляп от втората стая отдясно попита, А как да направим, да ви предадем всичко закуп или ще си плащаме според това какво ще ядем, Очевидно не съм обяснил добре, каза оня с пистолета през смях, първо ще си платите, после ще ядете, а що се отнася до останалото, да плащате според това какво ядете, то това би изисквало много сложно счетоводство, най-добре е да занесете всичко закуп, а ние ще преценим какво количество храна заслужавате, но да ви предупредя още веднъж, избягвайте да криете нещата си, защото това ще ви струва прекалено скъпо, и за да не кажете, че сме постъпили нечестно, запомнете, че след като ни предадете притежанията си, ще минем на инспекция, тежко ви, ако намерим

макар и една монетка, а сега се махайте, бързо. Вдигна ръка и отново стреля. Падна още малко хоросан. А ти, каза оня с пистолета, няма да забравя гласа ти, И аз няма да забравя лицето ти, отвърна жената на лекаря.

Сякаш на никого не му направи впечатление какъв абсурд е една сляпа да каже, че няма да забрави лицето на някого, когото не е виждала. Слепите вече се бяха прибрали, колкото бързо можаха, и търсеха вратите. Скоро онези от първата стая вече информираха другарите си за положението, От това, което чухме, не вярвам засега да можем да направим нещо друго, освен да се подчиним, каза лекарят, а най-лошото е, че имат оръжие, Ние също бихме могли да се въоръжим, каза помощник-фармацевтът, Да, с клони, откъснати от дърветата, ако са останали такива на височината на ръката, с желяза от леглата, които едва бихме намерили сили да повдигнем, докато те разполагат поне с едно огнестрелно оръжие, Аз няма да си дам нещата на тия копелета, каза някой, Нито пък аз, добави друг, Да, или ще дадем всички, или никой няма да дава, каза лекарят, Нямаме избор, каза жена му, освен това правилото тук вътре би трябвало да е същото, каквото ни наложиха навън, който не иска да плаща, да не плаща, негово право си е, но в такъв случай няма да яде, само няма да стане да се храни за сметка на другите, Всички ще дадем и ще си дадем всичко, каза лекарят, А който няма какво да даде, попита помощник-фармацевтът, Да, той ще яде от онова, което му дадат другите, справедливо го е казал някой, всекиму според възможностите, всекиму според нуждите. Имаше пауза и възрастният с черната превръзка попита, Кои ще определим тогава за отговорници, Аз избирам доктора, каза момичето с тъмните очила. Нямаше нужда да се продължи гласуването, цялата стая беше съгласна. Трябва да сме двама, напомни лекарят, има ли някой кандидат, попита, Аз, ако няма друг, каза първият ослепял, Много добре, в такъв случай да започнем събирането, трябва ни сак или торба, или малка чанта, нещо такова би свършило работа, Мога да опразня това, каза жената на лекаря и веднага започна да изпразва една чантичка, където беше събрала козметични продукти и други дреболии, когато не можеше и да предположи при какви условия ще живее. Насред шишенцата, кутиите и тубичките, дошли от друг свят, имаше една дълга ножица с тънки остриета. Не помнеше да я е сложила там, но беше там. Жената на лекаря вдигна глава. Слепите

чакаха, мъжът ѝ беше отишъл до леглото на първия ослепял, разговаряше с него, момичето с тъмните очила казваше на кривогледото момче, че храната скоро ще дойде, на пода, изтикана зад нощното шкафче, сякаш момичето с тъмните очила беше поискало с ненужен детински свян да я скрие от погледите на онези, които все още виждаха, имаше дамска превръзка, оцапана с кръв. Жената на лекаря гледаше ножицата, опитваше се да си представи защо я гледа така, така как, така, но не откриваше никаква причина, наистина каква причина можеше да има в една обикновена дълга ножица в отворените ѝ ръце, с двете си дълги никелирани рамена и с наточени блестящи остриета, Готова ли си, питаше оттам мъжът ѝ, Да, отвърна и протегна ръката, с която държеше чантичката, докато другата ѝ ръка се насочи зад гърба ѝ, за да скрие ножицата, Какво става, попита лекаря, Нищо, отвърна жена му, както можеше и да каже също, Нищо, което ти да можеш да видиш, навярно ти се е сторил странен гласът ми, това е, нищо друго. Заедно с първия ослепял лекаря се отправи в тази посока, взе чантичката в разколебаните си ръце и каза, Пригответе всичко, което имате, да започнем да събираме. Жена му разкопча часовника си, стори същото и с този на мъжа си, свали обеците, един малък пръстен с рубини, златното синджирче от врата си, брачната халка, тази на мъжа си, не беше трудно да ги махнат, Пръстите ни са по-слаби, помисли, пусна всичко в чантичката, после и парите, които си носеха от дома, няколко банкноти с различна стойност, няколко монети, Това е всичко, каза, Сигурна ли си, попита лекаря, търси добре, Това е всичко ценно, което имахме. Момичето с тъмните очила вече беше събрало всичките си ценности, не бяха много по-различни, имаше само две гривни в повече, както и една халка по-малко. Жената на лекаря изчака мъжът ѝ и първият ослепял да се обърнат с гръб, а момичето с тъмните очила да се надвеси над кривогледото момченце, Представи си, че аз съм твоята майка, каза, ще платя за теб и за мен, и тогава отстъпи назад към стената в дъното. Там, както и на другите стени, имаше забити големи пирони, които трябва да са служили на лудите да закачат незнайно какви скъпоценности и мании. Избра най-високия, до който можеше да стигне, и закачи на него ножицата. После седна на леглото. Бавно мъжът ѝ и първият ослепял се придвижваха към вратата, спираха, за да съберат от двете страни каквото имаха да дават хората, някои протестираха, че най-безсрамно ги обират, което си

беше самата истина, други се освобождаваха от притежанията си с нещо като безразличие, сякаш си мислеха, че погледнати добре нещата, на света няма нищо, което да ни принадлежи по абсолютен начин, друга не по-малко прозрачна истина. Когато стигнаха до вратата на стаята, след като събирането беше приключило, лекарят попита, Всичко ли предадохме, няколко примирени гласа му отвърнаха, че да, някои запазиха мълчание, с времето ще разберем дали е било, за да не излъжат. Жената на лекаря вдигна очи към мястото, където беше ножицата. Учуди се, че е толкова високо, окачена на едното си ухо, халка или дупка на дръжката, сякаш не я беше сложила там самата тя, сметна, че е била отлична идея да я вземе със себе си, сега вече можеше да подстриже брадата на мъжа си, да го направи по-представителен, след като, вече е ясно, в условията, при които живеем, е невъзможно за мъжете да се обръснат нормално. Когато отново погледна по посока на вратата, двамата мъже вече бяха изчезнали в сянката на коридора, на път към третата стая от лявата страна, където им беше заповядано да отидат и да си платят храната. Днешната, утрешната също, може би за цялата седмица, Ами после, въпросът нямаше отговор, всичко, което притежавахме, отива там.

Противно на обичайното, коридорите бяха свободни, обикновено не беше така, когато излизаха от стаите, слепите редовно се сблъскваха, удряха и падаха, нападнатите ругаеха, пускаха груби псувни, нападателите отвърщаха в същия дух, но на никого не му правеше впечатление така да се разтоварват, особено бидейки слепи. Пред тях имаше глъчка от гласове и стъпки, навярно бяха пратениците от другата стая, които изпълняваха същото задължение. В какво положение сме само, докторе, каза първият ослепял, не ни стигаше, че сме слепи, ами попаднахме в лапите на едни слепи крадци, сякаш съм орисан, първо колата, сега тия ми крадат храната, отгоре на всичкото с пистолет, В това е цялата разлика, в оръжието, Но патроните не са неизчерпаеми, Нищо не е вечно, но въпреки това в този случай е по-добре патроните да си останат неизчерпаеми, Защо, Ако патроните свършат, то ще е, защото някой ги е изстрелял, а ние вече си имаме предостатъчно трупове, Намираме се в безумно положение, То е безумно, откакто сме влезли тук и въпреки това се справяме, Докторе, вие сте оптимист, Не съм оптимист, но не мога да си представя нищо по-лошо от това, което преживяваме, Аз се съмнявам, че за злото, за

бедата няма граници, Може би сте прав, каза лекарят, а после, сякаш си говореше сам на себе си, Нещо ще трябва да се случи тук, заключение, в което се съдържаха известно противоречие, или в крайна сметка има нещо по-лошо от това, или оттук насетне всичко ще тръгне към по-добро, въпреки че засега не личи. Съдейки по изминатия път и по ъглите, покрай които свиха, приближаваха третата стая. Нито лекарят, нито първият ослепял бяха идвали някога тук, но конструкцията на двете крила съвсем логично се подчиняваше на строга симетрия, който познаваше добре дясното крило, лесно можеше да се ориентира в лявото и обратното, достатъчно беше да свие наляво от едната страна, когато от другата трябваше да свие надясно. Чуха гласове, навярно бяха онези, които вървяха пред тях, Трябва да изчакаме, каза лекарят тихо, Защо, Ония вътре ще искат да знаят какво точно им носят, за тях е все едно, тъй като вече са яли, не бързат, Вече сигурно приближава време за обяд, Дори и да можеха да виждат, на тия за нищо не би им послужило да го знаят, дори часовници си нямат вече. След приблизително петнадесет минути размяната приключи. Двамата мъже минаха покрай лекаря и първия ослепял, от разговора им ставаше ясно, че носят храна, Внимавай да не падне, казваше единият, а другият мърмореше, Не знам дали ще стигне за всички, Ще затягаме коланите. Плъзгайки ръка по стената, следван неотлъчно от първия ослепял, лекарят продължи напред, докато пръстите му не докоснаха рамката на вратата, Ние сме от първата стая отдясно, съобщи на хората вътре. Опитва се да пристъпи напред, но кракът му се удари в някакво препятствие. Усети, че е легло, поставено напъряко, беше сложено, за да служи като обменно гише, Организиран са, помисли, това не се е случило импровизирано. Чу гласове, стъпки, Колко ли са, жена му беше казала за десетина, но не беше изключено да са доста повече, със сигурност не всички са били в атриума, когато са отишли да откраднат храната. Онзи с пистолета беше шефът, тъкмо неговият язвителен глас каза, Хайде да видим какви богатства ни носи първата стая от дясната страна, и после, като сниши тон, каза на някого, който трябваше да се намира по-близо, Пиши. Лекарят се вцепени, какво означава това, той каза Пиши, значи там има някой, който може да пише, значи има някой, който не е сляп, вече случаите са два, Трябва да внимаваме, помисли, утре тоя тип може да е сред нас, без да го усетим, тая мисъл на лекаря се различаваше малко от онова, което си мислеше първият

ослепял, С пистолет и шпионин, загубени сме, вече няма да можем да вдигнем глава. Слепият вътре, капитан на крадците, вече беше отворил чантичката, с ловки ръце вадеше, опипваше и разпознаваше предметите и парите, несъмнено можеше да различи с пръстите си златото от останалото, също стойността на банкнотите и монетите, лесно е, когато човек има опит, само след няколко минути разсеяният слух на лекаря започна да долавя ясния звук от боцкане на хартия, по който веднага разпозна, че там има някой, който пише с брайлово писмо, наречено още анаглиптография, чуваше се едновременно глухият отчетлив звук от пробиването на дебелата хартия и почукването на острието върху металната пластина на намиращата се отдолу дъска. Значи сред слепите престъпници имаше един обикновен слепец, един сляп човек като всички онези хора, които преди се наричаха слепи, очевидно беше хванат в мрежата с останалите, не му беше времето ловецът да вземе да проверява, Вие от едновременните слепи ли сте, или от новите, обяснете ни по какъв начин не виждате. Какъв късмет са извадили, не стига, че им се е паднал счетоводител, а можеха да го използват и за водач, един слепец с подготовка на слепец си е нещо друго, струва колкото тежи в злато. Инвентаризацията продължаваше, на няколко пъти оня с пистолета искаше мнението на счетоводителя, Какво мислиш за това, а той прекъсваше записването, за да си каже какво смята, казваше, Дрънкулка, тогава оня с пистолета коментираше, Много са дрънкулките, няма да ядете, или Добро е, а коментарът ставаше, Най-добре е да си имаш работа с почтени хора. Накрая върху леглото бяха сложени три кутии, Ще вземете толкова. Лекарят ги преброи, Три не стигат, каза, получавахме по четири, когато храната беше само за нас, в същия момент усети хладното дуло на пистолета върху врата си, за сляп нямаше лош мерник, Ще наредя да ви вземат по една кутия всеки път, когато се оплачеш, сега върви, ще отнесеш тези и ще благодариш на Бог за това, че все още имаш какво да ядеш. Лекарят промърмори, Добре, и грабна две кутии, първият ослепял се погрижи за третата и сега по-бавно от преди, тъй като бяха натоварени, изминаха обратния път до стаята. Когато стигнаха до атриума, където май нямаше никого, лекарят каза, Никога повече няма да ми се отвори подобна възможност, Какво искате да кажете, попита първият ослепял, Той опря пистолета във врата ми, можех да го изтръгна от ръцете му, Би било рисковано, Не толкова, колкото

изглежда, аз знаех къде е пистолетът, той не можеше да знае къде са ръцете ми, Въпреки това, Сигурен съм, че в онзи момент той беше по-слепият от двамата ни, жалко, че не помислих, или по-скоро помислих, но не се осмелих, А после, попита първият ослепял, Какво после, Да предположим, че наистина бяхте изтръгнали пистолета му, не ми се вярва да можехте да го използвате, Ако бях сигурен, че това ще оправи положението, щях, Но не сте сигурен, Не, наистина не съм, Значи е по-добре оръжието да е у тях, поне докато не ни нападнат, Заплашването с оръжие си е нападение, Ако бяхте взели пистолета му, щеше да започне истинската война, а най-вероятно нямаше да си тръгнем оттам, Имате право, каза лекарят, ще се престоря, че съм помислил за всичко това, Докторе, вие си спомнете какво ми казахте преди малко, Какво съм казал, Че нещо ще трябва да се случи, Случи се, но не се възползвах, Друго ще е, не това.

Когато влязоха в стаята и трябваше да представят малкото, което носеха да сложат на масата, някои сметнаха, че вината е тяхна, че не са протестирали и изискали повече, нали затова ги бяха избрали за представители на колектива. Тогава лекарят обясни какво се беше случило, каза за слепия счетоводител, за грубото държание на слепия с пистолета, за пистолета също. Недоволните снишиха тона, накрая се съгласиха, че да, интересите на стаята са били добре защитени. Най-накрая си разпределиха храната, някои не пропуснаха да напомнят на неспокойните, че малко все пак е по-добре от нищо, освен това, съдейки по вероятния час, скоро трябваше да дойде обядът. Лошо ще е, ако ни се случи същото като на коня на онзи, дето го научил да не яде, конят умрял тъкмо когато човекът го научил да не яде, каза някой. Другите се усмихнаха вяло, а някой каза, Не би била лоша идея, ако е сигурно, че конят, като умира, не знае, че ще умре.

Възрастният с черната превръзка беше разбрал, че портативното радио както заради крехкото си устройство, така и заради информацията, свързана с периода му на годност, беше изключено от списъка с ценности, които трябваше да предадат като заплащане за храната си, смятайки, че функционирането на апарата зависи на първо място от това, дали вътре има или не батерии, и на второ, от времето, което те ще издържат. Съдейки по гъгнивия звук на гласовете, които все още излизаха от малката кутия, беше очевидно, че нямаше още много какво да се очаква от нея. Затова възрастният с черната превръзка реши да не повтаря колективното слушане, а също и защото слепите от третата стая отляво можеха да се окажат на различно мнение не заради материалната стойност на апарата, а заради неговата стойност при непосредствената употреба, която без съмнение е доста висока, като дори не споменаваме възможната хипотеза да има батерии на мястото, където има и поне един пистолет. Та възрастният с черната превръзка каза, че ще започне да слуша новините под одеялото на леглото, с покрита глава, и че ако има някоя интересна новина, веднага ще съобщи. Момичето с тъмните очила пак го помоли да й позволява от време на време да послуша малко музика, Само за да не изгубя спомена, се оправда, но той беше непреклонен, казваше, че важното е да знаят какво става навън, който иска музика, да я слуша в собствената си глава, все за нещо добро трябва да ни служи паметта. Имаше право възрастният с черната превръзка, музиката от радиото вече стържеше както само един лош запис може да стърже, затова го държеше с най-слабия възможен звук и чакаше да започнат новините. Тогава усиляше малко звука и наостряше слух, за да не пропусне и сричка. После със свои думи обобщаваше информацията и я предаваше на най-близките си съседи. Така от легло на легло новините бавно обхождаха стаята, променени при всяко минаване от слушател към следващия слушател, като значимостта на информацията биваше подсилена или омаловажена в зависимост от личната степен на оптимизъм или песимизъм на всеки посредник. Докато не настъпи моментът, когато думите спряха и възрастният с черната превръзка повече нямаше какво да каже. Но не се случи, защото радиото се повреди, или защото батериите свършиха, житейският опит на хората безусловно е доказал, че времето не може да бъде управлявано, изглеждаше, че тая машинка няма да издържи дълго, а в крайна сметка

на някого му се наложи да замлъкне преди нея. През целия този първи ден, прекаран под натиска на злодеите, възрастният с черната превръзка беше слушал и предавал новини, оспорвайки за своя сметка очевидния фалш на официалните оптимистични предвиждания, а сега, когато вече беше късна вечер и най-накрая можеше да подаде главата си изпод одеялото, стоеше, наострил слух в хриптенето, в което слабото електрическо захранване превръщаше гласа на говорителя, докато не го чу внезапно да вика, Сляп съм, последва звук от нещо, което силно се удари в микрофона, след това и други бързи объркани шумове и възклицания, и изведнъж тишина. Единствената радиостанция, която апаратът беше успял да улови, замлъкна. Още доста време възрастният с черната превръзка стоя с ухо, долепено до безжизнената сега кутия, сякаш очакваше гласът да се върне и новините да продължат. Ала отгатваше, знаеше, че той повече няма да се върне. Бялата болест не ослепи само говорителя. Като някакъв фитил беше застигнала бързо и последователно всички, намиращи се в студиото. Тогава възрастният с черната превръзка остави радиото да падне на пода. Ако слепите злодеи дойдеха тук, следвайки миризмата на скритите бижута, щяха да намерят потвърждение за подбудите си, ако бяха помислили за такова нещо, тъй като те самите не бяха включили портативните радиоприемници в списъка с ценните предмети. Възрастният с черната превръзка дръпна одеялото над лицето си, за да може да плаче на воля.

Малко по малко под жълтеникавата мръсна светлина на слабите лампи стаята изпадна в дълбок сън. Телата бяха заситени от трите хранения през деня, нещо, което преди рядко им се случваше. Ако продължат така нещата, накрая отново ще трябва да стигнем до заключението, че дори и в най-лошите беди е възможно да се намерят достатъчно добри неща, за да могат въпросните беди да бъдат понесени търпеливо, което, отнесено към настоящата ситуация, означава, че обратно на първите обезпокоителни предвиждания, концентрирането на храната в една-единствена разпределителна служба в крайна сметка имаше своите положителни страни, колкото и да се оплакваха някои идеалисти, че биха предпочели да се борят за живота си със собствени средства, дори и да им се наложи да изтърпят глад заради ината си. Спокойни за утрешния ден, забравили, че който плаща предварително, накрая се оказва зле обслужен, повечето слепи

от всички стаи спяха дълбоко. Другите, уморени от това, безрезултатно да търсят достоен изход за изстраданияте унижения, малко по малко също заспаха, сънувайки с надежда за по-добри дни от тези, по-свободни, ако не и с повече храна. В първата стая от дясната страна само жената на лекаря не спеше. Лежеше и мислеше за разказаното от съпруга ѝ, когато за миг си беше помислил, че сред слепите крадци има един зрящ, някой, който те можеха да използват като шпионин. Странно беше, че по-късно не се върнаха отново към темата, сякаш на лекаря, вече ставаше навик, хич не му беше хрумвало, че неговата собствена жена продължава да вижда. Тя си помисли това, но не го каза, не искаше да произнася очевидните думи, Онова, което в крайна сметка той не може да направи, бих могла да го направя аз, Кое, щеше да попита лекарят, преструвайки се, че не разбира. Сега, с очи, вперени в ножицата на стената, се питаше сама себе си, За какво ми е да виждам. Беше ѝ послужило да види ужаса, по-голям отколкото някога е могла да си го представи, беше ѝ послужило да пожелае да е спяла, нищо повече. С внимателно движение седна в леглото. Срещу нея спяха момичето с тъмните очила и кривогледото момченце. Забеляза, че двете легла се намираха съвсем близо едно до друго, момичето сигурно беше бутнало своето, за да е по-близо до детето, ако се налага да го утешава и да бърше сълзите му вместо изгубената му майка. Как не съм се сетила, помисли, можеше вече да съм събрала нашите легла, щяхме да спим заедно, без да се притеснявам непрекъснато да не би той да вземе да падне от леглото. Погледна мъжа си, който спеше тежко със съня на пълното изтощение. Не беше успяла да му каже, че е донесла ножицата и че тия дни ще трябва да му подстриже брадата, тая работа дори един слепец може да я свърши, стига да не приближава остриетата прекалено близо до кожата. Намери за себе си добро оправдание за това, че не му беше споменала за ножицата, После всички мъже щяха да идват при мен, нямаше да правя нищо друго, освен да подстригвам бради. Завъртя тялото си като за ставане, спусна крака на пода, потърси обувките си. Когато се канеше да ги обуе, спря, погледна ги съсредоточено и после отново ги остави. Отиде на пътеката между леглата и бавно започна да се придвижва към вратата на стаята. Босите ѝ крака чувстваха лепкавата мръсотия по пода, но тя знаеше, че навън, в коридорите ще е още по-лошо. Поглеждаше ту към едната, ту към другата страна, за да види дали няма някой буден спял,

въпреки че дали един или повече, или ако ще цялата стая да будуваха, нямаше никакво значение, стига да не вдига шум, а дори и да вдигнеше шум, знаем към какво ни принуждават нуждите на тялото, които не подбират часа, в края на краищата тя просто не искаше съпругът ѝ да се събуди и да усети липсата ѝ навреме, за да попита, Къде отиваш, което може би е най-често задаваният от мъжете въпрос към жените им, другият е, Къде беше. Една от слепите жени седеше в леглото, беше се облегнала на ниската табла на леглото, празният ѝ поглед беше вперен в отсрещната стена, без да може да я достигне. Жената на лекаря спря за момент, сякаш се страхуваше да не докосне онази невидима нишка във въздуха, сякаш допирът можеше да я прекъсне непоправимо. Сляпата вдигна едната си ръка, навярно беше усетила лека вибрация в атмосферата, после я спусна незаинтересувано, достатъчно ѝ беше, че не може да спи заради хъркането на съседите си. Жената на лекаря продължи напред, колкото по-близо се намираше до вратата, толкова по-бързо се движеше. Преди да се отправи към атриума, погледна коридора, който водеше към останалите стаи от тази страна, по-нататък към тоалетните и накрая към кухнята и столовата. Имаше слепи, които лежаха покрай стените, бяха от онези, които при идването си не бяха успели да си завоюват легло, или защото по време на щурмуването бяха изостанали, или защото не им бяха достигнали сили да се преборят и да спечелят битката. Десет метра по-нататък един сляп беше легнал върху една сляпа, беше вклинен между краката ѝ, правеха го колкото се може по-дискретно, бяха от дискретните на публично място, но не беше необходимо човек прекалено много да наостря слух, за да разбере с какво бяха заети, още повече когато и двамата вече не можеха да сдържат охканията и стоновете, някоя и друга не добре артикулирана дума, което е признак, че всеки момент всичко ще свърши. Жената на лекаря спря, за да ги погледа, не от завист, тя си имаше мъж, който я задоволяваше, но заради някакво впечатление от друго естество, за което не намираше име, може би ставаше дума за чувство на симпатия, сякаш мислеше да им каже, Не ми обръщайте внимание, че съм тук, зная какво е, продължавайте, а можеше да е и чувство на състрадание. Дори и този миг на върховна наслада да можеше да продължи цял живот, вие двамата никога няма да успеете да станете един. Слепият и сляпата сега си почиваха, бяха се отделили един от друг, лежаха редом, но продължаваха да се държат

за ръцете, бяха млади, може би влюбени, бяха отишли на кино и внезапно бяха ослепели там, или някаква чудна случайност ги беше събрала тук, но ако е така, как са се разпознали, и тази добра, по гласовете, то се знае, не само гласът на кръвта не се нуждае от очи, любовта, за която казват, че е сляпа, също има какво да каже. Обаче най-вероятно ги беше застигнало едновременно, в такъв случай тези преплетени пръсти не са от сега, те са си така от самото начало.

Жената на лекаря въздъхна, вдигна ръце към очите си, трябваше да го направи, защото виждаше зле, но не се уплаши, знаеше, че това са сълзи. Когато стигна до атриума, се приближи до вратата, която водеше към външното заграждение. Погледна навън. Иззад портала се виждаше светлина, върху която се очертаваше черният силует на един войник. От другата страна на улицата всичките сгради тънеха в мрак. Излезе на площадката. Нямаше опасност. Дори и войникът да забележеше сянката ѝ, щеше да стреля само ако тя слезеше по стълбите и се приближеше след предупреждението му до онази друга невидима линия, която за него представляваше граница на безопасност. Свикнала вече с непрекъснатия шум в стаята, жената на лекаря се учуди на тишината, тишина, която сякаш изпълваше празнотата от нещо липсващо, сякаш цялото човечество беше изчезнало, оставяйки само една запалена светлина и един войник, който да я пази, нея и останалите мъже и жени, които не можеха да я виждат. Седна на земята, облегна се на касата на вратата, беше в същото положение, в което беше видяла сляпата в стаята, и също като нея гледаше пред себе си. Нощта беше студена, вятърът духаше покрай фасадата на сградата, струваше ѝ се невъзможно още да има вятър на света, нощта да е черна, не го казваше за себе си, мислеше го, да, за слепите, за които денят продължаваше вечно. Върху светлината се очерта друг силует, навярно си предаваха поста, Нищо ново, навярно казваше войникът, който щеше да отиде в палатката да поспи през остатъка от нощта, не си и представяха какво се случва зад онази врата, навярно звукът от изстрелите дори не беше стигнал навън, един обикновен пистолет не вдига много шум. А една ножица още по-малко, помисли жената на лекаря. Не се запита излишно откъде ѝ беше хрумнало такова нещо, просто се изненада защо толкова се беше забавило, защо първата дума се беше появила толкова бавно, следващите и те бяха мудни, а после сметна, че мисълта си е била там отпреди, някъде там, незнайно къде

точно, само думите ѝ бяха липсвали, така както тялото търси в леглото вдлъбнатината, подготвена за него, поради простото желание да си легне. Войникът се приближи до портала, въпреки че е в контражур, може да се види, че гледа в тая посока, навярно е забелязал неподвижната сянка, но засега няма достатъчно светлина, за да види, че е просто една жена, седнала на земята, с ръце прегърнала краката си и опряла брадичка в коленете си, тогава войникът насочва един фенер към нея, вече няма съмнение, това е една жена, която става бавно, толкова бавно става, колкото преди малко се бавеше и мисълта ѝ, но това войникът не може да го знае, онова, което той знае, е, че се страхува от онази фигура, която сякаш никога няма да стане, в даден момент се чуди дали не трябва да вдигне тревога, в следващия момент решава, че не е необходимо, в края на краищата е просто една жена, при това се намира далече, за всеки случай насочва към нея оръжието си като предпазна мярка, но за да го стори, трябва да пусне фенера, при това движение светлината попада в очите му и като при моментно изгаряне в ретината му остава чувството, че е заслепен. Когато зрението му се възстановява, жената вече е изчезнала, сега тоя часовой няма да може да каже на онзи, който ще дойде да го смени, Нищо ново.

Жената на лекаря вече е в лявото крило, в коридора, който ще я отведе до третата стая. И тук има слепи, които спят по пода, дори повече отколкото в дясното крило. Върви безшумно, бавно, чувства лепкавия под под краката си. Надниква вътре в първите две стаи и вижда каквото е очаквала, силуетите на легнали под одеялата си хора, един сляп, който също не може да спи и го заявява с отчаян глас, чува накъсаното хъркане на почти всички вътре. Що се отнася до миризмата, която се излъчва навсякъде, не се изненадва, няма друга в цялата сграда, това е и миризмата на нейното собствено тяло, на дрехите, които носи. Като сви зад ъгъла към частта от коридора, който води към третата стая, спря. Има някакъв човек на вратата, друг пазач. Държи тояга в ръцете си, с нея извършва бавни движения в едната и в другата посока, сякаш за да улови идването на някого, който се опитва да се приближи. Тук няма слепи, които да спят по пода, коридорът е свободен. Слепият на вратата продължава с еднаквите движения насам-натам, изглежда сякаш не изпитва умора, но не е така, след няколко минути премества тоягата в другата си ръка и започва отново. Жената на лекаря се придвижваше съвсем близо до отсрещната стена,

внимавайки да не се опре в нея. Дъгата, описана от тоягата, не стига дори до средата на широкия коридор, на човек му се ще да каже, че този часовей пази с незаредено оръжие. Жената на лекаря сега се намира точно срещу слепия, може да види стаята зад него. Не всички легла са заети. Колко ли са, помисли. Приблѝжи се още малко, почти до обсега на тоягата, там спря, слепият беше извърнал глава по посока на мястото, където се намираше тя, сякаш беше усетил нещо необичайно, дишане, трептене във въздуха. Беше висок мъж с големи ръце. Първо изпъна напред ръката, в която държеше тоягата, разсече с бързи движения въздуха пред себе си, после направи една малка крачка, за миг жената на лекаря се уплаши, че той я вижда, че просто търси откъде по-добре да я нападне, Тези очи не са слепи, помисли, стресната. Да, разбира се, че бяха слепи, толкова слепи, колкото и на останалите, които живееха под този покрив, между тези стени, всички, всички освен нея. Тихо, почти шепнешком, мъжът попита, Кой е там, не се провикна като истинските пазачи, Кой идва, а отговорът би следвало да е, Мирни хора, и той да завърши, Минавайте, не стана така, само поклати глава, сякаш отговаряше сам на себе си, Каква глупост, тук не може да има никого, по това време всички спят. Опипвайки със свободната си ръка, се върна при вратата и успокоен от собствените си думи, отпусна ръце. Спеше му се, вече от доста време чакаше един от другарите му да дойде да го смени, но за това беше необходимо другият, воден от вътрешния глас на дълга, да се събуди от само себе си, защото тук нямаше будилници, нито пък можеха да бъдат използвани. Жената на лекаря внимателно се придвижи към другия край на вратата и погледна вътре. Стаята не беше пълна. Преброи ги набързо, изкара ги деветнадесет или двадесет. В дъното видя няколко струпани кутии с храна, имаше други върху свободните легла, Можеше да се очаква, те не раздават всичката храна, която получават, помисли. Слепият сякаш отново се почувства обезпокоен, но не направи нищо, за да провери какво става. Минутите минаваха. Отвътре се чу жестока пушаческа кашлица. Слепият извърна глава с нетърпение, най-сетне можеше да отиде да спи. Никой от легналите не стана. Тогава слепият бавно, сякаш се страхуваше да не го заловят в престъпно напускане на поста, с което да наруши изцяло всички правила, на които са длъжни да се подчиняват часовите, седна на крайчеца на леглото, което затваряше входа. Още известно време продължи да клюма с глава, но

после се остави да бъде отнесен от потока на съня, навярно си беше помислил, докато потъваше, Няма значение, никой не ме вижда. Жената на лекаря отново преброи спящите вътре, С този са двадесет, поне щеше да отнесе оттук точна информация, среднощното й пътешествие нямаше да е напразно, Но дали само за това съм дошла дотук, се запита, и не пожела да потърси отговор. Слепият спеше с глава опряна в касата на вратата, тоягата се беше плъзнала безшумно на пода, та сега там имаше един невъоръжен слепец без колони, които да поваля. Жената на лекаря определено искаше да мисли, че този човек е крадец на храна, който отнемаше на хората онова, което им се полагаше по право, че лишаваше децата, но въпреки че го мислеше, не изпита презрение, нито дори леко възмущение, само някакво странно съжаление пред отпуснатото тяло, наклонената назад глава и издължения врат с дебели вени. За първи път, откакто беше излязла от стаята, потрепери от студ, сякаш плочите на пода смразяваха краката й и ги изгаряха, Дано не е треска, помисли. Не беше треска, беше просто безкрайна умора и желание да се свие вътре в себе си, очите, о, особено очите, да се обърнат навътре, още, още, докато достигнат и огледат вътрешността на собствения й мозък, там където разликата между това да виждаш и да не виждаш е незабележима с просто око. Бавно, още по-бавно, влачейки тялото си, се върна обратно на мястото, към което принадлежеше, мина покрай слепите, които приличаха на сомнамбули, сомнамбул беше и тя за тях, дори не беше необходимо да се преструва, че не е сляпа. Влюбените слепи вече не се държаха за ръце, спяха легнали на една страна, сгушени, за да съхранят топлината си, тя в мидата, образувана от неговото тяло, в крайна сметка, ако се вгледаше внимателно човек, можеше да види, че продължаваха да се държат за ръце, неговата ръка беше върху нейното тяло, пръстите им бяха преплетени. Вътре в стаята сляпата, която не можеше да спи, продължаваше да седи в леглото, очаквайки тялото й да се умори до такава степен, че накрая да надвие упоритата съпротива на ума й. Всички останали сякаш спяха, някои, завити през глава, като че ли продължаваха да търсят невъзможния мрак. Върху нощното шкафче на момичето с тъмните очила се виждаше шишенцето с капки за очи. Очите й вече бяха излекувани, но тя не го знаеше.

Ако слепият, натоварен да води отчет на незаконните печалби в стаята на злодеите, беше решил, поради явно просветление в колебливия си дух, да премине от тази страна с дъсчиците си за писане, с дебелата хартия и с острието, със сигурност сега щеше да е зает да редактира поучителните и жалки хроники за лошото хранене и многото други страдания на тези нови ограбени другари. Щеше да започне да разказва как там, откъдето идва, узурпаторите не само бяха изгонили от стаята си почтените слепи, за да станат господари и собственици на цялото пространство, но отгоре на всичкото бяха забранили на обитателите на другите две стаи от лявото крило достъпа и ползването на съответните санитарни възли, както се наричат. Би казал, че непосредственият резултат от недостойния произвол беше, че всичките онези хора с неотложни нужди заприиждаха в тоалетните от тази страна, последиците от което лесно може да си представи всеки, който не е забравил в какво състояние беше всичко още преди това. Би отразил, че човек не може да се движи из вътрешното заграждение, без да се блъсне в слепци, които се облекчават от диариите си или се свиват от силни многообещаващи спазми, които в крайна сметка до нищо не водят. А ако този човек е и наблюдателен по дух, не би пропуснал да отбележи очевидното противоречие между малкото количество, което се изяжда, и многото изхвърлено, като по този начин по случайност се разкрива, че всеизвестната връзка между причина и следствие, която толкова много се цитира, поне от количествена гледна точка невинаги може да бъде приета на доверие. Също би казал, че докато по това време стаята на злодеите вече сигурно е задръстена от кутии с храна, то тук нещастниците съвсем скоро ще бъдат принудени да събират трохите от мръсния под. Слепият счетоводител също така не би пропуснал да осъди, в качеството си както на участник в процеса, така и на негов хроникьор, криминалните деяния на слепите потисници, които предпочитат да оставят храната да се развали, но не и да я дадат на онези, които толкова се нуждаят от нея, защото е сигурно, че докато някои от продуктите могат да изкарат няколко седмици, без да изгубят качествата си, то други, особено готвените, ако не се изядат веднага, съвсем бързо се вкисват или плесенясват и стават негодни да бъдат консумирани от хора, ако изобщо тези тук все още са такива. Сменяйки въпроса, но не и темата, хронистът би написал, с голяма болка в сърцето, че болестите тук не са само храносмилателни,

било поради липса на достатъчно храна или заради болестотворното разлагане на поетата такава, тук не бяха дошли само здрави хора, макар и слепи, дори и някои от тези, които на пръв поглед бяха здрави като бикове, сега лежаха като останалите, без да могат да станат от бедните постели, повалени от тежки грипове, които незнайно как бяха проникнали тук. И в никоя от петте стаи не можеше да се намери дори обикновен аспирин, който да може да свали температурата и да облекчи леко тоя главобол, съвсем бързо свърши и малкото, което имаше, намерено при преравянето на дамските чанти до самия хастар. Хронистът внимателно би се отказал да прави обстоен преглед на всички болести, измъчващи близо тристате души, поставени под тази нечовешка карантина, имаше поне два случая на рак в доста напреднал стадий, за които властите не бяха пожелали да проявят човешко разбиране в момента на залавянето на слепи и довеждането им на това място, казаха, че законът, когато се ражда, е еднакъв за всички и че демокрацията е несъвместима с оказването на разни услуги. Но при толкова хора злата участ беше пожелала да има само един лекар, при това офталмолог, такъв, от какъвто най-малко имаше нужда. Стигайки до това място, слепият счетоводител, уморен да описва толкова мизерия и болка, би оставил металното острие да падне върху масата, би потърсил с разтреперана ръка парчето сух хляб, което е оставил настрана, докато изпълнява задължението си на хронист на свършека на дните, ала не би го открил, тъй като друг сляп, послужвайки си достатъчно добре с обонянието при такава нужда, вече щеше да го е откраднал. Тогава, отказвайки се от братския жест, от самоотвержения импулс, довел го до тази страна, слепият счетоводител би решил, че най-добре ще е, ако все още има време, да се върне в третата стая от лявата страна, там, колкото и да се бунтува духът му от благородно възмущение пред несправедливостта на злодеите, поне няма да гладува.

Тъкмо за това става дума в действителност. Всеки път щом натоварените със задачата да отидат да вземат храна се върнат по стаите с малкото, което им е било дадено, избухват гневни протести. Винаги се намира някой, който да предложи да се предприемат колективни действия, масово шествие, представяйки като силен аргумент многократно утвърждаваната сила на численото превъзходство, издигнато в диалектическото твърдение, че волята на

мнозинството, общо взето, се сумира, а при дадени обстоятелства е в състояние и да се умножава до безкрайност. Но не след дълго духовете се укротяваха, достатъчно беше някой по-разумен и с обективното намерение да вземе под внимание предимствата и рисковете на предложените действия да припомни на ентусиастите смъртоносните поражения, които имат пистолетите, Онези, които тръгнат напред, казваха, знаят какво ги чака там, а що се отнася до другите отзад, по-добре хич и да не си представяме какво ще стане в много вероятния случай, че се уплашим от първия изстрел, повечето от нас ще умрат смачкани, а не от изстрели. Като средна мярка в една от стаите беше решено, а оттам това решение се разчу из останалите също, че ще изпратят да вземат храната не обичайните, вече опитни пратеници, а една подсилена група от такива, очевидно неподходящ начин, десет или дванадесет души, които да се опитат да изразят в хор всеобщото недоволство. Потърсиха се доброволци, но, може би заради познатите предупреждения на благоразумните, в никоя от стаите не се събраха толкова за мисията. Слава Богу, това очевидно доказателство за морална слабост престана да е от значение и дори да е повод за срам, когато, давайки право на благоразумието, се разбра какъв е бил резултатът от организираната експедиция на стаята, направила предложението. Осмината смелчаци, които събраха кураж, бяха невъздържано прогонени с тояги и ако е истина, че само един куршум беше изстрелян, не е по-малко истина и това, че той не беше изстрелян толкова нависоко като първите, доказателството е, че оплакващите се после се заклеха, че са го чули да изсвистява близо до главите им. Дали тук е имало намерение за убийство, може би ще разберем по-късно, засега предоставяме на стрелеца правото да се съмняваме, т.е., че този изстрел в действителност или не е бил нищо повече от предупреждение, макар и по-сериозно, или водачът на злодеите се е объркал за височината на участниците в шествието, тъй като си ги е представял по-ниски, или пък, тук вече предположението е обезпокоително, е сгрешил, защото си ги е представял по-високи, отколкото са, и в този случай намерението да убие някого ще трябва да се приеме еднозначно. Оставяйки сега встрани тези подробности и връщайки се към общите интереси, които наистина имат значение, беше истински мъдра предпазна мярка, макар и станала по случайност, че делегатите бяха казали, че са от стая номер еди-кой си. Така само на

тях им се наложи да гладуват три дни за наказание и за късмет, защото можеха да им отрежат храната завинаги, както е справедливо да се постъпи с онези, които хапят ръката, която ги храни. Та хората от въстаналата стая нямаха друг избор в продължение на тези три дни, освен да обикалят от врата на врата и да си просят по някоя коричка хляб, за бедните души, ако може с нещичко отгоре, не умряха от глад, то се знае, но им се наложи да изслушат всякакви приказки, С подобни провалени идеи можете само да се хвалите, Ако се бяхме вслушали в думите ви, в какво ли положение щяхме да сме сега, но най-зле стана, когато им казаха, Спокойно, имайте търпение, нямаше по-страшни думи, по-добре да ги бяха обидили. А когато трите дни наказание изтекоха и вече вярвах, че се задава нов ден, се оказа, че бедите на нещастната стая, онази, в която бяха приютени всичките четиридесет слепи бунтовници, в крайна сметка не бяха приключили, тъй като храната, която дотогава едвам стигаше за двадесет души, стана толкова малко, че сега и на десетима не би могла да залъже глада. Та можем да си представим недоволството, възмущението и, колкото и да боли, фактите са си факти, страха на останалите стаи, които вече бяха нападнати от нуждаещите се и се разкъсваха между класическите задължения на човешката солидарност и съблюдаването на старото и не по-малко класическо правило, че добре разбраното милосърдие трябва първо да започне от нас самите.

Нещата бяха в такова състояние, когато дойде нареждане от злодеите да им се предадат още пари и ценни предмети, тъй като според тях предоставената храна вече беше надвишила стойността на първоначалното заплащане, впрочем пак според тях, те щедро бяха изчислили в полза на останалите слепи. Стаите, притеснени отвърнаха, че вече няма и пукната пара останала по джобовете, че всички събрани ценности съвсем стриктно са били предадени и че, този аргумент наистина е срамен, не би било справедливо решението, което не вземе под внимание различията в стойността на даденото, т.е. с думи прости, не е редно праведният да плаща вместо грешника, и затова не бива да се отрязва храната на онези, които вероятно имат още салдо в сметките си. Очевидно никоя стая не знаеше стойността на даденото от останалите, но всяка смяташе, че има основания да продължи да се храни, когато на другите вече са им свършили запасите. За щастие, благодарение на това назряващите конфликти умряха още в зародиш,

злодеите бяха категорични, нареждането се отнасяше за всички и трябваше да бъде изпълнено от всички, дали е имало разлики при оценяването, ще си остане тайна в записаното от слепия счетоводител. В стаите дискусиите бяха горещи, груби, в някои случаи се стигна дори до насилие. Някои подозираха, че определени егоисти и злонамерени хора бяха скрили част от ценностите си в момента на събирането и по този начин се бяха хранили за сметка на онези, които съвсем почтено се бяха лишили от всичко за благо на общността. Други твърдяха, използвайки за лични цели онова, което допреди беше колективен аргумент, че предаденото от тях само по себе си е достатъчно да продължат да се хранят още много дни, вместо да трябва да влачат на гърба си разни паразити. Заплахата, която слепите злодеи бяха отправили в началото, че ще преровят стаите и ще накажат нарушителите, накрая бе изпълнена вътре във всяка една поотделно, добри слепи срещу лоши слепи, също злодеи. Не откриха кой знае какви богатства, но все пак намериха няколко часовника и няколко пръстена, повечето принадлежаха на мъже, а не на жени. Що се отнася до вътрешните правораздавателни мерки, не се случи нищо повече от няколко блъсканици напосоки и няколко слаби, зле насочени удара. Чуха се най-вече обиди и някоя и друга фраза от старата обвинителна реторика, като например, Ти може дори родната си майка да обереш, представете си, сякаш подобно безочие и други, още по-тежки деяния, за да бъдат извършени, трябваше да се изчака денят, в който всички щяха да ослепеят, и бидейки слепи, да изгубят пътеводната светлина на почителността. Слепите злодеи приеха заплащането със заплахи за жестоко възмездие, които за късмет после не изпълниха, предположи се, че са забравили, но сигурното е, че в главите им вече се въртяха други идеи, както не след дълго ще стане ясно. Ако бяха изпълнили заплахите си, още повече нови несправедливости щяха да влошат положението, по случайност с незабавни драматични последици, тъй като две от стаите, за да прикрият престъплението за скритите ценности, за което бяха отговорни, се представиха за други стаи, натоварвайки невинните със собствената си вина, при положение че едната от стаите беше толкова почтена, че си беше предала всичко още първия ден. За щастие, за да не си създава повече работа, слепият счетоводител реши да записва поотделно на един лист хартия новите приходи и това се оказа добре дошло за всички, както за невинните,

така и за виновните, понеже счетоводните нарушения със сигурност веднага щяха да му се набият в очите, ако ги отнесеше към съответните сметки.

След една седмица слепите злодеи заявиха, че искат жени. Просто така, Доведете ни жени. Това неочаквано, макар и не дотам необичайно искане, предизвика възмущение, каквото лесно можем да си представим, сразените емисари, които донесоха заповедта, веднага се върнаха там, за да съобщят, че стаите, трите отдясно и двете отляво, като слепите мъже и жени, спящи на земята, не правят изключение, са решили единодушно да не зачетат долнопробното нареждане, противопоставяйки му мнението, че не може до такава степен да се потъпква човешкото достойнство, в този случай на жената, и че ако третата стая от лявата страна си няма жени, отговорността, ако изобщо има такава, не може да им бъде приписана. Отговорът беше кратък и сух, Ако не ни доведете жени, няма да ядете. Унизени, емисарите се върнаха по стаите със заповедта, Или ще отидат там, или няма да ни дадат да ядем. Жените, които бяха сами, които нямаха партньор или нямаха постоянен такъв, веднага изразиха своя протест, не бяха съгласни да плащат храната на чуждите мъже с онова между краката си, една от тях дори се осмели да каже, забравяйки дължимото на пола си уважение, Аз мога да си позволя да отида там, но каквото изкарам, ще си е за мен, а ако пожелая, ще остана да живея при тях, така ще си имам осигурено легло и храна. Каза го точно с тези думи, но не го приведе в действие, навреме се сети за това, колко гадно щеше да е, ако трябва сама да задоволява сексуалния апетит на двадесет невъздържани мъжкари, които, съдейки по спешността на случая, май бяха заслепени от мерак. Обаче това изявление, направено така лекомислено във втората стая от дясната страна, не беше съвсем напразно, един от емисарите, притежаващ особено чувство за момента, веднага го поде, за да предложи да се излъчат доброволки за службата, имайки предвид, че това, което се прави по собствено желание, в общи линии е по-леко от онова, което се прави по задължение. Само една последна предпазливост, една последна проява на благоразумие го възпря да не завърши призива си с цитиране на добре познатата поговорка, че Който бяга за удоволствие, не се уморява. Въпреки това протестите избухнаха, още преди да приключи да говори, надигна се гняв от всички страни, най-безмилостно мъжете бяха унищожени

морално, нарекоха ги сутеньори, сводници, паразити, вампири, експлоататори, мръсници, според културата, социалната среда и личния стил на справедливо възнегодувалите жени. Някои от тях обявиха, че съжаляват, задето са отстъпили, от чиста проба съчувствие и милосърдие, пред сексуалните молби на другарите по неволя, които сега толкова лошо им се отплащат, като искат да ги тласнат към най-злочестата съдба. Мъжете се опитаха да се оправдаят, че не е точно така и да не драматизират, по дяволите, хората се разбират с приказки, просто обикновено се търсят доброволци в подобни трудни и опасни ситуации, каквато е настоящата несъмнено, Всички рискуваме да умрем от глад, и вие, и ние. Някои от жените се успокоиха, бидейки призовани към разума по този начин, но една от останалите, получила внезапно вдъхновение, хвърли нова съчка в огъня, когато иронично попита, А какво щяхте да направите, ако те вместо да поискат жени, бяха поискали мъже, а, какво щяхте да направите, кажете ни да чуем. Жените ликуваха, Кажете, кажете, викаха в хор, въодушевени от това, че са притиснали мъжете до стената, че са ги уловили в собствения им капан на логиката, от който нямаше да могат да избягат, сега искаха да видят докъде ще стигне толкова хвалената мъжка адекватност, Тук няма педерастии, се осмели да протестира един мъж, Нито проститутки, отвърна жената, която беше отправила провокативния въпрос, А дори и да има, може да не са готови да бъдат такива тук заради вас. Почувствали неудобство, мъжете се свиха със съзнанието, че може да има само един отговор, който да удовлетвори отмъстителните жени, Ако бяха поискали мъже, щяхме да отидем, но нито един от тях не събра кураж да произнесе тези кратки, ясни и безсрамни думи, и толкова много се смутиха, че дори не се сетиха, че нямаше нищо опасно, ако ги бяха казали, след като копелетата не искаха да се облекчават с мъже, а с жени.

Ала онова, за което нито един мъж не помисли, май го помислиха жените, нямаше иначе друго обяснение за тишината, която малко по малко обгърна стаята, където се осъществиха тези сблъсъци, сякаш бяха осъзнали, че победата в словесната битка няма да се отличи от неизбежната загуба после, въпреки в останалите стаи дебатите не трябва да са били по-различни, тъй като се знае, че човешките доводи се повтарят, както също и антидоводите. Човекът, който тук произнесе крайната присъда, се оказа една петдесетгодишна жена, чиято майка

също беше дошла с нея и нямаше друг начин да я нахрани, Аз ще отида, каза, не знаеше, че думите ѝ са отзвук на други такива, изречени в първата стая от дясната страна от жената на лекаря, Аз ще отида, в тази стая жените са малко, може би затова протестите не бяха толкова многобройни и толкова жарки, беше момичето с тъмните очила, беше жената на първия ослепял, сестрата от кабинета, камериерката от хотела, имаше една, за която нищо не се знаеше, също и онази, която не можеше да спи, беше тук, но тя беше толкова нещастна и посърнала, че по-добре беше да не я закачат, от женската солидарност не биваше само мъжете да извличат полза. Първият ослепял беше започнал да обяснява, че неговата жена няма да се подложи на срама да отдава тялото си на непознати в замяна на каквото и да било, че нито тя го желае, нито той ще ѝ го позволи, че достойнството няма цена, че ако човек отстъпва за малките неща, накрая губи смисъла на живота. Лекарят го попита тогава какъв смисъл на живота вижда в ситуацията, в която се намират всички присъстващи, гладни, покрити с мръсотия до ушите, полазени от въшки, изядени от дървеници, нахапани от бълхи, Аз също не бих искал моята жена да отиде там, но това мое желание за нищо няма да послужи, тя каза, че е готова да отиде, това беше нейното решение, знам, че моето мъжко достойнство, онова, което наричаме мъжко достойнство, ако след толкова унижения все още сме запазили нещо, което да заслужава това име, знам, че ще страда, вече страда, не мога да го избягна, но навярно това е единственото ни средство да продължим да сме живи, Всеки постъпва според морала си, аз мисля по този начин и не смятам да променя мнението си, отвърна нападателно първият ослепял. Тогава момичето с тъмните очила каза, Онези не знаят колко жени има тук, затова можете да си задържите вашата само за лично ползване, а ние ще ви храним, вас и нея, но ми се иска да видя как ще се чувства достойнството ви после, какъв вкус ще има хлябът, който ние ще ви донесем, Въпросът не е в това, започна да отговаря първият ослепял, въпросът е, но остана с незавършено изречение, защото в действителност не знаеше какъв е въпросът, всичко, което беше казал преди това, бяха просто откъслечни мнения, нищо повече, принадлежаха към друг свят, не към този, а той трябваше, да, трябваше да вдигне ръце към небето и да благодари на съдбата, че срамът му, така да се каже, може да остане вкъщи, вместо да трябва да понася позора да бъде хранен от чуждите жени. От жената

на лекаря, за да бъдем по-точни и конкретни, тъй като що се отнася до останалите, като изключим момичето с тъмните очила, свободна и необвързана, за чийто разпилян живот вече знаем предостатъчно, ако изобщо имаха съпрузи, то те не се намираха там. Тишината, която последва след недовършеното изречение, сякаш очакваше някой окончателно да изясни ситуацията, затова не след дълго заговори точно който трябваше да говори, беше жената на първия ослепял, която каза, без да й потрепери гласът, И аз съм като останалите, ще направя това, което и те, Ще правиш само каквото аз ти наредя, прекъсна я съпругът ѝ, Я стига си важничил, тук не можеш да командваш, сляп си като мен, Това е непочтено, В твоите ръце е да не бъдеш непочтен, от този момент нататък няма да ядеш, такъв беше жестокият отговор, неочакван за жена, която до момента се беше държала кротко и с уважение към съпруга си. Чу се рязък смях, беше камериерката от хотела, О, ще яде, ще яде, какво ще прави, внезапно смехът премина в плач, думите се смениха, Какво ще правим ние, приличаше на въпрос, един примирен въпрос, за който нямаше отговор, като отчаяно поклатане на главата, дотолкова, че сестрата от кабинета просто повтори, Какво ще правим ние. Жената на лекаря вдигна поглед към окачената на стената ножица, съдейки по изражението на очите ѝ, изглеждаше сякаш отправя към нея същия въпрос, но в същото време те търсеха отговор и на въпроса, който ножицата връщаше към нея, Какво искаш да направиш с мен.

Ала всяко нещо с времето си, човек не умира рано само защото е ставал рано сутрин. Слепите от третата стая от лявата страна са организирани хора, вече бяха решили, че ще започнат с онова, което се намира най-близо до тях, с жените от тяхното крило. Прилагането на ротационния принцип, този е възможно най-точният термин, има само предимства и нито едно неудобство, на първо място, защото ще позволи да се знае във всеки един момент какво е свършено и какво остава да се върши, то е като да погледнеш часовника си и да кажеш за деня в момента, Живях от тук до тук, остава ми толкова или съвсем малко, на второ място, защото когато обиколката на стаите приключи, връщането към началото ще носи повеи на новост, особено за по-късопаметните в чувствено отношение. Та нека жените от дясното крило ликуват, проблемите на съседите ми не ме касаят, думи, които никой от тях не каза, но които всички си помислиха, в действителност

все още не се е родило първото човешко същество, лишено от онази втора кожа, наречена егоизъм, доста по-дебела от другата, която кърви от всичко. Трябва да добавим също, че тези жени ликуват двойно, такива са загадките на човешката душа, тъй като очертаващата се по всички признаци близка заплаха от унижението, на което щяха да бъдат подложени, събуди и изостри във всяка стая сексуалния апетит, който беше отслабнал поради дългото съжителство, сякаш мъжете отчаяно искаха да бележат жените си, преди те да бъдат отведени, сякаш жените искаха да изпълнят съзнанието си със спомени за доброволно изпитани усещания, за да могат по-добре да се предпазят от агресията на онези, които ако можеха, щяха да откажат. Няма начин да не си зададем въпроса, вземайки за пример първата стая отдясно, как беше решен проблемът с различното количество мъже и жени, дори и без да броим неспособните от мъжки пол, каквито има подобно на възрастния с черната превръзка и на други незнайни, стари или млади, които поради някакви си причини не казаха и не направиха нищо, което да има отношение към разказа ни. Вече казахме, че жените в тази стая са седем, като броим и сляпата с безсънието, както и онази, за която нищо не се знае, и че нормалните двойки не са повече от две, от което следва, че сами остават доста неравномерно количество мъже, без да включваме сред тях кривогледото момченце. По случайност в другите стаи има повече жени отколкото мъже, но според неписаното правило, възникнало тук и после превърнало се в закон, всички въпроси трябва да бъдат уреждани в стаите, където са възникнали, по пример на древните умници, чиято мъдрост ние неуморно ще възхваляваме, Отидох в дома на съседката и се посрамах, върнах се вкъщи и се оправих. Та жените от първата стая от дясната страна ще облекчат нуждите на мъжете, с които живеят под един покрив. Без жената на лекаря, която незнайно защо, никой не посмя да помоли, било с думи, било протягайки ръка. Що се отнася до жената на първия ослепял, след крачката напред, която направи с резкия отговор към мъжа си, стори, макар и дискретно, каквото и останалите жени, точно както беше предупредила. Ала има и съпротива, срещу която нито аргументите, нито чувствата могат да променят нещо, като в случая с момичето с тъмните очила, което помощник-фармацевтът колкото и доводи да прилагаше, колкото и молби да отправяше, не можа да склони и по този начин заплати за липсата на уважение,

проявена в самото начало. Същото това момиче, който може, нека разбира жените, което беше най-красиво от всички намиращи се тук, с най-хубаво тяло и най-привлекателно, момичето, което всички желяеха, когато тръгна слух за това, колко струва, накрая през една нощ доброволно се пхна в леглото на възрастния с черната превръзка, който я прие като летен дъжд и направи най-доброто си изпълнение, доста добро за възрастта, като по този начин показва още веднъж, че за силата на духа не трябва да се съди по лицето и по пъргавостта на тялото. Всички в стаята разбраха, че момичето с тъмните очила се беше предложило на възрастния с черната превръзка от чисто съжаление, но имаше и мъже, най-чувствителните и най-мечтателните, които вече насладили се на тялото ѝ, започнаха да бленуват и да мислят, че надали има по-голяма награда на тоя свят от това, един мъж да си лежи сам в леглото, да си фантазира невъзможното и да усети как една жена надига завивките му и се пхва под тях, отърквайки леко тялото си в неговото, докато накрая притихва, без да промълви, в очакване кипналата кръв да успокои внезапното потреперване на настръхналата кожа. Такъв късмет не се случва току-така, понякога е необходимо да си стар и да носиш черна превръзка, която прикрива абсолютно ослепялата ти очна орбита. Или пък е по-добре някои неща да си останат без обяснение, просто да кажем какво се е случило и да не задаваме интимни въпроси на хората, като при онзи случай, когато жената на лекаря беше станала от леглото си, за да завие отвилото се кривогледо момченце. Не си легна веднага. Облегната на стената в дъното, в тясното пространство между двете редици с легла гледаше отчаяно вратата в другия край, онази, през която бяха влезли един ден, който сега изглеждаше далечен и не водеше наникъде. Стоеше така, когато видя как мъжът ѝ става, с вперени очи, като сомнамбул, и се отправя към леглото на момичето с тъмните очила. Права, без да помръдне, видя как той надига завивките и после ляга отдолу, как момичето се събуди и го прие без протести, как двете усти се потърсиха и се намериха, удоволствието на единия, удоволствието на другия, удоволствието на двамата, приглушения шепот, тя каза, О, докторе, и тези думи можеха да са смешни, но не бяха, той каза, Извинявай, не знам какво ми стана, значи сме били прави, как бихме могли ние, които просто гледаме, да знаем онова, което дори той не знае. Легнали в тясното легло, не можеха да си представят, че ги

наблюдават, всъщност лекарят да, внезапно станал неспокоен, се запита дали жена му спи, дали не обикаля по коридорите, както всяка нощ, тръгна да става, но един глас каза, Не ставай, и една ръка бе поставена на гърдите му лека като птиче, той се канеше да заговори, може би да повтори, че не знае какво му е станало, но гласът каза, Ако не кажеш нищо, ще те разбере по-добре. Момичето с тъмните очила заплака, Колко сме нещастни, мърмореше, и после, И аз исках, аз също исках, докторът не е виновен, Замълчи, каза благо жената на лекаря, нека всички да замълчим, има случаи, когато думите не служат за нищо, какво не бих дала да можех и аз да заплача, да изкажа всичко със сълзи, да не трябва да говоря, за да бъда разбрана. Седна на ръба на леглото, протегна ръката си над двете тела, сякаш за да ги привърже в една силна прегръдка, и навеждайки се над момичето с тъмните очила, прошепна тихичко в ухото ѝ, Аз виждам. Момичето остана неподвижно, спокойно, единствено чувстваше смущение от това, че не изпита никаква изненада, сякаш знаеше още от първия ден, но не беше пожелала да сподели на висок глас тайна, която не беше нейна. Извърна леко глава и на свой ред прошепна в ухото на жената на лекаря, Аз знаех, не знам дали съм сигурна, но смятам, че знаех, Това е тайна, не бива да го казваш на никого, Бъдете спокойна, Имам ти доверие, Можете да имате, по-скоро бих искала да умра, отколкото да ви измамя, Трябва да ми говориш на ти, Не, това не мога. Шепнеха си в ушите, ту едната, ту другата, с устни докосваха косите, ушната мида, беше един маловажен диалог, беше един дълбок диалог, ако тези две противоположни неща могат да бъдат заедно, един малък заговорнически диалог, който сякаш изключваше легналия помежду им мъж, но който все пак го включваше в логика, чужда на света на идеите и простата действителност. После жената на лекаря каза на мъжа си, Остани още малко, ако искаш, Не, отивам си в нашето легло, Тогава ще ти помогна. Стана, за да направи място за движенията му, за миг се вгледа в двете слепи глави, разположени една до друга на мръсната възглавница, в изпоцапаните лица, в оплетените коси, само очите блестяха напразно. Лекарят стана бавно, като търсеше помощта ѝ, после застана до леглото неуверено, сякаш внезапно бе забравил къде се намира, тогава тя направи както правеше винаги, хвана го под ръка, ала сега вече жестът имаше нов смисъл, защото той никога не беше изпитвал по-голяма нужда да го водят както в този миг, но и сам

не подозираше до каква степен, само двете жени го разбраха истински, когато жената на лекаря докосна с другата си ръка лицето на момичето, а тя импулсивно я поднесе към устните си. На лекаря му се стори, че чува плач, един почти недоловим звук, какъвто може да бъде само звукът от сълзи, бавно стичащи се към крайчетата на устните, където изчезват, за да започнат отново вечния цикъл на необяснимите човешки мъки и радости. Момичето с тъмните очила щеше да остане само, то трябваше да бъде утешено, затова ръката на жената на лекаря се задържа толкова дълго.

На другия ден, в часа за вечеря, ако някакви си оскъдни парчета корав хляб и вмирисано месо заслужават изобщо подобно име, на вратата на стаята се появиха трима слепи, дошли от другата страна, Колко жени имате тук, попита един от тях, Шест, отвърна жената на лекаря, с доброто намерение да изключи жената с безсънието, но тя я поправи с глух глас, Седем сме. Слепите се засмяха, По дяволите, каза един, значи вие ще трябва доста да поработите тази нощ, а другият предложи, Може би ще е по-добре да потърсим подкрепление от следващата стая, Не си струва, каза третият сляп, който можеше да смята, практически се падат по трима на жена, ще издържат. Отново се засмяха и онзи, който беше попитал колко жени има, разпореда, Когато приключите, елате при нас, и добави, Тоест, ако искате да ядете утре и да накърмите мъжленцата си. Повтаряха тези думи във всички стаи, но продължаваха да се забавляват със смешката, както и в деня, когато я бяха измислили. Превиваха се от смях, тропаха с крака, удряха с дебелите си тояги по земята, един от тях се сети внезапно, Ей, ако някоя от вас е с мензис, не я искаме, ще остане за следващия път, Някоя не е с мензис, каза спокойно жената на лекаря, Тогава се пригответе и не се бавете, чакаме ви. Обърнаха се и изчезнаха. Стаята потъна в тишина. Минута по-късно жената на първия ослепял каза, Не мога да ям повече, почти нищо нямаше в ръката й, а тя дори него не можеше да изяде, И аз не мога, каза сляпата с безсънието, И аз така, каза онази, за която нищо не се знаеше, Аз приключих, каза камериерката от хотела, Аз също, каза сестрата от кабинета, Аз ще повърна върху лицето на първия, който се приближи до мен, каза момичето с тъмните очила. Всички бяха прави, разтреперани, но решителни. Тогава жената на лекаря каза, Аз ще вървя напред. Първият ослепял покри главата си с одеялото, сякаш това можеше да

послужи за нещо, вече и бездруго беше сляп, лекарят придърпа жена си към себе си, без да продума, я целуна бързо по челото, какво повече можеше да направи, на останалите мъже трябва да им беше все едно, нямаха нито права, нито задължения на съпруг спрямо някоя от жените, които тръгваха, затова никой не можеше да им каже. Рога, сложени с позволение, са двойно по-големи. Момичето с тъмните очила се нареди зад жената на лекаря, след нея, последователно, камериерката от хотела, сестрата от кабинета, жената на първия ослепял, онази, за която нищо не се знае, и накрая сляпата с безсънието, една гротескна колона от миризливи жени с парцаливи кирливи дрехи, изглежда невъзможно животинската сила на секса да е толкова могъща, че да притъпява обонянието, което е най-деликатното сетиво, не липсват и теолози, твърдящи, макар и не точно с тези думи, че най-голямото препятствие да се живее добре в ада е миризмата там. Бавно, водени от жената на лекаря, всяка поставила ръка върху рамото на тази преди нея, жените тръгнаха. Всички бяха боси, защото не искаха да загубят обувките си сред притесненията и бедите, през които им предстоеше да минат. Когато стигнаха до атриума на входа, жената на лекаря се отправи към вратата, навярно искаше да провери дали навън все още има свят. Когато усети свежия въздух, камериерката от хотела се сети стресната, Не бива да излизаме, войниците са отвън, а сляпата с безсънието каза, По-добре, за по-малко от минута ще сме мъртви, такива би трябвало да сме, мъртви до една, Ние ли, попита сестрата от кабинета, Не, всички, всички, които се намираме тук, поне бихме имали добро основание за това, че сме слепи. Никога не беше произнасяла толкова много последователни думи, откакто я бяха докарали. Жената на лекаря каза, Да вървим, само на когото му е писано да умре, ще умре, смъртта избира без предупреждение. Минаха през вратата, която водеше към лявото крило, тръгнаха по дългите коридори, жените от първите две стаи, ако пожелаеха, можеха да им кажат какво ги очаква, но се бяха свили в леглата си като пребити животни, мъжете не се осмеляваха да ги докоснат, дори не се опитваха да се приближат до тях, защото те започваха да крещят.

В дъното на последния коридор жената на лекаря видя един сляп, който стоеше на пост както обикновено. Той навярно беше чул провлечените стъпки, защото сигнализира, Вече идват, идват. Отвътре се чува викове, цвилене, смях. Четирима слепи бързо отстраниха

легло, което служеше за бариера на входа, Бързо, момичета, влизайте, влизайте, всички тук сме като коне, хубаво ще си го получите, казваше един от тях. Слепите ги обградиха, мъчеха се да ги опипат, но веднага отстъпиха назад, препъвайки се, когато шефът им, онзи с пистолета, извика, Пръв избирам аз, вече знаете. Очите на всички онези мъже жадно търсеха жените, някои протягаха нетърпеливо ръце, ако случайно докоснеха някоя от тях, знаеха накъде да гледат. По средата на пътеката между леглата жените стояха като войници, които чакат да им бъде направена проверка. Шефът на слепите с пистолет в ръка се приближи толкова ловко и пъргаво, сякаш можеше да вижда с очите си. Постави свободната си ръка върху сляпата с безсънието, опипа я отпред и отзад, задника, гърдите, между краката. Сляпата започна да крещи и той я блъсна, Нищо не струваш, курво. Мина на следващата, която беше онази, за която нищо не се знаеше, сега вече опипваше с две ръце, беше пхнал пистолета в джоба на панталона си, Виджте, тая не е никак лоша, и веднага премина на жената на първия ослепял, после на сестрата от кабинета, после на камериерката от хотела, възкликна, Момчета, тия мацки наистина са добри. Слепите изцвилиха и започнаха да блъскат с крака по пода, Да ги почваме, че вече става късно, Спокойно, каза онзи с пистолета, нека първо проверя останалите. Опипа момичето с тъмните очила и подсвирна, Олеле, падна ни се голямата печалба, от тая стока още не сме имали. Възбуди се, докато опипваше момичето, и премина на жената на лекаря, отново подсвирна, Тая е от по-зрелите, но май и тя ще се окаже страшна женска. Дръпна към себе си двете жени, почти му течеха лигите, когато каза, Ще взема тия, като свърша с тях, ще ви ги прехвърля. Завлече ги в дъното на стаята, където бяха струпани кутиите с храна, пакетите, консервите, килер, от който можеше да се изхрани цял полк. Всички жени вече крещяха, чуваха се удари, шамари, заповеди, Млъквайте, курви, тия женски са еднакви, дай им само да викат, Напъни я и ще млъкне, Я да им дойде ред при мен, да видите как ще молят за още, Побързай, че не издържам и минута повече. Сляпата с безсънието виеше от отчаяние под един сляп дебелак, останалите четири бяха обградени от мъже със смъкнати панталони, които се блъскаха едни други като хиени около мърша. Жената на лекаря се намираше до леглото, където я беше замъкнал шефът на слепите, стоеше права и с ръце конвулсивно стискаше

рамката на леглото, видя как слепият с пистолета дръпна и разкъса полата на момичето с тъмните очила, как събу панталона си и с пръсти насочи члена си към вагината на момичето, как го вкара и тласна навътре, чу хрипове и мръсни думи, момичето с тъмните очила не казваше нищо, само отвори уста, за да повърне, извърнала глава настрани, очите ѝ бяха насочени към другата жена, а той дори не забеляза какво става, миризмата на повърнато може да се забележи само когато въздухът и всичко останало не миришат на същото, накрая мъжът се разтърси целият, направи три мощни тласъка, сякаш забиваше три клина, задъха се като давец се шопар, беше свършил. Момичето с тъмните очила плачеше тихо. Слепият с пистолета измъкна члена си, който все още капеше и каза с неравен глас, докато протягаше ръка към жената на лекаря, Не ревнувай, сега ще се погрижа за теб, а после повишил тон, Хей, момчета, можете да я вземете тая, но се отнасяйте към нея с нежност, че може пак да ми потрѣбва. Половин дузина слепи се втурнаха на кълбо по пътеката, хванаха момичето с тъмните очила и я понесоха почти влачейки я, Първо аз, първо аз, казваха всички. Слепият с пистолета беше седнал на леглото, мекият му член опираше в края на дюшека, панталоните му бяха омотани около краката. Коленичи тук, между краката ми, каза. Жената на лекаря коленичи. Смучи, каза той, Не, каза тя, Или ще ми го смучеш, или ще те фрасна, а и няма да вземеш храна, каза той, Не те ли е страх, че може да ти го отхапя, попита тя, Можеш да опиташ, ръцете ми са на гушата ти, ще те удуша, преди да успееш да ме разкървавиш. После каза, Разпознавам гласа ти, А аз лицето ти, Ти си сляпа, не можеш да ме видиш, Не, не мога да те видя, Тогава защо казваш, че разпознаваш лицето ми, Защото този глас може да има само такова лице, Смучи и престани с изисканите разговори, Не, Или ще ме смучеш, или в твоята стая никога повече няма да влезе и трохичка хляб, върви да им кажеш, че няма да ядат, защото си отказала да ме смучеш, и после ела да ми разкажеш какво е станало. Жената на лекаря се наведе напред, с върховете на два от пръстите на дясната си ръка хвана и повдигна лепкавия член на мъжа, а с лявата се подпря на пода, докосна панталона, опипа го, усети твърдия и студен метал на пистолета, Мога да го убия, помисли. Не можеше. Така както бяха панталоните му, свлечени и омотани около краката, беше невъзможно да стигне до джоба, където се намираше оръжието. Не мога да го убия

сега, помисли. Приблѝжи глава, отвори уста, затвори я, затвори очи, за да не гледа, започна да смуче.

Вече съмваше, когато слепите злодеи пуснаха жените да си вървят. Наложѝ се сляпата с безсънието да бѝде носена на ръце от другарките си, които също едвам си стояха на краката. В продължение на часове бяха минавали от мъж на мъж, от унижение на унижение, от обида на обида, всичко, което е възможно да бѝде причинено на една жена, но да я остави жива. Вече знаете, заплащането е в натура, кажете на вашите мъжленца там да дойдат да си вземат супа, се подигра на раздяла слепият с пистолета. И добавѝ, шегувайки се, Доскоро момичета, пригответе се за следващата сесия. Останалите слепи повториха почти хорово, Доскоро, някои казаха, мацки, други казаха, курви, но се забелязваше умора в либидото им, съдейки по вялите гласове. Глухи, слепи, мълчаливи, препъващи се, единствено с достатъчно воля да не пуснат ръката на вървящата отпред, ръката, а не рамото, както бяха направили на идване, със сигурност никоя от тях не би могла да отговори, ако я запитат, Защо вървите хванати за ръце, така се беше получило, има жестове, за които невинаги може да се намери лесно обяснение, понякога дори и трудно не може да се намери. Когато прекосяваха атриума, жената на лекаря погледна навън, войниците бяха там, имаше и една камионетка, която навярно разнасяше храната по местата с карантина. Точно в този момент сляпата с безсънието буквално се свлече от краката си, сякаш я бяха покосили с един удар, сърцето ѝ също спря, дори не довърши удара, който беше започнало, най-накрая разбрахме защо тази сляпа не можеше да спи, сега вече ще спи, да не я будим. Мъртва е, каза жената на лекаря, а гласът ѝ беше напълно безизразен, ако изобщо е възможно такъв глас да излезе от жива уста, беше толкова мъртъв, колкото и думата, която произнесе. Взе на ръце внезапно строполилото се тяло, краката бяха оцапани в кръв, коремът беше насилѝн, бедните гърди открити, белязани от бяс, имаше ухапано на рамото, Това е портрет на моето тяло, помисли, портрет на всяка една от нас тук, сред обидите и болките ни има само едно нещо, което ни отличава, ние засега сме живи. Кѝде я носим, попита момичето с тъмните очила, Сега в стаята, по-късно ще я погребем, каза жената на лекаря.

Мъжете чакаха на вратата, липсваше само първият ослепял, който отново бе покрил с одеяло главата си, като разбра, че жените

идват, и кривогледото момченце, което спеше. Без никакво колебание, без да се налага да брой леглата, жената на лекаря остави сляпата с безсънието в леглото, което ѝ принадлежеше. Не се притесни от вероятното учудване на останалите, в края на краищата всички знаеха, че тя беше сляпата, която най-добре познава всяко кътче в тая сграда. Мъртва е, повтори, Какво се случи, попита лекарят, но жена му не му отговори, въпросът му можеше да означава единствено това, което изглеждаше, че означава, Какво ѝ се случи, как умря, но можеше да е и Какво ви направиха там, но нито за единия, нито за другия можеше да има отговор, тя умря, просто така, без значение от какво, да се пита от какво е умрял някой е глупаво, с времето причината се забравя, само една дума остава, Умря, а ние вече не сме същите жени, които бяхме, когато излязохме оттук, думите, които те биха казали, ние вече не можем да кажем, що се отнася до другите, неназоваемото съществува, нищо повече. Вървете да вземете храната, каза жената на лекаря. Случайността, съдбата, ориста, участта или както там точно се нарича онова нещо с толкова имена, е изградено от чиста ирония, по друг начин не би могло да се разбере защо точно съпрузите на две от жените бяха избрани да бъдат представители на стаята и да вземат храната, когато никой не си представяше каква можеше да бъде цената на онова, което току-що беше заплатено. Можеха да бъдат други мъже, ергени, свободни, които нямат да защитават съпружеската си чест, но бяха точно тези, със сигурност сега нямаше да искат да се посрамват, като протягат ръка за милостиня към агресорите и злодеите, изнасилили жените им. Първият ослепял го каза, с всички букви на едно твърдо взето решение, Да върви който си ще, аз няма да отида, Аз ще отида, каза лекарят, Аз ще дойда с вас, каза възрастният с черната превръзка, Храната няма да е много, но ще тежи, Да пренеса хляба, който ям, все още имам сили, Винаги повече тежи хлябът на другите, Нямам право да се оплаквам, тежестта на чуждата част ще плати моята собствена храна. Да си представим не диалога, той си остана дотам, но мъжете, които го проведоха, стоят един срещу друг, сякаш могат да се видят, което в този случай дори не е невъзможно, достатъчно е паметта на всеки от двамата да измъкне от искрящата белота на света устата, която произнася думите, и после с бавно разширяване на радиуса, тръгвайки от центъра, ще се появи и останалата част от лицата, едното на стар човек, другото на не толкова стар, и да не казваме, че е сляп,

който дори и така успява да вижда. Когато те се отдалечиха, за да отидат да вземат заплатата за срама си, за което първият ослепял беше изразил своя протест с подчертано възмущение, жената на лекаря каза на другите жени, Стойте тук, ей сега ще се върна. Знаеше какво иска, но не знаеше дали ще го намери. Искаше кофа или нещо подобно, искаше да я напълни с вода, макар и водата да беше застояла и да миришеше, искаше да измие сляпата с безсънието, да я почисти от собствената ѝ кръв и от чуждите телесни течности, да я предаде чиста на земята, ако все още има някакъв смисъл да се говори за чистота на тялото в тая лудница, където живеем, защото що се отнася до чистота на душата, вече знаем, никой не може да стигне дотам. Върху дългите маси в столовата имаше легнали слепи. От един не добре затворен кран, върху умивалник с отпадъци течеше струйка вода. Жената на лекаря се огледа за кофа, за някакъв съд, но не видя нищо, което да може да послужи. Един от слепите, усетил с изненада присъствието ѝ, попита, Кой е там. Тя не отговори, знаеше, че няма да я приемат с добро, никой нямаше да ѝ каже, Искаш ли вода, ами вземи тогава, а ако ти трябва, за да измиеш една покойница, вземи всичката, която ти е необходима. По пода имаше разпилени найлонови пликчета, бяха от храната, имаше и големи торби. Помисли, че навярно са скъсани, после си помисли, че ако пъхне две-три една в друга, ще изтече по-малко вода. Действаше бързо, слепите вече слизаха от масите и питаха, Кой е там, стреснаха се още повече, като чуха, че тече вода, тръгнаха натам, жената на лекаря бутна една маса, за да запречи пътя и да не могат да се приближат, върна се към торбата, водата течеше бавно, отчаяна, тя насили кранчето, тогава, сякаш я бяха пуснали от затвор, водата плисна с всички сила, шурна мощно и я намокри от главата до петите. Слепите се уплашиха и отстъпиха, помислиха, че се е спукала тръба, и имаха още повече основания да си го мислят, когато потеклата вода заля краката им, не можеха да знаят, че е била излята от непознатия, влязъл при тях, просто жената на лекаря беше разбрала, че не може да носи толкова тежък товар. Усука и нави отвора на торбата, метна я на гърба си и хукна навън.

Когато лекарят и възрастният с черната превръзка влязоха в стаята с храната, не видяха, не можеха да видят седем голи жени. Сляпата с безсънието беше в леглото си, чиста, както никога не е била

през живота си, докато друга жена миеше една по една своите другарки, а накрая и себе си.

На четвъртия ден злодеите пак се появиха. Идваха да привикат жените от втората стая да си платят данъка, но спряха за момент на вратата на първата, за да попитат дали тукашните жени са се съвзели от еротичните набези през нощта, Добре прекарана нощ, о, да, възкликна един от тях, облизвайки устни, а другият потвърди, Тия седем струваха колкото четиринайсет, вярно, че едната от тях не беше кой знае какво, но сред цялата бъркотия почти не се забелязваше, тия типове имат късмет, ако са достатъчно мъже за тях, По-добре да не са, така ще имат повече желание. От дъното на стаята жената на лекаря каза, Вече не сме седем, Някоя да не е избягала, попита през смях един от групата, Не е избягала, умря, О, по дяволите, значи вие ще трябва да работите повече следващия път, Не е голяма загуба, не беше кой знае какво, каза жената на лекаря. Объркани, пратениците не знаеха как да отговорят, онова, което току-що чуха, им се стори непочтено, някой от тях със сигурност дори си е помислил, че в крайна сметка всички жени са кучки, каква липса на уважение, да се говори за една жена по тоя начин, само защото гърдите ѝ не бяха на мястото си и беше слаба откъм задника. Жената на лекаря ги гледаше как стоят на вратата, нерешителни, движейки телата си като механични кукли. Разпознаваше ги, и тримата я бяха изнасилили. Най-накрая един от тях тропна с тоягата си по пода, Да се махаме, каза. Ударите и предупрежденията, Дръпнете се, дръпнете се, ние сме, стихваха по коридора, после настана тишина, имаше някакви смесени шумове, жените от втората стая получаваха нарежданията да се появят след вечеря. Отново се чува удари по пода, Дръпнете се, дръпнете се, силуетите на тримата слепи минаха покрай отвора на вратата и изчезнаха.

Жената на лекаря, която преди това разказваше приказка на кривогледото момченце, вдигна ръка и безшумно свали ножицата от пирона. Каза на момчето, После ще ти разкажа останалата част от приключението. Никой в стаята не я беше попитал защо беше говорила за сляпата с безсънието с такова презрение. След известно време събу обувките си и каза на мъжа си, Няма да се бавя, след малко ще се върна. Упъти се към вратата, там спря и зачака. След десет минути в коридора се появиха жените от втората стая. Бяха петнадесет. Някои плачеха. Не идваха в колона, а на групички, като отделните групички бяха свързани една с друга посредством ленти от плат, съдейки по вида

им, навярно бяха съдрани от одеялата. Щом отминаха вратата, жената на лекаря ги последва. Нито една от тях не разбра, че имат компания. Знаеха какво ги чака, новините за униженията не бяха тайна за никого, в действителност в тях нямаше нищо ново, със сигурност светът така е започнал. Това, което ги ужасяваше, не беше самото изнасилване, а оргията, опозоряването, предчувствието за кошмарната нощ, петнадесет жени, проснати на леглата или на пода, а мъжете да минават от една на друга, задъхани като прасета, най-лошото от всичко е дали ще изпитам удоволствие, мислеше една от жените. Когато влязоха в коридора, по който се стигаше до стаята, която беше тяхна крайна цел, слепият часовой съобща, Вече ги чувам, идват. Леглото бариера бързо беше отместено и жените влязоха една по една, Еха, толкова много, възкликна слепият счетоводител, докато броеше с въодушевление, Единадесет, дванадесет, тринадесет, четиринадесет, петнадесет, петнадесет са. Тръгна след последната и пхна жадните си ръце под полата ѝ, Тая тук вече пее, тая вече е моя, каза. Бяха престанали да проверяват и оценяват предварително физическите дадености на жените. И наистина, щом като и бездруго на всичките им беше съдено да минат през същото, нямаше смисъл да губят време и да охлаждаат похотливостта си, като избират по височина и мерят бюстове и ханшове. Вече ги влачеха към леглата, вече ги събличаха грубо, не след дълго се чу обичайният плач, молбите и умоляванията, но отговорите, когато ги имаше, бяха все едни и същи, Ако искаш да ядеш, си отвори краката. И те ги отваряха, на някои им заповядваха да използват устите си, като на онази, която сега клечеше между коленете на шефа на тия злодеи, тя нищо не казваше. Жената на лекаря влезе в стаята, промъкна се бавно между леглата, но дори и тази предпазливост беше излишна, никой нямаше да я чуе, даже ако беше дошла по налъми, а пък ако в цялата тая суматоха някой я докоснеше и разбереше, че е жена, най-лошото, което можеше да ѝ се случи, беше да се присъедини към останалите, дори нямаше да се забележи, в ситуация като тази не е лесно да се направи разлика между петнадесет и шестнадесет.

Леглото на шефа на злодеите продължаваше да е в дъното на стаята, където бяха натрупани кутиите с храна. Леглата до неговото бяха махнати, човекът обичаше да се движи свободно, не искаше да се блъска в съседите си. Щеше лесно да го убие. Докато бавно

приближаваше по тясната пътечка, жената на лекаря наблюдаваше движенията на онзи, когото скоро щеше да убие. Гледаше го как от удоволствие накланя глава назад, как сякаш вече ѝ даваше гръкляна си. Бавно, жената на лекаря се приближи, заобиколи леглото и застана зад него. Сляпата продължаваше работата си. Ръката бавно вдигна ножицата, остриетата бяха разтворени, за да проникнат като два кинжала. В този момент, последния, слепият сякаш почувства някакво присъствие, но оргазмът го извади от света на обикновените усещания, отне му рефлексите, Няма да успееш да изпиташ наслада, помисли жената на лекаря и рязко спусна ръката си. Ножицата проникна с всичка сила в гърлото на слепия, завъртайки се около оста си, преодоля хрущялите и мембраните, после продължи стремглаво, докато не бе спряна от шийните прешлени. Викът едва се чу, можеше да е животинският хрип на някой, който еякулира, както вече се беше случило с много други, а може дори и точно това да беше в действителност, защото, докато струя кръв обливаше цялото му лице, в устата на сляпата конвулсивно бе изхвърлен зарядът от сперма. Нейният вик разтревожи слепите, те имаха достатъчно опит с виковете, но този не беше като останалите. Сляпата крещеше, не разбираше какво се е случило, но крещеше, без да знае как, навярно бе извършила каквото си мислеше, да изтръгне пениса му със зъби. Слепите оставяха жените и пипнешком приближаваха, Какво става, защо крещиш така, питаха, но сега върху устата на сляпата бе поставена една ръка, някой прошепна в ухото ѝ, Замълчи, и после усети как леко я дърпат назад, Не казвай нищо, беше женски глас и това я успокои, ако може да се каже такова нещо сред многото външения. Слепият счетоводител вървеше най-отпред, той пръв докосна тялото, което беше паднало напърно на леглото, опипа го, Мъртъв е, възкликна след малко. Главата висеше от другата страна на леглото, кръвта все още излизаше на струи, Убили са го, каза. Слепите спряха объркани, не можеха да повярват на чутото, Как така са го убили, кой го е убил, Прерязали са му гърлото, има огромна рана, трябва да е оная курва, която беше с него, трябва да я заловим. Слепите отново тръгнаха, но този път по-бавно, сякаш се страхуваха да не се натъкнат на острието, убило техния водач. Не можеха да видят, че слепият счетоводител бързо преравяше джобовите на умрелия, че намери пистолета и малко найлоново пликче с десетина

куршума. Вниманието на всички внезапно бе разсеяно от паниката на жените, които вече бяха станали и искаха да излязат оттук, но тъй като някои бяха изгубили представа къде е вратата на стаята, тръгнаха в обратната посока и се блъснаха в слепите, а пък те сметнаха, че ги нападат и тогава бъркотията от тела достигна кулминацията на делириум. Притихнала в дъното, жената на лекаря чакаше удобен момент да се измъкне. Придържаше сляпата със сила, а с другата ръка държеше ножицата, готова да нанесе първия удар, ако някой мъж се приближи. Засега свободното пространство на онова място я облагодетелстваше, но тя знаеше, че не бива да остава там. Няколко жени най-сетне бяха намерили вратата, други се бореха да се освободят от ръцете, които ги държаха, а една дори се опитваше да удуши врага си и да прибави още един труп към трупа. Слепият със счетоводството извика властно на своите, Спокойно, успокойте се, ей сега ще оправим нещата, и с намерение да направи заповедта си победителна стреля във въздуха. Резултатът беше обратен на онова, което очакваше. Изненадани, че пистолетът вече е в други ръце и следователно имат нов шеф, слепите престанаха да се борят с жените, отказаха се да се опитват да ги подчинят, а един от тях очевидно вече се беше отказал от всичко, тъй като беше удушен. Тъкмо в този момент жената на лекаря реши да тръгне. Като нанасяше удари наляво и надясно, си проправяше път. Сега вече слепите крещяха и се блъскаха, качваха се един върху друг, който имаше очи да види, щеше да разбере, че в сравнение с тази предишната бъркотия беше просто шега. Жената на лекаря не искаше да убива, само искаше да излезе колкото се може по-бързо, а най-вече не искаше да остави зад себе си нито една сляпа. Вероятно този няма да оживее, помисли, когато заби ножицата в нечий гърди. Чу се втори изстрел, Хайде, хайде, казваше жената на лекаря, избутвайки пред себе си слепите жени, на които се натъкваше по пътя си. Помагаше им да станат, повтаряше, Бързо, бързо, сега слепият със счетоводството викаше от дъното на стаята, Хванете ги, не ги оставяйте да избягат, но вече беше твърде късно, вече всичките бяха в коридора, бягаха, препъвайки се, полуоблечени, придържайки парцалите, както можеха. Спряла на входа на стаята, жената на лекаря извика с гняв, Спомнете си как ви казах онзи ден, че няма да забравя лицето му, и занапред си мислете, че и вашите няма да забравя, Ще си платиш, заплаши слепият със счетоводството, ти и твоите приятелки,

плюс тъпите мъже, които имате там, Не знаеш коя съм и откъде съм дошла, Ти си от първата стая от другата страна, каза един от онези, които бяха отишли да викат жените, а слепият със счетоводството добави, Гласът не лъже, достатъчно е да произнесеш и една дума близо до мен и си мъртва, Оня каза същото и ето го сега, Но аз не съм сляп като него, като вас, когато вие сте ослепели, аз вече съм познавал всичко на този свят, За моята слепота нищо не знаеш, Ти не си сляпа, мен не можеш да ме заблудиш, Може би аз съм най-сляпа от всички, аз убих, и отново ще убия, ако е необходимо, Преди това ще умреш от глад, от днес няма да има храна, дори да дойдете всички и да ни поднесете на тепсия и трите си дупки, с които сте се родили, Всеки ден, в който не се нахраним по ваша вина, ще умира по един от тук намиращите се, щом подаде носа си през тази врата, Няма да успееш, Ще успеем, да, отсега нататък ние ще вземаме храната, вие си яжте това, което имате, Курва, Курвите не са жени и не са мъже, те са курви, вече знаеш колко струват курвите. Побеснял, слепият със счетоводството стреля по посока на вратата. Куршумът прелетя между главите на слепите, без да засегне никого, и се заби в стената на коридора. Не ме уцели, каза жената на лекаря, и внимавай, ако ти свършат мунициите, има и други, които искат да бъдат шефове.

Отдалечи се, направи още няколко уверени крачки, после продължи да се движи покрай стената на коридора, беше на път да припадне, внезапно коленете ѝ се сгънаха и се строполи. Погледът ѝ се замъгли, Ще оследея, помисли, но веднага разбра, че няма да е и този път, просто сълзите ѝ пречеха да вижда, бяха сълзи, каквито не беше проливала през целия си живот, Убих, каза тихо, исках да убия и убих. Извърна глава по посока на вратата на стаята, ако слепите дойдеха, нямаше да успее да се защити. Коридорът беше пуст. Жените бяха изчезнали, слепите, все още стреснати от изстрелите и още повече от трупове на техни хора, не смееха да излязат. Малко по малко силите ѝ се връщаха. Сълзите продължаваха да текат, но по-бавно, по-спокойно, като пред нещо непоправимо. Стана с усилие. По ръцете и по дрехите ѝ имаше кръв, а изтощеното ѝ тяло внезапно извести, че вече е стара, Стара и убийца, помисли, но знаеше, че ако е необходимо, отново би убила, А кога е необходимо да се убива, се запита сама себе си, докато вървеше към атриума, и си отговори сама на себе си, Когато вече е мъртво това, което още е живо. Поклати глава, помисли, А това

какво ще рече, думи, думи и нищо повече. Продължаваше да е сама. Приблужи се до вратата, която водеше към вътрешното заграждение. Между решетките на портала смътно различи силуета на войника, който беше на пост, Все още има хора навън, зрящи хора. Шум от стъпки зад гърба ѝ я накара да потрепери, Те са, помисли, и рязко се обърна с ножицата в готовност. Беше съпругът ѝ. Жените от втората стая бяха дошли, крещейки, че една жена е пронизала шефа на злодеите, че е имало изстрели, лекарят не попита коя е била жената, можеше да е само неговата, беше казала на кривогледото момченце, че после ще му разкаже останалата част от приключението, но сега след като навярно и тя е мъртва, Тук съм, каза тя и отиде при него, и го прегърна, без да забележи, че го цапа с кръв, или може би забележа, нямаше значение, до днес бяха споделяли всичко. Какво стана, попита лекарят, казаха, че е бил убит един мъж, Да, аз го убих, Защо, Някой трябваше да го направи, а нямаше кой друг, И сега, Сега сме свободни, те знаят какво ги чака, ако се опитат отново да се възползват от нас, Ще има разправа, война, Слепите винаги са във война, Ще убиеш ли отново, Ако се налага, вече няма как да избягна тая слепота, Ами храната, Ние ще я вземаме, съмнявам се да се осмелят да дойдат дотук, поне през следващите няколко дни ще се страхуват да не им се случи същото, някоя ножица да им прониже гърлото, Не успяхме да окажем съпротива като хората, когато се появиха с първите си изисквания, Не успяхме, страхувахме се, а страхът невинаги е добър съветник, а сега да вървим, ще е добре за по-сигурно да барикадираме вратите на стаите, като наредим няколко легла едно върху друго, както правят те, ако на някого от нас му се наложи да спи на пода, добре, по-скоро това, отколкото да умрем от глад.

През следващите дни се питаха дали наистина няма точно това да им се случи. Отначало не се изненадаха, пропуски при доставката на храната винаги беше имало, слепите злодеи имаха право, като казваха, че военните понякога закъсняват, и веднага се възползваха от тази причина, като я изопачаваха, твърдейки с шеговит тон, че затова нямат друг избор, освен да наложат ограничения, тъй като такива са тежките задължения на управляващите. На третия ден, когато вече не можеше да се намери по стаите нито коричка, нито дори трошичка, жената на лекаря, с още няколко човека излезе във вътрешното заграждение и попита, Хей, какво е това закъснение, какво става с

храната, вече от два дни не сме яли. Сержантът, друг, не онзи предишният, дойде при оградата, за да каже, че армията не носи отговорност за това, там не се отнема хляба от устата на хората, понеже военната чест никога не би го позволила, а щом няма храна, то е, защото няма храна, а вие да не сте посмели да направите и крачка, първият, който тръгне напред, вече знае какво го чака, заповедите не са се променили. Така заплашени, влязоха вътре и си поговориха с останалите, Ами сега, какво ще правим, ако не ни донесат храна, Може пък утре да ни донесат, Или вдругиден, Или когато вече няма да можем да мръднем, Би трябвало да излезем, Няма да можем да стигнем даже и до портала, Ако можехме да виждаме, Ако виждахме, нямаше да са ни затворили в този ад, Какъв ли е животът навън, Може пък ония типове да не ни откажат да ни дадат храна, ако ги помолим, в края на краищата, щом няма за нас, и за тях няма да има, Тъкмо затова няма да ни дадат храната, която имат, А преди тя да е свършила, ние ще сме умрели от глад, Какво можем да направим в такъв случай. Бяха седнали на земята, под жълтеникавата светлина на единствената лампа в атриума, горе-долу образуваха кръг, лекарят и жената на лекаря, също и възрастният с черната превръзка се намираха сред други мъже и жени, по двама-трима от всяка стая, както от лявото, така и от дясното крило. Бидейки такъв, какъвто е този свят на слепи хора, се случи онова, което винаги трябва да се случи, един от мъжете каза, Аз знам, че нямаше да се намираме в подобна ситуация, ако не бяха убили шефа им, какво толкова, ако два пъти в месеца жените ходят там да им дават онова, с което природата ги е дарила, питам аз. Някои сметнаха това подмятане за забавно, други прикриха смеха си, а на нечий протестиращ глас стомахът му попречи да продума. Същият човек настоя, Кой ли е храбрецът с подвига, бих искал да разбера. Намиращите се там жени веднага се заклеха, че не е била никоя от тях, Трябва да поемем справедливостта в наши ръце и да я предадем за наказание, Стига да узнаем коя е, Бихме им казали, че ето го човека, когото търсите, а сега ни дайте да ядем, Стига да узнаем кой е. Жената на лекаря сведе глава, помисли, Имат право, ако някой тук умре от глад, вината ще е моя, но после, давайки глас на надигания се отвърте гняв, който не й позволяваше да поеме вината, Но нека умрат първо те, за да платя с вината си за тяхната вина. После помисли, като вдигна очи, Ако сега им кажа, че аз съм го убила, биха ме предали със

съзнанието, че ме предават на сигурна смърт. Дали заради глада, или защото мисълта внезапно я изкуши като бездна, умът ѝ се помрачи от нещо като замайване, тялото ѝ тръгна напред, устата ѝ се отвори, за да проговори, но точно в този момент някой я сграбчи и я стисна за ръката, беше възрастният с черната превръзка, който каза, Бих убил със собствените си ръце оня, който сам се предаде, Защо, попитаха от обкръжението, Защото, ако срамът все още значи нещо в тоя ад, в който са ни поставили да живеем и който ние сме превърнали в ад на ада, то е благодарение на този човек, който е имал куража да отиде и да убие хиената в бърлогата ѝ, Да, но срамът няма да ни напълни паниците, Който и да си, сигурен ли си в това, което казваш, винаги е имало хора, които са си пълнили търбусите с липсата на срам, но ние, които вече нямаме нищо освен тази последна и незаслужена гордост, поне да бъдем способни да се борим за онова, което по право ни принадлежи, Какво искаш да кажеш с това, Че започвайки с изпращането на жените и хранейки се за тяхна сметка като дребни квартални сутеньори, сега е моментът да се пратят мъжете, ако все още има такива тук, Обясни ни, но първо кажи откъде си, От първата стая в дясното крило, Говори, Много просто, ще отидем да си вземем храна със собствените си ръце, Те имат оръжия, Доколкото е известно, имат само един пистолет, а патроните няма да траят вечно, Но от онези, които имат, ще умрат някои от нас, Други са умирали и за по-малко, Не съм съгласен да умра, а останалите да се възползват от това, А дали също така си готов да не ядеш, ако някой умре, за да ядеш ти, попита саркастично възрастният с черната превръзка, а другият не му отговори.

На вратата, която водеше към стаите от дясното крило, се появи една жена, която беше слушала скрита. Беше онази, чието лице бе обляно от кръв, онази, в чиято уста беше еякулирал убитият, онази, в чието ухо жената на лекаря беше казала, Замълчи, а сега същата тази жена си мисли, Оттук откъдето се намирам, седнала сред тези хора, не мога да ти кажа да замълчиш, да не ме издаваш, но ти със сигурност разпознаваш гласа ми, невъзможно е да си го забравила, ръката ми беше върху твоята уста, тялото ти беше притиснато от моето и аз ти казах, замълчи, сега дойде моментът да разбере наистина кого съм спасила, да узная коя си, затова ще говоря, затова ще кажа нещата високо и ясно, за да можеш да ме обвиниш, ако такава е твоята съдба и

моята съдба, сега ще го кажа, Няма да отидат само мъжете, ще отидат и жените, ще се върнем на мястото, където ни унижиха, за да може от унижението да не остане нищо, за да можем да се освободим от него също както изплюхме онова, което изстреляха в устите ни. Каза го и зачака, докато жената не проговори, Където отидеш ти, там ще отиде и аз, това каза. Възрастният с черната превръзка се усмихна, приличаше на щастлива усмивка, може би наистина беше такава, но не е сега моментът да го попитаме, по-интересно е да обърнем внимание на учуденото изражение на останалите слепи, сякаш нещо беше минало над главите им, птиче, облак, първата плаха светлина. Лекарят хвана ръката на жена си, после попита, Има ли тук все още такива, които мислят да открият кой е убил оня, или сме съгласни, че ръката, която е прерязала гърлото му, е ръката на всички ни, по-точно, ръката на всеки един от нас. Никой не отговори. Жената на лекаря каза, Да им дадем още един срок, да почакаме до утре сутрин, ако войниците не ни донесат храна, ще нападнем. Станаха, разделиха се, едни тръгнаха надясно, други наляво, не бяха проявили предвидливост и не бяха помислили, че някой сляп от стаята на злодеите можеше да е там и да подслушва, за щастие дяволът невинаги дебне зад вратата, тая приказка дойде съвсем на място. Съвсем неуместно се включи високоговорителят, в последно време някой път говореше, друг път не, но винаги по едно и също време, както беше обещал, със сигурност имаше в предавателя часовников механизъм, който в точния момент включваше записа, причината, поради която понякога пропускаше да се включи, ние няма да я узнаем, това са неща от външния свят, при всички положения доста сериозни неща, тъй като в резултат на тях се обърка календарът, така нареченото броене на дните, което някои слепи, манияци по природа или любители на реда, вид умерена форма на манията, се бяха опитали да водят стриктно, като правеха възелчета на едно въженце, правеха го онези, които не вярваха на паметта си, подобно на онези, които си водят дневник. Този час беше ненавременен, навярно механизмът се беше повредил, някое счупено реле, някоя разкачена спойка, дано само записът да не се връща до безкрайност в началото, само това ни липсваше, не само слепи, ами и луди. По коридорите и в стаите властният глас се носеше като последно и ненужно предупреждение, Правителството съжалява, че е било принудено енергично да направи онова, което смята за свое право

и за свой дълг, да защити с всички възможни средства народа в кризата, пред която сме изправени, когато е налице внезапна епидемия от слепота, наречена произволно бялата болест, и би желало да може да разчита на гражданското чувство и на сътрудничеството на всички хора, за да се спре разпространяването на заразата, тъй като се предполага, че става дума за зараза, а не просто за серия от съвпадения, необясними за момента. Решението да съберем на едно място засегнатите и на друго, близко място, макар и отделено, хората, с които са имали някакъв контакт, не е взето без сериозно обмисляне. Правителството е съвсем наясно с отговорността, която носи, и очаква онези, към които е отправено това съобщение, също да поемат, като съвестни граждани, полагащите им се отговорности, мислейки, че изолацията, в която сега се намират, ще е над всичко лично и ще е акт на солидарност към останалата част от нацията. След всичко казано молим за вашето внимание, за да чуете инструкциите, които следват, първо, лампите трябва винаги да светят, всеки опит за манипулиране на ключовете е безсмислен, не работят, второ, да напуснете сградата без позволение е равнозначно на незабавна смърт, трето, във всяка стая има телефон, който може да използвате единствено за да искате да ви доставят отвън продукти за хигиена и препарати за почистване, четвърто, интернираните ще перат на ръка своите дрехи, пето, препоръчва се всяка стая да си избере отговорник, става дума за препоръка, а не за заповед, интернираните ще се организират, както сметнат за добре, стига да изпълняват предходните заповеди и също и тези, които сега ще продължим да изреждаме, шесто, три пъти на ден на входа отляво и отдясно ще бъдат оставяни кутии с храна, те са предвидени за пациентите и за заподозрените в заразяване, седмо, всички остатъци трябва да бъдат изгорени, като за остатъци се смятат както излишъците от храна, така и кутиите, чиниите и приборите, които са произведени от горими материали, осмо, изгарянето трябва да се извършва във вътрешните дворове на сградата или околоръст, девето, интернираните носят отговорност за отрицателните последствия от това изгаряне, десето, в случай на пожар, бил той неволен или умишлен, пожарникарите няма да се намесят, единадесето, интернираните не бива да разчитат на никаква намеса отвън, ако се разболеят или ако има случаи на размирици и насилие, дванадесето, в случай на смърт поради каквато и да била причина

интернираните ще погребат труповете в ограденото пространство без никакви формалности, тринадесето, комуникацията между крилото на слепите и това на заподозрените в заразяване ще се осъществява през централния корпус на сградата, там откъдето влязохте, четиринадесето, заподозрените в заразяване, които ослепят, незабавно трябва да преминат в крилото на слепите, петнадесето, това съобщение ще се повтаря всеки ден, в същия час, за сведение на новопостъпилите. Правителството, в този момент светлините угаснаха и високоговорителят млъкна. Един от слепите безучастно направи възел на въженцето в ръцете си, после се опита да преброи възлите, дните, но се отказа, на места имаше възли върху възли, слепи, така да се каже. Жената на лекаря каза на мъжа си, Светлините угаснаха, Някоя крушка е изгоряла, няма нищо странно, след като светиха в продължение на толкова много дни, Угаснаха всичките, проблемът е външен, Сега и ти ослепя, Ще изчакам да изгрее слънцето. Излезе от стаята, прекоси атриума и погледна навън. Тази част от града тънеше в мрак, прожекторът на военните също беше угаснал, навярно го бяха включили в мрежата и сега, очевидно, нямаше ток.

На другия ден, едни по-рано, други по-късно, тъй като слънцето не изгрява по едно и също време за всички слепи, много често зависи от настройката на слуха на всеки един, на външните стълби на сградата започнаха да се събират мъже и жени, дошли от различните стаи, като изключим, то се знае, тази на злодеите, които по това време навярно вече закусваха. Чакаха звука от отварянето на портала, остро скърцане на пантите, които трябваше да бъдат смазани и които предизвестяваха идването на храната, после гласа на дежурния сержант, Не мърдайте оттам, никой да не се приближава, привлечените стъпки на войниците, глухото поставяне на кутиите на земята, бързото изтегляне, отново скърцането на портала, най-накрая позволениято, Вече може да дойдете. Чакаха, докато утрото премина в пладне. Никой, дори жената на лекаря, не искаше да попита за храната. Докато не зададат въпроса, няма да чуят отговора не, от който толкова се бояха, а докато него го няма, щяха да продължават да се надяват да чуят следните думи, Идва, вече идва, спокойно, потърпете гладни още малко. Някои, колкото и да искаха, не можаха да издържат, сякаш внезапно бяха заспали, припаднаха на място, помогна им жената на лекаря, изглеждаше невероятно как тази жена успява да забелязва

всичко, което става, навярно беше надарена с шесто чувство, с някакъв вид зрение без очи, благодарение на това бедните нещастници не останаха там да се изпържат на слънцето, веднага ги отнесоха вътре и с течение на времето, с помощта на вода и пошляпвания по лицето накрая се свестиха от припадъка. Но беше излишно да се разчита на тях за войната, нямаше да могат дори и с котка по петите, много стар португалски израз, при който са забравили да обяснят поради каква необикновена причина е по-лесно по петите ти да върви котка, а не котарак. Най-накрая възрастният с черната превръзка каза, Храната не дойде, храната няма да дойде, да вървим за храна. Станаха, Бог знае как, и се събраха в най-отдалечената от крепостта на злодеите стая, проявеното неблагоприятие онзи ден беше достатъчно. Оттам пратиха подслушвачи в другото крило, логично беше слепите, живеещи там, да познават по-добре мястото, При първото подозрително движение, елате да ни предупредите. Жената на лекаря отиде с тях и донесе обезсърчаваща информация, Барикадирали са входа с четири легла едно върху друго, Откъде знаеш, че са четири, попита някой, Не беше трудно, напипах ги, Не те ли забелязаха, Не мисля, Какво ще правим, Ще отидем там, отново каза възрастният с черната превръзка, Ще направим каквото бяхме решили, или това, или ще се окажем осъдени на бавна смърт, Някои ще умрат по-бързо, ако отидем, каза първият ослепял, Оня, който ще умре, вече е мъртъв, но не го знае, Откакто сме се родили, сме наясно, че ще умрем, Затова в известен смисъл, сякаш сме се родили мъртви, Я стига толкова безполезни разговори, каза момичето с тъмните очила, аз самичка не мога да отида там, но ако сега започнем да се отмятаме от казаното, ще си легна в леглото и ще се оставя да умра, Ще умре само оня, чиито дни са преброени, никой друг, каза лекарят, и извисявайки глас, попита, Който е решен да отиде, да вдигне ръка, това се случва на хората, които не са помислили два пъти, преди да отворят устата си и да заговорят, за какво трябваше да ги моли да вдигат ръце, след като там нямаше никой, който да ги преброи, така смятаха повечето, и после да каже, Тринадесет сме, а в такъв случай със сигурност щеше да започне нова дискусия, за да се изясни нещо, което според логиката би било по-правилно, дали да се помоли някой да се кандидатира като допълнителен доброволец, за да развали фаталното число, като увеличи бройката, или да се избегне, като се намали, изваждайки чрез теглене на жребий оня, който

трябваше да се освободи. Някои бяха вдигнали ръка не особено убедени, с жест, в който се криеше колебание и съмнение, било заради осъзнатата опасност, на която щяха да се изложат, било защото разбираха колко абсурдно е нареждането. Лекарят се засмя, Каква глупост, да ви моля да вдигнете ръка, ще действаме по различен начин, онези, които не могат или не искат да отидат, да се дръпнат, другите да останат, за да се разберем какво ще правим. Имаше раздвижване, стъпки, шепот, въздишки, лека-полека слабите и страхливите излязоха, идеята на лекаря беше блестяща и същевременно благородна, така щеше да е по-лесно да се разбере кой е бил и си е тръгнал. Жената на лекаря преброи останалите, бяха седемнадесет заедно с нея и мъжа ѝ. От първата стая от дясната страна бяха възрастният с черната превръзка, помощник-фармацевтът и момичето с тъмните очила, от другите стаи всички доброволци бяха мъже с изключение на онази жена, която каза, Където отидеш ти, там ще отида и аз, тя също беше тук. Наредиха се на пътеката, лекарят ги преброи, Седемнадесет, седемнадесет сме, Малко сме, каза помощник-фармацевтът, така няма да успеем, Фронтът за атака, ако мога да използвам този израз, който повече прилича на военен, трябва да е тесен, каза възрастният с черната превръзка, очаква ни ширината на една врата, смятам, че само бихме усложнили нещата, ако сме повече, Биха стреляли в тълпата, съгласи се някой, и май всички останаха доволни, че в крайна сметка са малко.

Бойното снаряжение беше познатото ни, измъкнати от леглата желяза, които служеха както за лостове, така и за копия, според това дали ставаше дума в битка да влязат пешаците или войските за нападение. Възрастният с черната превръзка, който очевидно в младостта си беше изкарал някои уроци по тактика, се сети, че ще е подходящо да стоят винаги заедно и обърнати в една посока, тъй като това щеше да е единственият начин да не се атакуват едни други. Също трябваше да нападнат при абсолютна тишина, за да може нападението им да бъде изненадващо, Да се събуем, каза, После ще ни е трудно да намерим обувките си, каза някой, а друг изкоментира, Обувките, които останат, ще са обувки на покойник, с тая разлика, че сега поне ще има кой да ги използва. Що за приказки са това за обувките на покойника, Поговорка е, да чакаш обувки от покойник е означавало да очакваш едно нищо, Защо, Защото обувките, с които погребвали умрелите, се

правели от картон, със сигурност са им били достатъчни, душите нямат крака, доколкото е известно, Още нещо, прекъсна го възрастният с черната превръзка, шестима от нас, шестимата най-смели, когато стигнем там, ще трябва с все сила да бутнат леглата навътре, за да можем да влезем всички, Но при това положение ще трябва да пуснем железата, Не мисля, че ще е необходимо, дори може да са от полза, ако се обърнат вертикално. Направи една пауза и после каза с мрачна нотка в гласа, Най-важното е да не се разделяме, ако се разделим, ще има умрели мъже, И жени, каза момичето с тъмните очила, не забравяй жените, И ти ли ще дойдеш, попита възрастният с черната превръзка, бих предпочел да не идваш, Защо, може ли да узнаем, Много си млада, Тук вътре възрастта не е от значение, нито пък полът, следователно не забравяй и жените, Няма, няма да ги забравя, гласът, с който възрастният с черната превръзка изрече тези думи, сякаш принадлежеше към друг диалог, следващите вече бяха на място, Тъкмо обратното, някоя от вас да можеше да вижда онова, което ние не виждаме, да ни поведе по правилния път, да насочва върховете на нашите железа към гърлата на злодеите, така уверено, както го е направила онази жена, Това е прекалено, един път не означава всеки път, освен това, кой ни е казал, че онази жена не е умряла там, поне няма никакви сведения за нея, напомни жената на лекаря, Жените се прераждат една в друга, почтените се прераждат в леки жени, леките се прераждат в почтени, каза момичето с тъмните очила. След това имаше дълго мълчание, за жените всичко беше казано, мъжете трябваше да намерят думи, но те предварително знаеха, че ще са неспособни да ги намерят.

Излязоха в колона, шестимата най-силни вървяха напред, както се бяха разбрали, сред тях бяха лекарят и помощник-фармацевтът, после идваха и останалите, всеки въоръжен с желязото от леглото си, мръсни и парцаливи четници с копия. Докато прекосяваха атриума, един от тях изпусна желязото си и то издрънча върху плочите като картечен откос, ако злодеите са чули шума и са разбрали какво правим, сме загубени. Без да предупреди когото и да било, дори и мъжа си, жената на лекаря хукна напред, огледа коридора, после бавно, движейки се плътно до стената, се приближи до входа на стаята и се послуша, гласовете вътре не звучаха обезпокоени. Бързо донесе информацията и отново поеха напред. Въпреки мълчанието и бавното

придвижване на отряда обитателите на двете стаи, които се намираха преди бастиона на злодеите, знаейки какво предстои, идваха при вратите, за да чуят по-добре надвисналата тревога от битката, а някои от тях, по-нервни и възбудени от миризмата на барута, който щеше да пламне, в последния момент решиха да се присъединят към групата, малцина се върнаха обратно, за да се въоръжат, вече не бяха седемнадесет, бяха поне двойно повече, но подкреплението със сигурност нямаше да допадне на възрастния с черната превръзка, който не разбра, че вече командва два отряда вместо само един. През малкото прозорци, които гледаха към вътрешния двор, проникваше последната светлина, сивкава, мъртвешка светлина, която бавно гаснеше и пропадеше в дълбокия черен кладенец, който щеше да бъде нощта. Оставяйки настрана непреодолимата тъга, причинена от слепотата, от която необяснимо продължаваха да страдат, слепите, поне това печелеха, бяха неподвластни на потискащите меланхолии, причинени от тази и други подобни атмосферни промени, доказано отговорни за множество актове на отчаяние в миналото, когато хората все още имаха очи, за да гледат с тях. Когато стигнаха вратата на прокълнатата стая, тъмнината вече беше такава, че жената на лекаря не успя да види, че леглата, които представляваха бариерата, не са четири, а осем, бяха удвоени междувременно, точно както и броят на атакуващите, което обаче щеше да има лоши скорошни последици за тях, както не след дълго се доказа. Гласът на възрастния с черната превръзка извика, Сега, беше заповед, но май не се сети за класическото В атака, или пък се беше сетил, но му се беше сторило смешно да се отнесе толкова по военному към една бариера от четири мръсни легла, пълни с бълхи и дървеници, с дюшеци, прогнили от пот и урина, с одеяла като парцали, вече не и сиви, а във всички възможни цветове, с които може да се облече отвращението, всичко това жената на лекаря го знаеше отпреди, не можеше да го види сега, след като дори не разбра, че барикадата е двойно по-голяма. Слепите напредваха като архангели, обградени от собственото си сияние, блъснаха преградата с вдигнати железа, както ги бяха научили, но леглата не помръднаха, със сигурност силите на тези силни бяха малко повече от тези на слабите, които идваха отзад и вече едва държаха копията си, като някой, който е влачил кръста на плещите си и сега трябва да изчака да го качат на него. Тишината се стопи, хората отвън викаха,

отвътре също започнаха да викат, може би никой досега не го е забелязал, че виковете на слепите са абсолютно ужасни, сякаш викат, без да знаят защо, искаме да им кажем да млъкнат, а започваме и ние да викаме след тях, само дето още не сме слепи, но и този ден ще дойде. Такова беше положението, едните викаха, защото нападаха, другите викаха, защото се отбраняваха, когато онези отвън се отчаяха, че не са успели да поместят леглата, все пак оставиха железата на земята и всички заедно, поне тези, които успяха да се пхнат в празното пространство на вратата, и другите, непобралите се там, които ги подсилваха отзад, започнаха да бутат, да бутат, и вече изглеждаше, че ще постигнат победа, леглата мъничко бяха помръднали, когато внезапно, без предварително предупреждение или заплаха, се чува три изстрела, беше слепият със счетоводството, който стреляше ниско. Двама от нападателите паднаха ранени, другите бързо се отдръпнаха, блъскайки се, но се препъваха в железата и падаха, стените на коридора като луди умножаваха виковете, в другите стаи също викаха. Мракът беше почти пълен, не можеше да се разбере кой е застигнат от куршумите, разбира се, че можеше да се попита отдалече, Вие кои сте, но не изглеждаше подходящо, към ранените трябва да се отнасяме с уважение и внимание, да се приближим нежно, да сложим ръка на челото им, освен ако куршумът не е попаднал там по нещастно стечение на обстоятелствата, после тихо да ги попитаме как се чувстват, да им кажем, че няма страшно, че вече идват санитарите, накрая да им дадем вода, но само ако не са ранени в корема, както изрично е посочено в наръчника за първа помощ. Какво ще правим сега, попита жената на лекаря, там има двама паднали на земята. Никой не я запита откъде знае, че са двама, в края на краищата изстрелите бяха три, без да броим ефекта от рикошетите, ако е имало такива. Трябва да ги вземем, каза лекарят, Рискът е голям, отбеляза легнал възрастният с черната превръзка, който видя как неговата тактика за нападение се беше провалила, ако усетят, че има хора, отново ще стрелят, направи пауза и добави с въздишка, Но трябва да отидем, що се отнася до мен, аз съм готов, Аз също ще отида, каза жената на лекаря, опасността ще е по-малка, ако се приближим по корем, просто трябва бързо да ги намерим, преди онези отвътре да са успели да реагират, Аз също ще отида, каза жената, която предния ден беше заявила, Където отидеш ти, там ще отида и аз, от толкова

присъстващи никой не се сети да каже, че ще е много лесно да се установи кои са ранените, трябваше само всички да кажат, Аз ще отида, Аз няма да отида, а онези, които си затраят, ще са те.

Та четиримата доброволци запълзяха, двете жени по средата и по един мъж от двете страни, така се получи, не го направиха от мъжка любезност, нито от кавалерски инстинкт за защита на дамата, истината е, че всичко би зависело от ъгъла на изстрела, ако слепият със счетоводството стреля отново. В крайна сметка може пък и нищо да не се случи, на възрастния с черната превръзка му беше хрумнало нещо, преди да тръгнат, беше по-добро от предишните му идеи, а именно, другарите им тук да започнат да говорят високо, дори да викат, още повече че си имат причини за това, та по този начин да прикрият неизбежния звук от отиването и връщането и също от онова, което междувременно може да се случи, Бог знае какво. За няколко минути спасителите стигнаха до целта си, разбраха още преди да докоснат телата, кръвта, върху която се влачеха, беше като пратеник, който сякаш беше дошъл да им каже Аз бях животът, зад мен вече няма нищо, Господи, помисли жената на лекаря, колко кръв, и беше вярно, цяла локва, ръцете и дрехите залепваха за пода, сякаш дъските и плочите бяха покрити с клей. Жената на лекаря се надигна на лакти и продължи да напредва, другите бяха направили същото. Протегнаха се и най-накрая стигнаха телата. Другарите им отзад продължаваха да вдигат шум колкото можеха, сега приличаха на оплаквачки в транс. Ръцете на жената на лекаря и на възрастния с черната превръзка се приковаха към глезените на единия паднал, от своя страна лекарят и другата жена бяха сграбчили ръката и единия крак на другия, сега оставаше да ги издърпат и бързо да се махнат от линията на огъня. Не беше лесно, за това трябваше малко да се понадигнат, да застанат на четири крака, което беше единственият начин да успеят да използват ефикасно малкото си останали сили. Куршумът полетя, но този път не застигна никого. Обзелият ги страх не ги накара да избягат, напротив, даде им необходимата енергия, която липсваше. Миг след това вече бяха на сигурно място, бяха се приближили максимално до стената от страната на вратата на стаята, само някой много кос изстрел можеше да ги застигне, но беше съмнително слепият със счетоводството да е експерт в областта на балистиката, дори и най-елементарната. Опитаха се да вдигнат телата, но се отказаха. Не можеха да направят нищо

повече от това да ги влачат, с тях идваше и изтеклата кръв, вече беше по-суха и само се размазваше, но имаше и друга кръв, прясна, която продължаваше да тече от раните. Кой са, попитаха онези, които чакаха, Как може да се разбере, като не виждаме, каза възрастният с черната превръзка, Не бива да оставаме тук, каза някой, ако те решат да ни нападнат, ще имаме много повече от двама ранени, Или умрели, каза лекарят, поне аз не усещам пулса им. Повлякоха телата през коридора, бяха като войска в отстъпление, когато стигнаха до атриума, спряха, човек би казал, че там са решили да си направят лагер, но истината е друга, силите им окончателно се изчерпаха, Оставам тук, не мога повече. Време е да се признае, че би било изненадващо, ако слепите злодеи, които преди бяха толкова деспотични и агресивни, толкова безскрупулно и с удоволствие брутални, сега не направят нищо повече от това да се защитават, издигайки барикади и стреляйки отвътре напосоки, сякаш се страхуваха да излязат в битка на бойното поле, лице в лице, очи в очи. Като всички неща в живота, и това си има своето обяснение, а то е, че след трагичната смърт на първия шеф в стаята отслабнаха дисциплината и чувството за подчинение, голямата грешка на слепия със счетоводството беше да си помисли, че е достатъчно да се домогне до пистолета, за да прибере заедно с него и властта в джоба си, но в резултат се случи тъкмо обратното, всеки път когато с изстрела излизаше искра от затвора на пистолета, или с други думи, с всеки изстрелян куршум губеше частица от властта си, предстои ни да видим какво ще се случи, когато мунициите свършат окончателно. Така както дрехите не правят монаха, така и скиптърът не прави краля, тази истина не бива да се забравя. И ако е сигурно, че в момента слепият със счетоводството е хванал кралския скиптър, то ни се иска да добавим също, че кралят, макар и мъртъв, макар и погребан в собствената си стая, и то недобре, само на три педи под земята, продължава да се помни, поне по миризмата се усеща изключително силно неговото присъствие. Междувременно изгря луната. През вратата на атриума към външната ограда прониква мътна светлина, която постепенно се усилва, телата са на пода, две от тях са умрели, останалите още са живи, постепенно придобиват форми, очертания, характерни черти и белези, цялата тежест на ужас без име, тогава жената на лекаря разбра, че вече няма никакъв смисъл, ако изобщо някога е имало, да продължава да се преструва, че е съпруга, вижда се, че

тук никой не може да се спаси, и слепотата е такава, да се живее в свят, където е свършила надеждата. Следователно можеше да им каже кои са умрелите, този е помощник-фармацевтът, а другият е онзи, който каза, че слепите ще стрелят в тълпата, и двамата имаха право в известен смисъл, и няма нужда да ме питате откъде знам кои са, отговорът е прост, Аз виждам. Някои от присъстващите вече знаеха, но си бяха затраяли, други от известно време го подозираха и сега подозренията им се затвърждаваха, неочаквана беше апатията на останалите, и все пак, ако се замислим по-добре, може би не бива да се учудваме, при други обстоятелства признанието би било повод за огромно вълнение, за безкрайна изненада, какъв късмет си извадила, как си успяла да се измъкнеш от всеобщата беда, как се казват капките, които си слагаш в очите, дай ми адреса на твоя лекар, помогни ми да изляза от този затвор, в момента вече беше все едно, в смъртта слепотата е еднаква за всички. Но не биваше да стоят там, абсолютно незащитени, дори железата от леглата бяха оставили, а юмруците не служеха за нищо. Ръководени от жената на лекаря, извлякоха труповете на външната стълбищна площадка и ги оставиха там под лунната светлина, под млечната бледност на небесното тяло, бели отвън, черни отвътре. Да се върнем в стаите, каза възрастният с черната превръзка, по-късно ще видим какво можем да организираме. Каза го и думите му бяха толкова смахнати, че никой не им обърна внимание. Не се разделиха на първоначалните групи, по пътя се намериха и разпознаха, едните тръгнаха към лявото крило, други към дясното. Бяха дошли заедно дотук жената на лекаря и онази, която беше казала Където отидеш ти, там ще отида и аз, но сега в главата ѝ се въртеше друга идея, точно обратната, ала не искаше да говори за нея, клетвите невинаги се изпълняват, веднъж поради слабост, друг път заради някоя по-висша сила, която не сме взели под внимание.

Мина един час, луната се качи нависоко, а от глад и страх никой в стаите не спи. Но тези не са единствените причини. С две думи, заради възбудата от скорошната битка, макар и така катастрофално изгубена, или заради нещо неопределено, което витае във въздуха, слепите са неспокойни. Никой не се осмелява да излезе в коридора, но вътрешността на всяка стая е като кошер, в който има само търтеи, бръмчащи твари, както е известно, които не си падат по реда и методите, няма регистриран нито един случай в живота си да са се

тревожили дори и мъничко за бъдещето, въпреки че що се отнася до слепите, нещастни хора, би било несправедливо да ги обвиняваме в използвачество и паразитизъм, използвачи за някоя троха хляб и паразити за чаша освежаваща напитка, така ли, трябва да внимаваме със сравненията, за да не се окажат повърхностни. Обаче няма правило, което да си няма изключение, тук също не липсваше в лицето на една жена, която щом влезе в стаята, втората от дясната страна, започна да тършува из парцалите си, докато не откри малък предмет, който стисна в шепа, сякаш искаше да го скрие от погледа на другите, старите навици трудно се забравят, дори когато идва моментът да смятаме, че изцяло са изчезнали. Тук, където трябваше да е един за всички и всички за един, успяхме да видим как силните с жестокост отнеха хляба от устата на слабите, и сега тази жена, спомняйки си, че е донесла запалка в ръчната си чанта, ако в суматоката не я беше загубила, се впусна стремглаво да я търси и после ревниво я скри, сякаш от това зависеше собственото ѝ оцеляване, не мисли, че някой от другарите ѝ по неволя може да има изостанала последна цигара, която не може да изпуши, защото няма необходимото огънче. А вече нямаше и за кога да го поиска. Жената излезе, без да пророни и дума, нито сбогом, нито доскоро, върви през пустия коридор, минава покрай вратата на първата стая, прекосява атриума, луната, която се спускаше надолу, беше очертала и нарисувала кладенец с мляко върху плочите на земята, сега жената вече е в другото крило, отново коридор, целта ѝ е в дъното, върви по права линия, няма кого да заблуждава. Освен това чува гласове, които я зоват, това е метафоричен начин да се изразим, онова, което чува, е радостната врява на злодеите в последната стая, празнуват победата си в битката, като хубаво си хапват и пийват, нека оставим нарочното преувеличение и да не забравяме, че всичко в живота е относително, просто ядат и пият каквото има, да живее старото, останалите много биха искали да го хапнат и те, но между тях и яденето има барикада от осем легла и зареден пистолет. Жената е на колене при входа на стаята, точно до леглата, бавно дърпа завивките навън, после става, прави същото на горното легло, после на третото, до четвъртото не ѝ стига ръката, няма значение, фитилите са подготвени, сега само трябва да ги запали. Все още помни как трябва да настрои запалката, за да направи дълъг пламък, готово, малък кинжал от светлина, трепти като връх на ножица. Започва от горното

легло, пламъкът усърдно близва замърсените тъкани, най-накрая поема, сега средното легло, сега долното легло, жената усети миризмата на собствената си опърлена коса, трябва да внимава, тя трябва да запали кладата, а не да изгори там, чува виковете на злодеите вътре, в този миг си помисли, Ами ако имат вода, ако успеят да го загасят, отчаяна се пхна под най-долното легло, прекара запалката по дължината на дюшека, тук, там, тогава внезапно пламъците се умножиха, превърнаха се в едничка пламтяща завеса, все пак върху тях беше лисната вода, която поля жената, ала напразно, сега вече собственото ѝ тяло подхранваше огъня в кладата. Да видим какво става вътре, никой не би рискувал да влезе, но въображението все за нещо ще ни послужи, огънят скача яростно от легло на легло, иска да обхване всичките едновременно и успява, злодеите изразходваха напосоки всичката вода, с която все още разполагаха, сега се опитват да достигнат прозорците, едвам пазейки равновесие, се качват на таблите на леглата, до които огънят все още не е достигнал, но внезапно огънят вече е там, те се сричат, падат и огънят е там, от горещината стъклата започват да се чупят, да се пръскат, свежият въздух нахлува със свистене и пожарът се разгаря още повече, о, да, не са забравени, виковете на гняв и ужас, воят от болка и агония, така се отдава почит, отбележете, във всеки случай те все повече намаляват, жената със запалката например, отдавна е млъкнала.

По това време останалите слепи вече ужасени бягат към задимените коридори, Пожар, пожар, викат, и тук нагледно може да се наблюдава колко зле са измислени и организирани тези сгради за много хора, приюти, болници, лудници, да обърнем внимание на всяко от леглата, които сами по себе си, с тая арматура от заострени желяза, могат да се превърнат в смъртоносен капан, вижте и ужасяващите последици от това, че има само една врата в стаите, които са предвидени за четиридесет души, извън спящите по пода, ако огънят стигне първо там и им запуши изхода, никой няма да се спаси. За щастие, както е показала човешката история, нерядко лошите неща водят след себе си и по нещо добро, по-рядко се говори за добрите неща, които водят със себе си лоши, такива са противоречията на нашия свят, някои получават повече признание от други, в този случай доброто беше, че стаите имат само една врата, благодарение на това огънят, който изгори злодеите, се задържа там толкова време, ако

бъркотията не се увеличи, може да не ни се наложи да оплакваме загубата на нечий друг живот. Очевидно много от тези слепи хора са стъпкани, блъснати, смазани, това е ефектът на паниката, естествен ефект, може да се каже, точно такава е животинската природа, тя и растителната би била такава, ако ги нямаше всичките онези корени, които я държат здраво свързана със земята, а колко хубаво би било да видим как дърветата от гората бягат от пожара. Убежището на вътрешната част на заграждението бе добре оползотворено от слепите, които се бяха сетили да отворят съществуващите в коридора прозорци, гледащи натам. Бяха скочили, бяха се препънали, бяха паднали, сега плачат и викат, но за момента са на сигурно място и да се надяваме, че когато огънят събори покрива и вдигне във въздуха вулкан от пламъци и горящи въглени, няма да подпали и короните на дърветата. В другото крило страхът е същият, на слепия му е достатъчно да подуши дима и веднага си представя, че огънят е до него, което не е съвсем така, скоро коридорът се задръсти от хора и ако някой не въдвори ред, ще имаме трагедия. В даден момент някой се сеца, че жената на лекаря все още има виждащи очи, къде е тя, се питат, тя да ни каже какво става, откъде да минем, къде е, ето ме, едва сега успях да изляза от стаята, вината беше на кривогледото дете, което никой не можеше да открие, вече е тук, държа го е всяка сила за ръката, ще трябва да изтръгнат моята ръка, за да го пусна, с другата си ръка съм хванала мъжа си, после идва момичето с тъмните очила, после възрастният с черната превръзка, където е единият, там е и другият, после е първият ослепял, после жена му, всички заедно, притиснати един в друг като шишарка, която се надявам дори тази жегата да не успее да отвори. Междувременно неколцина слепи от тази страна бяха последвали примера на онези от другото крило и бяха изскочили във вътрешното заграждение, не могат да видят, че голяма част от сградата от другата страна вече е огромна клада, но чувстват върху лицето и ръцете си горещия въздух, който идва оттам, засега покривът се държи, листата на дърветата бавно се сгърчват. Тогава някой извика, Какво правим тук, защо не излезем, отговорът дойде някъде от средата на това море от глави, бяха нужни само четири думи, Там се намират войниците, ала възрастният с черната превръзка каза, По-добре да умрем от изстрел, отколкото да изгорим, сякаш беше гласът на опита, затова може би не точно той говореше, може би през неговата уста беше продумала жената със

запалката, която не бе имала късмета да бъде застигната от последния куршум, изстрелян от слепия със счетоводството. Тогава жената на лекаря каза, Пуснете ме да мина, ще говоря с войниците, те не могат да ни оставят да умрем по този начин, и войниците имат чувства. Благодарение на надеждата, че войниците в действителност имат чувства, в тълпата успя да се отвори тесен проход, през който жената на лекаря мина доста трудно, водейки отзад своите хора. Димът ѝ замъгляваше зрението, скоро щеше да е сляпа колкото другите. В атриума едвам можеше да се влезе. Вратите, които водеха към двора, бяха изкъртени, слепите, които се бяха скрили тук, скоро бяха разбрали, че мястото е несигурно, искаха да излязат, бутаха, но онези от другата страна подпираха, подлагаха крак, доколкото можеха, засега у тях беше по-силен страхът да не се покажат пред войниците, но когато силите ги напуснаха, когато огънят се приближаваше, възрастният с черната превръзка имаше право, по-добре да умрат от изстрел. Нямаше нужда да се чака толкова, жената на лекаря най-сетне успя да излезе на площадката, практически беше полусъблечена, понеже и двете ѝ ръце бяха заети, не беше успяла да се защити от онези, които искаха да се присъединят към малката група, която напредваше, да хванат, така да се каже, влака в движение, войниците щяха да се изблещат, като им се покаже така с разголени гърди. Вече не луната осветяваше обширното празно пространство до портала, а ярката светлина на огъня. Жената на лекаря извика, Моля ви, в името на вашето щастие, оставете ни да излезем, не стреляйте. Оттам никой не ѝ отговори. Проекторът продължаваше да не свети и никакви силуети не се движеха. Все още обзета от страх, жената на лекаря слезе две стъпала надолу, Какво става, попита мъжът ѝ, но тя не отговори, не можеше да повярва. Слезе съвсем до долу, отправи се към портала, влачейки все така зад себе си кривогледото момченце, мъжа си и цялата компания, вече нямаше съмнение, войниците си бяха отишли, или ги бяха отвели, след като и те бяха ослепели, след като всички бяха ослепели най-накрая.

Тогава, за да се опростят нещата, всичко се случи едновременно, жената на лекаря оповести на висок глас, че са свободни, покривът на лявото крило се срути със страховит трясък, като пръсна пламъци във всички посоки, слепите се спуснаха към двора с викове, някои не успяха, останаха вътре, притиснати към стените, други бяха стъпкани

и се превърнаха в безформена кървава маса, огънят, който внезапно се разпростря, ще превърне всичко това в пепел. Порталът е отворен широко, лудите излизат.

Казват му на един сляп човек, Свободен си, отварят му вратата, която го е отделяла от света, а той не тръгва, стои там наред улицата, той и другите, уплашени са, не знаят къде да отидат, защото няма нищо общо между това, да живееш в някакъв умопостижим лабиринт, каквото е по дефиниция лудницата, и да се впуснеш в приключение, без ръката на водач и без каишката на куче, в шеметния лабиринт на града, където паметта за нищо не служи, тъй като ще е в състояние единствено да покаже образа на местата, но не и пътищата, по които се стига дотам. Застанали срещу сградата, която вече гори от единия до другия край, слепите чувстват върху лицата си живите вълни на горещината от пожара, възприемат ги като нещо, което в известен смисъл ги пази, също като стените преди това, едновременно затвор и убежище. Стоят заедно, притиснати един в друг като стадо, никой от тях не иска да бъде заблудената овца, защото предварително знаят, че няма овчар, който да ги търси. Огънят постепенно намалява, отново луната е тази, която осветява, слепите започват да се безпокоят, не може да продължават да стоят там, Вечно, каза един от тях. Някой попита дали е ден, или нощ, причината за неуместното любопитство веднага стана ясна, Кой знае дали няма да ни донесат храна, може нещо да са се объркали, да са закъснели, случвало се е и друг път, Но войниците не са тук, Това нищо не означава, може да са си отишли, понеже вече не са необходими, Не разбирам, Примерно вече няма зараза, Или са открили лек за болестта ни, Добре би било, добре би било, Какво ще правим, Аз ще стоя тук, докато дойде денят, А как ще разбереш, че вече е ден, По слънцето, по топлината на слънцето, Ако времето не е облачно, Ще минат толкова часове, че все някога ще е ден. Изтощени, много от слепите бяха насядали по земята, други, още по-обезсилени, просто се бяха оставили да паднат, неколцина бяха припаднали, може би свежият нощен въздух щеше да ги свести, но можем да бъдем сигурни, че когато дойде време да напуснат лагера, някои от тези нещастници няма да станат, издържаха дотук, те са като онзи маратонец, който се сринал три метра преди финала, в крайна сметка е ясно, че всеки живот свършва без време. Онези, които все още чакат войниците или някой друг, Червеният кръст примерно, да им донесат храната и останалите удобства за живот, също седнаха или полегнаха, за тях заблудата щеше да се разкрие малко по-късно, в това

е единствената разлика. А ако някой тук е повярвал, че е открит лек за нашата слепота, дори и той не изглежда по-доволен заради това.

Поради други причини жената на лекаря си помисли, и го каза, че ще е по-добре да изчакат нощта да свърши, Най-спешното сега е да намерим храна, а в тъмното няма да е лесно. Имаш ли някаква представа къде сме, попита я мъжът ѝ, Горещо-долу, Далече ли сме от къщи, Доста. Останалите също пожелаха да узнаят на какво разстояние са от домовете си, казаха си адресите, а жената на лекаря им обясняваше приблизително, само кривогледото момченце не успя да се сети, но няма нищо странно, вече от много време престана да вика майка си. Ако тръгнат от къща на къща, от най-близката към най-далечната, първо ще е домът на момичето с тъмните очила, после на възрастния с черната превръзка, после на жената на лекаря, най-накрая на първия ослепял. Със сигурност ще следват този маршрут, понеже момичето с тъмните очила вече беше помолило да го отведат, когато е възможно, в дома му, Не знам как са родителите ми, каза, тази искрена загриженост показва как в крайна сметка са неоснователни предразсъдъците на онези, които отричат възможността за съществуването на силни чувства, включително синовното чувство, при случаите, за беда многобройни, на нередно поведение, особено що се отнася до обществения морал. Нощта захладня, на пожара не му остава вече много за горене, топлината, която все още се излъчва от жарта, не е достатъчна да стопли пронизаните от студ слепи, които се намират по-далече от входа, какъвто е случаят с жената на лекаря и нейната група. Седят заедно, трите жени и кривогледото момче в средата, около тях са тримата мъже, който ги види, ще рече, че така са се родили, наистина приличат на едно тяло, с едно дишане и единствен глад. Един след друг заспиват, беше лек сън, от който на няколко пъти им се наложи да се събудят, защото имаше слепи, които, станали от собственото си място, се изправяха и препъваха като сомнамбули в това човешко струпване, един от тях остана, беше все тая дали ще спи там, или на някое друго място. Когато дойде денят, само няколко тънки димни стълба се издигаха от останките, но и те не бяха задълго, защото скоро заваля ситен дъждец, просто воден пращец, сигурно, но този път беше упорит, отначало дори не успяваше да стигне до покритата с въглени земя, веднага се превръщаше в пара, но с течение на времето, както е известно, тихата вода толкова мокри жарта, че накрая я гаси,

който иска, да се занимава с римуването. Някои от тези слепи хора не са слепи само с очите си, слепи са и възприятията им, няма как по друг начин да се обясни криволичещата мисъл, която ги накара да решат, че докато вали, желаната храна няма да дойде. Нямаше как да ги убедят, че преценката им е погрешна и че следователно и заключението им е погрешно, изобщо нямаше смисъл да им се казва, че още не е време за закуска, отчаяни се хвърлиха на земята да плачат, Няма да дойдат, вали, няма да дойдат, повтаряха, и ако в тия мизерни руини имаше макар и минимални условия за живот, отново щеше да се превърне в лудницата от едно време.

Слепият, който през нощта беше останал, след като се препъна, не можа да стане. Свит на кълбо, сякаш се беше опитал да съхрани последната топлина в стомаха си, не помръдна въпреки дъжда, който започна да пада по-тежко. Умрял е, каза жената на лекаря, а ние по-добре да се махаме оттук, докато все още имаме някакви сили. Станаха с усилие, клатушкаха се, виеше им се свят, държаха се един за друг, после се наредиха в колона, най-отпред беше зрящата, отзад незрящите, момичето с тъмните очила, възрастният с черната превръзка, кривогледото момченце, жената на първия ослепял, съпругът ѝ, лекарят е най-отзад. Пътят, по който тръгнаха, води към центъра на града, но не такова е намерението на жената на лекаря, тя иска час по-скоро да намери подслон за хората зад нея и да отиде сама да потърси храна. Улиците са пусти, дали защото още е рано, или заради дъжда, който вали все по-силно. Навсякъде има боклуци, вратите на някои магазини са отворени, но повечето са затворени, вътре сякаш няма хора, няма и светлина. Жената на лекаря си помисли, че би било добро решение да остави хората в някой от тези магазини, като много внимателно запомни името на улицата и номера на входа, за да не ги загуби на връщане. Спря, каза на момичето с тъмните очила, Чакайте ме тук, не мърдайте, надникна през стъклената врата на една аптека, стори ѝ се, че вътре вижда полегнали силуети, почука на стъклото, една от сенките помръдна, отново почука, и други силуети бавно се размърдаха, един човек дори стана и извърна лице по посока на звука, Всички са слепи, помисли жената на лекаря, но не разбра защо тези са тук, може би са от семейството на аптекаря, но ако е така, защо не са си у дома, където е по-удобно отколкото на твърдия под, освен ако не пазят тук, но от кого, още повече че тези стоки могат

както да спасяват, така и да убиват. Отдалечи се оттук, малко по-нататък надникна в друг магазин, видя още повече легнали хора, жени, мъже, деца, някои сякаш се готвеха да излязат, един човек дойде до вратата, протегна ръка навън и каза, Вали, Силно ли, беше въпросът отвътре, Да, трябва да почакаме да видим дали ще намалее, мъжът, беше мъж, се намираше на две крачки от жената на лекаря, не беше забелязал присъствието ѝ, затова се стресна, когато я чу да казва, Добър ден, навикът да се поздравява с добър ден се беше загубил, още повече че, честно казано, никога нямаше да е добър денят, както и никога никой не можеше да е сигурен, че е ден, а не вечер или нощ, и ако сега привидно е в противоречие с изложеното фактът, че тези хора се събуждат горе-долу по едно и също време, то е, защото някои от тях са ослепели едва преди няколко дни и още не са изгубили изцяло чувството за хода на дните и нощите, редуването на сън и будване. Мъжът каза, Вали, а после, Коя сте вие, Не съм оттук, Храна ли търсите, Да, от четири дни не сме яли, А откъде знаете, че са четири дни, Изчислих, Сама ли сте, С мъжа си съм и с някои другари, Колко сте, Общо седем, Ако мислите да останете с нас, по-добре се махайте, вече сме много, Само минаваме, Откъде идвате, Бяхме интернирани още от началото на слепотата, А, да, карантината за нищо не послужи, Защо го казвате, Пуснали са ви да си ходите, Имаше пожар и тогава разбрахме, че войниците, които ни пазят, са изчезнали, И си тръгнахте, Да, Вашите войници трябва да са от последните ослепели, всички са слепи, Всички, целият град ли, цялата страна ли, Ако някой още може да вижда, не го казва, млъква, Защо не си живеете у дома, Защото не знам къде е домът ми, Не знаете ли, А вие знаете ли къде е вашият, Аз, жената на лекаря се канеше да отвърне, че тъкмо натам са тръгнали с мъжа ѝ и с останалите, само първо колкото да хапнат, за да възвърнат силите си, но в същия миг видя ситуацията съвсем ясно, сега, когато някой, бидейки сляп, излезе от дома си, само по чудо би могъл да го намери отново, не е като преди, когато слепите от едно време можеха винаги да разчитат на помощта на някой минувач, било за да пресекат улицата, било за да тръгнат в правилната посока, ако случайно са се отклонили от обичайния си път, Знам само, че е далече оттук, Но не сте в състояние да стигнете дотам, Така е, Ами ето, същото е и с мен, същото се случва с всички, вие, които сте били под карантина, има много да учите, не знаете колко лесно се остава без дом, Не разбирам,

Хората, които се движат в група като нас, като почти всички, когато трябва да потърсят храна, трябва да отидат заедно, и тъй като отиваме всички, тъй като никой не остава да пази дома, най-сигурното, ако предположим, че сме успели после да го намерим, е вече да е зает от друга група, която също така не е успяла да открие своя дом, ние сме нещо като долап за вадене на вода, отначало имаше битки, но не след дълго разбрахме, че ние, слепите, така да се каже, практически не притежаваме нищо наше, освен това, което носим със себе си, Решение би било да се живее в някой хранителен магазин, поне докато има храна, няма да е необходимо да се излиза, Който го направи, най-малкото, което може да му се случи, е никога повече да не намери и минута покой, казвам най-малкото, защото чух да се говори за случая на едни, които се опитали, затворили се, залостили вратите, но не могли да скрият миризмата на храна, отвън се събрали гладни и тъй като ония вътре не отваряли, подпалили магазина, много полезно, аз не съм го виждал, разказаха ми го, но при всички положения е било много полезно, повече никой не се осмелил, А в къщите не се ли живее, Да, живее се, но все тая, през моя дом кой знае колко хора са минали вече, изобщо не знам дали някой ден ще си го намеря отново, освен това, в тази ситуация е много по-практично да се живее в приземните магазини, в складовете, така не се налага да се качваме и да слизаме по стълби, Вече не вали, каза жената на лекаря, Вече не вали, повтори мъжът, обръщайки се навътре. При тези думи хората, които все още лежаха, станаха, събраха вещите си, раници, малки чанти, платнени и найлонови торбички, сякаш потеглят на експедиция, и наистина тръгнаха да търсят храна, един по един излязоха от магазина, жената на лекаря забеляза, че са добре облечени, да, цветовете на дрехите хич не си подхождаха, панталоните или бяха къси и оставяха част от краката голи, или бяха толкова дълги, че трябваше да ги подвиват отдолу, но така студът нямаше да проникне, някои от мъжете носеха шлифери или палта, две от жените бяха с дълги кожени палта, само чадъри не се виждаха, вероятно заради неудобството, което създават, все пак сплиците застрашават очите. Групата от петнадесет души се отдалечи. По улицата се появиха и други групи, също и хора, които бяха сами, подпрени на стените, мъжете облекчаваха сутрешните нужди на пикочния си мехур, жените предпочитаха да се скрият зад

изоставените автомобили. Размекнати от дъжда, изпразненията се разтичаха тук-там по тротоара.

Жената на лекаря се върна при своите, които инстинктивно се бяха събрали под навеса на една сладкарница, откъдето се носеше миризма на прокиснала сметана и други развалени продукти, Хайде, каза, намерих подслон, и ги отведе в магазина, откъдето другите бяха излезли. В магазина всичко беше непокътнато, стоките не бяха за ядене и за обличане, имаше хладилници, перални машини, съдомиялни машини, готварски печки, микровълнови печки, миксери, сокоизстисквачки, абсорбатори, пасатори, изобщо хиляда и един електродомакински уреда, които бяха измислени, за да облекчават живота. Атмосферата беше изпълнена със зловония, като по този начин правеше белотата на уредите да изглежда абсурдна. Починете си тук, каза жената на лекаря, аз ще отида да потърся храна, не знам къде ще я намеря, близо ли, далече ли, не знам, чакайте търпеливо, навън има групи, ако някой поиска да влезе, кажете му, че мястото вече е заето, това ще е достатъчно, така е прието, Ще дойда с теб, каза мъжът ѝ, Не, по-добре да отида сама, трябва да разберем как се живее сега, от това, което чух, май всички са ослепели, Значи, каза възрастният с черната превръзка, сякаш продължаваме да сме в лудницата, Няма място за сравнение, можем да се движим на воля, въпросът с храната ще се разреши, няма да умрем от глад, трябва също да намеря и дрехи, целите сме парцаливи, най-много се нуждаеше тя самата, тъй като беше гола от кръста нагоре. Целуна мъжа си и в този момент усети нещо като болка в сърцето, Моля ви, каквото и да стане, дори и някой да иска да влезе, не напускайте това място, а ако ви изгонят, въпреки че не вярвам да се случи нещо подобно, но за да предвидя всички хипотези, останете близо до вратата, заедно, докато аз не се върна. Погледна ги, а очите ѝ бяха пълни със сълзи, ето ги, зависеха от нея, както малките деца зависят от майка си, Ами ако им липсвам, помисли, не се сети, че навън всички са слепи, и живи, трябваше тя самата да ослепее, за да разбере, че човек свиква с всичко, особено когато вече е престанал да бъде човек, а дори и да не е стигнал дотам, ето го това кривогледа момченце например, което вече даже и за майка си не пита. Излезе на улицата, погледна и запамети номера на магазина, също и името му, сега трябваше да види как се казва улицата, там на ъгъла, не знаеше докъде ще я отведе търсенето на храна, и каква храна, можеше

да е през три врати, а можеше да е и триста врати по-нататък, не биваше да се губи, нямаше да има никого, когото да попита за пътя, онези, които преди виждаха, сега бяха слепи, а тя, която можеше да вижда, нямаше да знае къде се намира. Слънцето се беше показало, светеше в локвите, които се бяха образували между боклуците, виждаше се по-добре тревата, която растеше между паветата на тротоара. Навън имаше повече хора. Как ли се ориентират те, се запита жената на лекаря. Не се ориентираха, вървяха плътно до сградите с протегнати напред ръце, постоянно се блъскаха едни в други като мравки на пътечка, но когато това се случеше, не се чуваха протести, дори нямаше нужда да говорят, едното семейство се отделяше от стената, придвижваше се по протежение на другото, което вървеше в обратна посока, и така продължаваха до следващата среща. От време на време спираха, душеха входовете на магазините, за да разберат дали не мирише на храна, каквато и да е храна, после продължаваха по своя път, свиваха зад ъгъла, изчезваха от погледа, след малко оттам се показваше друга група, хората не изглеждаха като да са намерили каквото търсят. Жената на лекаря можеше да се движи по-бързо, не губеше време да влиза в магазините, за да разбере дали в тях има храна, но и по-бързо си даде сметка, че няма да е лесно да се снабди с необходимите количества, малкото бакалии, които намери, приличаха на оглозгани отвътре, бяха като празни черупки.

Вече беше се отдалечила доста от мястото, където остави мъжа си и другите, когато се озова пред един супермаркет. Вътре нещата изглеждаха по същия начин, празни рафтове, съборени витрини, блуждаеха слепи хора, като повечето от тях бяха на четири крака и с ръце опипваха мръсния под, надявайки се да намерят още нещо, което да става за ядене, консерва, устояла на ударите, с които се бяха опитали да я отворят, някакъв пакет каквото и да било, картоф, пък бил той стъпкан, къшей хляб, макар и вдървен. Жената на лекаря си помисли, Въпреки всичко, има нещо, огромно е. Един сляп стана от пода и се завайка, стъкло от бутилка се беше забило в коляното му, кръвта вече се стичаше по крака му. Слепите от групата го наобиколиха, Какво стана, какво стана, а той каза, Стъкло, в коляното, Кое, Лявото, една от слепите се наведе, Внимателно, да не би да има още стъкла наоколо, докосна, опипа, за да различи двата крака, Ето го, каза, още е вътре, един от слепите се разсмя, Щом още е вътре,

възползвай се, останалите също се разсмяха, и мъже, и жени. С палеца и показалеца оформи пинцета, този жест е съвсем естествен и няма нужда да се учи, и измъкна стъклото, после превърза коляното с един парцал, който носеше в чантата си, а накрая допринесе за общото добро настроение, като добави една смешка от себе си, Няма какво да се прави, бързо му излезе, всички се разсмяха, а раненият отвърна, Когато имаш нужда, можем да проверим какво друго може да ми влезе, със сигурност в тази група нямаше семейни двойки, тъй като никой не се възмути, всички бяха хора с разкрепостени нрави и свободни връзки, освен ако тези двамата не са съпруг и съпруга, откъдето да идва доверието помежду им, но в действителност не приличат, защото пред хората не биха говорили по този начин. Жената на лекаря се огледа наоколо, онова, което все още ставаше за ядене, тъкмо се оспорваше с размяна на юмруци, които почти непрекъснато се губеха във въздуха, имаше и блъскане, но там дори не се подбираше между противници и другари, понякога обектът на спора се изплъзваше от ръцете им и оставаше да лежи на пода в очакване някой да се натъкне на него, Тук няма хлабаво, помисли, използвайки израз, който не беше обичаен за нейния речник, по този начин още веднъж доказа, че силата и естеството на обстоятелствата силно влияят върху лексиката, да вземем за пример и онзи военен, който каза по дяволите, когато го заплашиха да се предаде, и така си осигури опрощаване на престъплението на лошото възпитание при бъдещи излияния в по-малко опасни ситуации. Тук няма хлабаво, помисли отново, и вече се канеше да излезе, когато през главата ѝ мина друга мисъл, беше като прозрение, В подобен магазин трябва да има склад, нямам предвид голям склад, той е на друго място, далече най-вероятно, а склад, където има запаси от продуктите, които най-много се консумират. Превъзбудена от идеята, започна да търси някоя затворена врата, която да я отведе в пещерата на съкровищата, но всички бяха отворени и вътре всичко беше опустошено по същия начин и навсякъде същите слепи преравяха същия боклук. Най-накрая, в един тъмен коридор, където дневната светлина едвам проникваше, видя нещо, което ѝ заприлича на място за товарене. Металните врати бяха затворени, а отстрани имаше друга врата, гладка, от ония, които се плъзгат по релси, Мазето, помисли, слепите, които бяха стигнали дотук, се бяха натъкнали на затворения път и навярно бяха разбрали, че става дума за

асансьор, но никой не се беше сетил, че би било нормално да има също и стълба за случаите, когато няма ток, примерно като в настоящия случай. Бутна плъзгащата се врата и почти едновременно разбра две неща, първо, че там, откъдето трябваше да слезе в мазето, беше непрогледен мрак, и веднага след това усети отчетливата миризма на неща за ядене, макар и затворени в съдове, които наричаме херметически, просто гладът винаги е имал изключително фино обоняние, от онези, които минават през всички прегради, като при кучетата. Бързо се върна назад, за да вземе от боклука найлоновите торбички, от които щеше да има нужда, за да пренесе храната, като в същото време се питаше, Без светлина как ще разбере какво да взема, сви рамене, притеснението беше излишно, съмнението сега, имайки предвид в какво крехко състояние се намираше, трябваше да е дали ще има сили да носи пълните торби, да повтори пътя, откъдето беше дошла, в този момент бе обхваната от ужасен страх да не би да не успее да се върне там, където я очакваше съпругът ѝ, знаеше името на улицата, него не го беше забравила, но толкова много беше обикаляла, че се парализира от отчаяние, после бавно, сякаш неподвижният ѝ ум най-сетне бе започнал да се движи, се видя надвесена над карта на града, търсейки с върха на пръста си най-краткия път, сякаш имаше два чифта очи, едните я виждаха как гледа картата, а другите гледаха картата и пътя. Коридорът продължаваше да е пуст, беше извадила късмет, тъй като заради нервността от направеното откритие беше забравила да затвори вратата. Сега внимателно я затвори зад себе си, за да се потопи в пълен мрак, беше сляпа колкото и слепите отвън, разликата беше единствено в цвета, ако бялото и черното действително са цветове. Плъзгайки се покрай стената, започна да слиза по стълбите, ако това място се окажеше, че не е тайно и някой тръгнеше да се качва от дъното, трябваше да постъпят както беше видяла на улицата, единият от двамата да се пусне от сигурната опора, да се придвижи, плъзгайки се покрай неясната материя на другия и може би за миг абсурдно да се уплаши, че стената няма да я има от другата страна, Губя разсъдък, помисли, и имаше основания за това, слизайки като сега в мрачната дупка, без светлина и надежда да я види, докъде, тези подземни складове обикновено не са високи, първо стълбищно рамо, Сега вече знам какво е да си сляп, второ стълбищно рамо, мракът се беше полепил по лицето ѝ като някаква гъста смеска, очите ѝ се бяха

превърнали в топки дзифт, Какво има пред мен, и веднага след това друга мисъл, още по-плашеща, А как ще намеря после стълбите, внезапна загуба на равновесие я принуди да се наведе, за да не падне без опора, почти губейки съзнание, Чист е, говореше за пода, струваше ѝ се възхитително някъде да има чист под. Малко по малко започна да се възстановява, чувстваше тъпа болка в стомаха, не че беше нещо ново, но в този момент сякаш в тялото ѝ не съществуваше нито един друг жив орган, там трябваше да са, но не искаха да дадат признаци на живот, сърцето, да, сърцето биеше като огромен барабан, вечно работещо слепешката в тъмното, още от първия мрак в корема, където беше направено, до последния, където щеше да спре. В ръката си все още държеше найлоновите торбички, не ги беше пуснала, сега единствено трябва да ги напълни, спокойно, складовете не са място за призраци и дракони, тук няма нищо повече от тъмнина, а тъмнината не хапе и не обижда, що се отнася до стълбата, ще я намеря, дори ако трябва да обходя цялата дупка. Решена, се канеше да стане, но си спомни, че е сляпа като всички слепи, по-добре да прави като тях, да се придвижва на четири крака, докато не срещне нещо пред себе си, отрупани с храна рафтове, каквато и да било храна, стига да може да се яде така както е, без да се готви и приготвя, защото не е време за фантазии.

Страхът се върна, промъкна се, щом тя напредна с няколко метра, може би се лъжеше, може би точно там пред нея имаше невидим дракон, който я чакаше с раззината паст. Или призрак с протегнатата ръка, за да я отведе в ужасяващия свят на умрелите, които никога не умират, защото постоянно се намира по някой, който да ги възкреси. После съвсем прозаично, с безкрайна и примирена тъга си помисли, че това място не е склад за храна, а гараж, дори ѝ се стори, че усеща миризма на бензин, до такава степен може да се заблуди човек, когато се отдава на демоните, създадени от него самия. Тогава ръката ѝ докосна нещо, не лепкавите пръсти на някой призрак, не пламтящия език и гърло на някой дракон, а усети допира със студен метал, някаква гладка вертикална повърхност, разбра, без да знае, че така се казва, че става дума за стелаж. Прецени, че трябва да има и други такива стелажки, успоредни, както се прави, сега оставаше да разбере къде са хранителните продукти, не тук, тази миризма не лъже, тук са перилните препарати. Без да мисли повече за трудностите, които щеше

да срещне, докато открие стълбите, започна да обхожда рафтовете, като ги опипваше, душеше, разклащаше. Имаше картонени опаковки, стъклени и пластмасови бутилки, малки, средни и големи шишета, консервени кутии, най-различни съдове, торби и туби и тубички. Напосоки напълни една от торбите, Дали всичко е за ядене, се питаше неспокойна. Мина на други рафтове и на втория от тях се случи неочакваното, сляпата ѝ ръка, която не можеше да види къде пипа, докосна и събори някакви малки кутийки. Звукът, който издадоха при съприкосновението си с пода, почти накара сърцето на жената на лекаря да спре, Това е кибрит, помисли. Разтреперана от вълнение, се приведе и прекара ръце по пода, намери, тази миризма не може да се сбърка с никоя друга, и тракането на клечиците, когато се разклати кутийката, плъзгането на капака, грубата външна лента, където се намира фосфорът, триенето на главата на клечката, накрая горенето на малкото пламъче, пространството около него, мътна светеща сфера като звезда в мъглата, Господи, светлината съществува и аз имам очи да я видя, благословена да е светлината. От този момент нататък събирането на храна щеше да е лесно. Започна от кибритите и почти напълни една торба, Няма нужда да ги вземам всичките, ѝ казваше гласът на разума, но тя не обърна внимание на разума, после трепкащите пламъчета на кибритените клечки ѝ показваха рафтовете, насам, натам, не след дълго торбите бяха пълни, първата трябваше да бъде изпразнена, понеже в нея нямаше нищо, което да послужи, в останалите имаше богатства, които бяха достатъчни да купи града, няма какво да се учудваме на разликата в ценностите, достатъчно е да си припомним, че някога имало един цар, който искал да замени царството си за кон, какво не би дал той, ако умираше от глад и му поднесяха тези найлонови торби. Стълбите са там, пътят е направо. Преди това обаче жената на лекаря сяда на пода, отваря една опаковка наденици, друга с черен хляб, една бутилка с вода и без никакви угризения яде. Ако не се нахрани сега, няма да има сили да отнесе товара, където трябва, тя е снабдителката. Когато свърши, наниза торбите на ръцете си, по три от всяка страна, и като ги протегна напред, палейки клечки кибрит, стигна до стълбите, после с мъка се качи, храната още беше в стомаха ѝ, необходимо е време, за да стигне до мускулите и нервите, в този случай най-добре се беше съхранила главата. Плъзгащата се врата се отвори безшумно, Ами ако има някой в

коридора, си помисли жената на лекаря, какво ще правя. Нямаше никого, но тя отново се запита, Какво ще правя. Можеше, когато стигне до изхода, да се обърне и да извика, В дъното на коридора има храна, има стълба, която води до склада в мазето, възползвайте се, оставила съм вратата отворена. Можеше да го направи, но не го направи. Като си помагаше с рамото, затвори вратата, казваше си, че е по-добре да премълчи, да си представим какво би се случило, слепите щяха да се втурнат натам като луди, щеше да е като в лудницата, когато избухна пожарът, щяха да се изтърколят по стълбите, щяха да бъдат стъпкани и смачкани от онези, които идват отзад, които също щяха да паднат, не е същото да стъпиш на твърдо стъпало и на хлъзгаво тяло. А когато храната свърши, ще мога да се върна за още, помисли. Прехвърли торбите в ръцете си и тръгна по коридора. Нямаше да я видят, но миризмата на изяденото от нея, Наденицата, ама че съм глупава, щеше да е като жива следа. Стисна зъби, стисна с всичка сила и дръжките на торбите, Трябва да тичам, каза. Сети се за слепия, който си нарани коляното с парче стъкло, Ами ако ми се случи същото, ако не го забележа и стъпя на някое стъкло, може би сме забравили, че тази жена е без обувки, все още не е успяла да отиде до някой магазин за обувки, както правят слепите от града, които въпреки че са нещастни незрящи хора, могат да си избират обувки пипнешком. Отначало се опитваше да се промъква между групите на слепите, като се мъчеше да не ги докосне, но това я принуждаваше да се движи бавно, понякога дори да спира, за да избира откъде да мине, а това беше достатъчно, за да излъчва от себе си ароматна аура, тъй като не само аурите от парфюм и етер са аура, не след дълго един сляп се развика, Кой там яде наденица, тези думи още не бяха произнесени и жената на лекаря заряза всички предпазни мерки и хукна като луда, блъскайки, бутайки, събаряйки, да се спасява, който може, а това наистина заслужаваше жестока критика, тъй като не бива така да се отнасяме със слепите хора, те и така са достатъчно нещастни.

Сипеше се пороен дъжд, когато излезе на улицата, Още по-добре, помисли задъхана и с разтреперани крака, по-малко ще се усеща миризмата. Някой беше посегнал на последния парцал, който едвам я прикриваше от кръста нагоре, сега вървеше с разголени гърди, по тях бляскаво, това е елегантен израз, се стичаше небесната вода, не свободата водеше народа, торбите, за щастие пълни, бяха прекалено

тежки, за да се носят високо вдигнати като знаме. Това си има своите неприятни последици, тъй като възбуждащите аромати са на нивото на кучешките носове, как ли можеха да липсват кучетата, които сега бяха без стопани, които да се грижат за тях и да ги хранят, почти цяла глутница върви по петите на жената на лекаря, дано някое от тези животни не се сети да изпробва със зъбите си колко е здрав найлонът. При такъв дъжд, на който малко не му достига да е същински потоп, би трябвало да се очаква, че хората ще са се скрили, за да изчакат времето да се оправи. Ала не е така, навсякъде има слепи с обърната нагоре отворена уста, които утоляват жаждата си и събират вода във всички кътчета на своето тяло, други слепи, по-предвидливи и най-вече по-разумни, държат кофи, канчета и тенджери и ги протягат към щедрото небе, вярно е, че Господ дава облака според жаждата. На жената на лекаря не ѝ беше хрумвала възможността, че от чешмите в домовете не излиза и капка от скъпоценната течност, такъв е недостатъкът на цивилизацията, привикваме към удобството на водата от тръбите, която ни доставят по домовете, и забравяме, че за да се случи това, трябва да има някой човек, който да отваря и затваря разпределителни клапани, трябва да има помпи, които се нуждаят от електроенергия, компютри, които да регулират дебита и запасите, а за всичко това липсват очи. Липсват и очи, които да видят следната картина, една натоварена с найлонови торби жена, която върви по наводнена улица сред загниващи боклуци и човешки и животински екскременти, автомобили и камиони, изоставени както е дошло и запречващи пътя, около гумите на някои от тях вече е избуяла трева, и слепи, слепи с отворена уста и отворени към бялото небе очи, изглежда невъзможно да вали по този начин от подобно небе. Жената на лекаря върви и чете табелите на улиците, за някои се сеща, за други не, в даден момент разбира, че е объркала пътя и се е загубила. Без съмнение се е загубила. Повървя насам-натам, вече улиците и техните имена не са ѝ познати, тогава отчаяна се свлече на мръсната земя, покрита с черна кал, и обезсилена, напълно обезсилена, заплака. Кучетата я наобиколиха, душат торбите, но някак неубедено, сякаш вече е минал часът за хранене, едно от тях я ближе по лицето, може би от малко е свикнало да суши сълзи. Жената го докосва по главата, прекарва ръка по калния му гръб и изплаква останалите си сълзи, прегърнала кучето. Когато най-накрая вдигна очи, да бъде

преблагословен богът на кръстопътя, вижда, че пред нея има една голяма карта, от онези, които общинските туристически служби разполагат в центъра на всеки град, главно за спокойствие на посетителите, които както искат да могат да кажат къде са били. По същия начин имат нужда и да разберат къде се намират. Сега когато всички хора са слепи, изглежда лесно да се обявят за зле похарчени тези пари, в края на краищата трябва да бъдем търпеливи, да дадем време на времето, тъй като съдбата трябва доста да се потруди, за да доведе донякъде, само тя знае какво ѝ е струвало да постави на това място тази карта, за да покаже на тази жена къде се намира. Не беше толкова далече, колкото ѝ се струваше, просто се беше отклонила в друга посока, трябва само да минеш по тази улица и да стигнеш до един площад, след това две улици вляво, после свиваш в първата вдясно, тази е търсената, номера не си забравила. Кучетата изостанаха, нещо ги беше разсеяло по пътя или са много привързани към квартала и не искат да излязат от него, само кучето, което беше пило от сълзите, придружи онази, която ги беше изплакала, може би срещата между жената и картата, която така добре беше нагласена от съдбата, включваше и куче. Онова, което се знае със сигурност, е, че в магазина влязоха заедно, кучето, облизало сълзите, не се изненада да види легнали по земята хора, които бяха толкова неподвижни, че приличаха на умрели, беше свикнало, понякога му позволяваха да спи сред тях, а когато дойдеше моментът да станат, почти винаги бяха живи. Събудете се, ако спите, нося храна, каза жената на лекаря, но първо затвори вратата, за да не я чуе някой, минаващ по улицата. Кривогледото момченце първо надигна глава, не можа да направи нищо повече, слабостта не му позволяваше, останалите се позабавиха още малко, сънуваха, че са камъни, и за никого не е неизвестно колко е дълбок техният сън, една обикновена разходка из полето го доказва, там спят, полузаровени, в очакване на незнайно какво събуждане. Ала думата храна има вълшебна сила, особено когато апетитът притиска, дори кучето, облизало сълзите, което не знае да говори, започна да върти опашка, инстинктивното движение го подсети, че не е направило онова, което са длъжни да направят мокрите кучета, да се изтръска силно, опръсквайки всичко наоколо, за тях е лесно, носят кожата си като палто. Светена вода, и то от най-ефикасната, поръсила се направо от небето, пръските помогнаха на камъните да се превърнат в хора,

докато жената на лекаря участваше в операцията по метаморфозата, като отваряше найлоновите торби една след друга. Не всичко миришеше на това, което съдържаше, но ароматът на парче корав хляб вече би бил, говорейки приповдигнато, самата есенция на живота. Най-сетне всички са будни, ръцете им треперят, лицата им са жадни, тогава лекарят, така както преди това се беше случило с кучето, облизало сълзите, се сеца кой е, Внимавайте, не бива да ядем много, може да ни призлее, Зле ни е от глад, каза първият ослепял, Слушай какво ти казва докторът, порица го жена му и мъжът ѝ млъкна, мислейки си със сянка на раздразненост, Той дори от очи не разбира, а какво ли от нещо повече, несправедливи думи са това, като имаме предвид, че лекарят не е по-малко сляп от останалите и доказателството е, че дори не забеляза, че жена му е гола от кръста нагоре, тя сама го помоли да ѝ даде самото си, за да се прикрие, останалите слепи погледнаха към нея, но вече беше късно, да бяха погледнали по-рано.

Докато ядяха, жената разказа приключенията си, всичко, което ѝ се беше случило и което беше направила, само не каза, че е оставила затворена вратата на склада, не беше много сигурна в хуманитарните причини, които беше дала за пред себе си, за компенсация разказа епизода със слепия, в чието коляно се беше забило стъкло, всички се засмяха с удоволствие, не всички, възрастният с черната превръзка само се усмихна уморено, а кривогледото момченце чуваше единствено звука от собственото си дъвчене. Кучето, облизало сълзите, получи своята част, за която веднага се отблагодари, като се разлая ожесточено, когато някой отвън силно разтърси вратата. Който и да беше, не настоя, говореше се, че наоколо има бесни кучета, а що се отнася до болести, ми стига и тая да не знам къде стъпвам. Спокойствието се възвърна, когато у всички се беше поуспокоил първият глад, и тогава жената на лекаря разказа за разговора, който беше водила с мъжа, излязъл от същия този магазин, за да провери дали вали. После заключи, Ако това, което той ми каза, е истина, значи не можем да бъдем сигурни, че ще намерим домовете си така, както сме ги оставили, дори не знаем дали ще можем да влезем в тях, говоря за онези, които са забравили да вземат ключовете си на излизане или които са ги загубили, ние например нямаме ключове, останаха в пожара, а сега би било невъзможно да ги открием сред останките, произнесе думите и сякаш видя как пламъците поглъщат ножицата,

изгаряйки първо сухата кръв по нея, после как подхващат остриетата на двете рамене и ги изтъпават, как постепенно ги нащърбват и ги правят меки, безформени, не е за вярване, че това може да е прерязало нечие гърло, а когато огънят довърши своето дело, в получената сплав ще е невъзможно да се различи къде е ножицата и къде ключовете, Ключовете, каза лекарят, са у мен, ето тук, и напъхвайки с мъка три пръста в едно джобче на дрипавите панталони, точно до колана, извади отвътре една малка халка с три ключа, Как така са при теб, след като аз ги сложих в дамската си чанта, която остана там, Взах ги, страхувах се, че може да се загубят, прецених, че ще са на по-сигурно място, ако ги нося постоянно със себе си, а това също беше и начинът да вярвам, че някой ден ще се приберем у дома, Добре е, че си имаме ключове, но може да се окаже, че вратата ни е разбита, А може и да не са се опитвали. За момент бяха забравили за другите, но сега трябваше да разберат от всички какво е станало с техните ключове, първо заговори момичето с тъмните очила, Моите родители си останаха вкъщи, когато линейката дойде да ме вземе, не знам после какво се е случило с тях, след това говори възрастният с черната превръзка, Аз си бях вкъщи, когато ослепях, потропах на вратата, хазайката дойде да ми каже, че никакви санитарии не търсят, не беше моментът да мисля за ключове, оставаше само жената на първия ослепял, но тя каза, Не знам, не помня, знаеше и помнеше, но не искаше да си признае, че когато внезапно видя, че е сляпа, абсурден израз, но е толкова вкоренен, че не можем да го избегнем, беше излязла от дома си с крясъци, викайки съседките, онези, които все още се намираха в сградата, но те се постараха да не й се притекат на помощ, а тя, която беше толкова твърда и спокойна, когато нещастиято сполетя съпруга й, се държеше като луда и заряза дома си с широко отворена врата, дори не й хрумна да помоли да я оставят да се върне за малко, само за минутка, колкото да затвори вратата и готово. Никой не попита кривогледото момченце за ключа от дома му, след като бедното дете дори не можеше да си спомни къде живее. Тогава жената на лекаря леко докосна по ръката момичето с тъмните очила, Ще започнем от твоя дом, защото е най-близо, но преди това трябва да си намерим дрехи и обувки, не можем да ходим такива мръсни и дрипави. Направи движение да стане, но забеляза, че кривогледото момченце, вече заситено и доволно, отново е заспало. Каза, Да си починем тогава, да поспим малко, после по-късно

ще видим какво ни очаква. Съблече мократа си пола, после за да се стопли, се притисна в мъжа си, същото направиха и първият ослепял и жена му, Ти ли си, попита той, тя си спомняше за дома и страдаше, не каза, Утеши ме, но сякаш си го беше помислила, не се знае само каква мисъл беше накарала момичето с тъмните очила да сложи ръка върху рамото на възрастния с черната превръзка, но със сигурност го направи и останаха така, тя заспа, но той не. Кучето легна напъряко до вратата, то е свирепо и недружелюбно животно, когато не му се налага да подсушава сълзи.

Облякоха се и се обуха, но все още не бяха открили начин да се измият. Въпреки това вече доста се различаваха от останалите слепи, независимо от относителната оскъдица в предлагането, тъй като, както се казва, плодовете са много пробрани, цветовете на дрехите им си подхождат едни с други, това е предимството да има с нас някой, който да ни съветва, Ти облечи това, че повече си върви с панталона ти, райетата не се връзват с капките, такива подробности, на мъжете вероятно би им било все едно дали е барабан или дайре, но ту момичето с тъмните очила, ту жената на първия ослепял питаха какви цветове и шарки носят, по този начин, с помощта на въображението, щяха да могат да си се представят. Що се отнася до обувките, всички се съгласиха, че удобството трябва да е водещо пред красотата, никакви каишки и високи токчета, никаква фина или лакирана кожа, при настоящото състояние на улиците би било пълна глупост, най-добри биха били гумените ботуши, напълно непромокаеми, високи до средата на крака, лесни за обуване и събуване, няма нищо по-добро за ходене в калта. За съжаление не се намериха ботуши от този модел за всички, за кривогледото момченце например нямаше подходящ номер, краката му плуваха вътре, затова трябваше да се задоволи с едни спортни обувки с неопределено предназначение. Какво съвпадение, би казала неговата майка, където и да се намира, на някого, който би й разказал случилото се, точно това би си избрал моят син, ако можеше да вижда. Възрастният с черната превръзка, чиито крака бяха по-скоро големи, отколкото малки, реши проблема, като си сложи едни баскетболни обувки, от специалните, за играчи от по два метра и с огромни размери. Вярно е, че сега изглежда малко смешен, сякаш носи бели пантофи, но ще е смешен за кратко, само след десет минути обувките му вече ще са ужасно мръсни, като всичко в живота, дайте време на времето и то ще реши всичко.

Престана да вали и вече няма слепи с отворени усти. Вървят насам-натам, не знаят какво да правят, блуждаят из улиците, но никога задълго, дали вървят, или са спрели на едно място, за тях е все едно, освен да търсят храна, нямат други цели, музиката е свършила, никога не е било толкова тихо на света, кината и театрите служат единствено на тези, които са останали без дом и вече са се отказали да го търсят, някои зали, най-големите, са използвани за карантините, когато правителството или онова, което постепенно оставаше от него, все още

вярваше, че бялата болест може да бъде спряна със средства и трикове, които толкова малко са послужили в миналото срещу жълтата треска и други чумни зарази, но това вече е свършило, дори не е бил необходим пожар. Що се отнася до музеите, е истинско душевно терзание, от което да ти се скъса сърцето, всички онези хора, правилно казвам хора, всички онези картини, всички онези скулптури, срещу които не стои никой, който да може да ги види. Какво очакват слепите от града, не се знае, биха очаквали лек за болестта си, ако все още вярваха в него, но тази надежда я изгубиха, когато стана известно, че слепотата не е пощадила никого, че не е останало нито едно здраво зрение, което да погледне през лещата на микроскопа, че лабораториите са напуснати и на бактериите не им остава друга възможност, ако искат да оцелеят, освен да се изядат едни други. Отначало много от слепите, придружени от свои близки, все още зрящи и с чувство за семеен дълг, отиваха в болниците, но там намираха единствено слепи лекари, които мереха пулса им и ги преслушваха отзад и отпред, това беше всичко, което можеха да направят, за това имаха слух. После, притиснати от глада, болните, които все още можеха да ходят, започнаха да бягат от болниците, умираха на улицата, на произвола, а семействата, ако продължаваше да ги има по тия места, после трябваше да ги погребат, не стигаше, дете някой случайно току се препъваше в тях, ако бяха умрели на явно място, а започваха и да миришат лошо. Нищо чудно, че кучетата бяха толкова много, някои вече приличат на хиени, козината им е с гнил цвят, тичат из скритите задни стаи, сякаш се страхуват, че мъртвите и изядените ще възкръснат, за да ги накарат да си платят за срама, че са ухапали беззащитни хора. Как изглежда светът, беше попитал възрастният с черната превръзка, а жената на лекаря отговори, Няма разлика между вън и вътре, между тук и там, между малкото и многото, между онова, което сме преживели, и това, което ни предстои да преживеем, А хората какви са, попита момичето с тъмните очила, Движат се като призраци, сигурно това е да си призрак, да си сигурен, че животът съществува, понеже четири от сетивата ти го казват, но да не можеш да го видиш, Има ли много коли, попита първият ослепял, който не можеше да забрави, че неговата са я откраднали, Цяло гробище е. Нито лекарят, нито жената на първия ослепял попитаха нещо, за какво, след като отговорите щяха да са като тези. На кривогледото момченце му стига удовлетворението, че носи обувките,

за които винаги е мечтало, дори фактът, че не може да ги види, не успява да го натъжи. Може би поради тази причина не върви като призрак. Също така кучето, облизало сълзите, което следва жената на лекаря, не заслужава да го наричат хиена, то не върви по дирите на мърша, придружава очи, за които знае, че са живи.

Домът на момичето с тъмните очила не е далече, но след едноседмичното гладуване силите им едва сега започват да се възвръщат, затова вървят съвсем бавно, за почивка нямат друг избор, освен да седнат на земята, нямаше смисъл толкова да внимават при избора на цветове и шарки, след като за кратко време дрехите им вече са мръсни. Улицата, където живее момичето с тъмните очила, освен че е къса, е и тясна, което обяснява защо тук няма автомобили, можеше да се минава само в едната посока, но не оставаше място за паркиране и беше забранено. Не беше чудно и че нямаше хора, в подобни улици нерядко през деня има моменти, когато няма жива душа, Кой номер е твоята сграда, попита жената на лекаря, Номер седем, живея на втория етаж, отляво. Един от прозорците беше отворен, в друго време би било сигурен знак, че вътре има хора, сега всичко беше съмнително. Жената на лекаря каза, Да не отиваме всички, ще се качим само ние двете, вие чакайте долу. Виждаше се, че уличната врата е насилена, отчетливо се забелязваше, че дупката за езичето е разбита, дървото се беше разцепило надлъжно и почти изцяло се беше отделило от бравата. Жената на лекаря не спомена това. Пусна напред момичето с тъмните очила, то познаваше пътя и му беше все едно, че стълбите тънат в полумрак. Изнервено от бързането, момичето с тъмните очила се спъна два пъти, но реши, че ще е по-добре да се надсмее над себе си, Представи си, стълби, по които преди можех да се кача и да слеза със затворени очи, така е с фразеологизмите, не могат да отразят достатъчно чувствително хилядите нюанси в смисъла, в този случай например не се усеща разликата между това, да си със затворени очи и да си сляп. На площадката на втория етаж търсената врата беше затворена. Момичето с тъмните очила плъзна ръка по рамката, докато намери бутона на звънеца, Няма ток, подсети я жената на лекаря, и тези две думи, които просто преповтаряха онова, което всеки знаеше, се сториха на момичето като известие за нещо лошо. Потропа на вратата, един път, два пъти, три пъти, третия път много силно, с юмруци, викаше, Мамичко, татенце, но никой не идваше да отвори,

нежните умалителни не променяха действителността, никой не дойде да ѝ каже, Мило мое момиче, най-сетне дойде, вече мислехме, че никога повече няма да те видим, влез, влез, а тази жена е твоя приятелка, да влезе, да влезе и тя, къщата е малко разхвърляна, но не обръщайте внимание, вратата продължаваше да е затворена, Няма никого, каза момичето с тъмните очила и заплака, облегнато на вратата и с глава върху кръстосаните си ръце, сякаш с цялото си тяло отчаяно молеше за милост, ако не бяхме научили достатъчно за сложната същност на човешкия дух, бихме се изненадали, че обича толкова много родителите си, до степен на подобни демонстрации на болка, едно момиче с толкова свободни нрави, въпреки че не е далеч оня, дето вече е твърдял, че няма и никога не е имало никакво противоречие между едното и другото. Жената на лекаря искаше да я утеши, но малко неща можеше да каже, знае се, че практически е станало невъзможно хората да останат задълго по домовете си. Може да попитаме съседите, предложи, ако има такива, Да, хайде да ги попитаме, каза момичето с тъмните очила, но в гласа ѝ не се долавяше никаква надежда. Започнаха от вратата, която се намираще от другата страна на стълбищната площадка, където също никой не отговори на чукането. На горния етаж и двете врати бяха отворени. Къщите бяха ограбени, гардеробите бяха празни, на местата за съхраняване на храна не беше останал и помен от нея. Имаше следи, които сочеха, че неотдавна оттам са минавали хора, със сигурност някоя скитаща група, както горе-долу бяха всички сега, обикалящи от къща на къща и от отсъствие на отсъствие.

Слязоха на първия етаж, жената на лекаря потропа с кокалчетата на пръстите си на най-близката врата, последва очаквателна тишина, после един пресипнал глас попита недоверчиво, Кой е там, момичето с тъмните очила каза, Аз съм, съседката от втория етаж, търся родителите си, знаете ли къде са, какво им се е случило, попита. Чуха се повлечени стъпки, вратата се отвори и се появи една много слаба старица, само кожа и кости, мръсна, с огромна разчорлена бяла коса. Една отвратителна смесица от задушаваща смрад и неопределена гнилост накара двете жени да отстъпят назад. Старицата се пулеше срещу тях, очите ѝ бяха почти бели, Не знам нищо за твоите родители, дойдоха да ги вземат на другия ден, след като те взеха теб, тогава още виждах, Има ли още някого в сградата, Понякога чувам как някой се

качва и слиза по стълбите, но са външни хора, от тези, дето само преспиват, А моите родители, Вече ти казах, не знам нищо за тях, Ами вашият съпруг, ами синът ви, снаха ви, Също ги отведоха, А вас защо не отведоха, Защото се бях скрила, Къде, Представи си, у вас, Как успяхте да влезете, Отзад, по аварийната стълба, счупих едно стъкло и отворих вратата отвътре, ключът беше в ключалката, А как успяхте да оцелеете оттогава, вкъщи, попита жената на лекаря, Кой още е там, стресна се старицата и извърна глава. Моя приятелка, в една група сме, каза момичето с тъмните очила, Не става въпрос само за това, че сте сама, ами и за храната, как се снабдявахте с храна през цялото това време, настоя жената на лекаря, Не съм глупава, оправям се, Ако не искате, не казвайте, питах от любопитство, Ще кажа, ще кажа, първо обиколих всички домове в сградата, за да събера наличната храна, онази, която щеше да се развали, я изядох веднага, останалата я прибрах, Има ли още, попита момичето с тъмните очила, Не, тя вече свърши, отвърна старицата, а в слепите ѝ очи внезапно се появи недоверие, този израз винаги се използва при подобни ситуации, но в действителност не е много точен, защото очите, самите очи, нямат никакво изражение, дори когато са били извадени, те са две неподвижни стъклени топчета, а клепачите, миглите и веждите трябва да се заемат с цялата зрителна изразителност и красноречие, ала славата принадлежи на очите, Тогава от какво живеете сега, попита жената на лекаря, Смъртта обикаля по улиците, но в дворовете животът не е свършил, каза загадъчно старицата, Какво искате да кажете, В дворовете има зеле, има зайци, има кокошки, има и цветя, но те не стават за ядене, И какво правите, Понякога вземам зеле, понякога убивам заек или кокошка, Сурови, Отначало палех огън, после привикнах към суровото месо, а кочаните на зелето са сладки, бъдете спокойни, няма да умре от глад дъщерята на моята майка. Отдръпна се две крачки назад, почти потъна в мрака на дома, само белите ѝ очи светеха, и каза оттам, Ако искаш да влезеш у вас, ще те пусна, Момичето с тъмните очила се канеше да каже, че не, много благодари, но няма нужда, за какво, моите родители ги няма там, но внезапно изпита желание да види стаята си, да видя стаята си, ама че съм глупава, нали съм сляпа, поне да прекарам ръце по стените, по юргана на леглото, по възглавницата, където си почиваше лудата ми глава, по мебелите, може би на скрина още стои вазата с цветя, която помнеше,

ако старицата не я е хвърлила на пода, от гняв, че не може да изяде цветята. Каза, Тогава с ваше позволение, ще се възползвам от предложението, много мило от ваша страна, Влез, влез, но както вече знаеш, няма да намериш храна там, а тази, с която разполагам, е малко и за мен, освен това на теб няма да ти послужи, надали харесваш сурово месо, Не се притеснявайте, ние си имаме храна, О, имате храна ли, в такъв случай, за да ми се отплатите за добрината, можете да ми оставите нещо, Ще ви оставим, спокойно, каза жената на лекаря. Вече бяха минали по коридора, смрадта стана непоносима. В кухнята, слабо осветена от външната светлина, по пода имаше заешка козина, пера от кокошка, кости, а в една мръсна чиния със засъхнала кръв неразпознаваеми парчета месо, сякаш бяха сдъвкани многократно, Ами зайците и кокошките с какво се хранят, попита жената на лекаря, Зеле, трева, остатъци, каза старицата, Остатъци ли, от какво, От всичко, дори от месо. Не ни казвайте, че кокошките и зайците ядат месо, Зайците още не, но кокошките си умират от кеф, животните са като хората, свикват с всичко. Старицата се движеше уверено, без да се спъва, отдръпна един стол от пътя си, сякаш го виждаше, после посочи вратата, която водеше към аварийната стълба, Оттук, внимавайте да не се подхлъзнете, парапетът не е много стабилен, Ами вратата, попита момичето с тъмните очила, Вратата само трябва да я бутнете, ключът е у мен, ето го, Той е мой, се канеше да каже момичето, но в същия миг си помисли, че ключът за нищо няма да ѝ послужи, ако родителите ѝ, или поне единият от тях са взели останалите със себе си, от предната врата, не можеше да моли тая съседка да я пуска да минава всеки път, като пожелае да влезе и излезе. Почувства леко свиване на сърцето, дали защото щеше да влезе в дома си, дали защото родителите ѝ не бяха там, дали незнайно защо.

Кухнята беше чиста и подредена, прахът върху мебелите не беше прекалено много, друго от предимствата на дъждовното време, освен че помогна на зелето и тревата да пораснат, и наистина, дворовете, погледнати отгоре, заприличаха на жената на лекаря на малки джунгли, Дали зайците са на свобода, се запита, със сигурност не, продължаваха да си живеят в зайчарниците в очакване на сляпата ръка, която щеше да им донесе листа от зеле и която после щеше да ги сграбчи за ушите и да ги измъкне оттам, докато те подритват с крака. Междувременно другата ръка щеше да подготви слепия удар, който щеше да размести

шийните им прешлени. Паметта на момичето с тъмните очила я поведе вътре в дома, също като старицата от долния етаж и тя не се препъна и не се поколеба, леглото на родителите ѝ беше разтурено, сигурно бяха дошли да ги вземат рано сутрин, седна там и заплака, жената на лекаря седна до нея, каза ѝ, Не плачи, какви ли други думи могат да бъдат изречени, какъв смисъл има от сълзи, след като целият свят е загубил смисъл. В стаята на момичето, върху скрина, имаше ваза с вече сухи цветя, водата се беше изпарила, натам се устремиха слепите ръце, пръстите докоснаха мъртвите венчелисти, колко е крехък животът, ако го изоставят. Жената на лекаря отвори прозореца, погледна към улицата, всички бяха там, седнали на земята в търпеливо очакване, единствено кучето, облизало сълзите, вдигна глава, острият му слух го беше предупредил. Небето, което отново се беше покрило с облаци, започна да притъмнява, скоро щеше да мръкне. Помисли, че днес нямаше нужда да обикалят и да търсят подслон, където да преспят, щяха да останат тук, На старицата няма да ѝ хареса да минаваме всички през дома ѝ, промърмори. В този момент момичето с тъмните очила вече я докосваше по рамото, казваше, Ключовете от вратата са в ключалката, не са ги взели. Проблемът, ако изобщо го имаше, следователно вече беше решен, нямаше да им се налага да търпят лошото настроение на старицата от първия етаж. Ще слеза да ги повикам, скоро ще мръкне, колко хубаво, поне днес ще можем да преспим в някой дом, под покрива му, каза жената на лекаря, Вие ще останете в леглото на родителите ми, После ще видим, Тук аз командвам, у дома съм си, Имаш право, ще бъде, както пожелаеш, жената на лекаря прегърна момичето, после слезе да вземе останалите. Докато се качваха нагоре и разговаряха оживено, препъвайки се от време на време, въпреки че водачът беше казал, Има по десет стъпала на всяко рамо, изглеждаха сякаш отиват на гости. Кучето, облизало сълзите, ги следваше спокойно, сякаш беше правило това през целия си живот. На стълбищната площадка момичето с тъмните очила гледаше надолу, такъв е навикът, когато някой се качва, било за да разбере човек кой идва, дали не е някой непознат, било за да се отпрати гостоприемнен поздрав, ако са приятели, в този случай дори не беше необходимо да има очи, за да разбере кой идва, Влизайте, влизайте, разполагайте се на воля. Старицата от първия етаж се беше показала да наднича от вратата, реши, че тропането е на някоя от онези

групи, които идват, за да спят, тук не грешеше, Кой идва, а момичето с тъмните очила отговори отгоре, Това е моята група, старицата се смути, как беше успяла да стигне до площадката, веднага след това разбра и се ядоса сама на себе си, че не се беше сетила да потърси и вземе ключовете от предната врата, сякаш губеше правата на собственост над сградата, в която от месеци живееше само тя. Не намери по-добър начин да компенсира внезапното си разочарование от това да каже, отваряйки вратата, Трябва да ми дадете храната, не се правете, че сте забравили. Но тъй като нито жената на лекаря, нито момичето с тъмните очила, едната заета да води пристигащите, другата да ги посреща, не ѝ отговориха, извика гневно, Чухте ли, много лошо постъпи, понеже кучето, облизало сълзите, което точно в този момент минаваше покрай нея, скочи и се разляя бясно насреща ѝ, цялото стълбище ехтеше от лая, ръката на провидението, старицата нададе вик от ужас и препъвайки се, се прибра в дома си, като блъсна вратата, Коя е тая вещица, попита възрастният с черната превръзка, такива неща се казват, когато нямаме очи за самите себе си, ако беше живял като нея, щяхме да видим колко време можеше да се държи цивилизовано.

Нямаха друга храна освен онази, която носеха в торбите, водата трябваше да я пестят до последната капка, а що се отнася до осветлението, извадиха голям късмет, че намериха две свещи в кухненския шкаф, прибрали там, за да послужат при случайно спиране на тока. Жената на лекаря ги запали за свое собствено удобство, тъй като останалите нямаха нужда от тях, в главата им светеше достатъчно силно, толкова силно, че бяха ослепели от това. Преди да седнат на масата, момичето с тъмните очила и жената на лекаря слязоха до долния етаж, за да изпълнят обещанието си, освен ако не е по-правилно да се каже, че отидоха да задоволят изискването да заплатят с храна минаването през митницата. Старицата ги посрещна с вайкане и мърморене, проклетото куче замалко да я изяде, Много храна имате сигурно, за да можете да храните такъв звяр, намекна, сякаш очакваше с помощта на тази укорителна забележка да предизвика у двете пратенички онова, което наричаме угризение на съвестта, наистина, да си кажат една на друга, не би било човешко да оставим една бедна старица, докато такова диво животно се храни на корем. Двете жени не се върнаха, за да вземат още храна, и онази, която занесоха вече, си

беше щедра дажба, като имаме предвид трудните обстоятелства на днешния живот, внезапно точно така го разбра старицата от долния етаж, която в крайна сметка се оказа по-малко зла, отколкото изглеждаше, влезе вътре и отиде да вземе ключа от задната врата на дома, казвайки после на момичето с тъмните очила, Ето, той е твой, и сякаш това беше малко, докато затваряше вратата, промърмори, Много благодаря. Очаровани, двете жени се качиха, в крайна сметка вещицата имаше чувства, Не беше лош човек, след като е останала сама, трябва да си е изгубила ума, изкоментира момичето с тъмните очила, без да мисли какво говори. Жената на лекаря не отговори, реши да остави разговора за по-късно, и когато всички останали вече си бяха легнали, двете седнаха в кухнята като майка и дъщеря, които събират сили за останалите домакински работи, и жената на лекаря попита, Ти какво ще правиш сега, Нищо, ще остана тук и ще чакам родителите ми да се върнат, Сама и сляпа ли, Към слепотата вече привикнах, А към самотата, Ще трябва да свикна, съседката отдолу също живее сама, Искаш да станеш като нея ли, да се храниш със зеле и сурово месо, докато ги има, в тия сгради наоколо май вече никой не живее, двете ще се мразите от страх, че храната ще свърши, всеки кочан, който вземете, ще го крадете от устата на другата, не видя ли тая нещастна жена, ти усети само миризмата на дома ѝ, но ти казвам, че дори там, където живеехме, не беше толкова противно, Рано или късно всички ще станем като нея, а после край с нас, няма да има повече живот, Засега сме живи, Слушай, ти знаеш много повече от мен, до теб съм като невежа, но си мисля, че вече сме мъртви, или ако предпочиташ да го кажа по друг начин, мъртви сме, защото сме слепи, което е все същото, Аз все още виждам, Щастливка си ти, щастливец е и съпругът ти, аз също съм щастливка и другите също, но не знаеш дали ще продължиш да виждаш, ако ослепееш, ще станеш като нас, всички ще свършим като съседката отдолу, Днес си е за днес, утре си е за утре, днес нося отговорност, не утре, когато може да съм сляпа, Каква отговорност, Отговорността да имам очи, когато другите са ги загубили, Не можеш да водиш и да нахраниш всички слепи по света, Би трябвало да мога, Но не можеш, Ще помогна, доколкото мога, Отлично знам, че ще го направиш, ако не беше ти, навярно вече щях да съм мъртва, И сега не искам да умреш, Аз трябва да остана, това е мое задължение, този е моят дом, искам родителите ми да ме намерят, ако се върнат, Ако се

върнат, сама го каза, но не знаем дали тогава все още ще са твоите родители, Не разбирам, Каза, че съседката отдолу е била добър човек, Горкичката, Горките ти родители, горката ти, когато се срещнете, слепи откъм очи и слепи откъм чувства, понеже чувствата, с които сме живели, докато сме били каквито сме били, са били свързани с очите, с които сме се родили, без очи чувствата стават други, не знаем как, не знаем какви, ти казваш, че сме мъртви, защото сме слепи, ето това е, Обичаш ли съпруга си, Да, както обичам себе си, но ако аз оследея, ако след като оследея, престана да бъда тази, която съм била, коя ще бъда тогава, за да продължа да го обичам, и с каква любов, Преди, когато виждахме, също имаше слепи, Малко в сравнение със сега, чувствата в обращение принадлежаха на зрящите, затова слепите чувстваха с чуждите чувства, не като слепци, сега, да, сега се раждат истинските чувства на слепите, а още сме съвсем в началото, засега все още живеем със спомена за онова, което сме чувствали, няма нужда да имаш очи, за да разбереш какъв е животът днес, ако на мен някой ден ми бяха казали, че ще убия, щях да го приема като обида, но въпреки това убих, В такъв случай какво искаш да направя, Ела с мен, ела у дома, Ами те, Каквото се отнася за теб, се отнася и за тях, но преди всичко искам ти да дойдеш, Защо, Аз самата се питам защо, може би защото стана като моя сестра, може би защото мъжът ми си легна с теб, Прости ми, Не е престъпление, което да изисква прошка, Ще ти изпием кръвта, ще бъдем като паразити, Не липсваха такива и когато виждахме, а що се отнася до кръвта, все за нещо трябва да послужи, освен да поддържа тялото, в което циркулира, а сега да спим, защото утре ни чака друг живот.

Друг живот или все същият. Кривогледото момченце, когато се събуди, пожела да отиде до тоалетната, имаше разстройство, нещо не му се беше отразило добре заради слабостта, но веднага стана ясно, че не можеше да се влезе, очевидно старицата от долния етаж се беше възползвала от всички тоалетни в сградата, докато стане невъзможно да се използват повече, само по някаква изключителна случайност нито един от седмината предната вечер, преди да си легнат, не беше изпитал необходимост да облекчи нуждите на червата си, иначе вече щяха да знаят. Сега на всички им се ходеше по нужда, особено на бедното момче, което вече не можеше да се удържа, колкото и да ни е трудно да си го признаем, тази мръсна житейска действителност също

трябва да бъде взета под внимание във всеки разказ, когато червата ни са спокойни, всички имаме идеи, да обсъждаме примерно дали има пряка връзка между очите и чувствата, или дали чувството за отговорност е естествено последствие от доброто зрение, а когато дойде бедата, когато тялото отказва да ни служи заради болката и мъката, тогава се вижда какви животни сме. Дворът, възкликна жената на лекаря, и имаше право, ако не беше толкова рано, там вече щяхме да се натъкнем на съседката от долния етаж, време е да престанем да я наричаме старица, както пренебрежително бяхме правили, вече щеше да е там, казвахме, свита, наобиколена от кокошки, защо ли, защото оня, който задава въпроса, със сигурност не знае какво са кокошки. Хванало се за корема, подпомогнато от жената на лекаря, кривогледото момченце слезе по стълбите в напрежение, доста време вече беше успяло да устиска до момента, бедното, нека не искаме повече от него, на последните стъпала сфинктерът му вече не можеше да удържа на вътрешното налягане и представете си последствията. Междувременно останалите петима слизаха както можеха по аварийната стълба, много подходящо име, ако някакъв свян беше останал у тях от времето, когато живееха под карантина, беше време да го изгубят. Пръснати из двора, стенойки от напъните, страдайки от останките на излишен срам, направиха каквото трябваше, същото стори и жената на лекаря, но тя плачеше, като ги гледаше, плачеше заради тях, които вече май и това не можеха, нейния собствен мъж, първия ослепял и жена му, момичето с тъмните очила, възрастния с черната превръзка, това хлапе, виждаше ги как клечат в тревата, сред мръсните зелки, с любопитните кокошки наоколо, кучето, облизало сълзите, също беше слязло, беше още един от тях. Почистиха се, както можаха, малко и зле, с откъсната трева, с парчета от тухла, докдето им стигаше ръката, понякога дори ставаше по-лошо от направеното. Отново се изкачиха по аварийната стълба, в мълчание, съседката от първия етаж не се появи да ги пита кои са, откъде идват и къде отиват, сигурно още спеше след хубавата вечеря, а когато влязоха вътре, първо не знаеха какво да си кажат, после момичето с тъмните очила каза, че не могат да останат в това положение, вярно, че нямаше вода, за да се измият, жалко, че не валеше пороен дъжд като предния ден, тогава отново щяха да излязат на двора, но този път голи и без свян, щяха да посрещнат върху главата и раменете си щедрата вода от небето, да я почувстват как се стича по

гърбовете и по гърдите им, по краката, можеха да я съберат в шепи, които най-накрая щяха да бъдат чисти, и от тази чаша да дадат да пие на някой жаден, няма значение на кого, случайно устните щяха да се докоснат леко до кожата, преди да срещнат водата, и понеже жаждата щеше да е силна, щяха да съберат жадно от свивката и последните капки, събуждайки по този начин, който знае, може би и друг вид жажда. Както и друг път вече сме наблюдавали, момичето с тъмните очила го погубва въображението, за какво само се сети то в ситуация като тази, трагична, гротескна, отчайваща. Въпреки всичко не му липсваше известен практичен дух, доказателството е, че отиде до скрина в стаята си, после до този в стаята на родителите си и донесе оттам няколко чаршафа и кърпи, Да се почистим с това, каза, по-добре е от нищо, и няма съмнение, че беше отлична идея, когато седнаха да се хранят, се чувстваха нови хора.

На масата жената на лекаря изложи мислите си, Време е да решим какво трябва да правим, убедена съм, че всички са слепи, поне хората, които видях досега, се държаха като такива, няма вода, няма ток, няма никакво снабдяване, навярно това е истинският хаос, Дали има правителство, каза първият ослепял, Не вярвам, но в случай че го има, ще е правителство от слепи, които искат да управляват други слепи, тоест нищото, което се опитва да организира нищото, Значи няма бъдеще, каза възрастният с черната превръзка, Не зная дали има бъдеще, сега става дума да разберем как бихме могли да живеем в това настояще, Без бъдеще настоящето не струва, сякаш не съществува, Може пък човечеството да успее да оцелее без очи, но пък тогава ще престане да бъде човечество, резултатът е налице, кой от нас все още се чувства до такава степен човек, колкото преди се е смятал, аз например убих човек, Убила си човек, стресна се първият ослепял, Да, оня, дето командваше от другата страна, забих ножица в гърлото му, Убила си, за да отмъстиш за нас, за да отмъстиш за жените, трябваше да си жена, каза момичето с тъмните очила, а отмъщението, щом е справедливо, е човешко дело, ако жертвата няма никакви права над палача си, тогава няма да има справедливост, Нито човечество, добави жената на първия ослепял, Да се върнем на въпроса, каза жената на лекаря, ако продължим заедно нататък, може би ще успеем да оцелеем, ако се разделим, ще бъдем погълнати и разкъсани от масите, Каза, че има организирани групи от слепи, отбеляза лекарят, това означава, че

са измислени нови начини да се живее, не е задължително да бъдем разкъсани, както предвиждаш, Не знам до каква степен наистина са организирани, виждам ги само да ходят насам-натам, за да търсят храна и място, където да преспят, нищо повече, Връщаме се към първобитния строй, каза възрастният с черната превръзка, с тази разлика, че не сме няколко хиляди мъже и жени сред огромната и непокътната природа, а милиарди в един оголял и съсипан свят, И сляп, добави жената на лекаря, когато започне да става трудно да се намира вода и храна, най-вероятно групите ще се разпаднат, всеки ще смята, че сам ще оцелее по-добре, няма да се налага да дели с останалите, онова, което намери, ще е само за него, Съществуващите групи трябва да имат водачи, някой, който да заповядва и да организира, напомни първият ослепял, Може би, но в този случай водачите, които заповядват, са слепи колкото и другите, на които заповядват, Ти не си сляпа, каза момичето с тъмните очила, затова трябва ти да командваш и организираш, Няма да командвам, ще организирам, доколкото мога, аз съм просто очите, които вие вече нямате, Нещо като естествен водач, цар с очи в земята на слепите, каза възрастният с черната превръзка, Ако е така, тогава се оставете да ви водят моите очи, докато ги има, затова ви предлагам, вместо да се разпръскваме, тя в тази къща, вие във вашата, ти в своята, да продължим да живеем заедно, Можем да останем тук, каза момичето с тъмните очила, Нашият дом е по-голям, Ако предположим, че не е зает, напомни жената на първия ослепял, Когато стигнем там, ще разберем, ако е така, ще се върнем тук, или ще отидем да видим вашия, или твоя, добави, като се обърна към възрастния с черната превръзка, а той отвърна, Нямам собствен дом, живеях сам в една стая, Нямах ли семейство, попита момичето с тъмните очила, Не, Нито жена, нито деца, нито братя и сестри, Нямам си никого, Ако моите родители не се появят, ще остана сама като теб, Аз ще остана с теб, каза кривогледото момченце, но не добави, Ако майка ми не се появи, не постави такова условие, странно поведение, или пък не е толкова странно, младите хора бързо се приспособяват, целият живот е пред тях. Какво решавате, попита жената на лекаря, Ще дойда с вас, каза момичето с тъмните очила, само те моля поне веднъж седмично да ме придружаваш дотук, в случай че родителите ми се върнат, Ще оставиш ли ключовете на съседката отдолу, Нямам друг избор, тя не може да вземе нищо повече

от това, което вече е взела, Ще руши, След като вече съм била тук, може би не, Ние също ще дойдем с вас, каза първият ослепял, само бихме искали, колкото се може по-скоро, да минем през нашето жилище, за да видим какво е станало там, Ще минем, то се знае, През моето няма смисъл да минаваме, вече ви казах какво беше, Но ще дойдеш с нас, нали, Да, при едно условие, на пръв поглед ще ви се стори скандално някой да ви поставя условия в замяна на услугата, която искате да му направите, но някои старци са такива, имат в излишък гордост вместо малкото време, което им остава, Какво е условието, попита лекарят, Когато се превърна в непоносим товар, моля да ми кажете, а ако от съчувствие или заради приятелството ни решите да премълчите, се надявам да имам още достатъчно акъл в главата, за да направя каквото трябва, А то какво ще е, може ли да узнаем, попита момичето с тъмните очила, Да се оттегля, да се отдръпна, да изчезна, както някога са правели слоновете, чух, че в последно време не е така, защото никой не успява да остарее, Ти не си точно слон, Но не съм и точно човек, Особено ако почнеш да даваш детински отговори, възрази момичето с тъмните очила, и разговорът спря дотук.

Найлоновите торбички са доста по-леки, отколкото бяха на идване, не е чудно, съседката от долния етаж също беше яла от тях, два пъти, първо предната вечер, а и сега ѝ оставиха някои хранителни продукти, когато я помолиха да вземе ключовете и да ги пази, докато дойдат истинските им собственици, така ѝ засладиха устата, защото вече сме наясно с характера ѝ, дори не споменаваме, че и кучето, облизало сълзите, също яде, само едно каменно сърце би било в състояние да се престори на безразлично пред онези умоляващи очи, впрочем къде е кучето, не е в къщата, а не е и излязло през вратата, може да е само на двора, жената на лекаря отиде да провери, точно така се оказа, кучето, облизало сълзите, тъкмо разкъсваше една кокошка, толкова бързо беше нападението, че дори не беше успяла да сигнализира, но ако старицата от първия етаж имаше очи и беше преброила кокошките, не се знае в гнева си как щеше да постъпи с ключовете. Между съзнанието, че е извършило престъпление, и разбирането, че човешкото същество, което пази, си тръгва, кучето се поколеба само за миг, веднага започна да копае в меката пръст и преди старицата от първия етаж да се появи на площадката на аварийната

стълба, за да подуши източника на шумовете, навлизащи в дома ѝ, скелетът на кокошката беше заровен, а престъплението беше прикрито, като угризенията останаха за някой друг път. Кучето, облизало сълзите, се промъкна по стълбата, докосна като дихание полата на старицата, която дори не се усети за преминалата покрай нея опасност, и застана до жената на лекаря, откъдето оповести за извършения подвиг. Старицата от първия етаж, като го чу да лае така свиреп, се уплаши, но знаем колко късно беше, за сигурността на килера си и извика, като протегна врат нагоре, Това куче трябва да бъде вързано, да не вземе да ми убие някоя кокошка, Бъдете спокойна, отвърна жената на лекаря, кучето не е гладно, вече е яло, а ние сега веднага си тръгваме, Сега, повтори старицата, а в гласа ѝ се долавяше известна вялост, сякаш от тъга, сякаш искаше да я разберат по съвсем различен начин, например Ще ме оставите тук самичка, но не промълви нито дума повече, само онова Сега, което дори не можеше да е отговор, коравите сърца също имат своите мъки, тази жена от мъка не пожела да отвори вратата, за да се сбогува с неблагодарниците, които беше пропуснала през дома си. Чу ги как слизат по стълбите, говореха помежду си, казваха, Внимавай да не се спънеш, Сложи ръка върху рамото ми, Хвани се за парапета, тези думи са обичайни, но сега бяха по-чести в света на слепите, стори ѝ се странно да чува едната от жените да казва, Тук е толкова тъмно, че нищо не виждам, слепотата на тази жена да не е бяла, само по себе си вече беше изненадващо, но че не можеше да вижда, защото е тъмно, какво ли можеше да означава. Искаше да помисли, напъна се, но празната ѝ глава не пожела да ѝ помогне, след малко вече си казваше, Не съм чула добре, това е. На улицата жената на лекаря се сети какво беше казала, трябваше да внимава повече как говори, можеше да се движи като зряща, Но думите ми трябва да са като на слепец, помисли.

След като ги събра на тротоара, разположи другарите си в две колони по трима, в първата постави мъжа си, момичето с тъмните очила и между тях кривогледото момченце, във втората колона нагласи възрастния с черната превръзка и първия ослепял от двете страни на другата жена. Искаше всички да са близо до нея, и то не в обичайната несигурна индианска нишка, която във всеки момент можеше да се прекъсне, достатъчно щеше да е пътят им да бъде пресечен от друга група, по-многобройна или по-груба, щяха да са като кораб в морето,

който разцепва на две изпречилата се пред него платноходка, всички знаят какви са последствията от подобни инциденти, корабокрушение, отломки, удавници, безполезни викове за помощ в безкрайната шир, корабът си продължава нататък, дори не е разбрал за сблъсъка, така щеше да стане и с тях, един слепец тук, друг там, изгубени в обърканите потоци на другите слепи, като вълните в морето, които не спират, но не знаят къде отиват, а жената на лекаря няма да знае на кого първо да се притече на помощ, може би щеше да подаде ръка на мъжа си, може би на кривогледото момченце, но щеше да загуби момичето с тъмните очила и другите двама, възрастния с черната превръзка, много далече, на път към слонското гробище. Сега тя привързва всички към себе си с едно въже от сплетени парчета плат, което беше направила, докато другите спяха, Не се дръжте за него, а го дръжте с всички сила и не го пускайте каквото и да стане. Не биваше да вървят прекалено близо един до друг, за да не се спънат, но трябваше да чувстват съседа си наблизко, контакта дори, ако беше възможно, само един от тях не трябваше да се притеснява от тези нови стратегически въпроси за придвижване по терена и това беше кривогледото момченце, което се намираше по средата, защитено от всички страни. Никой от нашите слепи не се сети да попита как се движат останалите групи, ако също са така привързани, като тях или по друг начин, но отговорът би бил лесен, съдейки по наблюдаваното, групите обикновено, освен ако не става дума за някоя по-сплотена поради лични причини, които ние не познаваме, губят и печелят хора през целия ден, винаги се намира по някой слепец, който се изпуска и се губи, друг, който се е оказал повлечен от силата на гравитацията и се влачи отзад, може да го приемат, а може и да го прогонят, зависи какво носи със себе си. Старицата от първия етаж бавно отвори прозореца, не иска да узнаят за тази ѝ сантиментална слабост, но от улицата не идва никакъв шум, вече са си тръгнали, напуснали са това място, откъдето почти никой не минава, старицата трябваше да е доволна, по този начин нямаше нужда да дели с останалите зайците и кокошките си, трябваше да е доволна, но не беше, от слепите ѝ очи потичат две сълзи, за пръв път се запита дали има някаква причина да продължи да живее. Не намери отговор, отговорите не идват винаги когато са необходими, а също така често се случва просто да трябва да ги изчакаме и това да е единственият възможен отговор.

По пътя си щяха да минат на две преки от дома, където живееше в ергенската си стая възрастният с черната превръзка, но вече бяха решили да продължат нататък, там няма храна, дрехи не са му необходими, а книгите не може да ги прочете. Улиците са пълни със слепи, които са излезли да търсят храна. Влизат и излизат от магазините, с празни ръце влизат, с празни ръце излизат почти винаги, после спорят помежду си за необходимостта или предимството да напуснат този квартал и да драснат към други части на града, големият проблем е, че така както са нещата, без течаща вода, без електроенергия, с празни газови бутилки и с опасността от кладенето на огън вътре в къщите, не може да се готви, това, ако предположим, че знаем откъде да вземем сол, зехтин, подправки, в случай че искаме да приготвим ядене със следи от едновременния вкус, ако имаше зеленчуци, само с едно сваряване бихме се задоволили, същото се отнася и за месото, освен зайците и неизменните кокошки, биха послужили и кучетата и котките, които биха допуснали да бъдат хванати, но тъй като наистина опитът е нашият учител в живота, дори и тези животни, които преди бяха домашни, се научиха да не се доверяват на ласките, те сега ловуват в група и в група се защитават да не бъдат заловени, и тъй като, хвала на Бога, продължават да си имат очи, знаят по-добре как да се измъкват и да нападат, ако е необходимо. Всички тези обстоятелства и доводи са довели до заключението, че най-добрата храна за хората са консервите, не защото в много случаи вече в тях всичко е сготвено и готово за консумация, а и заради това, че лесно се пренасят и са удобни за употреба. Със сигурност на всички консервени кутии, бутилки и опаковки, които съдържат подобна храна, е упомената датата, от която нейната консумация става неподходяща, а в някои случаи дори опасна, но народната мъдрост набързо пусна в употреба една поговорка, която в известен смисъл не търпеше възражения, симетрична на друга, която вече престана да се използва, далече от очите, далече от сърцето, сега се казваше, щом е далече от очите, стомахът е безчувствен, затова се ядяха толкова гадории. Начело на групата си, жената на лекаря мислено прави баланс на храната, с която разполагат, ще стигне, и то едва, за едно ядене, без да броим кучето, но то нека се оправя със своите методи, онези, които така добре му послужиха, за да сдави кокошката и да ѝ отнеме гласа и живота. Вкъщи има, ако правилно си спомня и ако никой не е

проникнал вътре, сериозно количество консерви, достатъчни за едно семейство, но тук са седем души, запасите няма да изкарат дълго, дори и да се разпределят по особено строго контролиран начин. Утре или тия дни ще трябва да се върне в подземния склад на супермаркета, трябва да реши дали ще отиде сама, или ще помоли мъжа си да я придружи, или първия ослепял, понеже е по-млад и по-пъргав, изборът е между възможността за по-голямо количество храна и бързината на операцията, като не забравяме и условията за изтегляне. Боклуците по улицата, които сякаш са се удвоили от предишния ден, старите човешки екскременти, полувтечнени от силния дъжд, пресните, гъсти или кашави, скоро изхвърлени от тези мъже и жени, докато минаваме покрай тях, насищат със смрад атмосферата, като гъста мъгла, през която може да се върви само с голямо усилие. На един площад, обграден с дървета, със статуя в центъра, глутница кучета разкъсват един човек. Трябва да е умрял съвсем скоро, крайниците му не са вдървени, забелязва се, когато кучетата ги разтърсват, за да откъснат от кокала захапаното месо. Един гарван подскача и търси пролука, за да се докопа и той до лакомството. Жената на лекаря отклони поглед, но беше твърде късно, в червата ѝ всичко се надигна неудържимо и повърна, един път, два пъти, три пъти, сякаш собственото ѝ тяло, все още живо, беше разкъсвано от други кучета, глутницата на абсолютното отчаяние, дотук съм, тук искам да умра. Мъжът ѝ попита, Какво ти е, останалите, свързани посредством въжето, се приближиха още повече, внезапно се стреснаха, Какво стана, От храната ли е, Нещо развалено, Аз не чувствам нищо, Нито пък аз. Още по-добре за тях, можеха само да чуват вълнението на животните, внезапно се чу необичайно грачене на гарван, в бъркотията едно от кучетата го ухапа по крилото, мимоходом, без зла умисъл, тогава жената на лекаря каза, Не можах да го избягна, извинете ме, тук едни кучета ядат друго куче, Нашето куче ли, попита кривогледото момченце, Не, нашето, както казваш ти, е живо, обикаля около тях, но не се приближава, След като изяде оная кокошка, не трябва да е много гладно, каза първият ослепял, По-добре ли си вече, попита лекарят, Да, да тръгваме, А нашето куче, отново попита кривогледото момченце, Кучето не е наше, само вървя с нас, навярно ще остане с тези тук сега, може и преди да е било с тях и сега да е намерило приятелите си, Искам да акам, Тук ли, Много ми се ака, боли ме коремът, оплака се детето. Облекчи се точно

там, както можа, жената на лекаря повърна още веднъж, но причината беше друга. Прекосиха после големия площад и когато стигнаха до сянката на дърветата, жената на лекаря погледна назад. Бяха се появили още кучета, вече си оспорваха остатъците от тялото. Кучето, облизало сълзите, идваше след тях, носът му беше залепен за земята, сякаш следваше някаква диря, просто навик, тъй като този път щеше да е достатъчно да вдигне поглед, за да види онази, подир която вървеше.

Продължиха по пътя си, домът на възрастния с черната превръзка вече остана назад, сега вървят по широк булевард с високи лъскави сгради от двете страни. Колите тук са скъпи, широки и удобни, затова има толкова много слепи, които спят вътре, а съдейки по вида ѝ, една огромна лимузина направо е превърната в постоянно жилище, вероятно защото е по-лесно да се намери отново кола, отколкото къща, настанилите се в тази например сигурно правят същото, което правеха слепите под карантина, за да си намерят леглото, опипват и броят автомобилите от ъгъла, двадесет и седем от дясната страна, вече съм си вкъщи. Сградата, пред която се намира лимузината, е банка. Колата беше докарала председателя на административния съвет на седмичното пленарно заседание, първото, което трябваше да се проведе от обявяването на епидемията от бялата болест, но не беше останало време да я откарат в подземния гараж, където трябваше да изчака до края на дебатите. Шофьорът беше ослепял, докато председателят влизаше в сградата, през главния вход, както обичаше, нададе един вик, говорим за шофьора, но той, говорим за председателя, не го чу. Впрочем събранието нямаше да е толкова пленарно, колкото се предполагаше по името, в последните дни бяха ослепели някои от членовете на съвета. Председателят не успя да открие заседанието, чийто дневен ред предвиждаше тъкмо обсъждането и вземането на мерки, в случай че ослепеят всички членове на административния съвет, постоянни и временни, дори не успя да влезе в заседателната зала, тъй като, докато се качваше с асансьора нагоре към петнадесетиятаж, точно между деветия и десетия спря токът, завинаги. И понеже една беда никога не идва сама, в същия момент ослепяха и електротехниците, които се занимаваха с поддръжката на вътрешната електрическа мрежа и съответно с генератора, стар модел, не автоматичен, който от доста време трябваше

да бъде сменен, резултатът, както и по-рано бе споменато, бе, че асансьорът си остана заседнал между деветия и десетия етаж. Председателят видя как придружаващият го обслужващ асансьора чиновник ослепя, един час по-късно ослепя и той самият, и тъй като токът повече не се появи, а случаите на слепота вътре в банката се умножиха през същия този ден, най-вероятно двамата още са там, умрели, излишно е да го казваме, затворени в един гроб от стомана и така, за щастие, далече от кучетата, които ядат хора.

Понеже няма свидетели, а дори и да има, няма как да бъдат призовани по тези дела, за да ни разкажат какво е станало, нормално е някой да попита как е възможно да сме разбрали, че тези неща са се случили така, а не по някакъв друг начин, отговорът, който можем да дадем, е, че всички разкази са като тези за сътворението на света, никой не е бил там, никой не е присъствал, но всички знаят какво се е случило. Жената на лекаря беше попитала, Какво ли е станало с банките, не че много я интересувахе, въпреки че беше поверила спестяванията си на една от тях, зададе въпроса от чисто любопитство, само защото си го помисли, нищо повече, нито пък очакваше да ѝ отговорят например така, В началото Господ създал небето и земята, и земята била безформена и празна, тъмнина покривала бездната, а Духът Божи се носел над водата, вместо това възрастният с черната превръзка каза, докато се спускаха надолу по булеварда, Доколкото успях да разбера, докато още имах едно око, с което да виждам, отначало било дяволска работа, хората, от страх да не ослепеят и да останат необезпечени, хукнали към банките, за да изтеглят парите си, смятали, че трябва да се погрижат за бъдещето, и това е разбираемо, ако човек знае, че няма да може да работи повече, единственото решение е, докато траят, да прибегне до спестяванията, направени във времето на просперитет и далечни планирания, ако предположим, че човек наистина е бил достатъчно благоразумен да трупа запаси зрънце по зрънце, като резултат от страховития набег за двадесет и четири часа някои от основните банки фалираха, правителството се намеси, за да помоли да се успокоят духовете и да призове гражданското съзнание на хората, призивът завършваше с тържествена декларация, че ще поеме цялата отговорност и произтичащи задължения от ситуацията на обществено бедствие, която се преживяваше, но мярката не успя да облекчи кризата не само защото хората продължаваха да

ослепяват, а и защото онези, които все още виждаха, мислеха как да спасят чудните си пари, накрая се случи неизбежното, банките, фалирали или не, затвориха и поискаха полицейска закрила под прикритие, не им послужи за нищо, сред тълпата, която с викове се събираше пред банките, имаше и цивилни полицаи, които си искаха онова, което с толкова усилия бяха успели да спечелят, някои, за да могат да се изявяват на воля, дори бяха предупредили началниците си, че са слепи, та да им дадат болничен, а други, все още униформени и действащи, с оръжия, насочени към недоволните маси, внезапно престанаха да виждат мерника, тези, ако изобщо имаха някакви пари в банката, губеха всички надежди, а отгоре на всичкото бяха и обвинени в съзакляtnичество с установената власт, но най-лошото дойде после, когато банките бяха нападнати от гневни орди слепи и неслепи, всички до един отчаяни, тук вече не ставаше дума да се представи на касата един чек и да се каже на чиновника, Искам да изтегля парите си, а да се заграби каквото е възможно, парите от деня, наличното в чекмеджетата, в някой нехайно отворен сейф, в торбичка за монети, като едно време, каквито са използвали нашите дядовци от старото поколение, не можете да си представите какво беше, големите и пищни атриуми на централите, както и малките квартални клонове присъстваха на ужасяващи сцени, а не бива да забравяме и банкоматите, които бяха разбити и ограбени до последната банкнота, на екрана на някои от тях загадъчно се появи съобщение, с което се благодареше за избора на тази банка, машините наистина са глупави, ако не е по-правилно да се каже, че тези предадоха собствениците си, в крайна сметка цялата банкова система беше срината на един дъх, като замък от карти, и не защото парите престанаха да бъдат ценени, доказателството е, че който ги държи, не иска да ги пусне и се позовава на това, че не се знае какво ще донесе утрешният ден, сигурно същото мислят и слепите, които се настаняха в подземията на банките, където се намират трезорите, в очакване на чудото да се отворят широко вратите от никелова стомана, които ги делят от богатствата, излизат оттам само за да потърсят храна и вода или за да задоволят други нужди на тялото си, и веднага се връщат на пост, имат си парола и знаци с пръстите, за да не може никой чужд човек да се промъкне в редута, то се знае, че живеят в абсолютен мрак, но какво от това, при тази слепота всичко е бяло. Възрастният с черната превръзка разказа

всички тези страховити събития, свързани с банките и финансите, докато бавно прекосяваха града, спирайки на няколко пъти, за да може кривогледото момченце да успокои нетърпимия бунт на червата си, и въпреки правдивия тон, който успя да наложи на страстното си описание, е допустимо да подозираме за някои преувеличавания в разказа, историята за слепите, които живеят в подземията например, откъде я знае той, след като не познава паролата, нито пък номера с палеца, във всеки случай ни позволи да добием представа.

Вече мръкваше, когато най-накрая стигнаха до улицата, където живеят лекарят и жена му. Не се отличава от останалите, навсякъде е пълно с мръсотии, групи от слепи, които се носят насам-натам, но за първи път, чиста случайност, че досега не ги бяха виждали, попаднаха на огромни плъхове, два, такива, каквито тукашните котки не смеят да нападнат, защото на големина са почти колкото тях, но със сигурност много по-свирепи. Кучето, облизало сълзите, изгледа и едните, и другите с безразличието на някой, който живее в друга сфера на емоциите, това бихме казали, ако не беше кучето, което продължава да си бъде, но животно на хората. При вида на познатите места жената на лекаря не направи обичайните меланхолични забележки, да каже например, Как минава времето, онзи ден бяхме щастливи тук, нея я шокира разочарованието, несъзнателно беше повярвала, че само защото е нейна, щеше намери улицата чиста, пометена, излъскана, че нейните съседи щяха да са слепи с очите, но не и с разбиранията си, Ама че съм глупава, каза на висок глас, Защо, какво става, попита съпругът ѝ, Нищо, фантазии, Как върви времето, как изглежда домът ни, каза той, След малко ще разберем. Силите им бяха малко, затова се качиха по стълбите бавно, като спираха на всяка площадка, На петия етаж сме, беше казала жената на лекаря. Вървяха, както можеха, всеки се оправяше сам, кучето, облизало сълзите, беше ту отпред, ту отзад, сякаш беше родено за овчарско куче, на което е заповядано да не губи нито една овца. Имаше отворени врати, отвътре долитаха гласове, неизменната отвратителна миризма излизаше на талази, на два пъти се появиха слепи на прага, като гледаха с празните си очи, Кой идва, попитаха, жената на лекаря позна единия, другият не беше от сградата, Живеехме тук, се ограничи да каже. По лицето на съседа премина изражение на човек, който е разпознал другия, но не попита нищо, Жената на доктора е, може би щеше да каже вътре, когато се прибере,

Тия от петия етаж се върнаха. След като преодоляха и последното стълбищно рамо, точно преди да стъпят на площадката, жената на лекаря им съобщи, Затворена е. Имаше следи от опити за насилване на вратата, но тя беше устояла. Лекарят пхна ръка в единия от вътрешните джобове на новото си сако и извади ключовете. Задържа ги във въздуха в очакване, но жена му нежно насочи ръката му към ключалката.

Като изключим домашната прах, която се възползва от отсъствието на семействата, за да се настани благо върху повърхностите на мебелите, като ги прави да изглеждат мътни, да кажем между другото, че това са единствените случаи, когато може да си почива, необезпокояван от парцала и прахосмукачката, без тичането на деца, които предизвикват атмосферни завихряния по пътя си, къщата беше чиста, бъркотията беше очаквана, когато е трябвало да се излезе набързо. При все това, докато в онзи ден чакаха обаждането от министерството и от болницата, жената на лекаря беше проявила предвидливостта на разумните хора, която ги кара приживе да подредят нещата си, за да не се налага след смъртта им да трябва с досада да се подрежда усилено, тя изми чиниите, оправи леглото, подреди банята, не нагласи всичко перфектно, както се казва, но в действителност би било жестоко да се изисква повече при треперещите ѝ ръце и плувнали в сълзи очи. Та седмината пътешественици пристигнаха в нещо като рай, толкова силно беше впечатлението, което, без много-много да накърняваме строгостта на термина, можем да наречем трансцендентално, че спряха на входа като вцепенени от неочаквания мирис на къщата, а то просто миришеше на заключен дом, в друго време бихме се втурнали да отваряме прозорците, За да се проветри, бихме казали, но днес би било добре да ги уплътним, за да не може да проникне вътре разложението. Жената на първия ослепял каза, Ще ти изцапаме всичко, и имаше право, ако влезеха с обувките, покрити с кал и изпражнения, за миг раят щеше да се превърне в ад, а той е място, както твърдят авторитетните, където миризмата на гнило, смрадта, отвратителното зловоние най-трудно се понасят от осъдените души, не огнените щипци, казаните с врящ катран и другите артефакти на ковачеството и кухненското дело. От незапомнени времена домакините обикновено казват, Влизайте, влизайте, и таз добра, няма значение, каквото се нацапа, ще се почисти, но тази, както и нейните гости, знае откъде идват, знае, че в света, където живеят, онова, което е мръсно, ще се изцапа още повече, затова ги моли и им благодари предварително да се събуят на площадката, вярно, че и краката им не са чисти, но няма място за сравнение, кърпите и чаршафите на момичето с тъмните очила все за нещо бяха послужили, бяха смъкнали най-мръсното. Та влязоха боси, жената на лекаря потърси и намери един голям найлонов плик, където

пъхна всички обувки, за да бъдат измити, не знаеше кога, нито пък как, после го изнесе на балкона, външният въздух нямаше да се влоши от това. Небето беше започнало да притъмнява, имаше тежки облаци, Дано завали, помисли. С ясна идея какво трябва да се направи се върна при другарите си. Намираха се в хола, притихнали, прави, въпреки че бяха толкова уморени, не се бяха осмелили да си потърсят място за сядане, само лекарят вяло обхождаше с ръце мебелите, оставяше следи по повърхността им, започваше първото чистене, част от прахта вече беше полепнала по пръстите му. Жената на лекаря каза, Съблечете се всички, не можем да останем така, дрехите ни са почти толкова мръсни колкото обувките, Да се съблечем ли, попита първият ослепял, тук, пред всички, не го намирам за правилно, Ако искате, мога да ви поставя в различни части на къщата, отвърна иронично жената на лекаря, така няма да има от какво да се срамувате, Аз ще се съблека точно тук, каза жената на първия ослепял, само ти можеш да ме видиш, а дори и да не беше така, не забравям, че вече си ме виждала в по-лоша ситуация от това, да съм гола, мъжът ми има слаба памет, Не знам защо трябва да си припомняме неприятни теми, които вече са минали, промърмори първият ослепял, Ако беше жена и беше с нас на мястото, където ние бяхме, щеше да мислиш по друг начин, каза момичето с тъмните очила, като започна да съблича кривогледото момченце. Лекарят и възрастният с черната превръзка вече бяха голи от кръста нагоре, сега разкопчаваха панталоните си, възрастният с черната превръзка каза на лекаря, който се намираше до него, Позволи ми да се хвана за теб, за да си изхлузя крачолите. Бяха толкова смешни, бедните, както подскачаха, че почти му се доплакваше на човек. Лекарят изгуби равновесие и повлече със себе си при падането и възрастния с черната превръзка, за щастие и двамата обърнаха случката на майтап, и сега предизвикваха умиление с вида си, телата им бяха изпоцапани с всички възможни мръсотии, членовете им бяха като залепнали, бели косми, черни косми, и с това се изчерпваше уважението към една достолепна възраст и една професия с толкова заслуги. Жената на лекаря им помогна да станат, след малко вече щеше да е тъмно, никой нямаше да има от какво да се срамува, Дали вкъщи има свещи, се запита, в отговор се сети, че има две реликви за осветление, една старинна тривърха лампа с дървено масло и един стар газен фенер, от тия със стъклоно шише, за днес лампата ще

свърши работа, имам зехтин, ще измисля нещо за фитил, утре ще потърся газ из дрогериите, ще я намеря по-лесно отколкото бих намерила някоя консерва, Особено ако не я търся из дрогериите, помисли, изненадвайки се сама себе си, че може да се шегува в подобна ситуация. Момичето с тъмните очила се събличаше бавно, сякаш внушаваше, че все пак ще си остави нещо да я прикрива, колкото и да сваля, някоя последна част от дреха, не е ясно защо е сега тази стеснителност, ала ако жената на лекаря беше по-близо, щеше да види как лицето на момичето с тъмните очила се зачервява, въпреки че е толкова мръсно, който може, нека ги разбира жените, едната внезапно е обзета от срам, след като си легна с почти непознати мъже, а другата знаем, че щеше да е в състояние да ѝ прошепне в ухото с цялото спокойствие на света, Не се срамувай, той не може да те види, щеше да има предвид собствения си мъж, то е ясно, да не забравяме как нагло го беше изкушила да дойде в леглото ѝ, в края на краищата това са жени, който не ги познава, да ги взема. Все пак, може пък причината да беше друга, тук има още двама голи мъже и един от тях също я беше приел в леглото си.

Жената на лекаря събра оставените на пода дрехи, панталони, ризи, едно сако, блузи, пуловери, бельо, лепкаво от мръсотия, в тоя случай дори един месец киснене в белина нямаше да успее да му върне чистотата, хвана всичко под ръка, Стойте тук, каза, сега ще се върна. Изнесе дрехите на балкона, както беше сторила с обувките, там на свой ред се съблече, загледана в черния град под тежкото небе. Нито дори някоя бледа светлинка в прозорците, нито дори слабо отражение върху фасадите, онова там не беше град, беше огромно количество катран, който, изстивайки, се беше оформил във вид на сгради, покриви и комини, но всичко беше мъртво, угаснало. Кучето, облизало сълзите, се появи на балкона, беше неспокойно, но сега нямаше сълзи, които да подсуши, цялото отчаяние беше отвътре, очите бяха сухи. Жената на лекаря почувства хлад, сети се за останалите, там, наред стаята, които я чакаха голи, и те не знаеха за какво. Влезе. Бяха се превърнали просто в очертания без пол, неясни петна, сенки, губещи се в сянката. Но не помисли за тях, те се губят в светлината около тях, тъкмо светлината им пречи да виждат. Ще светна нещо, каза, в този момент съм сляпа почти колкото вас, Вече има ли ток, попита кривогледото момченце, Не, ще запаля една лампа за дървено масло, Каква е тая

лампа, отново попита момчето, После ще ти покажа. В една от торбите потърси кибрит, отиде в кухнята, знаеше къде е прибрала зехтина, не ѝ трябваше много, от една кърпа за подсушаване на съдове откъсна лента, за да направи фитил, после се върна в хола, където се намираше и лампата, за първи път, откакто я бяха произвели, щеше да послужи за нещо, отначало не изглеждаше, че съдбата ѝ ще е такава, но никой от нас, лампи, кучета или хора, не е наясно от самото начало за какво точно е дошъл на тоя свят. Едно след друго на трите връхчета на лампата се запалиха плахо три малки бляскави бадемчета, които от време на време се удължаваха, докато не започнеше да изглежда, че горната им част ще се изгуби във въздуха, после се свиваха обратно в себе си и ставаха плътни и стабилни като малки камъчета от светлина. Жената на лекаря каза, Сега вече виждам, ще отида да ви донеса чисти дрехи, Но ние сме мръсни, напомни момичето с тъмните очила. И двете с жената на първия ослепял прикриваха с ръце гърдите и слабините си, Не е заради мен, помисли жената на лекаря, а е, защото светлината на лампата ги гледа. После каза, По-добре чисти дрехи върху мръсното тяло, отколкото мръсни дрехи върху чистото тяло. Взе лампата и отиде да прерови чекмеджетата на скриновете и гардеробите, след няколко минути се върна, носеше пижами, престилки, поли, блузи, рокли, панталони, тениски, всичко необходимо, с което да облече прилично седем души, вярно, че не всички бяха еднакви на ръст, но в слабостта си изглеждаха като близнаци. Жената на лекаря им помогна да се облекат, кривогледото момченце обу едни панталонки на лекаря, от тия, дето служат да се ходи с тях на плаж и в полето и които правят от всички ни деца. Сега вече можем да седнем, въздъхна жената на първия ослепял, заведи ни моля те, не знаем къде да отидем.

Холът е като всички холове, в средата му има една малка масичка, около нея са разположени канапета, които стигат за всички, на това тук седат лекарят и жена му, също и възрастният с черната превръзка, на онова момичето с тъмните очила и кривогледото момченце, на другото жената на първия ослепял и първият ослепял. Изтощени са. Момченцето заспа веднага с глава в скута на момичето с тъмните очила, повече не се сети за лампата. Така мина един час, приличаше на щастие, под слабата светлина собствените им мръсни лица изглеждаха умити, очите на онези, които не спяха, блестяха,

първият ослепял потърси ръката на жена си и я стисна и по този жест може да се прецени до каква степен покоят на тялото може да допринесе за хармонията на духовете. Тогава жената на лекаря каза, След малко ще хапнем нещо, но първо е редно да се разберем за това, как ще живеем тук, спокойно, няма да повтарям речта на високоговорителя, за спане има достатъчно места, имаме две стаи, които ще са за семействата, а тук могат да спят останалите, всеки на своето канапе, утре ще трябва да отида да потърся храна, тази, с която разполагаме, вече е на привършване, ще е от полза някой от вас да дойде с мен, за да ми помогне в носенето, но също така и за да започнете да научавате пътя за дома, да разпознавате ъглите, утре може да се разболея, или да оследея, постоянно очаквам това да ми се случи и тогава ще трябва да се науча от вас, нещо друго, за физиологичните ви нужди на балкона има кофа, знам, че е неприятно да се ходи навън след тоя дъжд и на студа, но във всеки случай е по-добре така, отколкото къщата ни да смърди, нека не забравяме какъв беше животът ни, докато бяхме интернирани, слязохме надолу по всички стъпала на недостойното, всички, дори стигнахме до мерзостта, макар и по различен начин тук може да се случи същото, там все още имахме извинението за мерзостта на онези отвън, сега не, сега всички сме равни в лицето на доброто и злото, моля ви, не ме питайте кое е добро и кое зло, разбирахме го всеки път, когато ни се налагаше да направим нещо във времето, докато слепотата беше изключение, правилното и грешното са просто различни начини да възприемаме връзката си с останалите, не тази, която имаме със самите себе си, в нея няма на какво да се доверяваме, простете ми за нравоучителната проповед, просто вие не знаете, няма как да го узнаете, какво е да имаш очи в свят на слепи, не съм царица, не, просто съм тази, която се е родила да види ужаса, вие го усещате, но аз го усещам и го виждам, а сега край на речта ми, хайде да ядем. Никой нищо не попита, лекарят каза само, Ако отново имам очи, наистина ще гледам очите на хората, сякаш гледам душата им, Душата ли, попита възрастният с черната превръзка, Или духа, името няма значение, тъкмо тогава, съвсем изненадващо, като имаме предвид, че става дума за човек, който не е учил много, момичето с тъмните очила каза, Вътре в нас има нещо, което няма име, това нещо сме ние.

Жената на лекаря вече беше сложила на масата част от малкото останала им храна, после им помогна да седнат, Дъвчето бавно, помага да се залъже стомахът. Кучето, облизало сълзите, не дойде да моли за храна, беше свикнало да гладува, освен това навярно си беше помислило, че няма право след сутрешния банкет да взема, макар и малко, от устата на жената, която беше плакала, останалите сякаш нямаха никакво значение за него. В средата на масата тривърхата лампа чакаше жената на лекаря да обясни каквото беше обещала, случи се, след като ядоха, Дай си ръцете, каза на кривогледото момченце, после бавно ги насочи, докато казваше, Това е основата, кръгла, както виждаш, а това е стълбчето, което придържа горната част, резервоар за дървено масло, тук, внимавай да не се изгориш, са трите върхчета, едно, две, три, от тях излизат фитилите, ленти от плат, които смучат от маслото вътре, запалват се и те горят, докато има масло, светлинките са слаби, но стигат, за да виждаме, Аз не виждам, Някой ден ще виждаш и тогава ще ти подаря лампата. Какъв цвят е, Никога ли не си виждал предмет от пиринч, Не знам, не помня, какво е пиринч, Пиринчът е жълт, О. Кривогледото момченце се позамисли, Сега ще попита за майка си, помисли жената на лекаря, но се излъга, момчето каза само, че иска вода, беше много жадно, Ще трябва да почакаш до утре, нямаме вода вкъщи, точно в този момент се сети, че да, има вода, около пет литра или повече ценна вода, непокътнатото съдържание на казанчето на тоалетната, не можеше да е по-лоша от онази, която бяха пили по време на карантината. Беше сляпа в тъмното, отиде до банята, пипнешком вдигна капака на казанчето, не можеше да види дали наистина има вода, имаше, казаха ѝ го пръстите, потърси чаша, топна я и много внимателно я напълни, цивилизацията се беше върнала към първобитните кални извори. Когато отново отиде в хола, всички продължаваха да си седят по местата. Лампата осветяваше лицата, които се обръщаха към нея, сякаш им казваше, Ето ме, тук съм, вижте ме, възползвайте се, гледайте, защото тая светлина няма да трае вечно. Жената на лекаря поднесе чашата до устните на кривогледото момченце, каза, Ето ти вода, пий бавно, бавно, наслаждавай ѝ се, една чаша вода е като чудо, не говореше на него, не говореше на никого, просто известяваше на света чудото, което представлява една чаша вода. Къде я намери, дъждовна вода ли е, попита мъжът ѝ, Не, от казанчето е, А нямахме ли една голяма бутилка с вода, когато

тръгнахме оттук, попита отново той, а жена му възкликна, Да, как не се сетих, една голяма бутилка до средата и друга, която дори не беше започната, о, каква радост, не пий, не пий повече, това го казваше на момчето, сега всички ще пием чиста вода, ще сложа най-хубавите ни чаши на масата и ще пием чиста вода. Този път взе лампата и отиде в кухнята, върна се с бутилката, светлината минаваше през нея, караше бижутото вътре да искри. Постави я върху масата, отиде да вземе чашите, най-хубавите, които имаха, от много фин кристал, после бавно, сякаш изпълняваше ритуал, ги напълни. Най-сетне, каза, да пием. Слепите ръце потърсиха и намериха чашите, вдигнаха ги разтреперани. Да пием, повтори жената на лекаря. В средата на масата лампата беше като слънце, обградено с бляскави небесни тела. Когато чашите бяха оставени, момичето с тъмните очила и възрастният с черната превръзка плачеха.

Нощта беше неспокойна. Неясни отначало, неопределени, сънищата обикаляха от спящ на спящ, вземаха оттук, вземаха оттам, отнасяха със себе си нови спомени, нови тайни, нови желания, затова заспалиите въздишаха и мърмореха, Този сън не е мой, казваха, но сънят отвърщаше, Все още не познаваш твоите сънища, така момичето с тъмните очила разбра кой е възрастният с черната превръзка, който спеше там на две крачки, така той реши, че знае коя е тя, само така реши, защото не е достатъчно сънищата да са взаимни, за да бъдат еднакви. Заваля, когато утрото вече просветваше. Вятърът засили срещу прозореца силния дъжд, който прозвуча като удар с хиляди камшици. Жената на лекаря се събуди, отвори очи и промърмори, Как вали, после отново ги затвори, в стаята продължаваше да е тъмна нощ, можеше да спи. Но не остана така и минута, събуди се рязко с мисълта, че има да прави нещо, но все още нищо не разбираше, дъждът просто й казваше, Стани, какво ли искаше дъждът, Бавно, за да не събуди мъжа си, излезе от стаята, прекоси дневната, спря за момент, за да погледне спящите на канапетата, после продължи по коридора към кухнята, от тази страна на сградата валеше най-силно, вятърът духаше най-силно. С ръкава на халата, който беше облякла, забърса мътното стъкло на вратата и погледна навън. Небето, цялото небе беше един-единствен облак, дъждът валеше поройно. На пода на балкона бяха струпани мръсните дрехи, които бяха съблекли, там беше и найлоновата торба с обувките, които трябваше да се измият. Да мие и

пере. Последният воал на съня внезапно се вдигна, това трябваше да прави. Отвори вратата, направи една крачка, неспирният дъжд я намокри от главата до петите, сякаш се намираше под водопад. Трябва да се възползвам от тази вода, помисли. Отново влезе в кухнята и доколкото можеше да не вдига шум, започна да събира легени, канчета, тенджери, всичко, което можеше да съхрани малко от този дъжд, който се спускаше от небето на възгата, на завеси, които вятърът люшкеше, които вятърът блъскаше по покривите на града като гигантска и шумна метла. Занесе ги навън, разположи ги по протежението на балкона до решетката, сега щеше да има вода да изпере мръсните дрехи и да измие гнусните обувки, Да не спира, нека този дъжд да не спира, мърмореше, докато търсеше из кухнята сапуните, препаратите, парцалите, всичко, което можеше да помогне малко да се почисти, поне малко да се почисти тази мръсотия от душата. От тялото, каза, сякаш за да поправи метафизическата си мисъл, после добави, То е същото. Тогава, сякаш само това трябваше да е неизбежното заключение, хармоничното сливане между онова, което беше казала, и другото, което беше помислила, съблече със замах мокрия халат и гола, приемайки върху тялото си, веднъж, ласките, и втори път, шибането на дъжда, започна да пере дрехите, като в същото време миеше и себе си. Шумът от водата наоколо ѝ попречи да разбере веднага, че вече не е сама. На вратата на балкона се бяха появили момичето с тъмните очила и жената на първия ослепял, какво ли предчувствие, каква ли интуиция, какъв ли вътрешен глас ги беше събудил, не се знае, както не е ясно и как бяха успели да намерят пътя дотук, няма смисъл сега да търсим обяснения, догадките са свободни. Помогнете ми, каза жената на лекаря, когато ги видя, Как, след като не виждаме, попита жената на първия ослепял, Свалете дрехите, които сте облекли, колкото по-малко имаме да сушим после, толкова по-добре, Но ние не виждаме, повтори жената на първия ослепял, Все едно, каза момичето с тъмните очила, ще направим, каквото можем, А аз после ще довърша, каза жената на лекаря, ще доизчистя каквото е останало мръсно, а сега на работа, хайде, ние сме единствената на света жена с шест ръце и две очи. Може би в отсрещната сграда, зад онези затворени прозорци, някои слепи, мъже и жени, събудени от яростта на постоянните пориви, с чело опряно върху студеното стъкло, покривайки с дъха си замъгляването от нощта, си спомнят времето, когато така като сега са

гледали дъжда да вали от небето. Не могат да си представят, че оттатък има три жени, голи, голи, както са дошли на света, приличат на луди, хора с нормален разсъдък не биха застанали да перат на балкона под погледите на съседите, още повече пък в такъв вид, какво от това, че всички сме слепи, подобни неща не бива да се правят, Господи, как се стича по тях дъждът, как се спуска между гърдите им, как се задържа и се губи в тъмната част на слабините, как накрая мокри и обгръща бедрата, може би сме си помислили лошо за тях несправедливо, може би просто не сме в състояние да видим какво красиво и славно нещо се случва в историята на града, от пода на балкона се спуска завеса от пяна, какво не бих дал да се спусна с нея, да падам безспир, чист, измит, гол. Само Господ ни вижда, каза жената на първия ослепял, която въпреки разочарованията и трудностите поддържа твърдо убеждението, че Господ не е сляп, на това жената на лекаря отговори, Дори и той не ни вижда, небето е покрито, само аз мога да ви видя, Грозна ли съм, попита момичето с тъмните очила, Слаба си и си мръсна, но грозна никога няма да бъдеш, Ами аз, попита жената на първия ослепял, Мръсна и слаба като нея, не си толкова хубава, но си по-хубава от мен, Ти си хубава, каза момичето с тъмните очила, Откъде знаеш, след като никога не си ме виждала, Два пъти те сънувах, Кога, Вторият път беше тази нощ, Сънувала си дома, понеже си се чувствала спокойна и сигурна, нормално е, след всичко, което преживяхме, в твоя сън аз съм била домът, и понеже за да ме видиш, е трябвало да ми сложиш някакво лице, си го измислила, Аз също те виждам хубава, а никога не съм те сънувала, каза жената на първия ослепял, Което само идва да покаже, че слепотата е провидението на грозните, Ти не си грозна, Да, наистина не съм, но възрастта, На колко си години, попита момичето с тъмните очила, Наближавам петдесетте, Като майка ми, А тя, Тя какво, Продължава ли да е хубава, Била е и по-хубава, Това се случва с всички ни, все сме били нещо повече, Ти никога не си била толкова, каза жената на първия ослепял. Думите са такива, прикриват много, свързват се една с друга, сякаш не знаят къде искат да стигнат, но внезапно заради две или три, или четири, които се появяват изневиделица, прости сами по себе си, едно лично местоимение, едно наречие, един глагол, едно прилагателно, и ето че вълнението неудържимо се изкачва към повърхността на кожата и очите и взривява подредените чувства, понякога е от нерви, които

повече не могат да издържат, понесли са много, понесли са всичко, сякаш са имали щит, казват, Жената на лекаря има нерви от стомана, а в крайна сметка жената на лекаря избухва в сълзи заради едно лично местоимение, едно наречие, един глагол и едно прилагателно, просто граматични категории, просто думи, каквито са и другите две жени, неопределителни местоимения, и те плачливи, които се присъединяват към онова с пълния глас, три голи грации под дъжда, който вали. Такива моменти не могат да продължават вечно, повече от час тези жени са там, време е да почувстват студа, Студено ми е, каза вече момичето с тъмните очила. За дрехите друго не може да се направи, обувките са повече от чисти, сега е време да се изкъпят и жените, сапунисват косите и гърбовете си една на друга и се смеят, както само като момичета са могли да се смеят, докато са играли на сляпа баба в градината, когато още не са били слепи. Съмна, първото слънце надникна иззад рамото на света, преди отново да се скрие зад облаците. Продължава да вали, но по-слабо. Перачките влязоха в кухнята, избърсаха се и се изсушиха с хавлиените кърпи, които жената на лекаря донесе от шкафа в банята, кожата им мирише на прах за пране много силно, но такъв е животът, като няма риба, и ракът е риба, сапунът се разпадна мигом, въпреки това в тая къща сякаш има всичко, или просто знаят как да използват най-добре нещата, с които разполагат, накрая се облякоха, раят беше там отвън, на балкона, халатът на жената на лекаря е подгизнал, но тя си сложи една рокля на цветя и клонки, захвърлена от години, и стана най-красива от трите.

Когато влязоха в хола, жената на лекаря видя, че възрастният с черната превръзка седи на канапето, където беше спал. Беше хванал главата си между ръцете, пръстите му бяха заровени в гората от бели коси, които все още растяха от двете страни и на тила, седеше неподвижно, беше напрегнат, сякаш искаше да задържи мислите си или обратното, да им попречи да продължат да мислят. Чу ги да влизат, знаеше откъде идват и какво са правили, как са били голи, а знаеше това не защото внезапно беше започнал да вижда отново и с бавни крачки, като останалите старци, беше отишъл да издебне не една гола в банята, а цели три, сляп си беше, продължаваше да е сляп, просто се беше подал на вратата на кухнята и оттам беше чул какво си говорят на балкона, смеха, шума от дъжда и плющенето на водата, беше подушил миризмата на сапун, а после се беше върнал на своето канапе,

мислейки, че все още има живот на света, и питайки се дали и за него има място някъде там. Жената на лекаря каза, Жените вече са изкъпани, сега е ред на мъжете, а възрастният с черната превръзка попита, Още ли вали, Да, вали, а има вода и в легените на балкона, Тогава предпочитам да се измия в банята, в коритото, произнесе думата, сякаш представяше документ за възрастта си, сякаш обясняваше, Аз съм от времето, когато не се казваше вана, а корито, и добави, Ако нямаш нищо против, разбира се, не искам да ти цапам къщата, обещавам да не разливам вода по пода, в крайна сметка ще направя каквото мога, В такъв случай ще ти отнеса легените в банята, Аз ще помогна, Мога и сама да ги отнеса, Все за нещо трябва да ставам, не съм инвалид, Ела тогава. На балкона жената на лекаря бутна навътре един почти пълен леген, Хвани оттам, каза на възрастния с черната превръзка, насочвайки ръцете му, Сега, вдигнаха тежкия леген, Още по-добре, че дойде да ми помогнеш, в края на краищата нямаше да се справя сама, Знаеш ли поговорката, Коя поговорка, Работата на стария е малко, но тежко на оня, който я презира, Тая поговорка не е такава, Знам, където казах стария, е детето, където казах презира, е подценява, но поговорките, ако искат да важат все така, трябва да се нагаждат според времето, Ти си философ, Що за хрумване, аз съм старец. Изляха легена във ваната, после жената на лекаря отвори едно чекмедже, помнеше, че има още един сапун. Сложи го в ръката на възрастния с черната превръзка, Ще миришеш хубаво, по-хубаво от нас, използвай го на воля, не се притеснявай, храна няма, но сапуни със сигурност има из супермаркетите, Благодаря, Внимавай да не се подхлъзнеш, ако искаш, ще повикам мъжа ми, за да ти помогне, Не, предпочитам да се измия сам, Както искаш, ето ти тук, внимавай, дай си ръката, ето ти една машинка за бръснене, четка, ако искаш да обръснеш тая брада, Благодаря. Жената на лекаря излезе. Възрастният с черната превръзка съблече пижамата, която му се беше паднала при раздаването на дрехите, после много внимателно влезе във ваната. Водата беше студена и беше малко, не стигаше и педя на дълбочина, каква разлика между това да се излива отгоре на струи от небето, да вали, а ти да се смееш като трите жени, и това тъжно плацикане. Застана на колене на дъното на ваната, пое дълбоко въздух, с шепите си плисна първата вода върху гърдите си, от нея дъхът му почти спря. Бързо се намокри целият, за да няма време да настръхне, после поред,

методично, започна да се сапунисва и да се търка енергично, тръгвайки от раменете, ръцете, гърдите, корема, слабините, члена, бедрата отвътре, По-зле съм от животно, помисли, после слабите си хълбоци, докато накрая стигна до твърдата кора, която покриваше ходилата му. Остави пяната да постои, за да може да действа и чисти по-продължително, каза, Трябва да измия главата си, и насочи ръцете си отзад, за да отвърже превръзката, И на теб ти трябва една баня, махна я и я пусна във водата, сега усещаше тялото си затоплено, намокри и сапуниса косата си, беше човек от пяна, бял посред огромната бяла слепота, където никой не можеше да го намери, но ако мислеше така, се лъжеше, в този момент усети две ръце, които докоснаха гърба му, които махаха пяната от ръцете му, от гърдите му също и после я разнасяха отзад, бавно, сякаш в невъзможността си да видят какво правят, трябва още по-внимателно да се отнесат към задачата. Поиска да попита, Кой си ти, но езикът му се вцепени, не можеше, сега тялото му настръхна, но не от студ, а ръцете продължаваха да го къпят нежно, жената не каза, Аз съм жената на лекаря, аз съм жената на първия ослепял или аз съм момичето с тъмните очила, ръцете довършиха работата си, отдръпнаха се и в тишината се чу как вратата на банята леко се затваря, възрастният с черната превръзка остана сам, коленичил на дъното на ваната, сякаш молеше за някаква милост, и трепереше, трепереше, Коя ли беше, се питаше, разумът му казваше, че можеше да е единствено жената на лекаря, тя е тази, която вижда, тя е тази, която ни закриля, която се грижи за нас и ни храни, нямаше да има нищо чудно и в това дискретно внимание, така му казваше разумът, но той не вярваше на разума. Продължаваше да трепери, но не знаеше дали от вълнение, или от студ. Потърси превръзката си на дъното на ваната, потърка я силно, изстиска я и я сложи обратно на главата си, с нея не се чувстваше толкова гол. Когато влезе в хола, подсушен, благоуханен, жената на лекаря каза, Вече имаме един чист и избръснат мъж, а после, с тон на човек, който внезапно се е сетил за нещо, което е трябвало да бъде направено, но не е, добави, Гърбът ти остана неизмит, жалко. Възрастният с черната превръзка не отговори, само си помисли, че е имал право, като не е повярвал на разума си.

Малкото храна, с която разполагаха, я дадоха на кривогледото момченце, останалите трябваше да изчакат до новото зареждане. В

килера имаше няколко конфитюра, ядки, захар, остатъци от бисквити, няколко сухара, но до тези резерви, както и до други, които щяха да прибавят към тях, щяха да прибегнат само в случай на крайна необходимост, всекидневната храна трябваше да си я изкарат, ако заради лош късмет експедицията се върнеше с празни ръце, тогава да, по две бисквити на всеки, с лъжичка конфитюр, Има от ягоди и от праскови, кой предпочитате, три половинки от орех, чаша вода, докато трае луксът. Жената на първия ослепял каза, че също би искала да отиде с тях за храна, трима не са прекалено много, дори и да са слепи, двама от тях щяха да носят, освен това, ако беше възможно, имайки предвид, че не се намират толкова далече, би искала да разбере в какво състояние е домът ѝ, дали е бил зает, дали от познати, например съседи от сградата, чието семейство внезапно се е увеличило заради надошлите от провинцията роднини, надявали се така да се спасят от епидемията от слепота, нападнала селото, знае се, че в града винаги има по-други средства. Така че излязоха тримата, навлечени във всичко, което беше останало из къщата годно за обличане, тъй като изпраните дрехи трябваше да изчакат хубавото време. Влачени от водата, особено по по-наклонените улици, боклуците се бяха насъбрали на малки купчини, оставяйки чисти големи участъци от паважа. Дано продължи да вали, слънцето в тази ситуация би било най-лошото, което може да се случи, каза жената на лекаря, гнилост и смрад вече си имаме предостатъчно, Усещаме това още повече, понеже сме къпани, каза жената на първия ослепял, а съпругът ѝ се съгласи, въпреки че подозираше, че е настинал от студената баня. Имаше тълпи от слепи по улиците, използваха спокойното време, за да потърсят храна и да удовлетворят физиологическите си нужди, към които малкото изядено и малкото изпито все още ги подканяха. Кучетата душеха навсякъде, ровеха из боклуците, едно от тях носеше в устата си удавен плъх, което беше много рядък случай, който може да бъде обяснен единствено с изключително обилните валежи напоследък, сигурно водата го беше хванала на лошо място, където не е могло да му послужи това, че е толкова добър плувец. Кучето, облизало сълзите, не се смеси с едновременношните си другари от глутницата за лов, неговият избор е направен, но все пак не е животно, което да чака да го нахранят, вече дъвче незнайно какво, тия планини от боклуци крият невъобразими богатства, всичко е въпрос на търсене, разравяне и

намиране. Да ровят и намират в паметта си, ще трябва да им се наложи, когато дойде моментът, на първия ослепял и неговата жена, сега когато вече са научили наизуст четирите ъгъла, не на дома, където живеят и който има много повече, а на собствената си улица, четирите ъгъла, които ще трябва да им служат като четирите посоки на компаса, слепите не се интересуват къде е изток и къде запад, север или юг, те искат техните опипващи ръце да им кажат дали са на прав път, някога, когато все още бяха малко, обикновено използваха бели тояжки, звукът от постоянните почуквания по земята и по стените беше нещо като шифър, който разгадаваше и разпознаваше маршрута, но в днешни дни, бидейки слепи всички, подобно бастунче, сред всеобщото потропване, би било напълно ненужно, да не говорим, че потопен в собствената си белота, слепият би могъл дори да се зачуди дали носи нещо в ръката си. Кучетата имат, както знаем, освен онова, което наричаме инстинкт, и други начини да се ориентират, със сигурност бидейки късогледни, не се доверяват на зрението си, но тъй като носят им е доста по-напред от очите, стигат винаги където искат, в този случай, уж на шега, кучето, облизало сълзите, вдигна крак в четирите посоки, вятърът щеше да го отведе до дома, ако някой ден се загубеше. Докато вървяха, жената на лекаря оглеждаше от двете страни на улицата в търсене на магазини за храна, където да може да зареди опразнения килер. Опустошението не беше пълно само защото в старите бакалии все още можеше да се открие някое бобче или някое грахче в склада, тия зърнени храни отнемат много време за готвене, трябва вода, трябва гориво, затова сега не се ползват с голямо уважение. Жената на лекаря не беше особено увлечена от напътствията в поговорките, във всеки случай нещо от тия древни мъдрости трябва да ѝ е останало в паметта и доказателството е, че напълни две от найлоновите торби, които носеха, с боб и грах, Запази каквото не ти трябва, ще намериш каквото е необходимо, ѝ беше казала една баба, в края на краищата водата, в която щеше да ги накисне, можеше да послужи и да ги свари в нея, а онази, която щеше да остане след варенето, щеше да е престанала да е вода, за да стане на бульон. Понякога не само в природата нищо не се губи и все нещо се използва.

За какво мъкнеха торбите с боб и грах, плюс онова, което бяха успели да вземат, след като имаха още толкова да вървят, докато стигнат до улицата, където живеяха първият ослепял и жена му, които

сега вървят тук, е въпрос, който може да излезе само от устата на оня, който никога не е познал какво е да нямаш. За дома, ако ще и камък да е, ѝ беше казала същата онази баба на жената на лекаря, само не беше се сетила да добави, Дори и ако трябва да се обиколи светът, тъкмо такъв подвиг извършваха в момента, вървяха към дома по най-дългия път. Къде сме, попита първият ослепял, жената на лекаря му каза, затова имаше очи, а той, Точно тук ослепях, на ъгъла със светофара, Точно на този ъгъл се намираме, Тук, Точно тук. Дори не искам да си спомням какво преживях, затворен в колата, без да мога да виждам, хората крещяха отвън, а аз, отчаян, виках, че съм сляп, докато не дойде оня, който ме заведе вкъщи, Горкият човек, каза жената на първия ослепял, никога повече няма да краде коли, Толкова ни е трудно да приемем, че ще умрем, че все намираме извинения за мъртвите, сякаш предварително молим да ни извинят, когато дойде нашият ред, Всичко това продължава да ми се струва някакъв сън, каза жената на първия ослепял, сякаш сънувам, че съм сляпа, Докато аз си бях вкъщи и те чаках, мислех същото, каза мъжът ѝ. Бяха подминали площада, където се случиха нещата, сега се изкачваха по едни тесни, криволичещи улици, жената на лекаря не познава добре тези места, но първият ослепял не се губи, ориентира се, тя каза имената на улиците, а той обяснява, Да свием наляво, да свием надясно, накрая съобщи, Тази е нашата улица, домът ни е от лявата страна, горе-долу по средата, Кой номер е, попита жената на лекаря, той не си спомняше, И таз добра, не е като да не го помня, изпари ми се от главата, каза, това беше ужасна поличба, щом вече не знаем къде живеем, щом паметта ни заспива, докъде ще стигнем така. Карай да върви, този път случаят не беше тежък, за щастие жената на първия ослепял беше дошла на похода, ето я, за да ни каже номера на сградата, та не се наложи първият ослепял да трябва да прибегне до онова, което се хвалеше, че може, да разпознае вратата пипнешком, сякаш имаше вълшебна пръчица за бастунче, едно почукване, метал, второ почукване, дърво, с три или четири почуквания щеше да му се очертае пълната картинка, нямам съмнение, тази е. Влязоха, жената на лекаря вървеше напред, На кой етаж, попита, Трети, отвърна първият ослепял, паметта му не беше толкова отслабнала, колкото изглеждаше, едни неща се забравят, такъв е животът, други се помнят, например как, след като беше ослепял, беше влязъл през тази врата, На кой етаж живеете, беше попитал

човекът, който все още не беше откраднал автомобила му, Трети, беше отвърнал, разликата е, че сега не се качваха с асансьора, стъпват по невидимите стъпала на стълбище, което едновременно е мрачно и бляскаво, как липсва токът на оня, който не е сляп, или слънчевата светлина, или парче свещ, сега очите на жената на лекаря вече са имали достатъчно време да се приспособят към сумрака, на средата на пътя качващите се натъкнаха на две слепи жени, които слизаха от горните етажи, може би от третия, никой не попита нищо, наистина съседите вече не са това, което бяха преди.

Вратата беше затворена. Какво ще правим, попита жената на лекаря, Аз ще говоря, каза първият ослепял. Почукаха един път, два пъти, три пъти, Няма никого, каза един от тях тъкмо когато вратата се отваряше, забавянето не беше никак чудно, ако един сляп човек се намира в дъното на апартамента, не може да дойде на бегот, за да види кой е почукал, Кой е, желаете ли нещо, попита мъжът, който се появи, имаше вид на сериозен човек, изглеждаше възпитан, трябва да е бил някой уважаван. Първият ослепял каза, Аз живеях в този дом, О, беше отговорът на другия, после попита, Има ли още някой с вас, Съпругата ми и една наша приятелка, Как бих могъл да разбера дали този дом е бил ваш, Лесно е, каза жената на първия ослепял, ще ви кажа какво има вътре. Другият помълча няколко секунди, после каза, Влезте. Жената на лекаря вървеше най-отзад, тук никой не се нуждаеше от водач. Слепият каза, Аз съм сам, моите хора отидоха да търсят храна, навярно би трябвало да кажа моите жени, но не вярвам да е подходящо, направи пауза и добави, Въпреки че смятам, че трябваше да го знам, Какво искате да кажете, попита жената на лекаря, Моите жени, за които споменах, са жена ми и двете ми дъщери, А защо смятате, че би трябвало да знаете дали да използвате женски род, или не, Аз съм писател, предполага се, че би трябвало да знаем тия неща. Първият ослепял се почувства поласкан, представете си, един писател, настанен в дома ми, но тогава го загриза едно съмнение, дали би било възпитано да попита другия как се казва, възможно беше дори да го познава по име, можеше дори да го е чел, все още се колебаеше така между любопитството и дискретността, когато жена му отправи въпроса директно, Как се казвате, Слепите нямат нужда от име, аз съм този глас, който чувате, останалото не е важно, Но сте написали книги и тези книги носят вашето име, каза жената на лекаря, Сега никой не

може да ги прочете, следователно сякаш не съществуват. Първият ослепял прецени, че посоката на разговора се отклонява прекалено много от въпроса, който най-силно го интересуваше, А как попаднахте в дома ми, попита, Като много хора, които вече не живеят, където са живели, намерих дома си зает от хора, които не пожелаха да чуят никакви доводи, може да се каже, че ни изхвърлиха надолу по стълбите, Далече ли е домът ви, Не, Направихте ли още някой опит да си го върнете, попита жената на лекаря, сега често хората се местят от дом на дом, Опитах още два пъти, И продължаваха ли да са там, Да. А какво мислите да правите, след като знаете, че този дом е наш, пожела да узнае първият ослепял, ще ни изгоните ли, както другите са направили с вас, Нямам нито възрастта, нито силите за такова нещо, а дори и да ги имах, не вярвам да можех да съм в състояние да прибягна до такива експедитивни методи като този, един писател в живота си се научава на търпение, то му е било необходимо, за да пише, Следователно ще оставите ли дома ни, Да, ако не намерим друго решение, Не виждам какво друго решение може да бъде намерено. Жената на лекаря вече предчувстваше какво ще каже писателят, Вие с жена ви, както и приятелката, която ви придружава, живеете някъде, предполагам, Да, в нейния дом, Далече ли е, Не може да се каже, че е далече, Тогава, ако ми позволите, имам едно предложение за вас, Кажете, Да останем както сме си, в този момент и двамата имаме дом, в който да можем да живеем, аз ще продължа да следя какво става с моя, ако някой ден го намеря празен, веднага ще се преместя там, вие ще правите същото, ще идвате тук редовно и когато видите, че ни няма, ще си дойдете, Не съм сигурен, че идеята ми допада, Не очаквах да ви допадне, но се съмнявам, че ще ви допадне повече и единствената алтернатива, която ни остава, Коя е тя, Веднага да си върнете дома, който ви принадлежи, Но при това положение, Точно така, при това положение ние ще отидем да живеем там, на ваше място, Не, това е немислимо, намеси се жената на първия ослепял, да оставим нещата така, както са си, след време ще видим, Хрумна ми, че има още едно решение, каза писателят, Какво е то, Да живеем тук като ваши гости, апартаментът ще стигне за всички, Не, каза жената на първия ослепял, ще продължим както досега, ние ще живеем с нашата приятелка, няма нужда да те питам дали си съгласна, добави, обръщайки се към жената на лекаря, А аз няма нужда да ти отговарям,

Благодаря на всички, каза писателят, в действителност през цялото време очаквах да дойдете да потърсите дома си, Да се задоволява с каквото разполага, е най-естественото за слепия човек, каза жената на лекаря, Как живяхте от началото на епидемията, Излязохме от интерната преди три дни, О, вие сте от онези, които бяха поставени под карантина, Да, Трудно ли беше, Би било малко да се каже, Ужасно, Вие сте писател, както казахте преди малко, длъжен сте да познавате думите, следователно знаете, че прилагателните за нищо не стават, ако един човек убие друг например, би било по-добре да го кажем така, просто така, и да вярваме, че ужасното деяние само по себе си ще е толкова шокиращо, че няма да се налага да казваме, че е било ужасно, Искате да кажете, че думите са ни в повече, така ли, Искам да кажа, че чувствата не ни достигат, Или са достатъчно, но сме престанали да употребяваме думите, които ги изразяват, Следователно сме ги загубили, Бих искал да ми кажете как живеехте под карантина, Защо, Аз съм писател, Трябва човек да е бил там, Писателят е като всеки друг човек, не може да знае всичко, нито да преживее всичко, трябва да пита и да си представя, Някой ден може и да ви разкажа какво беше, после ще можете да напишете книга, Вече я пиша, Как, нали сте сляп, Слепите също могат да пишат, Искате да кажете, че сте имали достатъчно време да научите брайловото писмо, Не познавам брайловото писмо, Тогава как пишете, попита първият ослепял, Ще ви покажа. Стана от стола, излезе, след минута се върна, в ръката си носеше лист хартия и химикалка, Това е последната цяла страница, която съм написал, Не можем да я видим, каза жената на първия ослепял, Аз също не мога да я видя, каза писателят, Тогава как можете да пишете, попита жената на лекаря, гледайки листа, където в сумрака на стаята се виждаха едни доста сбити редове, на места дори се застъпваха, По усет, отвърна писателят, не е трудно, листът се поставя върху някаква повърхност, която да е малко мека, каквито са например другите листове, после трябва просто да се пише, Но при положение че не виждате, каза първият ослепял, Химикалката е добър работен инструмент за слепите писатели, не им помага да прочетат написаното, но помага да разберат къде са писали, достатъчно е да се проследи с пръст релефа на последния изписан ред, и така до края на листа, после трябва да се изчисли състоянието до новия ред и да се продължи, лесно е, Забелязвам, че редовете на места се застъпват, каза жената на

лекаря, като внимателно взе от ръката му листа, Откъде знаете, Аз виждам, Виждате ли, върнало ви се е зрението, така ли, как, кога, попита нервно писателят, Предполагам, че съм единственият човек, който така и не е ослепял, А защо, какво е обяснението ви за това, Нямам никакво обяснение, вероятно изобщо няма такова, Това означава, че сте видели всичко, което става, Видях каквото видях, нямах друг избор, Колко човека бяха под карантина при вас, Близо триста, Откога, От самото начало, излязохме едва преди три дни, както ви казах, Мисля, че съм първият ослепял, каза първият ослепял, Трябва да е било ужасно, Отново тази дума, каза жената на лекаря, Извинете ме, внезапно започна да ми изглежда смешно всичко, което пиша, откакто ослепяхме, аз и моето семейство, За какво става дума, За това, което преживяхме, за нашия живот, Всеки трябва да говори за това, което знае, а за онова, което не познава, трябва да попита, Аз ви питам вас, И аз ще ви отговоря, не знам кога, някой ден. Жената на лекаря докосна с листа ръката на писателя, Нали нямате нищо против да ми покажете къде работите и какво пишете, Тъкмо обратното, елате с мен, Може ли и ние да дойдем, попита жената на първия ослепял, Къщата си е ваша, каза писателят, аз съм тук само пътьом. В спалнята имаше една малка маса с угаснала лампа, Мътната светлина, която влизаше през прозореца, позволяваше да се видят, отляво, няколко бели листа, при дясната ръка, други, вече изписани, а в средата имаше един лист, изписан до средата. Имаше две нови химикалки до лампата. Ето, каза писателят. Жената на лекаря попита, Може ли, и без да дочака отговора, взе изписаните листове, бяха около двадесет, прекара очи по ситните букви, по редовете, които се качваха и спускаха, по думите, изписани върху белотата на листа, записани в слепотата, Аз съм само пътьом, беше казал писателят, и това бяха знаците, които оставяше, минавайки. Жената на лекаря постави ръка върху рамото му, а той я взе в своите ръце и бавно я поднесе към устните си, Не се губете, не позволявайте да се изгубите, каза, и тези думи бяха толкова неочаквани и загадъчни, че сякаш не бяха казани на място.

Когато се прибраха, натоварени с достатъчно храна да изкарат три дни, жената на лекаря, прекъсвана от развълнуваната помощ на първия ослепял и жена му, разказа какво се беше случило. Вечерта, както си му е редът, прочете на всички няколко страници от една книга, която беше взела от библиотеката. Темата не заинтригува

кривогледото момченце, което бързо заспа с глава в скута на момичето с тъмните очила и с крака върху краката на възрастния с черната превръзка.

След два дни лекарят каза, Бих искал да разбера какво е станало с кабинета ми, в момента не служим за нищо, нито той, нито аз, но може някой ден хората отново да започнат да ползват очите си, апаратурата ми още трябва да е там в очакване, Ще отидем, щом пожелаеш, каза жена му, Сега веднага, А бихме могли да се възползваме от излизането и да минем през дома ми, ако нямате нищо против, каза момичето с тъмните очила, не, че мисля, че родителите ми са се върнали, а просто искам да облекча съвестта си, Ще отидем и до вас, каза жената на лекаря. Никой друг не пожела да се присъедини към експедицията по разпознаването на домовете, първият ослепял и жена му вече знаеха на какво могат да разчитат, възрастният с черната превръзка също знаеше, но доводите му не бяха същите, а кривогледото момченце така и не можеше да се сети името на улицата, където е живяло. Времето беше ясно, дъждовете сякаш бяха свършили, а слънцето, макар и слабо, вече започваше да се чувства по кожата, Не знам как ще продължим да живеем, ако стане горещо, каза лекарят, всичкият този боклук, който гние наоколо, умрелите животни, може би дори и хора, сигурно има умрели хора по домовете, най-лошото е, че не сме организирани, би трябвало да има някаква организация във всяка сграда, на всяка улица, във всеки квартал, Правителство, каза жена му, Организация, и тялото представлява организирана система, а смъртта не е нищо повече от ефект на дезорганизацията, А как би могла да се организира една общност от слепи, за да живее, Като се организира, организирането вече е, до известна степен, да започне да има очи, Може би имаш право, но опитът от тази слепота ни донесе само смърт и мизерия, моите очи, както и твоят кабинет, не послужиха за нищо, Благодарение на твоите очи сме живи, каза момичето с тъмните очила, Щяхме да сме живи и ако бях сляпа, светът е пълен с живи слепци, Аз смятам, че всички ще умрем, просто е въпрос на време, Смъртта винаги е била въпрос на време, каза лекарят, Но да умре човек само защото е сляп, навярно няма по-лош начин да се умре, Умираме от болести, от инциденти, от нещастни случаи, А сега ще умрем и защото сме слепи, искам да кажа, от слепота и от рак, от слепота и от туберкулоза, от слепота и от СПИН, от слепота и от инфаркт, болестите може и да са различни при всеки човек, но онова, което сега наистина ни убива, е слепотата, Не сме безсмъртни, не можем да избягаме от смъртта, но поне не биваше да сме слепи, каза

жената на лекаря, Как, след като тази слепота е конкретна и реална, каза лекарят, Не съм сигурна, каза жена му, Нито пък аз, каза момичето с тъмните очила.

Не се наложи да насилват вратата, отвори я нормално, ключът се намираше на личния ключодържател на лекаря, който беше останал в дома им, когато ги откараха за карантината. Това е чакалнята, каза жената на лекаря, Където бях аз, каза момичето с тъмните очила, сънят продължава, но не знам що за сън е това, дали съм сънувала тогава, че стоя тук сляпа, или съм сънувала, че винаги съм била сляпа и насън съм дошла в кабинета да се лекувам от възпаление на очите, от което няма никаква опасност да се ослепее, Карантината не беше сън, каза жената на лекаря, Не, тя не беше сън, нито това, че ни изнасиха, Нито това, че намушках един човек, Отведи ме в кабинета, аз мога да стигна дотам и сам, но ме заведи ти, каза лекарят. Вратата беше отворена. Жената на лекаря каза, Всичко е надолу с главата, има листове по пода, чекмеджетата с картоните ги няма, Навярно са ги взели от министерството, за да не губят време да търсят, Вероятно, Ами апаратурата, На пръв поглед ми изглежда в ред, Поне това да имаме, каза лекарят. Продължи сам с протегнати ръце, докосна кутията с лещите, офталмоскопа, бюрото, после каза, обръщайки се към момичето с тъмните очила, Разбирам какво искаш да кажеш, като обясняваш, че изживяваш някакъв сън. Седна зад бюрото, постави ръце върху стъкления плот, покрит с прах, после каза с тъжна иронична усмивка, сякаш се обръщаше към някого пред себе си, Не, господин докторе, много съжалявам, но вашият случай не може да бъде излекуван, ако искате, ще ви дам един последен съвет, придържайте се към старата поговорка, имали са право, като са казвали, че търпението е добро за зрението, Не ни карай да страдаме, каза жена му, Извини ме, извини ме и ти, намираме се на мястото, където преди се правеха чудеса, сега дори доказателствата за моите магически способности ги няма, отнесли са ги всичките, Единственото чудо, което можем да направим, е да продължим да живеем, каза жена му, да поддържаме този крехък живот ден след ден, сякаш той е слепият и не знае накъде да тръгне, а може и точно така да е, може наистина животът да не знае, да се е оставил в ръцете ни, след като ни е направил интелигентни, и ето до какво го докарахме, Говориш сякаш и ти си сляпа, каза момичето с тъмните очила, В известна степен е

така, сляпа съм с вашата слепота, може би щях да започна да виждам по-добре, ако зрящите бяхме повече, Опасявам се, че си единственият свидетел, който търси съда, където го е призовал не се знае кой и където трябва да заяви не се знае какво, каза лекарят, Времето свършва, разложението е навсякъде, болестите намират вратите отворени, водата е на привършване, храната се е превърнала в отрова, такава би било първото ми изявление, каза жената на лекаря, А второто, попита момичето с тъмните очила, Да отворим очи, Не можем, слепи сме, каза лекарят, Голяма истина е, че няма по-лош слепец от оня, който не иска да види, Но аз искам да виждам, каза момичето с тъмните очила, Няма да прогледнеш заради това, единствената разлика би била, че няма да си най-лошият слепец, а сега да си тръгваме, тук няма какво повече да се види.

По пътя към дома на момичето с тъмните очила прекосиха един голям площад, където имаше групи от слепи, които слушаха речите на други слепи, на пръв поглед нито едните, нито другите изглеждаха слепи, говорещите обръщаха разпалено лицата си към тези, които слушаха, слушателите обръщаха внимателно лицата си към онези, които говореха. Там се държеше проповед за края на света, за спасението чрез изкупление, за видението на седмия ден, за идването на ангела, за космическия сблъсък, за угасването на слънцето, за духа на племето, за сока от мандрагора, за тигровата мас, за доблестта на знака, за дисциплината на вятъра, за аромата на луната, за връщането на мрака, за силата на заклинанието, за следата на петата, за разпятието на розата, за чистотата на лимфата, за кръвта на черната котка, за дрямката на сянката, за бунта на приливите, за логиката на човекоядството, за кастрирането без болка, за божествените татуировки, за доброволната слепота, за изпъкващата мисъл, за вгълбената мисъл, за плоската, острата, косата, концентрираната, разпиляната, изплъзващата се, за аблацията на гласните струни, за смъртта на словото, Тук никой не говори за организация, каза жената на лекаря на мъжа си, Може би организацията е на друг площад, отвърна той. Продължиха да вървят. Малко по-нататък жената на лекаря каза, По пътя има повече умрели отколкото обикновено ги има, Просто устойчивостта ни е към своя край, времето свършва, водата се изчерпва, болестите се множат, храната се превръща в отрова, ти го каза преди, подсети я лекарят, Кой знае дали сред тези умрели не са

моите родители, каза момичето с тъмните очила, а аз минавам тук покрай тях и не ги виждам, Това е стар навик на човечеството, да се минава покрай мъртвите, без да се забелязват, каза жената на лекаря.

Улицата, където живееше момичето с тъмните очила, изглеждаше още по-запустяла. На входа на сградата имаше едно женско тяло. Мъртва жена, полуизядена от скитащите животни, за щастие кучето, облизало сълзите, не пожела да дойде, щеше да се наложи да го отказват да впие зъби в тоя труп. Това е съседката от първия етаж, каза жената на лекаря, Кой, къде, попита мъжът ѝ, Точно тук, съседката от първия етаж, миризмата ѝ се усеща, Бедното създание, каза момичето с тъмните очила, защо ли е дошла на улицата, след като никога не излизаше, Може би е усетила, че смъртта идва, може би не е могла да понесе мисълта да си остане да гние сама вкъщи, каза лекарят, И сега няма да можем да влезем, нямам ключове, Може родителите ти да са се върнали, може да са си вкъщи и да те чакат, каза лекарят, Не вярвам, Имаш право да не вярваш, каза жената на лекаря, ключовете са тук. В ямичката на мъртвата длан, полуотворена, облежната на земята, се виждаха, блестящи и искрящи, едни ключове. Може да са си нейните, каза момичето с тъмните очила, Не вярвам, не е имало никаква причина да донесе своите ключове на мястото, където се е канила да умре, Но аз, след като съм спяла, нямаше да мога да ги видя, ако такава е била идеята ѝ, да ми ги върне, за да мога да си вляза вкъщи, Не знаем какви мисли са се въртели в главата ѝ, когато е решила да вземе ключовете със себе си, може да си е мислила, че ти ще си върнеш зрението, може да е решила, че има нещо необикновено, прекалено лесно, в начина, по който се придвижвахме, докато бяхме тук, може да ме е чула да казвам, че стълбището е тъмно, че едва се вижда, че аз едва виждам, а може и нищо подобно да не е било, делириум, деменция, сякаш, след като е загубила разсъдък си, в главата ѝ се е загнездила фикс-идеята да ти даде ключовете, единственото, което знаем, е, че животът ѝ е свършил, щом е прекрачила прага. Жената на лекаря взе ключовете, подаде ги на момичето с тъмните очила и после попита, А сега какво ще правим, ще я оставим ли тук, Не можем да я погребем на улицата, няма с какво да вдигнем камъните, каза лекарят, Имаме двора, Ще трябва да я качим до втория етаж и после да я смъкнем по аварийната стълба, Това е единственият начин, Ще имаме ли толкова сили, попита момичето с

тъмните очила, Въпросът не е в това, дали ще имаме, или няма да имаме сили, въпросът е дали ще си позволим да оставим тук тази жена, Не, каза лекарят, Тогава ще се намерят сили. И наистина се намериха, но върхът на работата беше да се качи трупът по стълбите нагоре, и то не защото тежеше много, беше лек приживе, а сега още повече след смъртта, след като от него се бяха облагодетелствали кучетата и котките, а защото тялото беше вцепенено, вдървено, беше трудно да се вземат завоите на тясното стълбище и за такова кратко качване им се наложи да спират да си почиват четири пъти. Нито шумът, нито гласовете, нито миризмата на разложено, накараха другите обитатели на сградата да излязат по площадките, Както си мислех, родителите ми не са тук, каза момичето с тъмните очила. Когато най-сетне стигнаха до вратата, бяха изтощени, а все още им оставаше да прекосят дома, за да стигнат до задната страна, да слязат по аварийната стълба, но там, с помощта на светците, които надолу помагат до един, вече беше по-лесно да се носи товарът, завоите лесно се вземаха, понеже стълбата беше открита, само трябваше да внимават тялото на бедното създание да не се изплъзне от ръцете им, падането би го разглобило на части, да не говорим за болките, които след смъртта са още по-лоши.

Дворът беше като девствена джунгла, последните дъждове бяха накарали тревата и плевелите, донесени от вятъра, да пораснат навсякъде, на зайците, които подскачаха наоколо, нямаше да им липсва прясна храна, кокошките се оправят и със сушата. Седяха на земята, бяха задъхани, усилието ги беше изтощило, до тях и трупът си почиваше, пазен от жената на лекаря, която пъдеше кокошките и зайците, зайците просто проявяваха любопитство и трепкаха с ноздри, докато кокошките вече бяха наточили клюнове, готови на всичко. Жената на лекаря каза, Преди да излезе на улицата, се е сетила да отвори вратичката на зайчарника, не е искала зайците да умрат от глад, Вярно е, че трудността не се състои в това, да живееш с хората, трудността е в това, да ги разбереш, каза лекарят. Момичето с тъмните очила бършеше мръсните си ръце в снопче трева, която беше отскубнала, вината беше нейна, беше хванала трупа там, където не биваше, ето до какво води липсата на очи. Лекарят каза, Трябва ни някаква мотика или лопата, тук може да се наблюдава как думите наистина неизменно се връщат, сега се появиха отново тези, казани по

същите причини, първо беше човекът, който открадна автомобила, сега ще е старицата, която върна ключовете, след като бъдат погребани, няма да се виждат разликите, освен ако не са съхранени в нечия памет. Жената на лекаря се качи в дома на момичето с тъмните очила, за да вземе един чист чаршаф, наложи ѝ се да избере някой по-малко мръсен, когато слезе долу, кокошките пируваха, зайците само предъвкваха свежа тревица. След като покри и загърна трупа, жената отиде да търси лопата или мотика. Намери и двете в една барака, където имаше и други инструменти. Аз ще се погрижа, каза, земята е влажна, копае се добре, вие си починете. Избра едно място, където нямаше корени, от онези, които се налага да се секат с последователни удари с мотиката, и не си мислете, че става дума за лесна работа, корените са хитри, знаят как да използват меката пръст, за да избягнат удара и да намалят смъртоносния ефект на гилотината. Нито жената на лекаря, нито съпругът ѝ, нито момичето с тъмните очила, тя, защото беше отдадена на работата, те, понеже очите не им служеха за нищо, забелязаха, че по околните балкони са се появили слепци, не бяха много и не бяха на всички балкони, навярно ударите на мотиката ги бяха привлекли, нищо че пръстта беше рохка, неизбежно е, а да не забравяме, че винаги има скрит и по някой малък камък, който звучно отговаря на ударите. Бяха мъже и жени, които изглеждаха размити като привидения, можеше и призрази да са, които от любопитство са дошли да присъстват на погребението, просто за да си припомнят какво е било в техния случай. Жената на лекаря ги видя най-накрая, когато, приключила гроба, изпъна заболелите я бъбреци и поднесе ръка към челото си, за да избърше потта. Тогава, водена от някакъв неудържим импулс, извика към онези слепи и към всички слепи по света, Отново ще бъде, обърнете внимание, че не каза Ще се съживи, не е голяма работа, въпреки че речниците могат да потвърдят, да гарантират или да внушат, че става дума за пълни и точни синоними. Слепите се стреснаха и се прибраха вътре, не разбираха защо бяха казани тези думи, освен това надали бяха подготвени за такова разкритие, вижда се, че не бяха от ония, които ходеха на площада с вълшебните прозрения, за да бъде пълно, трябваше само да се добави главата за господ-да-я-благослови и самоубийството на скорпиона. Лекарят попита, Защо каза Отново ще бъде, на кого говореше, На едни слепи, които се появиха на балконите, стреснах се, навярно и тях съм

уплашила, Но защо тези думи, Не знам, появиха се в главата ми и ги казах, Само остава да отидеш на площада, през който минахме, Да, проповед за зъба на заека и за клюна на кокошката, ела сега да ми помогнеш, оттук, точно така, хвани я за краката, аз ще я вдигна отсам, внимавай, да не вземеш ти да паднеш в гроба, добре, така, спусни я бавно, още, още, направих гроба по-дълбочък заради кокошките, като започнат да рият, никога не се знае докъде могат да стигнат, готово. Помогна си с лопатата, за да зарови гроба, отъпка добре пръстта, оформи могилата, която винаги се получава от излишната земя, направи всичко, сякаш с друго не се беше занимавала през живота си. Накрая откъсна едно розово клонче от храста, който растеше в единия ъгъл на двора, и го бодна в основата на гроба близо до главата. Ще я бъде ли отново, попита момичето с тъмните очила, Нея, не, отвърна жената на лекаря, по-скоро е необходимо живите да пребъдат, но не го правят, Вече сме наполовина умрели, каза лекарят, Все още сме наполовина живи, отвърна жена му. Отиде и прибра в бараката лопатата и мотиката, огледа двора, за да се увери, че всичко е наред, Какъв ред, се запита и сама си отговори, Редът, който иска мъртвите да са на мястото на мъртвите, а живите на мястото на живите, докато кокошките и зайците хранят други и се хранят от други, Бих искала да оставя някакъв знак на родителите си, каза момичето с тъмните очила, Не искам да ти отнемам илюзиите, каза лекарят, но първо би трябвало да намерят дома си, а това е малко вероятно, помисли си, че никога нямаше да стигнем дотук, ако нямаше кой да ни води, Така е, аз дори не знам дали още са живи, но ако не им оставя някакъв знак, нещо, ще се чувствам така, сякаш съм ги изоставила, Какво да бъде тогава, попита жената на лекаря, Нещо, което те да могат да разпознаят с пипане, каза момичето с тъмните очила, лошото е, че вече нямам по себе си нищо от едно време. Жената на лекаря я гледаше как седи на първото стъпало на аварийната стълба, ръцете ѝ бяха отпуснати върху коленете, красивото ѝ лице беше тъжно, косите ѝ бяха разпилени по раменете, Вече знам какъв знак ще им оставиш, каза. Бързо се качи по стълбата, отново влезе вътре и се върна с една ножица и една връв, Каква ти е идеята, попита момичето с тъмните очила, неспокойно, усещайки как ножицата скърца, докато ѝ реже косата, Ако твоите родители се върнат, ще сварят на дръжката на вратата да виси един кичур, от кого може да е, ако не от дъщеря им, попита жената на

лекаря, Караш ме да ми се плаче, каза момичето с тъмните очила, и едвам го каза, вече го и направи, с глава, опряна в кръстосаните върху коленете ръце, изля мъката си, тъгата си, вълнението от идеята на жената на лекаря, после осъзна, че по неведоми пътища на чувствата плачеше също и за старицата от първия етаж, която ядеше сурово месо, ужасната вещица, която с мъртвата си ръка ѝ беше върнала ключовете от дома. Тогава жената на лекаря каза, Какви времена, преобърна се редът, един символ, който почти винаги е бил знак за смърт, се превръща в знак за живот, Има ръце, които са способни на тези и други, по-големи чудеса, каза лекарят, Нуждата може много неща, скъпи мой, каза жена му, а сега стига сме философствали и вършили чудеса, да се хванем за ръце и да отидем при живота. Самото момиче с тъмните очила окачи на дръжката на вратата кичура коса, Мислиш ли, че родителите ми ще го намерят, попита, Дръжката на вратата е протегнатата ръка на един дом, отвърна жената на лекаря, и с тази ефектна фраза, така да се каже, сложи край на гостуването.

Тази вечер отново имаше четене и слушане, нямаха друг начин за развлечение, жалко, че лекарят не беше примерно любител цигулар, какви мили серенади щяха да чуят тогава да се носят от този пети етаж, завистливите съседи биха казали, На тия или им върви добре животът, или са със замъглено съзнание и смятат, че като се подиграват на чуждото нещастие, могат да избягнат своето. Сега няма друга музика освен тази на думите, а и те са предимно онези от книгите, дискретни са, дори и любопитството да доведеше до вратата някого от сградата, за да слухти, нямаше да чуе нищо повече от самотно мърморене, дълга нишка от звуци, която може да се проточи до безкрайност, тъй като книгите по света, всички заедно, са, както казват, като вселената, безкрайни. Когато четенето приключи късно през нощта, възрастният с черната превръзка каза, До това сме сведени, да слушаме как ни четат, Аз не се оплаквам, бих могла да остана така завинаги, каза момичето с тъмните очила, И аз не се оплаквам, просто казвам, че ставаме само за това, да слушаме историята на човечеството, съществувало преди нас, възползваме се от случайността, че сред нас все още има очи с ясен поглед, последните останали, ако някой ден и те угаснат, дори не искам да си представям, тогава нишката, която ни свързва с това човечество, ще се скъса, ще е като да се отдалечаваме един от друг в пространството, завинаги, ще са

слепи като нашите, Докато мога, каза момичето с тъмните очила, ще запазя надежда, надеждата, че ще открия родителите си, надеждата, че майката на това момче ще се появи, Забрави да споменеш общата ни надежда, Коя, Да си върнем зрението, За някои надежди е лудост да ги имаме, Но аз казвам, че ако нямаше такива, вече щях да съм се отказала от живота, Дай ми пример, Да виждам отново, Този вече го знаем, дай ми друг, Няма, Защо, Не те интересува, А откъде знаеш, че не ме интересува, какво си мислиш, че знаеш за мен, та да решиш сам кое ме интересува и кое не, Не се ядосвай, не исках да те обидя, Мъжете са еднакви, мислят, че е достатъчно да са се родили от утробата на жена, за да знаят всичко за жените, Аз знам съвсем малко за жените, а за теб нищо, а що се отнася до това, че съм мъж, доста време мина оттогава, сега съм един старец, едноок, освен че съм и сляп, Няма ли друго, което да кажеш срещу себе си, Има още много неща, дори не можеш да си представиш колко нараства черният списък с упреците, които си отправям с течение на годините, Аз съм млада, но вече добре съм се наредила, Все още не си направила нищо наистина лошо, Откъде знаеш, след като никога не си живял с мен, Да, никога не съм живял с теб, Защо повтори думите ми с такъв тон, Какъв тон, Такъв, Казах само, че не съм живял с теб, Тонът, тонът, не се преструвай, че не разбираш, Не настоявай, моля те, Настоявам, трябва да знам, Ще се върнем към надеждите, Ами да се върнем, Другият пример за надеждата, който отказах да дам, беше този, Кой е този, Последният упрек, който си отправям, в моя списък, Обясни, моля те, не разбирам от гатанки, Чудовищното желание да не си възвърнем зрението, Защо, За да продължим да живеем така, Искаш да кажеш всички заедно ли, или ти с мен, Не ме принуждавай да отговоря, Ако беше просто мъж, можеше и да избягаш от отговора, както правят всички, но ти сам каза, че си старец, а старците, щом са живели толкова, трябва да има някакъв смисъл, не би трябвало да извърщаш лице от истината, отговори, Аз с теб, А защо искаш да живееш с мен, Очакваш ли да го кажа пред всички тях, Направихме едни пред други най-мръсните, най-грозните и най-отвратителните неща, със сигурност онова, което имаш да ми кажеш, не е по-лошо, След като искаш, така да бъде, тъй като мъжът, който все още съм, харесва жената, която си ти, Толкова ли беше трудно да направиш любовно обяснение, На моята възраст се страхуваме да не станем смешни, Не беше смешен, Да

забравим това, моля те, Нямам намерение да го забравя, нито пък да допусна ти да го забравиш, Глупаво е, принуди ме да говоря и сега, Сега е мой ред, Не казвай нищо, за което може да съжаляваш, спомни си черния списък, Ако днес бъда откровена, какво значение би имало да съжалявам утре, Замълчи, Ти искаш да живееш с мен и аз искам да живея с теб, Ти си луда, Ще заживеем заедно тук, като двойка, и ще продължим да живеем заедно, ако се наложи да се разделим с нашите приятели, двама слепи би трябвало да виждат повече от един, Това е лудост, ти не ме харесваш, Какво означава да харесваш някого, аз никога никого не съм харесвала, само съм си лягала с мъже, Доказваш, че имам право, Не, Спомена откровеността, отговори ми честно тогава дали наистина ме харесваш, Харесвам те достатъчно, за да искам да бъда с теб, и това го казвам за първи път на някого, И на мен нямаше да ми го кажеш, ако ме беше срещнала преди, възрастен мъж, наполовина оплешивял, с побеляла коса, с превръзка на едното око и катаракта на другото, Жената, която бях тогава, не би го казала, признавам, каза го жената, която съм днес, Да видим тогава какво ще каже жената, която ще бъдеш утре, Изпитваш ли ме, Що за хрумване, кой съм аз, че да те изпитвам, животът ги решава тия неща, Едно от тях вече е решено.

Водиха този разговор един срещу друг, слепите очи на единия бяха вперени в слепите очи на другия, лицата им бяха пламнали и жарки и когато единият го изрече, а се оказа, че и двамата го искат, се съгласиха, че животът е решил да заживеят заедно, момичето с тъмните очила протегна ръцете си, просто за да ги подаде, а не защото знаеше накъде отива, докосна ръцете на възрастния с черната превръзка, който нежно я притегли към себе си, останаха да седят така заедно, не беше за първи път, разбира се, но сега бяха казани думите, с които се приеха един друг. Никой от останалите не направи никакъв коментар, никой не ги поздрави, никой не им пожела вечно щастие, в действителност не беше време за празници и илюзии, тишината все още е най-силният аплодисмент. Жената на лекаря просто сложи в коридора няколко възглавници от канапето, достатъчни, за да послужат за импровизирано удобно легло, после заведе там кривогледото момченце и му каза, От днес ще спиш тук. Що се отнася до случилото се в хола, всичко сочи, че през тази първа вечер окончателно се изясни случаят със загадъчната ръка, която изми гърба на възрастния с

черната превръзка онази сутрин, когато изтече толкова много вода и всичката беше пречистваща.

На другия ден, докато все още си лежаха в леглото, жената на лекаря каза на мъжа си, Имаме малко храна вкъщи, ще трябва да пообиколим, сетих се днес да отидем до подземния склад на супермаркета, онзи, където бях първия ден, ако досега никой не го е намерил, ще можем да се запасим за една-две седмици, Ще дойда с теб и ще кажем на още един-двама да дойдат с нас, Предпочитам да сме само двамата, по-лесно е, а и няма опасност да се загубим, Докога ще смогваш да носиш товара на шестима души, които не могат да се оправят, Докато мога, но е вярно, че вече почват да ми липсват сили, понякога си давам сметка, че искам да съм сляпа, за да съм наравно с другите, за да нямам повече отговорности от тях, Свикнахме да зависим от теб, ако те загубим, ще е като да бъдем застигнати от втора слепота, благодарение на очите ти успяхме да сме по-малко слепи, Ще продължа докдето мога, повече няма как да обещаю, Един ден, когато разберем, че вече нищо добро и полезно не можем да направим на тоя свят, би трябвало да имаме кураж просто да напуснем живота, както каза той, Кой той, Щастливецът от вчера, Сигурна съм, че днес не би го казал, няма нищо по-добро, което да ти промени мнението, от солидната надежда, Вече има такава, дано продължи по-дълго, В гласа ти има нотки на нещо като горчивина, Горчивина, защо, Сякаш са ти взели нещо, което ти принадлежи, Говориш за случилото се с момичето, когато бяхме на онова ужасно място, Да, Спомни си, че дойде при мен, Паметта те лъже, ти отиде при нея, Сигурна ли си, Не бях сляпа, Ами аз бях готов да се закълна, че, Щеше да дадеш невярна клетва, Странно как паметта може да ни заблуди така, В този случай е лесно да се разбере, принадлежи ни повече онова, което само е дошло да ни се предложи, отколкото другото, което е трябвало да завоюваме, Нито тя ме е потърсила после, нито аз съм я търсил повече, Ако искате, ще се намерите в спомените, затова служат, Ревнуваш ли, Не, не ревнувам, нито пък ревнувах тогава, беше ми мъчно за вас, също и за мен, понеже не можех да ви помогна, Как сме с водата, Зле. След повече от пестеливото сутрешно хапване, разведрено от някои дискретни намеци и закачки за събитията от миналата вечер, с подходящо премерени думи заради присъствието на малолетен, напразна грижа, ако се сетим за скандалните сцени, на които беше свидетел по време на карантината, лекарят и жена му излязоха на

работа, този път придружени от кучето, облизало сълзите, което не искаше да си остане вкъщи.

Видът на улиците се влошаваше с всеки изминал час. Боклукът сякаш нарастваше в нощните часове, сякаш отвън, от някоя неизвестна държава, където все още имаше нормален живот, тайно идваха да изсипят тук контейнерите си, ако не се намирахме в страната на слепите, щяхме да видим как посредством целия този бял мрак напредват призрачните коли и камиони, натоварени с боклуци, остатъци, отломки, химически отпадъци, пепел, изгоряло масло, кокали, шишета, карантия, изтощени батерии, пластмаси, планини от хартия, няма само следи от храна, няма дори обелки от плодове, с които бихме могли да залъжем глада си в очакване на по-добри дни, които все предстоят. Вонята се отделя от огромното сметище като облак от отровен газ, Скоро ще се появят някои епидемии, повтори лекарят, никой няма да се измъкне, ние сме абсолютно беззащитни, От едната страна ни вали, от другата ни духа, каза жена му, И това не е, дъждът би ни послужил да утолим жаждата си, а вятърът би ни спасил частично от тая смрад. Кучето, облизало сълзите, върви и души неспокойно, забави се да изследва една купчина с боклуци, навярно е скрило отдолу някой голям деликатес, който сега не успява да открие, ако беше само, нямаше да мръдне оттам, но жената, която плака, вече е далече, негово задължение е да върви след нея, никога не се знае дали няма да се наложи да суши други сълзи. Трудно е да се върви. На някои улици, предимно по-наклонените, потокът на дъждовните води, превърнали се в буйна река, беше запокитил автомобили срещу автомобили или срещу сградите, разбивайки вратите, сривайки витрините, земята е покрита с парчета от дебело стъкло. Притиснато между два автомобиля гние тялото на човек. Жената на лекаря отклонява поглед. Кучето, облизало сълзите, се приближава, но смъртта го плаши, прави още две крачки, но внезапно козината му настръхва и от гърлото му излиза раздиращ вой, проблемът на това куче е, че се е сближило прекалено много с хората, накрая ще страда като тях. Прекосиха един площад, където имаше групи от слепи, които се развличаха да слушат речите на други слепи, на пръв поглед нито едните, нито другите не изглеждаха слепи, говорещите разпалено обръщаха лица към слушателите си, слушателите внимателно обръщаха лица към говорещите. Издигаха се основните принципи на големите

организираните системи, обсъждаха се частната собственост, свободният обмен, пазарът, борсата, данъчното облагане, лихвата, присвояването, отнемането на собствеността, производството, разпределението, потреблението, снабдяването и липсата на такова, богатството и бедността, комуникациите, репресията и престъпността, лотариите, сградите на затворите, наказателният кодекс, гражданският кодекс, законът за движение по пътищата, речниците, телефонният указател, мрежите за проституция, фабриките за боеприпаси, въоръжените сили, гробищата, полицията, контрабандата, дрогата, позволеният нелегален трафик, фармацевтичните разработки, играта, цената на лечението и на погребенията, справедливостта, заемите, политическите партии, изборите, парламентите, правителствата, за изпъкващата мисъл, за вгълбената мисъл, за плоската, острата, косата, концентрираната, разпиляната, изплъзващата се, за аблацията на гласните струни, за смъртта на словото. Тук се говори за организация, каза жената на лекаря на мъжа си. Вече забелязах, отговори той и млъкна. Продължиха да вървят, жената на лекаря отиде да направи справка с картата на града, която се намираше на един ъгъл, като стар пътен кръст. Бяха много близо до супермаркета, някъде тук тя падна и плака през онзи ден, когато помисли, че се е загубила, гротескно превита под тежестта на найлоновите торби, които за щастие бяха пълни, тогава кучето ѝ помогна в безпътищата и мъката, това същото куче, което сега върви и ръмжи на глутниците, които се приближават прекалено много, сякаш ги предупреждава, Мен няма да ме измамите, махайте се. Една улица вляво, една вдясно и вратата на супермаркета се появява. Само вратата, тоест вратата я има, сградата я има, но не се виждат хора, които да влизат и да излизат, липсва онзи мравуняк от хора, които се срещат по всяко време на деня при подобни заведения, които живеят от наплива на големите тълпи. Жената на лекаря изпита опасения за найлошото и каза на мъжа си, Дошли сме прекалено късно, вътре навярно вече няма и четвърт бисквита, Защо говориш така, Бяха спрели на пътеката пред супермаркета, докато си разменяха тези думи. До тях, сякаш чакаха да светне зеленото на светофар, имаше трима слепи. Жената на лекаря не забеляза физиономията, която направиха, на притеснена изненада, на нещо като объркан страх, не видя, че устата на един от тях се отвори, за да запrikaзва, но веднага след това се затвори, не забеляза бързото свиване на рамене, Сама ще узнаеш, се

предполага, че си беше помислил този слепец. Вече наред улицата, докато я пресичаха, жената на лекаря и мъжът ѝ не можеха да чуят забележката, която направи вторият слепец, Защо ли каза, че не вижда хора, които да влизат и да излизат, и отговора на третия сляп, Това е начин на изразяване, преди малко, като се спънах, ти ме попита дали не виждам къде стъпвам, същото е, все още не сме изгубили навика си да виждаме, Господи, колко пъти вече сме си го казвали, възкликна първият слепец.

Дневната светлина проникваше до дъното на просторния супермаркет. Почти всички стелажи бяха съборени, нямаше друго освен боклук, счупени стъкла и празни опаковки, Странно, каза жената на лекаря, дори и да няма никаква храна, не разбирам защо няма хора, които да живеят тук. Наистина не изглежда нормално, каза лекарят. Кучето, облизало сълзите, нададе тих вой. Козината му отново беше настръхнала. Жената на лекаря каза, Тук мирише, Винаги мирише лошо, каза мъжът ѝ, Не е това, друга миризма е, на нещо, което се разлага, Сигурно е някой труп наблизо, Не виждам трупове, Значи такова ти е впечатлението. Кучето отново простена. Какво му е на кучето, попита лекарят, Нервно е, Какво ще правим, Ще проверим, ако има някой труп, ще го заобиколим, сега вече умрелите не ни плашат, На мен ми е по-лесно, аз не ги виждам. Минаха през супермаркета до вратата, която водеше към коридора, откъдето се стигаше до склада в мазето. Кучето, облизало сълзите, ги следваше, но от време на време спираше, скимтеше, за да привлече вниманието им, но после дългът го принуждаваше да продължи. Когато жената на лекаря отвори вратата, миризмата стана по-силна, Наистина мирише лошо, каза мъжът ѝ, Остани тук, аз ей сега ще се върна. Продължи по коридора, който ставаше все по-тъмен, а кучето, облизало сълзите, я следваше, сякаш го влачеха. Наситен от миризмата на разложено, въздухът сякаш лепнеше. На средата на пътя жената на лекаря повърна, Какво ли е станало тук, мислеше между два пристъпа и после измърмори още един-два пъти същите думи, докато се приближаваше до металната врата, която водеше към мазето. Объркана от гаденето, отначало не забеляза, че в дъното има някаква смътна светлина, съвсем слаба. Сега вече знаеше какво е. Малки пламъчета трепкаха в процепите на двете врати, към стълбата и към товарния асансьор. Нов пристъп на повръщане сви стомаха ѝ, беше толкова силен, че я просна на пода.

Кучето, облизало сълзите, нададе продължителен вой, беше вик, който сякаш никога нямаше да има край, беше като оплакване, което прозвуча в коридора като последния глас на умрелите, намиращи се в мазето. Лекарят чу повръщането, пристъпите, кашлицата, хукна, доколкото можа, спъна се и падна, стана и падна, най-накрая притисна жена си в обятията си, Какво стана, попита разтреперан, за първи път от идването на слепотата той водеше жена си, водеше я, без да знае накъде, някъде далече от онези врати и от пламъчетата, които не можеше да види. Когато се измъкнаха от коридора, нервите ѝ се сринаха от раз, плачът се превърна в конвулсия и няма начин подобни сълзи да бъдат изсушени, само времето и умората могат да ги намалят, затова кучето не се приближи, само потърси ръката ѝ, за да я близне. Какво стана, отново попита лекарят, какво видя, Мъртви са, успя да каже тя сред хлипанията, Кой е умрял, Те, и не можа да продължи, Успокой се, ще говориш, когато можеш. След няколко минути тя каза, Умрели са, Видя ли нещо, отвори ли вратата, попита мъжът ѝ, Не, видях само блуждаещи огънчета в процеците, бяха се закачили там и танцуваха, не се пускаха, Това е фосфин, резултат от гниенето, Предполагам, Какво ли е станало, Навярно са се натъкнали на мазето, втурнали са се по стълбата надолу в търсене на храна, помня колко лесно можеше да се подхлъзне човек по онези стъпала и да падне, а ако е паднал един, са паднали всички, вероятно дори не са успели да стигнат докъдето са искали или са стигнали, но заради разрушената стълба не са успели да се върнат, Но ти каза, че вратата е била затворена, Сигурно са я затворили другите слепи, превърнали са мазето в огромна гробница, а аз съм виновна за случилото се, когато излязох оттам на бегом с пълните торби, те заподозряха, че става дума за храна, и тръгнаха да я търсят, В известен смисъл всичко, което ядем, е откраднато от нечия уста, а ако откраднем прекалено много, ще причиним смърт, всъщност всички сме убийци, Слаба утеха, Не искам да започнеш да се товариш с въображаема вина, когато вече едва успяваш да носиш отговорността да издържаш шест конкретни и безполезни гърла, Без твоята безполезна уста, как бих могла да живея аз, Ще продължиш да живееш за останалите пет там, Въпросът е за колко време. Няма да е още много, когато всичко свърши, ще трябва да излезем в полето и да търсим храна, ще откъснем всички плодове от дърветата, ще избием всички животни, до които се доберем, ако

междувременно не започнат да ни изяждат тукашните котки и кучета. Кучето, облизало сълзите, не се обади, темата не го засягаше, все за нещо му служеше това, че се е превърнало в кучето, облизало сълзите.

Жената на лекаря едва влачеше крака. Сътресението я беше оставило без сили. Когато излязоха от супермаркета, тя, примряла, той, сляп, никой не би могъл да каже кой от двамата поддържа другия. Може би заради силната светлина ѝ се зави свят, помисли, че ще припадне, но не се уплаши, беше просто припадък. Не успя да падне, нито да загуби напълно съзнание. Трябваше да полегне, да затвори очи, да диша бавно, ако можеше да остане за малко спокойна, притихнала, беше сигурна, че ще възвърне силите си, трябваше да възвърне силите си, найлоновите торби продължаваха да са празни. Не искаше да легне върху мръсотията на тротоара, да се върне в супермаркета, никога, дори и да умре. Огледа се наоколо. От другата страна на улицата, малко по-нататък, имаше църква. Сигурно вътре имаше хора, като навсякъде, но трябваше да е добро място, където да си почине, поне едно време беше така. Каза на мъжа си, Трябва да възстановя силите си, заведи ме оттатък, Къде оттатък, Извинявай, придържай ме, аз ще ти кажа, Какво има там, Църква, ако можех да полегна за малко, бих станала като нова, Да вървим. В храма се влизаше с шест стъпала, шест стъпала, отбележете, които жената на лекаря изкачи с голямо усилие, още повече че трябваше да води и мъжа си. Вратите бяха отворени от край до край, това им помогна, защото дори една завеса, която да пази от вятъра, пък макар и от най-простите, в този случай би била тежко за преодоляване препятствие. Кучето, облизало сълзите, спря нерешително на прага. Направи го, защото въпреки свободата, на която се радваха кучетата в последно време, генетично им беше заложена в мозъка на всички забраната, която един ден, преди много време, е наложена на рода им, забраната да влизат в църквите, вероятно вината е на друг генетично заложен код, който им повелява да маркират територията си, където и да се намират. За нищо не им послужи добрата и вярна служба на предците на това куче, облизало сълзите, към светците, чиито гнусни рани са облизвали, преди да бъдат одобрени и обявени за светци, значи състраданието им е било от най-безинтересните, понеже добре знаем, че не всеки просяк се издига до святостта, колкото и рани да има по тялото и душата, където кучешкият език не стига. Сега това куче се

осмели да влезе в святото място, вратата беше отворена, а портиер нямаше, но най-силната причина беше, че жената със сълзите вече беше влязла, дори не знам как може да се влачи тя, шепне в ухото на мъжа си една-единствена дума, Дръж ме, църквата е пълна, почти няма и педя свободен под, в действителност би могло да се каже, че тук няма и един камък, където да положиш глава, отново послужи кучето, облизало сълзите, с две изръмжавания и две атаки, всичко това без злоба, разчисти пространство, където жената на лекаря се остави да падне, предавайки тялото си на припадъка, най-накрая очите ѝ бяха напълно затворени. Мъжът ѝ напипа пулса ѝ, беше стабилен и равномерен, само малко далечен, после направи усилие, за да я повдигне, не е добро това положение, трябва кръвта бързо да се върне в мозъка, да се увеличи мозъчното оросяване, най-добре ще е да я сложи да седне с глава между коленете и да разчита на природата и силата на гравитацията. Най-накрая след няколко провалени усилия успя да я повдигне. След минути жената на лекаря въздъхна дълбоко, леко помръдна, започваше да идва на себе си. Още недей да ставаш, каза мъжът ѝ, задръж още малко главата си ниско, но тя се чувстваше добре, нямаше и помен от световъртеж, очите ѝ вече можеха да видят плочите по пода, които кучето, облизало сълзите, благодарение на това, че три пъти енергично разора с крака, за да легне самото то, беше направило приемливо чисти. Вдигна глава към високите колони и сводове, за да провери стабилността на кръвообращението си, после каза, Вече се чувствам добре, но точно в този момент помисли, че е полудяла, че след като световъртежът ѝ беше преминал, беше започнала да страда от халюцинации, не можеше да е истина онова, което очите ѝ виждаха, онзи човек, прикован на кръста, имаше бяла превръзка на очите, до него имаше жена с пронизано от седем меча сърце, а очите ѝ също бяха покрити с бяла превръзка, и не бяха само този мъж и тази жена, които се намираха в подобно състояние, всички образи в църквата бяха с превързани очи, скулптурите имаха парче бял плат, вързан около главите, на картините бяха теглили дебела бяла ивица боя, там имаше една жена, която учеше дъщеря си да чете, и двете бяха със закрити очи, и един мъж с отворена книга, където седеше малко момче, и на двамата очите бяха закрити, и един старец с дълга брада и три ключа в ръка, и очите му бяха закрити, друг мъж с пронизано от стрели тяло, и очите му бяха закрити, и една жена със

запален фенер, и очите ѝ бяха закрити, и един мъж с рани по дланите, стъпалата и гърдите, и очите му бяха закрити, и друг мъж с лъв, и на двамата очите им бяха закрити, и друг мъж с агне, и на двамата очите бяха закрити, и друг мъж с орел, и на двамата очите бяха закрити, и друг мъж с копие, победил един паднал мъж с рога и крака на козел, и на двамата очите бяха закрити, и друг мъж с везни, и очите му бяха закрити, и един старец без коса, който държеше бяла лилия, очите му бяха закрити, и друг старец, който се подпираше на гол меч, очите му бяха закрити, и една жена с гълъбица, и на двете очите бяха закрити, и един мъж с два гарвана, и на тримата очите бяха закрити, имаше само една жена, чиито очи не бяха закрити, тъй като вече бяха извадени и тя ги държеше на сребърен поднос. Жената на лекаря каза на мъжа си, Няма да ми повярваш, ако ти кажа какво имам пред очите си, всички образи в църквата са със закрити очи, Колко странно, защо ли, Откъде бих могла да зная, може да е дело на някой отчаян вярващ, когато е разбрал, че и той ще трябва да ослепее като останалите, а може самият тукашен свещеник да е бил, може би е помислил, че след като слепите няма да могат да виждат образите, и образите трябва да престанат да виждат слепите, Образите не виждат, Лъжеш се, образите виждат с очите, които ги гледат, само така слепотата е за всички, Ти продължаваш да виждаш, Ще виждам все по-малко, дори и да не изгубя зрението си, ще ставам все повече и повече сляпа с всеки изминал ден, защото няма да има кой да ме види, Дали свещеникът е закрил очите на образите, Беше просто мое хрумване, Това е единствената хипотеза, която има истински смисъл, единствената, която може да придаде някакво величие на тази наша мизерия, представям си как този човек влиза тук, идвайки от света на слепите, където после ще трябва да се върне, за да ослепее като тях, представям си затворените врати, празната църква, тишината, представям си статуите, картините, виждам го как минава от една към друга, как се качва в олтарите и връзва плата, с два възела, за да не се развърже и да падне, как полага две ръце боя върху картините, за да направи непоницаема бялата нощ, в която са влезли, този свещеник трябва да е бил човекът, извършил най-голямото светотатство на всички времена и всички религии, най-справедливият, най-крайно човечният, който е дошъл тук и най-накрая е заявил, че Господ не заслужава да вижда. Жената на лекаря не успя да отговори, някой до тях заговори преди

нея, Що за разговор водите, кои сте вие, Слепи като теб, каза тя, Но аз те чух да казваш, че виждаш, Това е начин на изразяване, който трудно може да се загуби, още колко пъти ще трябва да се каже, И какво означава, че очите на образите са закрити, Истина е, А ти откъде знаеш, след като си сляпа, Ти също ще го узнаеш, ако направиш като мен, върви и ги докосни с ръце, ръцете са очите на слепите, А защо си го направила, Помислих, че след като сме стигнали дотук, още някой би трябвало да е сляп, А тия приказки, че свещеникът от църквата е закрил очите на образите, познавах го много добре, би бил неспособен да направи такова нещо, Никога не е възможно предварително да се знае на какво са способни хората, трябва да се изчака, да се даде време на времето, времето заповядва, времето е партньорът, който играе от другата страна на масата и държи в ръка всички карти от тестето, на нас ни се полага да съчетаем картите с живота, с нашия живот, Да се говори за игра в църквата е грях, Стани, използвай ръцете си, ако се съмняваш в думите ми, Заклевах ли се, че е вярно, че очите на образите са закрити, Каква клетва ти трябва на теб, Закълни се в очите си, Заклевам се два пъти в очите, в моите очи и в твоите очи, Истина ли е, Истина е. Разговорът беше чул от слепите, които се намираха най-близо, и би било излишно да се каже, че не се наложи да изчакат потвърждението на клетвата, за да започне да се върти новината, да минава от уста на уста, беше шепот, който постепенно започна да променя тона си, първо звучеше невярващо, после неспокойно, отново невярващо, лошото беше, че в тълпата имаше суеверни хора с въображение, мисълта, че свещените образи са слепи, че техните състрадателни и измъчени погледи не виждат нищо повече от собствената си слепота, внезапно стана нетърпима, беше все едно да дойдат и да им кажат, че са обградени от живи мъртъвци, достатъчно беше да се чуе един вик, после друг, и друг, и веднага след това страхът обхвана всички, паниката ги тласна към вратата и тук се повтори вече известното, тъй като паниката е доста по-бърза от краката, които трябва да я носят, краката на беглеца накрая се оплитат в тичането, още повече, когато е сляп, и ето го внезапно на земята, паниката му казва, Ставай, бягай, идват да те убият, той много би искал да стане, но вече и други са се втурнали и са паднали, трябва да си дарен с много добро сърце, за да не избухнеш в смях при вида на тая гротескна бъркотия от тела, които търсят ръце, за да се освободят, и крака, за да

избягат. Онези шест стъпала отвън са като пропаст, но в крайна сметка падането не е голямо, навикът да се пада прави тялото по-твърдо, да стигнеш до земята, вече само по себе си е облекчение, Оттук няма да се измъкна, е първата мисъл, и понякога последната при фаталните случаи. Също така неизменно едни се възползват от бедата на другите, както много добре го знаят, още от началото на света, наследниците и наследниците на наследниците. Отчаяното бягство на тези хора ги накара да изоставят вещите си, а когато нуждата надвие страха и те се върнат да ги потърсят, освен тежкия проблем да се изясни по задоволителен начин кое е било мое и кое твое, ще видим, че част от малкото храна, с която сме разполагали, е изчезнала, може би това е била циничната хитрост на жената, която каза, че очите на образите са закрити, лошотията на някои хора няма граници, да измислят такива лъжи само за да могат да откраднат от бедните хорица остатъците от неразпознаваема храна. Ала вината беше на кучето, облизало сълзите, като видя, че площадът е празен, отиде да души там, заплати за работата си, както беше естествено и справедливо, но показва, така да се каже, входа на мината, от което последва, че лекарят и жена му излязоха от църквата без угризения за кражбата с полупълни торби. Ако успеят да оползотворят поне половината от взетото, ще могат да бъдат доволни, а за останалата половина ще кажат, Не знам как хората са могли да ядат това, дори когато нещастieto е общо за всички, винаги се намират такива, които да са по-зле от останалите.

Разказът на тези събития, всяко в своя жанр, накара другарите им да се удивят и ужасят, въпреки че е редно да отбележим, че жената на лекаря, може би поради липса на думи, не успя да предаде абсолютно точно кошмарното чувство, което я беше обзело пред вратата на мазето, онзи правоъгълник от бледи колебливи пламъчета, който водеше към стълбата, откъдето се стигаше до другия свят. Вече що се отнася до образите на закритите очи, те силно впечатлиха, макар и по по-различен начин, всеобщото въображение, например в първия ослепял и жена му се забеляза някакво неприятно чувство, според тях ставаше дума за непростима липса на почит. Това, че всички те, хората, бяха слепи, беше фаталност, за която не носеха вина, от подобни беди никой не може да се спаси, но само заради това да се закрият очите на светите образи, им се струваше атентат без възможност за прошка, а ако го е направил свещеникът от църквата, още по-зле. Коментарът на

възрастния с черната превръзка беше впрочем различен, Разбирам шока, който ти е причинило, но аз си мисля за някоя галерия в музей, всички скулптури са със закрити очи, но не защото скулпторът не е искал да издяла камъка и да стигне до очите, а ги е закрил така, както ти казваш, с вързани парчета плат, сякаш една слепота не стига, любопитно е, че превръзка като моята не предизвиква подобно впечатление, понякога дори придава романтичен вид на човек, и се засмя на това, което беше казал за себе си. Що се отнася до момичето с тъмните очила, тя се задоволи да каже, че се надява да не трябва и в сънищата си да вижда проклетата галерия, вече се била преситила на кошмари. Ядоха от лошата храна, с която разполагаха, това беше най-доброто, което имаха, жената на лекаря каза, че става все по-трудно да се намери храна, че може би трябва да напуснат града и да отидат да живеят на село, там поне храната, която щяха да намерят, щеше да е по-здравословна, а сигурно има и крави и кози на свобода, ще ги доим и ще имаме мляко, а има и вода в кладенците, можем да си стотвим каквото искаме, въпросът е да намерим някое добро място, после всички си казаха мнението, някои бяха по-въодушевени от други, но за всички беше ясно, че възможността ги притиска и задължава, само кривогледото момченце изрази задоволство без колебание, вероятно защото имаше добри спомени от някоя ваканция. След като ядоха, легнаха да спят, правеха така винаги, още по времето на карантината, когато опитът ги научи, че легналото тяло действително издържа на много глад. Вечерта не ядоха, само кривогледото момченце получи нещо за радост на зъбите си и за залъгване на глада, останалите седнаха да слушат четенето, поне духът не можеше да се оплаче от липсата на развлечения, проблемът е, че на моменти слабостта на тялото водеше до разсейване на ума, но не беше поради липса на интелектуален интерес, не, просто мозъкът изпадаше в полусънно състояние, като животно, което се готви за зимен сън, сбогом свят, затова нерядко тези слушатели благо затваряха очи и започваха да следват с очите на душата перипетиите на сюжета, докато някое по-енергично движение не ги изтръгнеше от унеса, когато не беше само звукът от шумното затваряне на подвързаната книга, жената на лекаря проявяваше подобна деликатност, не искаше да се разбере, че знае, че блуждаещият е бил заспал.

Сякаш първият ослепял беше изпаднал в подобен благ унес, но все пак не беше така. Наистина очите му бяха затворени и обръщаше на четенето повече от вяло внимание, но мисълта да отидат да живеят всички на село, му пречеше да заспи, струваше му се сериозна грешка да се отдалечава толкова от дома си, колкото и симпатичен да беше онзи писател, беше редно да го държи под око и от време на време да наминава оттам. Та първият ослепял беше съвсем буден, а ако е необходимо друго доказателство за това, ето я ослепителната белота на очите му, които най-вероятно само сънят би могъл да затъмни, но дори за това човек не можеше да бъде сигурен, тъй като никой не можеше да е едновременно заспал и буден. Най-накрая първият ослепял реши, че си е изяснил съмнението, когато внезапно вътрешността на клепачите му потъмня, Заспал съм, помисли, но не, не беше заспал, продължаваше да чува гласа на жената на лекаря, кривогледото момченце кихна, тогава в душата му нахлу огромен страх, повярва, че е минал от една слепота към друга, че след като е живял в слепотата на светлината, сега ще заживее в слепотата на мрака, разтрепери се от ужас, Какво ти е, попита жена му, а той глупаво отвърна, без да отваря очи, Аз съм сляп, сякаш това беше най-голямата новост на света, тя го прегърна нежно, Недей, всички сме слепи, какво да правим, Видях всичко тъмно, помислих, че съм заспал, но в крайна сметка не съм, аз съм буден, А тъкмо това би трябвало да правиш, да спиш, а не да мислиш за това. Съветът го подразни, ето един мъж, който е натъжен, както само той си знае, а жена му няма какво друго да му каже освен да спи. Ядосан, с хаплив отговор на уста, отвори очи и видя. Видя и извика, Виждам. Първият вик беше невярващ, но с втория и третия, и следващите очевидното растеше. Виждам, виждам, прегърна жена си като луд, после изтича и прегърна и жената на лекаря, за пръв път я виждаше, но знаеше коя е, и лекаря, и момичето с тъмните очила, и възрастния с черната превръзка, него не можеше да го сбърка, и кривогледото момченце, жена му вървеше след него, не искаше да го пусне, и той прекъсваше прегръдките, за да прегърне и нея, сега се беше обърнал към лекаря, Виждам, виждам, докторе, не се обърна към него на ти, както почти се беше превърнало в правило в общността им, нека обясни, който може, причината за внезапната промяна, а лекарят питаше, Добре ли виждате, както преди ли, няма и помен от бялото, така ли, Никак, ама никак, дори ми се струва, че виждам по-добре от

преди, а имайте предвид, че това не е малко, аз никога не съм носил очила. Тогава лекарят каза онова, което всички си мислеха, но не смееха да произнесат на висок глас, Възможно е на тая слепота да ѝ е дошъл краят, възможно е всички да започнем да си възвръщаме зрението, при тези думи жената на лекаря заплака, трябваше да е доволна, а плачеше, колко особени са човешките реакции, разбира се, че беше доволна, Боже мой, толкова лесно е за разбиране, плачеше, защото внезапно се изчерпа нейната умствена устойчивост, беше като дете, което току-що се е родило и този плач беше неговият първи и все още неосъзнат писък. Кучето, облизало сълзите, дойде при нея, то винаги знае кога имат нужда от него, затова жената на лекаря се вкопчи в него, не защото не продължаваше да обича мъжа си, не защото не обичаше всички намиращи се там, но в този момент усещането ѝ за самота беше толкова силно и толкова нетърпимо, че си помисли, че само странната жажда, с която кучето пиеше сълзите ѝ, можеше да я успокои.

Всеобщата радост се замени от нервност, Ами сега какво ще правим, беше попитало момичето с тъмните очила, аз няма да успея да заспя след случилото се, Никой няма да успее, смятам, че трябва да продължим да седим тук, каза възрастният с черната превръзка, прекъсна се, сякаш все още се колебаеше, но после завърши, И да чакаме. Зачакаха. Трите пламъчета на лампата осветяваха кръга от лица. В началото си говориха оживено, искаха да разберат как точно се беше случило, дали промяната се е проявила само в очите, или е усетил нещо и в мозъка, после малко по малко думите замряха, в даден момент първият ослепял се сети да каже на жена си, че на другия ден ще се приберат в дома си, Но аз все още съм сляпа, отвърна тя, Няма значение, аз ще те водя, само който се намираще там и следователно чу със собствените си уши, можеше да разбере как в толкова прости думи можеха да се съчетаят толкова различни чувства, като това да закриляш, да проявяваш гордост и властност. Вторият, който възвърна зрението си, късно през нощта, когато олиото в лампата вече свършваше и едвам мъждукаше, беше момичето с тъмните очила. През цялото време беше стояла с отворени очи, сякаш зрението трябваше да влезе през тях, а не да се възстанови отвътре, внезапно каза, Струва ми се, че виждам, беше по-добре да е благоразумна, не всички случаи са едни и същи, дори обикновено се казва, че няма слепота, а слепи,

макар че опитът на времето ни доказва, че няма слепи, а слепота. Тук вече са трима зрящите, ако се появи още един, ще станат мнозинство, но дори и радостта от връщането на зрението да не беше спходила останалите, животът за тях щеше да стане по-лесен, а не агонията, която беше до днес, вижте само състоянието, до което стигна онази жена, като скъсана струна, като пружина, която вече не издържа на напрежението, на което постоянно е била подлагана. Може би затова тъкмо нея прегърна първо момичето с тъмните очила, тогава кучето, облизало сълзите, не знаеше на коя първо да се притече, тъй като и двете плачеха. Втората прегръдка беше за възрастния с черната превръзка, сега ще узнаем в действителност колко струват думите, толкова ни трогна онзи диалог от по-предишния ден, от който се роди хубавата уговорка, че тези двамата ще заживеят заедно, ала сега ситуацията се промени, момичето с тъмните очила има пред себе си стар човек, когото вече може да види, край на емоционалните идеализации, на измамната хармония на пустинния остров, бръчките са си бръчки, плешивостта си е плешивост, няма разлика между една черна превръзка и едно сляпо око, това ѝ казва той, но с други думи, Погледни ме хубаво, аз съм човекът, с когото каза, че ще живееш, а тя отвърна, Добре те познавам, ти си човекът, с когото живея, в крайна сметка има думи, които струват повече, отколкото са искали да изглеждат, а тази прегръдка струва колкото тях. Третият, който си възвърна зрението, когато утрото започваше да просветва, беше лекарят, сега вече нямаше място за съмнение, да си върнат зрението и останалите беше въпрос на време. След като минаха естествените и предвидими изблици, за които предварително дадохме достатъчно информация и сега не виждаме необходимост да повтаряме, макар и да става дума за главните герои в този истинен разказ, лекарят отправи въпроса, който чакаше, Какво ли става навън, отговорът дойде от самата сграда, където се намираха, от долния етаж някой излезе на площадката с викове, Виждам, виждам, ако така вървят нещата, слънцето ще изгрее над един празничен град.

Празничен беше сутрешният банкет. Онова, което се намираше на масата, освен че беше малко, би предизвикало погнуса у всеки човек с нормален апетит, силата на чувствата, както винаги се случва в моменти на екзалтация, беше заела мястото на глада, радостта им служеше за храна, никой не се оплака, дори онези, които все още бяха

слепи, се смееха, сякаш зрящите очи бяха техни, Когато свършиха, на момичето с тъмните очила ѝ хрумна нещо, Ами ако отида и сложа на вратата на дома ми лист хартия, за да кажа, че съм тук, ако родителите ми се появят, ще могат да дойдат да ме потърсят, Вземи ме с теб, искам да разбера какво става навън, каза възрастният с черната превръзка, Ние също ще излезем, каза на жена си първият ослепял, може онзи писател вече да вижда и да смята да се върне в дома си, по пътя ще се опитам да намеря нещо за ядене, И аз ще направя същото, каза момичето с тъмните очила. След минути, когато вече бяха сами, лекарят отиде и седна до жена си, кривогледото момченце дремеше в единия край на канапето, кучето, облизало сълзите, беше легнало с муцуна върху предните лапи и отваряше и затваряше очи, за да покаже, че е нащрек, проникваше глъчка от променените гласове, улиците сигурно бяха пълни с хора, тълпата крещеше една-единствена дума, Виждам, казваха я онези, които вече бяха възвърнали зрението си, казваха я и тези, които внезапно си го възвръщаха, Виждам, виждам, в действителност историята, когато казваха, Сляп съм, започваше да прилича на дошла от някакъв друг свят. Кривогледото момченце мърмореше, навярно сънуваше, може би виждаше майка си и я питаше, Виждаш ли ме, вече виждаш ли ме. Жената на лекаря попита, Ами те, а лекарят каза, Този сигурно ще е излекуван, когато се събуди, и с останалите няма да е по-различно, най-вероятно сега тъкмо си връщат зрението, ще се стресне само нашият човек с черната превръзка, бедничкият, Защо, Заради катарактата, след всичкото време, което мина, откакто го прегледах, трябва да е като мътен облак, Ще ослепее ли, Не, веднага щом животът се нормализира, щом всичко започне да работи, ще го оперирам, въпрос на седмици е, Защо ослепяхме, Не знам, може би някой ден ще се разбере причината, Искаш ли да ти кажа какво мисля, Кажи, Мисля, че не сме ослепели, мисля, че сме слепи, Слепи, които виждат, Слепи, които виждайки, не виждат.

Жената на лекаря стана и отиде до прозореца. Погледна надолу, към улицата, покрита с боклуци, към хората, които викаха и пееха. После вдигна глава към небето и видя, че цялото е бяло. Дойде моят ред, помисли. Внезапният страх я накара да сведе поглед. Градът още беше там.

Издание:

Жозе Сарамаго. Слепота

Португалска, първо издание

Превод: Вера Киркова-Жекова

Редактор: Снежина Томова

Коректор: Соня Илиева

Художник на корицата: Стефан Касъров

Формат: 84×108/32

Печатни коли: 19,25

Предпечатна подготовка: Стоян Камбуров

Печатница: „Симолини“

ИК „Колибри“, 2011 г.

ISBN: 978-954-529-847-9

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.